University of Alberta Library
0 1620 2352 5478

958 - Календар "Українського Голосу" - 1958

КНИГАРНЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

МАЄ НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР ПОПУЛЯРНИХ КНИЖОК: повісті, оповідання, поетичні твори, казки для дітей, молитовники, співанники з нотами, драматичні твори.

МАЄМО до продажі канву, полотно до вишивання, українські взори вишивок, нитки до вишивання.

МАЄМО святочні картки на Різдво, на Великдень, патріотичні почтові картки з желаннями.

РЕЧІ ВИСИЛАЄМО НА ЗАМОВЛЕННЯ. Пишіть за КАТАЛЬОГОМ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ.

ДРУКАРНЯ УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

ВИКОНУЄ ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ НА ЗАМОВЛЕННЯ в мовах українській і анґлійській.

Українські підприємства, церковні і світські орґанізації, свідомі громадяни, повинні всі друкарські роботи замовляти в друкарні Українського Голосу:

Хто замовляє друки в друкарні Українського Голосу, піддержує своє власне видавництво і пресу.

Ціни на друкарських роботах умірковані, праця солідна.

В КОЖНІМ ДОМІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС. ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС. Є ЦЕ ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ЧАСОПИС В КАНАДІ, ЩО ПОВЕРХ 47 ЛІТ СТОЇТЬ НА СТОРОЖІ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ ТА ЗАХИЩАЄ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Передплата: на рік в Канаді $4.00
до Злучених Держав Америки 4.50
до Европи 5.00

Ukrainian Voice
210-216 Dufferin Ave.
P.O. BOX 3626, STA. B., WINNIPEG 4, MAN.

КАЛЄНДАР
"УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"
НА 1958 РІК.

Ukrainian Voice
Almanac

1958

FORTY-FIRST ISSUE.

Published and Printed by
TRIDENT PRESS LTD.
Winnipeg, Manitoba
1957

Календар

„Українського Голосу"

1958

РІЧНИК XLI.

ВИДАННЯ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ „ТРИЗУБ" В КАНАДІ
ВІННІПЕҐ, МАН.

За редакцією Наталії Когуської.

На обкладинці фото Королеви Єлисавети II
в канадійському парляменті в Оттаві в жовтні 1957 р.

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

Її величність Королева Єлисавета II.

Рік 1958

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1958 є роком звичайним і числить 365 днів.

Календарна весна зачинається 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ночею.

Літо зачинається 22 червня; літна перемога дня над ночею.

Осінь починається 23 вересня — тут приходить осінне зрівнання дня з ночею.

Зима 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

Ріжні способи числення часу

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1958-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 970 літ.

Грецька Церква числить за Бібліею Старого Завіту, отже тепер маємо 7468-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1957 року, є 5719 роком.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків що до свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій календар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоб знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки, бо починається восени.

Магометани (турки) числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається 11 днів назад. Так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

КАЛЄНДАРНІ СПРАВИ НА 1958 РІК

Різдво 7-го січня в вівторок.
Український Новий Рік 14-го січня в вівторок.
Йордан 19-го січня в неділю.
Мясниць від Різдва до Мясоп. Неділі 5 неділь і 6 днів.
Мясне пущення 16-го лютого.
Сирне пущення 23 лютого.
Початок Великого Посту 24-го лютого.
Стрітення в суботу 15-го лютого.
Поклони 26-го березня в середу.
Великдень 13-го квітня.
Благовіщення 7-го квітня в понеділок.
Вознесення 22-го травня в четвер.
Зелені Свята 1-го травня.
Петра і Павла 12-го липня в суботу.

ПОСТИ

1. На Святий Вечер Різдва Христового.

2. На Святий Вечер Йорданський.

3. Великий Піст від понеділка по неділі Сиропустній до суботи перед Великоднем.

4. Петрівка від понеділка до Неділі Всіх Святих (1-ій по Зелених Святах) до передодня свята Петра і Павла. (В 1958 році від 19-го червня до 11-го липня).

5. Спасівка завсігди від 14 (1 цер.) серпня до 27 (14 цер.) серпня отже до передодня Успення Прес. Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня (29 серпня церк.).

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста 27 (14 цер.) вересня.

8. Пилипівка, завсігди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Сирний тиждень до Неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечера.

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ З МУЗИКОЮ

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.

3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.

4. В Петрівку.

5. В Спасівку.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.

7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

Латинські свята в 1958 році

Новий Рік 1-го січня в середу.
Трьох царів 6-го січня в понеділок
Благовіщення 25 березня в вівторок.
Перша неділя посту 23-го лютого.
Великдень 6-го квітня.
Вознесення 15 травня.
Зелені свята 25 травня
Божого Тіла 29-го травня.
Преображення 6-го серпня в середу
Успення Богородиці 15-го серпня в пятницю.
Різдво Богородиці 8-го вересня в понеділок.
Всіх Святих 1-го листопада в суботу.
Непорочне зачаття 8-го грудня в понеділок.
Різдво Христове 25-го грудня в четвер.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В КАНАДІ

День Нового Року.
Велика Пятниця (латинська).
Вікторія Дей 24-го травня.
Домініон Дей 1-го липня.
День Праці (лейбор Дей), перший понеділок в вересні.
День Подяки (Тенксгивинґ Дей), другий понеділок в жовтні.
День Замирення (Армистис Дей), 11-го листопада. Різдво Христове 25-го грудня.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових груп є 8, і береся їх по черзі одної неділі один Голос, другої другий і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою оден за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починаєсь завсігди від 2-ої Неділі по Зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г.), яке Утреннє Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсігди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсігди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святих, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Впарі з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи береся Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІЙШІ ПОТРЕБИ

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11; Ефес. 5:

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30; Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39; 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44; Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення — Мат. 7: 7—11; Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4; Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї) 1) Ісаії 35: 1—10; 2) Ісаії 55: 1—13; 3) Ісаії 12: 3—6.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ

Богородиці — Филип. 2: 5—11.

Ангелам — Жид. 2: 2—10.

Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.

Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.

Святителям — Жид. 13: 17—21.

Преподобним — Галат. 5: 22—6: 2.

Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.

Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28—19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЇ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор 15: 20—28.

Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіе,** 2. **Исход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіе.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царства,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в укр. тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скорочень:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс. — Ісаія, Єр — Єремія, Ез. — Езекиїл, Прип. — Приповістки Соломона, Ек. — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто вважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс. 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс. 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15. 2) Суд. 6: 2—7, 11—24. 3) Іс. 14: 7—20.

Введення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11. 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік Вас. — 1) 1М 17: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс. 35: 1—10. 2) Іс. 55: 1—13. 3) Іс. 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс. 6: 1—13. 3) Іс. 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. — На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — 1) Іс. 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар. 17: 1—16. 2) 1 Цар. 18: 1—21. 3) 1 Цар. 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар. 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіл. 2: 23—32 (до: „спасеться"). 3) Ез. 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт) 1: 3—9. 2) 1 Пос. ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Пос. ап. Петра 2: 11—24 (до: „правдою жили").

Цвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф. 3: 14—19. 3) Зах. 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс. 2: 2—3 (до: „стежками Його). 2) Іс. 62: 10—63: 1—9. 3) Зах. 14: 1 (до: „Господень") —4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

що приходять при означуванню Голосів, Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол., або Г. — Голос.
Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.
Літ. — Літургія, або Литургія, отже Служба Божа.
Ап. — Апостол.
Діян., або Ді. — Діяння Апостолів.
Жид. — Жидів.
Рим. — Римлян.
1 Кор. — Перше до Коринтян.
2 Кор. — Друге до Коринтян.
Гал. — Галат і т. п.

Євангелисти: Мат., або Мт. — Матей; Мар., або Мр. — Марко; Лу. — Лука; Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелій:

Мт. 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читаєсь від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-ої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

СІЧЕНЬ -- JANUARY

1958 — **має 31 днів** — **1958**

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Грудень 1957.** Свщм. Боніфатія, преп. Ілії Печер.
2	Ч	20	Свщмч. Ігнатія Богоносця, Філогена Антіохійського
3	П	21	Муч. Юліанії Никомид., смерть Петра митр. Київського
4	С	22	Влкмч. Атанасії, Теодотії, Евода, Хрисогона, мч. Зоїла
			5. Нед. Отців. Гол. 5. УЄ 8. Літ. Ап. Жид. 11: 9-10, 17-23, 32-40. Єв. Мат. 1: 1-25.
5	Н	23	**Нед. Отців.** 10 муч. в Криті, Павла еп. Неокесар.
6	П	24	**Святий Вечір.** (Навеч. Різдва). Муч. Євгенії, Василиси
7	В	25	**РІЗДВО ІСУСА ХРИСТА**
8	С	26	**СОБОР ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ.** Преп. Евариста,
9	Ч	27	**Стефана.** Преп. Теодора архіеп. Царгородського
10	П	28	Св. 20,000 мучеників в Никомидії спалених, мч. Петра
11	С	29	14,000 дітей уб. Іродом, преп. Івана печ., прп. Маркела
			Нед. по Різдві. Гол. 6. УЄ 9. Ап. Гал. 1:11-19. Єв. Мат. 2:13-23.
12	Н	30	**Неділя по Різдві.** Муч. Анисії діви, преп. Теодора Цар.
13	П	31	Преп. Меланії Римлянки, преп. Геласія
14	В	1	**Січень 1958. НОВИЙ РІК. Василія, Григорія, Івана**
15	С	2	Преп. Сильвестра Печер., свщмч. Теогена, Теодотії
16	Ч	3	Пророка Малахії муч. Гордія
17	П	4	Собор 70-ти Апостолів: Якова, Марка, Луки і других.
18	С	5	**Св. Вечер перед Йорданом** (Піст). преп. Сави освящ.
			19. Йордан. УЄ Марка 1: 9-11. Літ. Ап. Тита 2: 11-14; 3: 4-7. Єв. Мат. 3: 13-17.
19	Н	6	**Нед. — ЙОРДАН — БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ**
20	П	7	**Собор Івана Хрестителя.** Муч. Атанасія Аталійського
21	В	8	Григ. печер., преп. Георгія, Домніки
22	С	9	Муч. Поліевкта і Неарха, Петра еп. Севастійського
23	Ч	10	Григорія еп. Ниського, преп. Дометіяна, Маркіяна
24	П	11	Преп. Теодосія Вел., преп. Теодосія Антіохійського
25	С	12	Сави архіеп. Серб., Муч. Татіяни, преп. Евпраксії
			26. Нед. 32. Закхея. Гол. 8. УЄ 11. Літ. Ап. 1 Тим. 4: 9-15. Євї Луки 19: 1-10
26	Н	13	**Неділя 32—Закхея.** Муч. Ермила і Стратоника
27	П	14	Св. Отців вбитих в Синаї і Раїфі, преп. Стефана
28	В	15	Преп. Павла Тивейського, преп. Івана Кущника.
29	С	16	Поклін кайданам ап. Петра, муч. Леоніди і її внуків
30	Ч	17	Преп. Антонія Вел., Архила ісповідника, Антонія рим.
31	П	18	Св. Атанасія і Кирила архіеп. Алекс., преп. Маркіяна

7. Різдво Христа. УЄ Ма. 1:18-25. Літ. Ап. Галат 4:4-7. Єв. Мат. 2:1-12.
Собор Богородиці. УЄ Мат. 1: 18-25. Літ. Ап. Жид. 2: 11-18. Єван. Мат. 2: 13-23.
Стефана. Діян. 6: 8-15; 7:5, 47-60. Єван. Матея 21: 33-42
Новий Рік — Василія. УЄ Івана 10: 9-16. Літ. Ап. Кол. 2: 8-12 і Жид. 7; 26-8: 1-2. Єв. Луки 2: 20-21, 40-52 і Луки 6: 17-23.
20. Собор Передтечі. Ап. Діян. 19: 1-8. Єв. Івана 1: 29-34.

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА І ПАМЯТНІ ДНІ

22. Свято Державности і Соборности
29. День памяті героїв Крут.

Січень

1. 1919. Закон УНР про Автокефалію Укр. Православної Церкви.
3. 1868. Народився поет Микола Чернявський.
3. 1871. Народився український вчений Агатангел Кримський.
5. 1935. Від руки ката Н.К.В.Д. загинув поет Олекса Влизько.
6. 1846. У Києві засновано Кирило-Методіївське Братство.
6. 1834. Народився український поет Степан Руданський.
11. 1647. † Петро Могила, митрополит Київський.
11. 1888. † співець Буковини Осип Юрій Федькович.
18. 1654. Переяславська умова Богдана Хмельницького з Московщиною.
22. 1918. У Києві Центральна Рада проголосила IV-ий Універсал про самостійну незалежну Українську Народну Републику.
22. 1919. Директорія У.Н.Р. проголисла об'єднання всіх українських земель.
23. 1921. Від руки скритовбивця загинув український композитор Микола Дмитрович Леонтович.
29. 1918. Бій під Крутами.

ЛЮТИЙ -- FEBRUARY

1958 — має 28 днів — 1958

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Січень 1958.** Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печ.
2. Нед. Митаря і Фарисея. Гол. 1. УЄ 1. Ап. 2 Тим. 3: 10-15. Єв. Луки 18: 10-14.			
2	Н	20	**Неділя Митаря і Фарисея.** † Преп. Евтимія Великого
3	П	21	Преп. Максима іспов., муч. Анастасії, Неофіта, Евгена
4	В	22	Препмч. Анастасія Печер., ап. Тимотея, муч. Мануїла
5	С	23	Свщмч. Климентія еп. Анкирського, муч. Анафангела
6	Ч	24	Преп. Ксенії, муч. Вавили, Тимотея, Агапія
7	П	25	† Григорія Богослова арх. Царгород., мч-ці Филицати
8	С	26	Преп. Ксенофонта і Марії і їх синів, Аркадія, Івана
9. Нед. Блудного Сина. Гол. 2. УЄ 2. Літ. Ап. 1 Кор. 6: 12-20. Єв. Луки 5: 11-32.			
9	Н	27	**Неділя Блудного Сина.** † Перенес. Мощів Івана Золот.
10	П	28	Преп. Ефрема Печер. митр. Перея., Ефрема Сиріна
11	В	29	Перенес. мощей Ігнатія Богон., Лаврентія Печерського
12	С	30	**ТРОХ СВЯТИХ — Василія Вел., Григ. Бог., Івана Зол.**
13	Ч	31	Никити еп. Новгородського, муч. Вікторина, Віктора
14	П	1	**Лютий.** Муч. Трифона, м-ці Перепетуї, муч. Сатира
15	С	2	**СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ.** Муч. Йордана, Гавриїла
16. Нед. Мясопустна. Гол. 3. Ує 3. Літ. Ап. 1 Кор. 8: 8—9: 1-2. Єв. Мат. 25: 31-46.			
16	Н	3	**Неділя Мясопустна.** Симеона Богопр. і прав. Анни
17	П	4	Преп. Ісидора Пелусіота, Николая іспов., Георгія
18	В	5	Муч. Агафії, Теодосія Угл. архіеп. Черниг.
19	С	6	Вукола еп. Смирнейського, муч. Доротеї, Христини
20	Ч	7	Партемія еп. Лампс., препод. Луки Еладського
21	П	8	Влкмч. Теодора Стратилата, прор. Захарії, Сави арх.
22	С	9	Преп. Панкратія затворника печер., муч. Никифора
23. Нед. Сиропустна. Гол. 4. УЄ 4. Літ. Ап. Римлян 13: 11—14: 1-4. Мат. 6:14-21.			
23	Н	10	**Неділя Сиропустна.** Преп. Прохора Печерського
24	П	11	**Початок Великого Посту.** Муч. Власія еп. Севаст.
25	В	12	Мелетія еп. Антіох., Антонія патр. Царг., прп. Евгенія
26	С	13	Преп. Мартиніяна, Зої і Фотини, Евлогія арх. Алекс.
27	Ч	14	Рівноап. Кирила учит. Словян, Ісаакія Печерського
28	П	15	Преп. Пафнутія Печерського, апостола Онисима

Трьох Святих. УЄ 10: 9-16. Літ. Ап. Жид. 13: 7-16. Єван. Матея 5: 14-19.

Стрітення. УЄ Луки 2: 25-32. Літ. Жид. 7: 7-17. Єв. Луки 2: 22-40

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Лютий

1. 1897. Народився поет Євген Маланюк.
4. 1813. Народився С. С. Гулак-Артемовський (автор "Запорожця за Дунаєм").
7. 1933. † славний артист Микола Садовський.
8. 1918. Центральні держави визнали незалежність Української Народної Републики.
8. 1940. † на чужині письменник Спиридон Черкасенко.
9. 1918. У Бересті представники чотирьох держав — Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії й Туреччини підписали мирний договір з представниками Української Центральної Ради. Українська Народна Република вперше визнана як самостійна держава важливим міжнароднім актом.
27. 1664. Поляки під Новгород-Сіверським розстріляли полковника Івана Богуна.
9. 1942. Гестапо заарештувало в Києві сотні української інтеліґенції, а між ними — письменницю Олену Телігу.
10. 1900. Засновано першу політичну партію на Україні (Р.У.П.).
20. 1905. Народився письменник Улас Самчук.
21. 1942. Загинула від рук Гестапо Олена Теліга.
22. 1860. Народилась геніяльна українська артистка Марія Заньковецька.

БЕРЕЗЕНЬ -- MARCH

1958 — має 31 днів — 1958

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	16	**Лютий.** Памфила Валента, св. Флавіяна археп. Ант.
2. Нед. 1 Посту. Гол. 5. УЄ 5. Літ. Ап. Жид. 11 :24-26, 32—12: 2. Іван 1: 4-51			
2	Н	17	**Неділя 1 посту.** Преп. Теодора Мовч. Печер.
3	П	18	Агапита еп. Синад., Льва еп. Рим., Флавіяна патр.
4	В	19	Еп. Архипа, Филимона, Апфії, Доситея, преп.
5	С	20	Льва еп., преп. Агатона чудотв. Печерського
6	Ч	21	Преп. Тимотея, Евстратія архіеп. Антіохійського
7	П	22	Муч. Мавркія, Федора, Пилипа, преп. Атанасія іспов.
8	С	23	Свщмч. Полікарпа, преп. Івана, Антіоха, Мойсея
9. Нед. 2 Посту. Гол. 6. УЄ 6 Літ. Ап. Жидів 1: 10—2: 3. Єв. Марка 2: 1-12.			
9	Н	24	**Неділя 2 Посту.** † Перше і друге знайд. гол. Івана Хр.
10	П	25	Тарасія архіепископа Царгор., смч. Реґіна еп.
11	В	26	Преп. Порфирія еп. Гаського, муч. Севастіяна, Івана
12	С	27	Преп. Тита Печер., Прокопа, Григорія Декаполита
13	Ч	28	Преп. Василія ісповідника, Марини і Кира
14	П	1	**Березень.** Препмч. Евдокії, муч. Нестора і Привімія
15	С	2	Свщмч. Теодота еп. Кирин., мч. Евфалії, прп. Агатона
16. Нед. 3 Посту. Гол. 7. УЄ 7. Літ. Ап. Жид. 4: 14—5: 6. Єв. Марка 8: 34—9: 1.			
16	Н	3	**Неділя 3 посту.** Смч. Евтропія, Клеоніка, Василиска
17	П	4	Преп. Герасима, муч. Павла і сестри Юліянії
18	В	5	Муч. Конона, преп. Марка постника, муч. Евлогія
19	С	6	Аморейських 42 мучеників, преподоб. Аркадія
20	Ч	7	Свщмч. Херсонських: Власія, Ефрема, Евгена
21	П	8	Преп. Теофілакта ісповід., свщмч. Теодорита
22	С	9	† 40 муч. Севастійських: Акакія, Александра, Домни
23. Нед. 4. Посту. Гол. 8. УЄ 8. Літ. Ап. Жид. 6: 13-20. Єв. Марка 9: 17-31.			
23	Н	10	**Неділя 4 Посту.** Муч. Кондрата, Кипріяна, Діонисія
24	П	11	Софронія патр. Єрусалимського, свщмч. Піонія
25	В	12	Теофана іспов., Григорія Двоеслова, Фінееса, Симеона
26	С	13	**Поклони.** Никифора патр. Царгород., муч. Христини
27	Ч	14	Ростислава кн. Київського, преподоб. Теогноста
28	П	15	Муч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила, муч. Никандра
29	С	16	Серапіона арх. Новгор., мч. Трохима, ап. Аристовула
30. Нед. 5 Посту. Гол. 1 УЄ 9. Літ. Ап. Жид. 9: 11-14. Єв. Марка 10: 32-45.			
30	Н	17	**Неділя 5 Посту.** † Преп. Алексія чол. Божого
31	П	18	Кирила архіеп. Єрусал., муч. Трофима і Евкратія

Записки:

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА І ПАМЯТНІ ДНІ

9 і 10 березня — Шевченківське Свято.
23. 1842. Народився український композитор Микола Лисенко.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Березень

3. 1861. Скасовано кріпацтво на Україні.
3. 1947. † поетка Уляна Кравченко.
9. 1814. Народився геніяльний поет Тарас Шевченко.
10. 1861. † Тарас Шевченко.
12. 1917. Початок революції в Росії і на Україні.
15. 1939. Проголошено самостійність Карпатської України.
19. 1864. Народився митрополит Василь Липківський.
20. 1632. Народився гетьман Іван Мазепа.
21. 1942. † Ольга Кобилянська, видатна українська письменниця.

КВІТЕНЬ -- APRIL

1958 — має 30 днів — 1958

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	**19**	**Березень.** Хризанта, Дарії й Іларії, муч. Клавдія
2	С	**20**	Отців: Івана, Сергія, Патрикія, муч. Фотини, Никити
3	Ч	**21**	Ап. Якова, Івана Лістричника, **Кирила еп. Катан.**
4	П	**22**	Свщмч. Василія пресв. Анкирського, м-ці Дросиди
5	С	23	Преп. Никона Печер., свщм. Никона еп. і 200 ученик.
			Нед. Цьвітна. УЄ Мат. 21: 1-11, 15-17. Літ. Ап. Филип. 4: 4-9. Єван. Івана 12: 1-18.
6	Н	**24**	**Неділя Цвітна.** Преп. Артемона еп. Селевк.
7	П	**25**	**БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**
8	В	**26**	Архан. Гавриїла, преп. Василія Нового, преп. Малха
9	С	**27**	Матрони Солунської, преп. Івана прозорливого
10	Ч	**28**	**Страсти.** Преп. Евстратія пост., Стефана чудотворця
11	П	**29**	Преп. Марка еп. Аретусійського, мч. Кирила діякона
12	С	**30**	Преп. Івана Ліств., муч. Захарії, преп. Зосима еп. Сар.
			Великдень: Ап. Діяння 1: 1-8. Єван. Івана 1: 1-17.
13	Н	**31**	**ВЕЛИКДЕНЬ — ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ**
14	П	**1**	**СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК.** Марії Єгипетської, Ґеронтія
15	В	**2**	**СВІТЛИЙ ВІВТОРОК.** Преп. Тита, муч. Амфіяна
16	С	**3**	Микити еп., Іллірика, мч. Елпідифора, Дія
17	Ч	**4**	Преп. Йосифа Многоболізного Печер., Йосифа Пісн.
18	П	5	Муч. Агатопода і Теодула, преп. Марка, преп. Пуплія
19	С	**6**	Евтихія архіеп. Констант., Методія уч. Словян
			Нед. Томи. Гол. 1. УЄ 1. Літ. Діян. 5: 12-20. Єван. Іван 20: 19-31.
20	Н	7	**Томина Неділя — ПРОВОДИ.** Юрія еп. Митилен.
21	П	8	Ап. Іродіона, Агава, Руфа, Асинкрита, Флегонта
22	В	**9**	Муч. Евпсихія та других 270 мучеників, Вадима
23	С	10	Муч. Терентія, Африкана, Максима, Зенона
24	Ч	**11**	Свщмч. Антипи еп. Перґамського, преп. Пармуфія
25	П	12	Василія ісповідника Парійського, преп. Атанасії ігум.
26	С	13	Свщмч. Артемона пресв. Лаодикійськ., м-ці Томаїди
			Нед. Миронос. Гол. 2. УЄ Мар. 16: 9-20. Літ. Діян. 6: 1-7. Єв. Мар. 15: 43-47 і 16: 1-8.
27	Н	14	**Неділя Мироносиць.** Мартина іспов., муч. Івана,
28	П	15	Ап. Аристарха, Трофима, муч. Сави, Василиси
29	В	16	Муч. Каліди, Нунихеї, Харієси, Теодори, Агапії
30	С	17	Свщмч. Симеона еп. Перського та інш. 1000 мучеників

Євангелія Вечірні на Великдень Івана 20: 19-25.
Світлий Понеділок. Ап. Діян. 1: 12-17, 21-26. Єван. Івана 1: 18-28.
Світ. Вівторок. Діян. 2: 14-21. Єван. Луки 24: 12-35
7. **Благовіщення.** УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Ап. Жид. 2: 11-18. Єв. Луки 1: 24-38.

Записки:

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА І ПАМЯТНІ ДНІ

1. Свято першого дня Свободи України.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Квітень

1. 1917. Українська Національна Рада орґанізувала в Києві величавий маніфестаційний похід, оголосивши це свято "Першим Днем Свободи" України.
15. 1918. † український повістяр Іван Нечуй-Левицький.
19. 1917. Почався в Києві Всеукраїнський Національний Конґрес.
22. 1924. † письменниця Грицько Григоренко.
22. 1949. Загинув науковий діяч і письменник Віктор Петрів (В. Домонтович).
25. 1927. † письменник Марко Черемшина (Іван Семенюк).
25. 1913. † Михайло Коцюбинський, український письменник.
26. 1890. Народився Микола Костевич Зеров, видатний поет і літературознавець.
27. 1904. † поет Михайло Старицький.

ТРАВЕНЬ -- MAY

1958 — має 31 днів — 1958

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	18	**Квітень:** Преп. Івана Ісповідника, Косми еп. Халкид.
2	П	19	Преп. Івана, Юрія еп., Трифона патр. Царгород.
3	С	20	Муч. Гавриїла отрока, преп. Теодора, Анастасія ігум.
			Нед. Розслабл. Гол. 3. УЄ Луки 24: 1-12. Літ. Діян. 9: 32-42. Єван. Івана 5: 1-15.
4	Н	21	**Неділя Розслабленого.** Свщмч. Теодора і Филипії
5	П	22	Теодора Сикеота, ап. Натанаїла, Луки
6	В	23	**Влкмч. Георгія (Юрія).** Мч. Александри, Анатолія
7	С	24	Преп. Сави Печерського, муч. Стратилата і 70 з ним
8	Ч	25	Ап. Марка, Македонія патр., преп. Єлисавети
9	П	26	Свщмч. Василія еп. Амасійського, св. Глафіри діви
10	С	27	Преп. Степана еп. Волод. Вол., преп. Симеона
			Нед. Самар. Гол. 4. УЄ Ів. 20: 1-10. Літ. Діян. 11: 19-26 і 29-30. Єв. Івана 4: 5-42.
11	Н	28	**Неділя Самарянки.** Кирила еп., ап. Ясона і Сосипатра
12	П	29	Муч. 9 у Кизику, Теогніда, Рута, Антипатра, Теотиха
13	В	30	† Ап. Якова Заведеєвого, муч. Василія еп. Амас.
14	С	1	**Травень.** Макарія митр. Київ., преп. Пафнутія
15	Ч	2	Перенес. мощів Бориса і Гліба, Атанасія патр. Алекс.
16	П	3	Смерть преп. Теодосія ігумена Печер., муч. Тимотея
17	С	4	Пелагії діви, свщмч. Сильвана, Еразма, Никифора
			Нед. Сліпор. Гол. 5. УЄ Ів. 20: 11-18. Літ. Діян. 16: 16-34. Єв. Івана 9; 1-38.
18	Н	5	**Неділя Сліпого.** Влмч. Ірини, муч. Неофіта, Гая
19	П	6	Преп. Йова многострад., Йова Почаївського чудотв.
20	В	7	Зявлення Чесн. Хреста в Єрусалимі, муч. Акакія
21	С	8	†Ап. Івана Богослова, Арсенія Вел., Арсенія Печер.
22	Ч	9	**ВОЗНЕСЕННЯ.** Перенес. мощей Миколая чудотвор.
23	П	10	Ап. Симона Зилота, преп. Ісидора, блаж. Таїсії
24	С	11	Рівноап. Кирила і Методія, преп. Софронія Печер.
			Нед. Св. ОО. Гол. 6. УЄ Ів. 21: 1-14. Літ. Діян. 20: 16-18 і 28-36. Єв. Ів. 17: 1-13.
25	Н	12	**Неділя Св. Отців.** Епифанія еп. Кипру, Германа патр.
26	П	13	Муч. Гликерії діви і Лаодикія, Юрія еп., Макарія
27	В	14	Никити затвор. Печерського, муч. Ісидора воїна
28	С	15	Пахомія Великого, Ісаії еп. Ростовського, Ісаії Печер.
29	Ч	16	Преп. Теодора Освяч., муч. Віта, Модеста, Петра
30	П	17	Ап. Андроника з 70-ти, Юнії, Стефана архіеп. Конст.
31	С	18	Муч. дів: Александри, Текуси, Фаїни, Клавдії, Юлії

Георгія (Юрія). **УЄ Луки 12: 2-12. Ап. Діян. 12: 1-11. Єв. Івана 15: 17-16: 2.**
Вознесення. **Утр. Єван. Марка 16: 9-20. Літ. Діян. 1: 1-12. Єван. Луки 24: 36-53.**

Зупиніться коло вивіски

NORTH STAR

за

ҐАЗОЛІНОЮ

із

СИЛОВИМ БОНУСОМ

NORTH STAR OIL
LIMITED

Записки:

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА І ПАМЯТНІ ДНІ

12. Свято Матері.
25. Роковини смерти С. Петлюри.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Травень

5. 1836. Народився український письменник Сидір Воробкевич.
6. 1910. † письменник і громадський діяч Борис Грінченко.
9. 1922. † український історик і письменник Орест Левицький.
11. 1907. Засновано Українське Наукове Товариство у Києві.
13. 1849. Народився видатний письменник Панас Мирний.
14. 1871. Народився письменник Василь Стефаник.
15. 1848. У Галичині скасовано панщину.
18. 1917. У Києві розпочався Всеукраїнський Військовий З'їзд.
18. 1902. На засланні помер талановитий український письменник-революціонер Павло Грабовський.
25. 1926. Загинув Головний Отаман Військ Української Народної Республики Симон Петлюра.
28. 1916. † славетний поет Іван Франко.

ЧЕРВЕНЬ -- JUNE

1958 — має 30 днів — 1958

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
			Зелені Свята. Гол. 7. УЄ Ів. 20: 19-23. Літ. Діян. 2: 1-11. Єв. Івана 7: 37-52 і 8: 12.
1	Н	19	**Травень. ЗЕЛЕНІ СВЯТА — ПРЕСВЯТОЇ ТРОЇЦІ**
2	П	20	**ПОНЕДІЛОК СВЯТОГО ДУХА.** Муч. Талалея
3	В	21	Рівноап. Константина і Єлени, преп. Касіяна
4	С	22	Муч. Василиска, Маркела, Кодра, мучениці Софії
5	Ч	23	Прпмч. Михаїла Чорноризця, Леонтія епископа
6	П	24	Преп. Симеона дивногорця, преп. Никити стовпника
7	С	25	3-те знайдення голови Івана Хрест., мч. Келестина
			Нед. 1 по Зел. Св. і Всіх Святих. Гол. 8. УЄ 1. Ап. Жид. 11: 33-12: 2. Єв. Мат. 10: 32-33, 37-38; 19: 27-30.
8	Н	26	**Нед. 1 по Зел. Святах. Всіх Святих.** Ап. Карпа й Алфея
9	П	27	Священмч. Терапонта Серб., преп. Нила, муч. Теодори
10	В	28	Преп. Микити іспов. еп. Халкид., Ігнатія еп.
11	С	29	Преп. Теодосії діви, Александра патр. Александ.
12	Ч	30	Преп. Ісаакія Далматинського, муч. Наталії
13	П	31	Ап. Ерма з 70-ти, муч. Ермея воїна, муч. Маґа волхва
14	С	1	**Червень.** Муч. Юстина философа, преп. Агапита
			Нед. 2. Голос 1. УЄ 2. Літ. Ап. Римлян 2: 10-16. Єван. Матея 4: 18-23.
15	Н	2	**Нед. 2 по Зел. Святах — Івана Сучавського,**
16	П	3	Муч. Лукіяна і з ним Клавдія, Ігнатія, Павла
17	В	4	Митрофана патр. Царгор., Марти і Марії, Софії
18	С	5	Свщмч. Доротея еп. Тир., бл. Константина митр. Київ.
19	Ч	6	Муч. Висаріона Єгип., преп. Іларіона ігум. Далмат.
20	П	7	Муч. Теодота Анкирського, муч. Киріякії, Калерії
21	С	8	Ефрема патр. Антіох., Теодора еп., муч. Теофана
			Нед. 3. Гол. 2. УЄ 3. Літ. Рим. 5: 1-10. Єван. Матея 6: 22-33.
22	Н	9	**Нед. 3 по Зел. Святах.** Кирила архіеп. Александр.
23	П	10	Преп. Силуана схимонаха Печерського, Тимофія
24	В	11	† Ап. Вартоломея, муч. Александра й Антоніни
25	С	12	Преп. Онуфрія Великого, преп. Петра Атонського
26	Ч	13	Мч. Акилини, преп. Анни і сина Івана, муч. Діодора
27	П	14	Смерть кн. Мстислава, прор. Єлисея, Методія патр.
28	С	15	Прор. Амоса, муч. Віта, Модеста, преп. Крискентії
			Нед. 4. Гол. 3. УЄ 4. Літ. Ап. Римлян 6: 18-23. Єван. Матея 8: 5-13.
29	Н	16	**Нед. 4 по Зел. Святах.** Преп. Тихона, муч. Тигрія
30	П	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла

Івана Сучавського. УЄ Ів. 20: 1-10. Ап. Петра 3: 1-18. Єв. Івана 19: 25-27 і 21: 24-25.
Понеділок Зел. Свят. Літ. Ап. Ефесян 5: 9-19. Єван. Матея 18: 10-20.

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Червень

5. 1648. Богдан Хмельницький розбив під Корсунем польське військо.
6. 1927. † П. Д. Демуцький, видатний український музикант-етнограф (нар. 1860).
7. 1843. † поет Маркіян Шашкевич.
7. 1930. † Петро Холодний, видатний маляр.
13. 1944. В німецькій вязниці був закатований німецьким Ґестапо Олег Кандиба (Ольжич).
15. 1775. Зруйнування Січі Запорізької.
18. 1569. Люблинська унія.
20. 1948. В Авґсбурзі відкрито Українську Національну Раду.
22. 1929. † відомий український громадський діяч — меценат Євген Чикаленко.
22. 1941. Початок совітсько-німецької війни.
23. 1917. Українська Центральна Рада в Києві проголосила І. Універсал.
27. 1918. Загинув в Полтаві український письменник і громадський діяч Іван Стешенко.
29. 1849. Народилася письменниця Олена Пчілка.

ЛИПЕНЬ -- JULY

1958 — має 31 днів — 1958

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	18	**Червень.** Преп. Леонтія Печер., муч. Леонтія, Іпатія
2	С	19	† Ап. Юди брата Господнього, преп. Паісія Великого
3	Ч	20	Свщмч. Методія. Угодники Землі Волинської
4	П	21	Муч. Юліяна Тарсійського, преп. Юлія пресвитера
5	С	22	Свщмч. Евсевія, муч. Галактіона, муч. Юліянії
			Нед. 5 Гол. 4. УЄ 5. Літ. Рим. 10: 1-10. Єв. Мат. 8: 28-34 і 9: 1.
6	Н	23	**Нед. 5 по Зел. Святах.** Муч. Агрипини, муч. **Евстахія**
7	П	24	**Різдво Івана Хрестителя.** Муч. Орентія
8	В	25	Преп. Февросії, Леоніди, Ливії
9	С	26	Преп. Давида Солун., Івана еп. Ґот., Діонисія Печер.
10	Ч	27	Преп. Самсона страннопріємця, блаж. Мартина
11	П	28	Преп. Сергія і Гермона, преп. Івана Дамаскина
12	С	29	**Св. ПЕТРА і ПАВЛА — АПОСТОЛІВ**
			Нед. 6. Гол. 5. УЄ 6. Літ. Рим. 12: 6-14. Єв. Матея 9: 1-8.
13	Н	30	**Нед. 6 по Зел. Святах.** Собор 12-ти Ап., муч. Михаїла
14	П	1	**Липень.** Св. Косми і Даміяна безср., Антонія римл.
15	В	2	Полож. ризи Діви Марії у Влах., Ювеналія патр. Єрус.
16	С	3	Муч. Акинта, Марка, преп. Анатолія затв. Печер.
17	Ч	4	Андрея архиеп. Критського, муч. Теодота і Теодотії
18	П	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Лампада, муч. Анни
19	С	6	Преп. Сисоя схим. Печер., муч. Лукії, муч. Ісавра
			Нед. 7. Гол. 6. УЄ 7, Ап. Рим. 15: 1-7. Єв. Мат. 9; 27-35
20	Н	7	**Нед. 7 по Зел. Святах.** Преп. Томи Малеїна й Акакія
21	П	8	Влкмуч. Прокопія, св. Теодосії
22	В	9	Свщмч. Панкратія еп., муч. Андрея, Андрея і Прова
23	С	10	†Преп. Антонія Печерського, муч. Леонтія
24	Ч	11	Смерть укр. кн. Ольги, муч. Евфимії, преп. Никодима
25	П	12	Муч. Прокла й Іларія, преп. Михаїла, св. Вероніки
26	С	13	Собор архан. Гавриїла, преп. Стефана Саваїта
			Нед. 8 по Зел. Св. Гол. 7. УЄ 8. Літ. Ап. 1 Кор. 1: 10-18. Єван. Мат. 14: 14-32.
27	Н	14	**Нед. 8 по Зел. Святах.** Ап. Якили з 70-ти
28	П	15	† **Володимира Великого, князя України**
29	В	16	Свщмч. Атиногена, муч. Юлії діви, муч. Павла і сестер
30	С	17	Влмч. Марини, преп. Леоніда, муч. Сперата
31	Ч	18	Івана і Памви затв. Печерських, муч. Еміліяна

Різдво Івана Хрестителя. УЄ Лук. 1: 24-25, 57-68, 76-80. Літ. Ап. Рим. 13: 12-14: 4. Лук. 1: 5-25, 57-68, 76-80.

Петра-Павла. УЄ Ів. 21: 15-25. Літ. 2 Кор. 11: 21-33 і 12: 1-9. Єв. Матея 16; 13-19

Володимира Великого. УЄ Івана 10: 9-16. Літ. Ап. Гал. 1: 11-19. Єван. Івана 10: 1-9.

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Липень

15. 1928. † Марія Грінченкова (Марія Загірня).
16. 1917. Проголошено II. Універсал Української Центральної Ради.
15. 1834. Народився Анатоль Свидницький.
21. 1907. В Петербурзі народилась Олена Шовгенівна (Теліга).
21. 1941. † письменник Богдан Лепкий.
23. 1874. Народився письменник Марко Черемшина.
27. 988. Хрещення України-Руси в Києві.

СЕРПЕНЬ — AUGUST

1958 — має 31 днів — 1958

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Липень.** Преп. Макрини, сестри Василія Великого
2	С	20	† **Ілії Пророка.** Знайд. мощ. Атанасія ігумена Берес.
			Нед. 9. Гох. 8. УЄ 9. Літ. 1 Кор. 3: 9-17. Єв. Мат. 14: 22-34.
3	Н	21	**Нед. 9 по Зел. Святах.** Прп. Онуфрія мовч. й Онисима
4	П	22	Рівноап. Марії Магдалини, свщмч. Фоки
5	В	23	Муч. Трохима, Теофіла і 13 з ними, Віталія еп., Анни
6	С	24	†Муч. Бориса й Гліба, преп. Полікарпа архіеп. Печер.
7	Ч	25	† Успення прав. Анни, св. Олимпіяди дияконіси
8	П	26	Преп. Мойсея чудотв. Печер., свщмч. Ермолая
9	С	27	Влкмч. Пантелеймона, преп. Наума, Анфіси ігумені
			Нед. 10. Гол. 1. УЄ 10. Ап. 1 Кор. 4: 9-16. Єван. Мат. 17: 14-23.
10	Н	28	**Нед. 10 по Зел. Свят.** Ап. з 70-ти: Прохора, Никанора
11	П	29	Муч. Калиника, Серафини діви
12	В	30	Ап. з 70-ти: Сили й Силуана, Крискента, Епенета
13	С	31	Прав. Евдокима Каппад., муч. Уліти, прав. Йосифа
14	Ч	1	**Серпень. Хрещення України.** † Знайдення Чес. Хреста
15	П	2	Перенес. мощів первмч. Стефана, блаж. Василія
16	С	3	Преп. Ісаакія, Дальмата, Фавста, преп. Косми отшел.
			Нед. 11. Голос 2. УЄ 11. Літ. 1 Корин. 9: 2-12. Єван. Матея 18: 23-35.
17	Н	4	**Нед. 11 по Зел. Святах.** Сім молодців в Ефезі сплячих
18	П	5	Муч. Евсигнія, Кандидія, Василиска, Кантидіяна
19	В	6	**ПРЕОБРАЖЕННЯ — СПАСА.** Теоктиста еп. Чернигів.
20	С	7	Прпмч. Дометія, преп. Пимена Печер., преп. Потапія
21	Ч	8	Преп. Еміліяна іспов., преп. Григорія Печерського
22	П	9	† Ап. Матея, муч. Юліяна, Івана, Маркіяна, Фотія
23	С	10	Муч. архид. Лаврентія, Сикста еп., муч. Романа
			Нед. 12 по Зел. Св. Гол. 3. УЄ 1. Шіт. Ап. 1 Кор. 15: 1-11. Єван. Матея 19: 16-26.
24	Н	11	**Нед. 12 по Зел. Святах.** Прпмч. Василія і Теодора Печ.
25	П	12	Муч. Фотія, Памфила, Капитана, Аникити
26	В	13	Преп. Максима іспов., Іполита, муч. Конкордії
27	С	14	Прор. Михея, перенес. мощей преп. Теодосія Печер.
28	Ч	15	**УСПЕННЯ БОГОРОДИЦІ.** Преп. Макарія і Харитини
29	П	16	† Нерукотв. Образ Ісуса Христа, мучен. Діомида
30	С	17	Преп. Алипія іконоп. Печер., муч. Мирона, Филипа
			Нед. 13. Гол. 4. УЄ 2. Ап. 1 Кор. 16: 13-24. Єв. Матея 21: 33-42.
31	Н	18	**Нед. 13 по Зел. Святах.** Муч. Флора і Лавра, Серапіона

Ілії. УЄ Луки 11: 47-54. Літ. Якова 5: 10-20. Єв. Луки 4: 22-30

Успення Богородиці. УЄ Лука 1: 39-49, 56. Літ. Ап. Филипян 2: 5-11. Єван. Луки 10: 38-42; 11: 27-28.

Преображення — Спаса. УЄ Луки 9: 28-36. Літ. Ап. 2 Петра 1: 10-19. Єв. Матея 17: 1-9.

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Серпень

1. 1913. † Леся Українка, славетна українська поетка.
1. 1914. Вибухла перша світова війна.
5. 1911. † письменниця Ганна Барвінок.
8. 1819. Народився письменник Пантелеймон Куліш.
8. 1834. Народився поет Осип-Юрій Федькович.
10. 1907. † письменниця Марко Вовчок.
15. 1856. Народився Іван Франко.
18. 1836. Народився письменник Олександер Кониський.
26. 1875. Народився український художник О. Мурашко.
28. 1921. Большевики розстріляли у Києві поета Григорія Чупринку.
1945. Загинув письменник Ю. Липа.
29. 1875. Народилась письменниця Людмила Старицька-Черняхівська.

ВЕРЕСЕНЬ -- SEPTEMBER

1958 — має 30 днів — 1958

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	**Серпень.** Муч. Андрея Стратилата і з ним 2593 муч.
2	В	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра, Мемнона і 37 з ним
3	С	21	Преп. Аврамія, ап. Тадея з 70-ти, муч. Васси
4	Ч	22	Муч. Агатоника, Зотика, Теопрепія, Акиндина
5	П	23	Свщмч. Іринея, еп. Ліон., Калиника патр. Царгород.
6	С	24	Перенес. мощів Петра митр. Київ., свщмч. Евтихія
			Нед. 14. Гол. 5. УЄ 3. Літ. Ап. 2 Кор. 1: 21—2: 4. Єван. Матея 22: 1-14
7	Н	25	**Нед. 14 по Зел. Святах.** Ап. Тита з 79-ох, Вариса
8	П	26	Муч. Адріяна і Наталії, прп. Тифоя
9	В	27	Преп. Пімена пост. печер., Осії, преп. Сави, мч. Анфіеси
10	С	28	†Знайд. мощей Йова Почаїв., преп. Мойсея мурина
11	Ч	29	**Усікнов. голови Івана Хрест.** Муч. Анастасії
12	П	30	Св. Александра, Івана і Павла патр. Царгородського
13	С	31	† Положення пояса Богор., Івана митр. Київського
			Нед. 15. Гол. 6. УЄ 4. Ап. 2 Кор. 4: 6-15. Єв. Мат. 22: 35-46.
14	Н	1	**Вересень. Нед. 15 по Зел. Святах. Поч. Церк. Року**
15	П	2	Муч. Маманта, Івана пост. патр. Царгороду
16	В	3	Свщмч. Антима еп. Никомед., Теофіла, Доротея
17	С	4	Свщмч. Вавили еп. Антіох., прпмч. Атанасія Берест.
18	Ч	5	Праведного Захарії й Єлисавети
19	П	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, преп. Архипа, Давида
20	С	7	Предпразд. Рожд. Богородиці, муч. Макарія Канів.
			21. **Різдво Богородиці.** Нед. 16. Гол. 7. УЄ 5. Літ. Ап. 2 Кор. 6: 1-10, Филип. 2: 5-11. Єв. Мат. 25: 14-30 і Луки 10: 38-42; 11: 27-28.
21	Н	8	**Нед. 16 по Зел. Св. РІЗДВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ**
22	П	9	Св. Богоот. Якима й Анни, муч. Северіяна, Теодосія
23	В	10	Муч. Минодори, Митродори й Нимфодори, Пулхерії
24	С	11	Преп. Теодори Олексан., муч. Серапіона, Кронида
25	Ч	12	Свщмч. Автонома ап., преп. Атанасія, муч. Юліяни
26	П	13	Предпраз. Воздвиження Чес. Хреста. Свщмч. Корнилія
27	С	14	**ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА ГОСПОДНЬОГО**
			Нед. 17. Гол. 8. УЄ 6. Літ. 2 Кор. 6: 16-7: 1. Єв. Мат. 15: 21-28.
28	Н	15	**Нед. 17 по Зел. Святах.** Влмч. Никити, преп. Філотея
29	П	16	Влмч. Евтимії, Кипріяна, митр. Состена, Віктора
30	В	17	Муч. Віри, Надії і Любови і матери їх Софії, Лукії

Усікн. голови Івана Хрестителя. УЄ Матея 14: 1-13. Літ. Ап. Діяння 13: 25-32. Єван. Марка 6: 14-30.

Воздвиження. УЄ Ів. 12: 28-36. Літ. 1 Кор. 1: 18-24. Єв. Ів. 19: 6-11, 13-20, 25-28, 30-35

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Вересень

1. 1722. Народився славетний мандрівний філософ Григорій Савич Сковорода.
1. 1939. Початок другої світової війни.
7. 1805. Народився письменник Олекса Стороженко.
9. 1769. Народився Іван Котляревський, батько нового українського письменства.
12. 1875. Народився Олександер Кошиць, композитор і диригент.
12. 1903. У Полтаві відкрито памятник Іванові Котляревському.
17. 1864. Народився М. М. Коцюбинський.
18. 1841. Народився Михайло Драгоманов.
21. 1944. † Олександер Кошиць.
29. 1866. Народився славетний історик Михайло Грушевський.

ЖОВТЕНЬ -- OCTOBER

1958 — має 31 днів — 1958

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	**Вересень.** Преп. Евменія, муч. Аріядни, Ірини, Софії
2	Ч	19	Муч. Трохима, Саватія і Доримедонта, муч. Зосима
3	П	20	Влкмч. Евстафія Плакиди, з ним Теопістії, Агапія
4	С	21	Ап. Кондрата з 70, преп. Даниїла, муч. Іпатія еп. Еф.
			Нед. 18. Гол. 1. УЄ 7. Літ. 2 Корин. 9: 6-11. Єван. Луки 5: 1-11.
5	Н	22	**Нед. 18 по Зел. Святах.** Преп. ОО. в печерах Антонія
6	П	23	Зачаття Івана Хрестителя, муч. Андрея
7	В	24	Рівноап. Теклі, Копрія, Никандра, Стефана, Давида
8	С	25	Преп. Евфросинії Александ., муч Пафнутія, Павла
9	Ч	26	† Івана Богослова, муч. Хири, прав. Гедеона судді
10	П	27	Муч. Каліграта і 49 воїнів, преп. Саватія
11	С	28	† Преп. Харитона ісп., мч. Марка, Александра, Алфея
			Нед. 19. Гол. 2. УЄ 8. Літ. 2 Кор. 11: 31-33 і 12: 1-9. Єван. Луки 6: 31-36
12	Н	29	**Нед. 19 по Зел. Святах.** Преп. Киріяка отшельника
13	П	30	Михаїла митр. Київ., смч. Григорія Вірменського
14	В	1	**Жовтень. ПОКРОВ БОГОРОДИЦІ.** Ап. Ананії з 70-ох
15	С	2	Андрея Христа ради юрод., свщмч. Киприяна
16	Ч	3	Преп. Діонисія затв. Печер., Свщмч. Діонисія
17	П	4	Свщмч. Еротея, Володимира Новгор., преп. Еладія
18	С	5	Муч. Харитини, преп. Даміяна Печер., святит. Петра
			Нед. 20. Гол. 3. УЄ 9. Літ. Галат 1: 11-19. Єв. Луки 7: 11-16.
19	Н	6	**Нед. 20 по Зел. Святах.** Ап. Томи з 70-ти, Еротиїди
20	П	7	Муч. Сергія і Вакха, Сергія Печер., Юліяна
21	В	8	Преп. Пелагії, Таїси, св. Пелагії Антіохійської
22	С	9	†Ап. Якова Алфеєвого з 12-ти, преп. Андроника
23	Ч	10	Мч. Евлампія й Евлампії, Собор угод. Волинських
24	П	11	Ап. Филипа з 70, Теофана пост. Печер., Теофана еп.
25	С	12	Муч. Прова, Тараха, Андроника, преп. Косми Святог.
			Нед. 21. Гол. 4. Утрен. Єван. 10. Літ. Галат 2: 16-20. Єван. Луки: 8: 5-15.
26	Н	13	**Нед. 21 по Зел. Святах.** Муч. Карпа, преп. Вениямина
27	П	14	Преп. Параскевії Серб., Николая Печер., мч. Назарія
28	В	15	Преп. Евтимія Нового, муч. Лукіяна, преп. Савина
29	С	16	Муч. Лонгина сотника, св. Лонгина Печер., Леонтія
30	Ч	17	Прор. Осії, прпмч. Андрея Крит., Отців 7-го Собору
31	П	18	† Ап. Луки з 70, преп. Юліяна пуст., Йосифа ігумена

Покров Богород. УЄ Луки 1: 39-49, 65. Літ. Жид. 9: 1-7. Єв. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28.

Записки:

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Жовтень

1. 1929. Масові арешти в Україні в звязку з процесом СВУ.
3. 1930. † письменниця Олена Пчілка.
18. 1876. Народився історик українського письменства Сергій Єфремов.
22. 1898. Народився поет Дмитро Фальківський.
23. 1921. Всеукраїнський Церковний Собор. Відродження Української Автокефальної Православної Церкви.
26. 1922. † письменник-історик Орест Левицький.
28. 1894. † автор "Історії української літератури" О. Огоновський.
29. 1794. † український мандрівний філософ Григорій Сковорода.
30. 1947. † поет Юрій Клен.

ЛИСТОПАД -- NOVEMBER

1958 — **має 30 днів** — **1958**

Звич. Кал. н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Жовтень.** Блаж. Клеопатри і Івана, Евсевія діякона
			Нед 22. Голос 5. УЄ 11. Літ. Ап. Галат 6: 11-18. Єван. Луки 16: 19-31.
2	Н	20	**Неділя 22 по Зел. Святах.** Влкмч. Артемія, муч. Евора
3	П	21	Преп. Іларіона Великого, Іларіона Печерського
4	В	22	Рівноап. Аверкія еп. Еропольського, св. Івана
5	С	23	Ап. Якова брата Госп., св. Ігнатія патр. Царгород.
6	Ч	24	Преп. Арети, Сисоя і Теофіла Печер., муч. Арети
7	П	25	Муч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, муч. Анастасія
8	С	26	**ДИМИТРІЯ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА,** преп. Теофіла
			Нед 23. Голос 6. УЄ. 1. Літ. Ефесян 2: 4-10. Єван. Луки 8: 26-39.
9	Н	27	**Нед. 23 по Зел. Святах.** Нестора укр. літописця
10	П	28	Муч. Терентія й Неоніли та дітей їх, муч. Параскеви
11	В	29	Прпмч. Анастасії Римлянки, преп. Аврамія, Милютина
12	С	30	Муч. Зиновія і Зиновії, муч. Анастазії, св. Йосифа
13	Ч	31	Преп. Спиридона і Никодима Печер., ап. Стахія
14	П	1	**Листопад.** Косми і Даміяна чудотв. і матері Теодотії
15	С	2	Муч. Акиндина, Пигасія, муч. Домни, преп. Маркіяна
			Нед. 24. Гол. 7. УЄ 2. Літ. Ефес. 2: 14-22. Єв. Луки 8: 41-56
16	Н	3	**Нед. 24 по Зел. Святах.** Муч. Акепсима, еп. Йосифа
17	П	4	Преп. Йоаникія Вел., Ахили Печер., мч. Никандра
18	В	5	Муч. Галактіона й Епістимії, ап. з 70-ти Ерма, Гая
19	С	6	Павла архіеп. Царгород., мч. дів.: Текуси, Александри
20	Ч	7	Св. 33 муч. в Мелитині: Ерона, Ісихія, Никодима і др.
21	П	8	**СОБОР АРХИСТР. МИХАЇЛА і др. Ангелів**
22	С	9	Онисифора іспов. Печер., Матрони Царгор., мч. Маври
			Нед. 25. Гол. 8. УЄ 3. Літ. Ап. Ефес. 4: 1-6. Єван. Луки 10: 25-37.
23	Н	10	**Нед. 25 по Зел. Святах.** Ап. з 70-ти Ераста еп., Олимпа
24	П	11	Муч. Мини, преп. Теодора Студита, Стефаніди
25	В	12	Св. Івана Милостивого патр. Алексан., преп. Ніла
26	С	13	†Івана Золотоуст. арх. Царгород. прпмч. Дамаскина
27	Ч	14	† Ап. Филипа з 12-ти, Григорія Палами архіеп. Тесал.
28	П	15	**Початок Пилипівки.** Муч. Гурія, Самона й Авіва
29	С	16	Євангел. Матея (Левія з 12-ти), преп. Сергія схимн.
			Нед. 26. Гол. 1. УЄ 4. Літ. Ап. Ефес. 5: 9-19. Єван. Луки 12: 16-21.
30	Н	17	**Нед. 26 по Зел. Святах.** Григорія Неокесар.

Димитрія. УЄ Мат. 10: 16-22. Літ. 2 Тим. 2: 1-10. Єв. Івана 15: 17--27 і 16: 1-2

Архистр Михаїла і др. Ангелів. Преп. Марти. УЄ Мат. 13: 24-30, 36-43. Літ. Ап. Жидів 2: 2-10. Єван. Луки 10: 16-21.

Записки:

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА І ПАМЯТНІ ДНІ

1. Листопадові дні.
21. День памяті героїв Базару.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Листопад

1. 1861. Народилася письменниця Дніпрова Чайка.
1. 1889. Народився сатирик Остап Вишня.
6. 1811. Народився поет Маркіян Шашкевич.
9. 1872. Народився письменник Богдан Лепкий.
13. 1923. † письменник Іван Липа.
16. 1863. Народилася письменниця Ольга Кобилянська.
17. 1828. Народилася письменниця Ганна Барвінок.
19. 1912. † композитор Микола Лисенко.
21. 1921. Большевики під Базаром розстріляли 359 українських вояків.
20. 1917. Третій Універсал Української Центральної Ради.
24. 1934. † славетний історик Михайло Грушевський.
25. 1901. Народився український поет Михайло Орест.
29. 1778. Народився Григорій Квітка-Основяненко.

ГРУДЕНЬ — DECEMBER

1958 — **має 31 днів** — **1958**

Звич. Кал.н.с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	**Листопад.** Муч. Платона, Романа, Варула
2	В	19	Прор. Авдія, преп. Варлаама Київо-Печер., мч. Романа
3	С	20	Преп. Григорія Декаполита, преп. Варлаама Печер.
4	Ч	21	**ВОВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ**
5	П	22	Ап. Филимона й Архипа та муч. Апфії і Кикилії
6	С	23	Амфілоха еп. Іконійського, еп. Теодора Антіох.
			Нед. 27 по Зел. Св. Гол. 2. УЄ 5. Літ. Ап. Ефес. 6: 10-17. Єван. Луки 13: 10-17.
7	Н	24	**Нед. 27 по Зел. Святах.** Влмч. Катерини, Порфирія
8	П	25	Климента еп. Риму, Мартиніяна діякона.
9	В	26	Преп. Якова пуст., Алипія стовп., преп. Никона
10	С	27	Муч. Якова Перс., преп. Романа, Паладія, Натанаїла
11	Ч	28	Прпмч. Стефана Нового, муч. Іринарха, Василія,
12	П	29	Муч. Парамона і з ним 270, преп. Нектарія Печер.
13	С	30	† Ап. Андрея Первозв., Фрументія архіеп. Індійського
			Нед. 28 по Зел. Св. — Зачаття Богородиці. Гол. 3. УЄ 6. Літ. Ап. Колос. 1: 12-18. Луки 14: 16-24.
14	Н	1	**Нед. 28 по Зел. Святах.** Прор. Наума, Филарета милос.
15	П	2	Прор. Аввакума, Атанасія затвор. Печерського
16	В	3	Прп. Софонії, Сави, свщм. Теодора еп. Ал., Івана мов.
17	С	4	Велкмці Варвари і з нею Юліянії, преп. Івана Дамаск.
18	Ч	5	† Преп. Сави Освящ., Гурія архіеп., муч. Філотея
19	П	6	**НИКОЛАЯ МИР. ЛИК. ЧУДОТВОРЦЯ.** Блаж. Максима
20	С	7	Амвросія еп. Медіол., Івана Печер., преп. Павла
			Нед. 29 по Зел. Св. Гол. 4. УЄ 7. Літ. Кол. 3: 12-16. Луки 17: 12-19.
21	Н	8	**Нед. 29 по Зел. Святах.** Преп. Потапія, ап. Состена
22	П	9	**Зачаття Богородиці від. св. Анни.** Пр. Самуїла
23	В	10	Муч. Мини, Ергомена, Маріяна, Евграфа, Йосифа
24	С	11	Преп. Никона, преп. Даниїла стовп., муч. Акепсія
25	Ч	12	Преп. Спиридона еп. Триміф., свщмч. Олександра еп.
26	П	13	Муч. Авксентія, муч. Евстратія, Евгена й Ореста
27	С	14	Муч. Тирса, Левкія, Калиника, муч. Аріяна і Теотиха
			Нед. Праотців: Гол. 5. УЄ 8. Літ. Ап. Колос. 3: 4-11. Єв. Луки 14: 16-24.
28	Н	15	**Неділя Праотців.** Свщмч. Елевтерія й Анфії
29	П	16	Прор. Аггея, блаж. Теофанії, муч. Марина
30	В	17	Прор. Даниїла й Ананії, Азарії і Мисаїла, муч. Якха
31	С	18	Муч. Севастіяна і воїнів його, св. Модеста архіеп. Єр.

Воведення: УЄ Луки 1: 39-49 і 56. Літ. Жидів 9: 1-7. Єван. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28.
Миколая Чуд. УЄ Ів. 10: 9-16. Літ. Жид. 13: 17-21. Єв. Луки 10: 38.42; 11: 27-28.
21. Зачаття Богор. УЄ Луки 1: 39-49, 56. Літ. Ап. Гал. 6: 22-31. Єван. Луки 10: 38-42 і 11: 27-28.

Записки:

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА І ПАМЯТНІ ДНІ

13. Св. Ап. Андрія Первозванного, основоположника Української Церкви

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЄНДАР

Грудень

5. 1878. Народився О. Олесь.
7. 1936. † Василь Стефаник.
17. 1939. В копальнях Камчатки загинув видатний поет і літературознавець М. Драй-Хмара.
19. 1918. Відновилася Українська Народна Република — У.Н.Р., скасована ворожими актами 22—29. IV. 1918.
27. 1879. Народився письменник С. В. Васильченко (Панасенко).
11. 1840. Народився письменник Михайло Старицький.
12. 1900. † письменник Олександер Кониський.
15. 1934. Большевицький таємний суд засудив до страти 28 українців, а між ними таких визначних письменників: О. Влизька, В. Мисика, Д. Фальківського, М. Терещенка,, Г. Косинку, Ів. Крушельницького, А. Крушельницького, М. Лебединця, Костя Буревія, Романа Шевченка.

Зимовий вид канадійської оселі.

Іван Данильчук.

З НОВИМ РОКОМ!

НОВИЙ ВЖЕ РІК, НОВИЙ ВЖЕ РІК,
ГОЛОСЯТЬ ДЗВОНИ ВСЮДИ:
І ВВЕСЬ ВСЕСВІТ ВТІШАЄСЬ ДНЕСЬ, —
СЕБЕ ВТІШАЮТЬ ЛЮДИ.

РАДІЮТЬ ВСІ, БО ЗНОВ ОДНА
ПІШЛА В АЛЬБОМ КАРТИНА
І ВЖЕ ПОВІК НЕ ВЕРНЕ ЗНОВ
ПРОЖИТАЯ ГОДИНА.

І ПЕРЕД ЦИМ НОВИМ ЦАРЕМ
БАЖАЄСЬ СТАТЬ В ПОКОРІ,
Й ЛИШИТЬ ЙОМУ СВОЮ СУДЬБУ,
ЯК ТЕ СУДНО НА МОРІ.

ТА МИ ТЕПЕР НЕ СТАНЕМ ЗНОВ
ПУСКАТИ СЛІПО ДОЛІ
І ЩОБ ОЦЕ УПАСТИ ЗНОВ
В ОБІЙМИ ТЬМИ НЕВОЛІ.

МИ З РОКОМ ЦИМ УСІ ЯК СТІЙ
ВПЛЯНУЄМ ШЛЯХ РОБОТИ,
І ДРУЖНО ТАК ВПЕРЕД ПІДЕМ
ЗАБУВШИ ВСІ ГРИЗОТИ.

БО ЗНАЄМ МИ З НАУКИ ЛІТ,
ЩО СИЛА ЛИШ В ГРОМАДІ.
А ХТО ВЕДЕ ВНУТРІ БОРНЮ, —
ПРОПАДЕ У БЕЗЛАДДІ.

І ЗНАЄМ МИ, ЩО НАМ НІХТО
НЕБЕС ВХИЛИТЬ НЕ МОЖЕ
І ЧАСТО В ДАР ДІСТАНЕШ ТЕ,
ЯКЕ КОМУСЬ НЕГОЖЕ.

ТА ПЕВНІ МИ І ПЕВНІ ВСЕ,
ЩО ЩАСТЯ В ПРАЦІ МАЄ.
ТА Й УСПІХ, ДОЛЯ В ТОГО Є,
ХТО КОВАЛЕМ БУВАЄ.

НОВИЙ ЖЕ РІК, НОВИЙ ЖЕ РІК,
У ЗВУКАХ ЛЛЄТЬСЯ ВСЮДИ;
В ОБНОВІ МИ ВПЕРЕД ЇДЕМ,
ДАВНІ ЛИШИВШИ БЛУДИ.

1925 р.

С. Волинець.

ДЕСЯТИЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Скорочення вживані в цьому нарисі: УНР — Українська Народня Республіка. УНРада — Українська Національна Рада. ПАУК — Пан Американська Українська Конференція. УНДО — Українське Національно Демократичне Обєднання. УНДС — Український Національно Державний Союз. УРДП — Українська Революційно Демократична Партія. СГД — Союз Гетьманців Державників. Соц. рев. — соціялісти революціонери. Соц. дем. — Соціялдемократи. Соц. радик. — Соціялісти радикали.

Десять років тому в дні, 16-го липня 1948 року, о год. 10 ранку, в німецькому місті Авґсбурґу, сталась подія, яка має історичне значення для живучих сьогодні українців.

В тому дні, на основі обовязуючих законів Української соборної, суверенної держави, навязуючи до традиції тієї держави, її легітімний голова, а саме тодішній голова Директорії Української Народньої Республіки Андрій Лівицький, покликав до життя Українську Національну Раду, як тимчасове законодатне народне представництво, що має діяти аж до скликання на звільненій національно-державній території, установчих зборів.

Передісторія

Очевидно, що ця важлива подія має свою довгу і складну передісторію і історію. Сьогодні ще завчасно писати подробиці, що відносяться до тієї передісторії. Майбутній дослідник знайде їх у споминах сучасників, якщо такі спомини появляться.

Ото ж ідея створення Української Національної Ради — може тоді ще під іншою назвою — зродилась серед гурта людей, що працювали чи співпрацювали з Українським Центральним Комітетом у Львові. Зродилась ця ідея тоді, коли зі сходу з відступаючими німецькими арміями почала прибувати широка хвиля української політичної еміґрації. Для гурта тих людей, стало ясним, що відбувається соборний ісход, що народжується соборна українська політична еміґрація та є конечне потрібне соборне українське керівництво тією еміґрацією й її діями. Предистинованим і законним керівництвом тієї іміґрації й міг стати лише екзильний уряд Української Народньої Республіки в тому часі забутий.

Щоб проторувати тому урядові дорогу до всіх українських душ, треба було засипати прогалину, яка була між галичанами і при-

дніпрянцями з приводу варшавського договору з одної сторони і галицької ескапади в бік Денікіна на прикінці 1919 року з другої сторони. Для усунення непорозумінь на тому тлі та на багатьох інших, треба було піднайти тактовних галичан і тактовних наддніпрянців так зі старої як і з нової еміґрації. На щастя такі люди знайшлись. Тут ми назвемо лише кількох відомих вже сьогодні українських соборницьких діячів на еміґрації, як от проф. М. Ветухів, В. Доленко, д-р М. Шлемкевич і д-р К. Паньківський.

Важним, так би мовити психольоґічним етапом у виникненні УНРади був берлінський Український Національний Комітет, на чолі якого стояв ґенерал Павло Шандрук. Цей етап важний тим, що там повільно вигладжувались противенства між галичанами і так званими Петлюрівцями, себто кругами старої придніпрянської еміґрації.

Спроби консолідації

Конструктивно думаюча частина української еміґрації намагалась довести до консолідації усіх українських політичних сил і координації їх політичної дії. Це була дуже тяжка справа, бо взаємовідносини між поодинокими політичними таборами, а головно між республіканським демократичним табором, що міг віджити щойно по упадку гітлерівської Німеччини з одного боку і націоналістичним та гетьмансько-монархістичним табором, що все виступали тоді одним фронтом — з другої сторони.

Користуючись інформаціями д-ра Костя Паньківського, який відограв важну ролю в консолідаційних заходах подаю жмут фактів про ці заходи.

Отож в місяці лютому 1945 року, себто ще перед капітуляцією Німеччини, почали приїжджати до Туринґії, втікаючи від большевиків, найвизначніші ґрупи і представники української політичної еміґрації. Вони почали осідати тимчасово у столиці Туринґії місті Ваймарі і його околицях. Знайшлись там між іншими голова Директорії Андрій Лівицький, гетьман Павло Скоропадський, провідник харківської еміґрантської ґрупи Володимир Доленко та провідник розламової націоналістичної ґрупи Степан Бандера. Полковник Андрій Мельник перебував тоді в Бад Кіссінґені. Опіку над тими втікачами виконував з рамені Українського Центрального Комітету, який тоді ще формально існував — д-р Кость Паньківський. В його помешканні в селі недалеко Ваймару відбувались часті наради визначніших громадян з поміж еміґрації. Темою тих розмов було тривожне питання: "що робить?"

В. Доленко, провідник харківської ґрупи нової еміґрації, що ще від Львова находилась під опікою Українського Центрального Комітету, та який мав нагоду познайомитись із думками та тенденціями чільних представників того комітету, на одній із нарад видвигнув потребу концентрації наших політичних сил. Він вказав на Державний Центр і на особу Андрія Лівицького, як наслідника Симона Петлюри, що його підсовєтська Україна ввесь час вважала сувереном землі української, як осередок тієї концентрації.

На підставі тих розмов від лютого до квітня 1945 року, голова Директорії Андрій Лівицький дав згоду, щоб ґенерал військ УНР Павло Шандрук, став головою Ук-

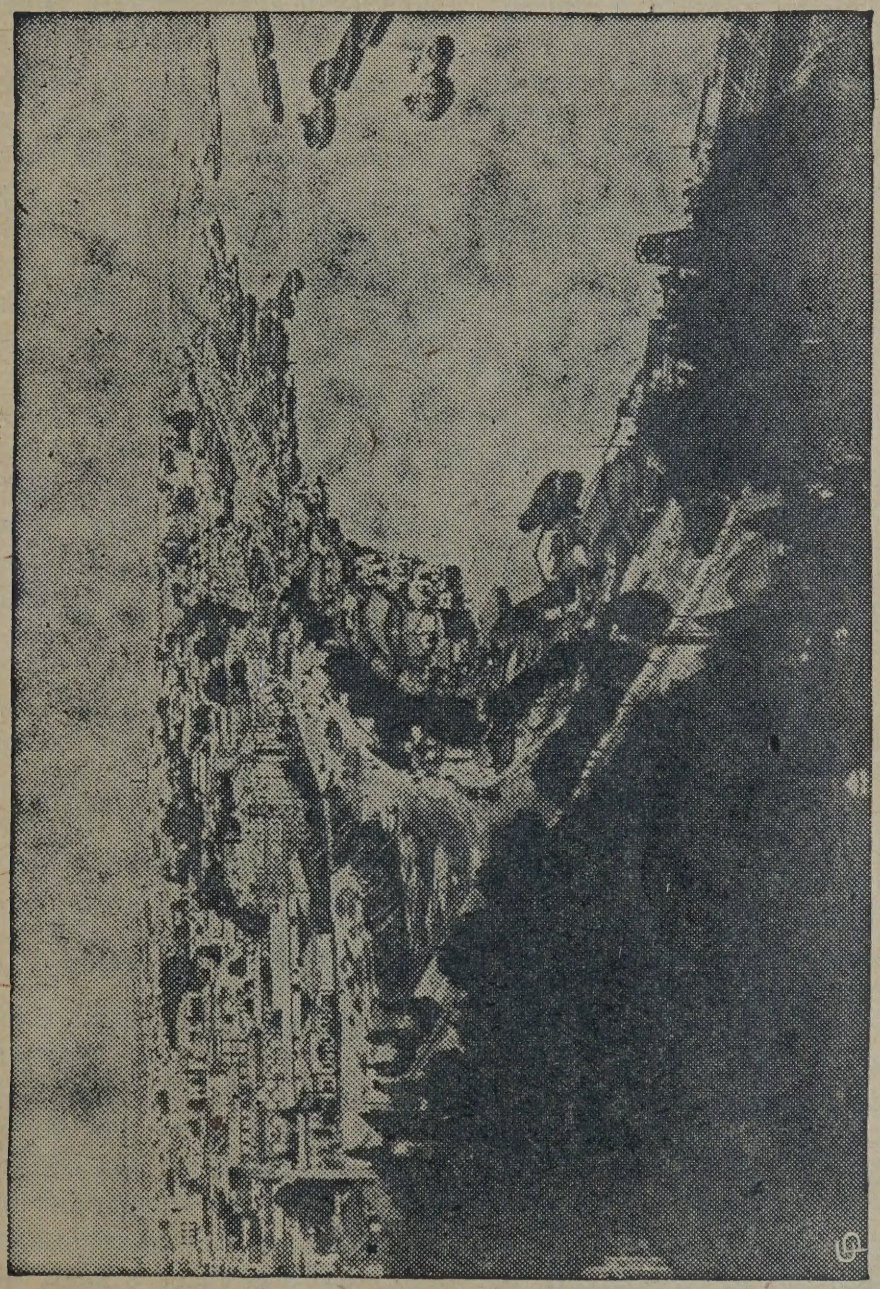

Вид Киева в частині над Дніпром.

раїнського Національного Комітету в Берліні, та в квітні 1945 року поновив уряд Української Народньої Республіки. До того поновленого уряду він покликав трьох нових міністрів, а саме, Тиміша Олесіюка, Михайло Ветухова і д-ра Костя Паньківського. Поволі почали прибувати давніші міністри УНР, а саме Яковлів, д-р Роман Смаль-Стоцький і державний контрольор Кабачків.

Державний Центр, який складався з голови Директорії (що його вже в тому часі почали звати

ще неофіційно президентом), і тих кілька членів уряду, переїхав з початку до Бад Кіссінґену, опісля до Оффенбаху, а в кінці осів в Кастелю, коли остаточно вияснилось, що ця місцевість не буде зайнята большевиками. Тут, в Кастелю, коли стосунки устабілізувалися, голова Директорії та тимчасово виконуючий обовязки голови уряду д-р Кость Паньківський, підняли питання консолідації усіх українських сил біля Державного Центру.

Роля канадійських українців

Дуже важливим чинником, що допоміг новій українській еміґрації в Европі сконсолідуватись довкруги Координаційного Українського Комітету, а згодом й довкруги УНРади, були канадійські українці, що мали вже свій координаційний осередок КУК.

В 1946 році прибули до Европи відпоручники КУК о. д-р В. Куншір і о. д-р С. В. Савчук. Тодішній президент КУК о. д-р Кушнір відбув в березні 1946 р. розмову з покійним президентом УНР в екзилі, Андрієм Лівицьким, в місті Оффенбаху. Предметом тієї розмови була консолідація всіх українських політичних сил і узгіднення напрямних поступування, яке повинно було довести до тієї консолідації.

Після тієї розмови відбулась у Франкфурті під проводом о. д-ра Куншіра зустріч представників усіх українських політичних партій. У висліді розмов під час тієї зустрічі був створений так званий Український Консолідаційний Комітет, з якого опісля розвинувся Координаційний Український Комітет, що відограв дуже важливу ролю в утворенні УНРади. Ґенеральним секретарем того комітету та одним із основоположників Української Національної Ради був Володимир Кохан, теперішній екзекутивний директор Комітету Українців Канади.

До того комітету увійшли були усі тодішні українські партії, крім так званих бандерівців, одначе між партіями велась завзята дискусія і спори. Демократичний табір обстоював справу признання екзильного уряду УНР як легального, традиційного українського уряду, а націоналістичний табір уважав себе за найсильнішу українську партію зі своїм військом в краю (Українська Повстанча Армія) і зі своїм революційним урядом, а саме Українською Головною Визвольною Радою.

Тому що не було виглядів на те, що координаційний комітет доведе до утворення УНРади, доручено справу професорові Ісаакові Мазепі, колишньому премієрові уряду УНР і учасникові зимового походу.

Підготовча комісія

Покійний д-р Степан Баран у своїй статті-спомині надрукованій у тижневику "Неділя" з 15-го серпня 1948 р. пише, що початок і почин до створення вийшли з дводнєвної наради передових діячів українського демократичного табору, яка відбулась в днях 18 і 19 квітня 1947 року.

У висліді тих нарад створено підготовчу комісію під проводом І. Мазепи. До неї увійшли зразу представники усіх українських демократичних партій. Згодом увій-

шли до тієї комісії представники мельниківців і бандерівців. Гетьманці відмовились увійти в склад комісії.

Між визнатнішими членами тієї комісії були такі особи: д-р С. Баран, інж. О. Бойдуник, доцент Гр. Денисенко, дир. В. Кохан, ред. Василь Мудрий, проф. М. Олексіїв, д-р С. Ріпецький, ред. В. Соловій, д-р П. Феденко. Ця комісія в часі від 23 травня 1947 до 15 липня 1948 відбула 22 багатогодинних засідань. Вона виготовила проєкт реорґанізації існуючого політичного центру УНР зі створенням УНРади та визначенням її компетенцій. Проєкт виготовив голова комісії, беручи на увагу основні тези устійнені під час нарад комісії.

Один з найстарших членів комісії, представник УНДО, написав в жовтні місяці 1947 року з доручення комісії приватного листа до гетьманича Данила Скоропадського як до шефа Союзу Гетьманців Державників. В тому листі він розповів про дотеперішню працю і завдання комісії та пропонував, щоб для добра загально-української державної справи також і СГД взяв участь в працях комісії та в створенні Української Національної Ради. Незабаром автор листа одержав від гетьманича Данила Скоропадського відповідь з виминаючим змістом. На засіданні комісії 6 лютого 1948 р. явились представники гетьманців, але поставили такі вимоги свого вступу, що нівечили до

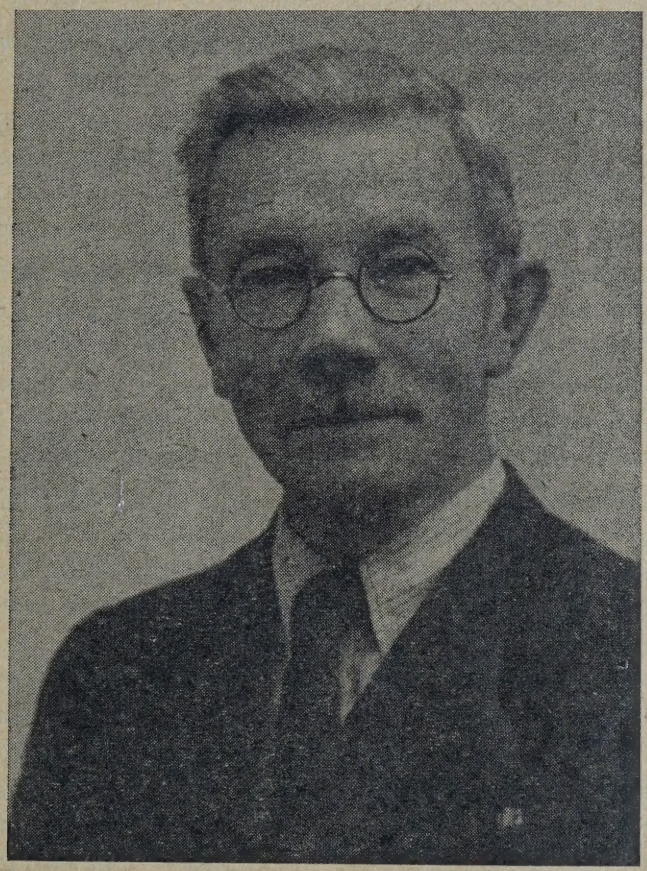

Ісаак Мазепа
(1884—1952)

кореня всі основні елементи, на яких творилася Українська Національна Рада.

В березні 1948 р. увійшли до комісії бандерівці, з якими було чимало мороки з огляду на становище анонімної Української Головної Визвольної Ради, що була тоді під патронатом бандерівців і претендувала на єдиний політичний провід для Української Повстанчої Армії і на самостійну політичну акцію за кордоном. Мельниківці прислали своїх відпоручників 18 лютого 1947 р.

Узгіднення статуту УНРади

На разі всі труднощі з бандерівцями були поборені і остаточно всі вісім діючі на еміґрації українські політичні партії підписали в дні 10 червня 1948 року в приявності д-ра Костя Паньківського узгіднений проєкт статуту Української Національної Ради. Він мав назву "Тимчасового закону про реорґанізацію українського центру з 10 червня 1948 р. Той закон і собі спирався на законах Української Народньої Республіки "Про тимчасове Верховне Управління" і про "Державну Народню Раду" з 12 листопада 1920 року, вводячи конечні зміни і доповнення подиктовані упливом часу та зміною обставин і потреб.

Після поборення усіх тих перешкод і труднощів, про які була мова, шлях до відкриття першої сесії Української Національної Ради був відкритий.

Великий день

Урочисте відкриття Української Національної Ради відбулось в німецькому місті Авґсбурґу 16 липня 1948 року о годині 10 ранку, в гарно удекорованій залі. На стінах прибраних килимами видніли український національний прапор, державний герб-тризуб і знаки всіх українських земель.

Між присутніми членами УНРади були особи, які брали активну участь у праці Української Центральної Ради в 1917-18 рр., Української Національної Ради Західньої України 1918-19 рр., Українського Трудового Конґресу 1919 р., та в соймі Карпатської України 1939 р.

Цю першу сесію УНРади відкрив особисто президент Української Народньої Республіки Андрій Лівицький (цей новий титул обовязував на основі закону 10-го червня 1948 р.). Він виголосив перед нею свою державно-правну декларацію і зложив передбачену в законі присягу.

Перша плєнарна сесія тривала від 16 до 19 липня 1948 року. В ній взяло участь 36 делеґатів від усіх українських політичних партій з винятком партії гетьманців-державників. Усі 36 делеґати склали передбачену в законі присягу такого змісту: **"Присягаю Богові і своїому народові, що буду вірно служити моїй Батьківщині, боротися за її визволення і в своїй діяльності руководитися єдино добром української нації".**

Після зложення присяги її членами, Українська Національна Рада уконституювалася, вибираючи президію з шости членів на чолі з головою УНРади. Головою УНРади вибрано професора Бориса Іваницького. На тому плєнумі заслухано і ухвалено декларацію Національної Ради, заслухано та прийнято до відома декрет президента про покликання Виконного

Орґану на чолі з проф. Ісааком Мазепою, та декларацією голови Виконного Орґану такого змісту:

"Я вважаю, що між нами нема незгоди в тому, що наша визвольна справа буде на добрій дорозі тоді, коли вона буде мати політичне і моральне довіря в демократичному світі. Світ визнає і поставиться прихильно до такого руху, який покаже свою політичну зрілість."

Заслухано рівнож декларації окремих партій про їх становище до завдань Української Національної Ради і Виконного Орґану.

Декларації і закони

Легитимність і традиційність Державного Центру Української Народньої Республіки зясовані в офіційних деклараціях і законах. Одною із дуже важливих декларацій, що допомогли створити Українську Національну Раду, це декларація президента Лівицького у справі Варшавської Умови між урядами Української Народньої Республіки і Польщею, на основі якої Польща мала право окупувати західньо-українські землі. Ця декларація така:

"Негативні наслідки Варшавської Умови полягали насамперед в тому, що вона сприяла розбиттю наших національних сил і викликала полеміку, яка не затихла до останнього часу. Тому вважаю необхідним перед високими зборами ще раз ствердити, що **Варшавська умова є документом минулого часу, вигаслим протягом пів року по його підписанні, необовязуючим і нині неіснуючим."**

Другим надзвичайно важним документом є проголошення Андрія Лівицького, як голови Директорії Української Народньої Республіки про повстання УНРади і реорґанізацію державного Центру УНР. Текст того проголошення такий:

"Сучасні обставини, серед яких живе український народ, вимагають якнайбільшої активізації українських визвольних змагань і посилення державно-творчої праці як унутрі українського народу, так і на міжнародньому форумі, а разом з тим обєднання для цієї великої мети всіх членів української нації.

Тому, що закони про "Тимчасове Верховне Управління" і про "Державну Народню Раду" з 12 листопада 1920 року були ухвалені на території України і вимагають у сучасних умовинах деяких доповнень і змін, я, голова Директорії Української Народньої Республіки, навязуючи до актів українського національно-державного будівництва і до традиції української національно-визвольної боротьби від давнього минулого по сьогоднішній день, та спираючись на волю діючих тепер українських політичних орґанізацій, приймаю від них узгіднений між ними законопроєкт під назвою "Тимчасовий закон про реорганізацію українського державного центру" і на підставі предложення уряду Української Народньої Республіки, проголошую його законом. Голова Директорії Української Народньої Республіки, Андрій Лівицький. Дня 10 червня 1948 року".

Це проголошення є документом першорядної ваги, бо він встановляє законно теперішню Українську Національну Раду і її Ви-

конний Орґан як леґального спадкоємця леґітимного українського уряду, а саме Директорії УНР.

Іншим надзвичайно важним документом, на якому спирається УНРада і її уряд, це згадуваний вже "Тимчасовий закон з дня 10 червня 1948 року про реорґанізацію державного Центру УНР." Переповімо коротко зміст того закону:

Закон з дня 10 червня 1948 року поставив у системі традиційного державного центру УНР, Українську Національну Раду, як тимчасове законодатне народнє представництво, аж до скликання на звільненій національно-державній території установчих зборів (стаття 2).

До компетенції УНРади належить: а) ухвалення законних постанов та бюджету, б) контроля виконного орґану (уряду), в) ратифікація договорів з іншими народами, г) обрання найвищої контрольної ради та найвищого трибуналу (стаття 4).

Національна Рада складається з представників існуючих українських політичних партій, представлених в чотирьох секторах загальним числом 40 членів Ради (стаття 5).

Національна Рада діє через плєнарні сесії, президію та комісії. Плєнарні сесії звичайно скликається один раз на рік, а надзвичайні — в міру потреби за ініціятивою президента, президії ради, виконного орґану, або одної третини членів ради. Президія виконує між сесіями усі функції УНРади з винятком змін тимчасового закону з дня 10 червня 1948 року, ухвалювання бюджету, ратифікації договорів з іншими народами та питань, що вимагають кваліфікованої більшости (стаття 13).

Президент УНРеспубліки, в системі реорґанізованого державного центру виконує одноособово права репрезентації цього центру на зовні, покликує відповідальний перед Національною Радою Виконний Орґан, затверджує законні постанови УНРади та виконує інші застережені йому окремими постановами функції. Президент повнить свої функції доживотньо, а у випадку смерти чи неспроможности виконання їх, — титул, права і обовязки президента переходять на голову Української Національної Ради (стаття 22).

Виконний Орґан (уряд) складається з голови, керманичів ресортів та членів Виконного Орґану без ресортів. Загальне число ресортів девять (статті 25 і 26). Голова Виконного Орґану назначує напрямні його політики в порозумінні з президентом і відповідає за них перед Національною Радою (стаття 28). Кожний член Виконного Орґану працює в рямкам напрямних, що їх встановляє Виконний Орґан і за свою діяльність відповідає перед Національною Радою.

Президент, голова і члени Виконного орґану складають перед Національною Радою присягу за уставленою в законі формою (статті 24 і 30).

Персональний склад першої УНРади і Виконного Орґану

Українська Національна Рада по закону поділялась на чотири сектори: демократичний, соціялістичний, націоналістичний і монархістичний. Перші три сектори мали по 12 членів, а останній 4

члени. Монархісти не хотіли увійти до УНРади, отже на першу сесію явилось тільки 36 членів, а саме:

1) Андрієвський Борис — банд., 2) Баран Степан — УНДО, 3) Бойко Юрій — мельн., 4) Бойдуник Осип — мельн., 5) Болюх Василь — УНДО, 6) Витвицький Степан — УНДО, 7) Вовчук Іван — банд., 8) Денисенко Григор — соц-рев., 9) Довгаль Свирид — соц-рев., 10) Зозуля Яків — соц. рев., 11) Зибачинський Орест — мельн., 12) Іваницький Борис — УНДС, 13) Капустянський Микола — мельн., 14) Кононенко Кость — бандер., 15) Кротюк Сергій — мельн., 16) Лавриненко Юрій— УРДП, 17) Лівицький Микола — УНДС, 18) Мазепа Ісаак — соц-дем., 19) Макарушка Любомир — УНДО, 20) Мірчук Петро — банд., 21) Мудрий Василь — УНДО, 22) Олексіїв Михайло — УНДС, 23) Павликовський Юліян — УНДО, 24) Підгайний Семен — УРПД, 25) Подоляк Григор — УРДП — лівиця, 26) Рябишенко Анатоль — банд., 27) Ріпецький Степан — соц-рад., 28) Росоха Степан — мельн., 29) Соловій Віктор — УНДС, 30) Сенько Іван — УНДС, 31) Стахів Матвій — соц-радик., 32) Степаненко Микола — УРПД, 33) Тарнавський Омелян — УНДС, 34) Феденко Панас — соц-дем., 35) Шанковський Лев — банд., 36) Чарнецький Антін — соц-дем.

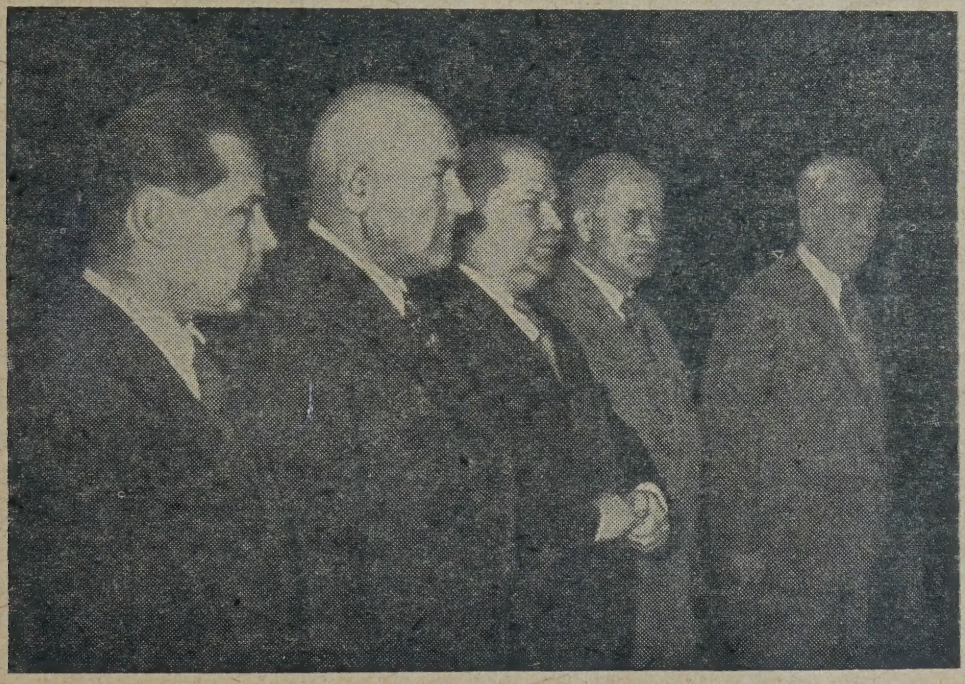

Члени Виконавчого Органу УНРади складають присягу. (Зліва направо: М. Воскобійник, С. Довгаль, С. Созонтів, М. Лівицький і М. Хробак).

Головою УНРади вибрано проф. Б. Іваницького. Головою Виконнного Органу призначено І. Мазепу, а членами його стали: В. Мудрий — заступник голови, Л. Макарушка — фінанси, М. Ветухів — внутрішні справи, В. Соловій — державний секретар, М. Шлемкевич — культура, М. Капустянський — військо, І. Багряний — праси і інформації, С. Довгаль, П.

Феденко, К. Паньківський, Ю. Бойко—без ресортів. Пізніше Мазепа створив ресорти господарський і юстиції. Перший з них обняв Довгаль, а другий К. Паньківський. Мазепа задержав для себе закордонні справи.

Визнання УНРади і Виконного Орґану

Українську Національну Раду привітала і визнала українська еміґрація через свої орґанізації в таких країнах: Велика Британія, Франція, Бельґія, Швайцарія, Аргентина, Параґвай, Ураґвай, Бразилія, Венецуеля, Америка, Канада, Пан-Американська Українська Конференція. Для нас спеціяльне значення має факт визнання УНРади українською еміґрацією американського континенту, тому зацитуємо найважніші місця відповідних документів.

Отож Український Конґресовий Комітет Америки на спільному засіданні своєї екзекутиви та політичної комісії, яке відбулось в Ню Йорку 15 вересня, 1948 р., запізнавшись з офіціяльними письмами Української Національної Ради та її Виконного Орґану прийняв постанови, в яких стверджував, що: "політична програма УНРади — самостійна, соборна та демократична українська держава є виразником політичних стремлінь української еміґрації, яка має право та обовязок промовляти в імені українського народу, що під червоною окупацією позбавлений змоги свобідно виявляти свою волю".

Дальше УККА стверджує, "що політичні ідеї УНРади стоять в повній згоді з політичними ідеалами Америки" й тому він вважає, "що американські українці як громадяни Америки та єдинокровні брати, повинні дати УНРаді всяку моральну піддержку з окрема перед американським урядом та матеріяльну допомогу в порозумінню з українським конґресовим комітетом. Ця ухвала обовязує по сьогоднішний день і в ріжних формах вона була підтверджувана пізнішими конґресами УККА.

Президія Комітету Українців Канади і екзекутива КУК на спільному засіданні з членами Ради ПАУК з ЗДА, що відбулось 5-го жовтня 1948 р., у Вінніпеґу, прийняли ухвалу, в якій сказано, що "Комітет Українців Канади з найглибшим співчуттям відноситься до визвольної акції українського народу і покликану до життя українськими політичними партіями Національну Раду враз з її орґанами уважає авторитетним речником тої визвольної акції на зовні". Вкінці сказано, що: "супроти повищих тверджень КУК заявляє, що створена в Европі Українська Національна Рада, може рахувати з його сторони на беззастережну і повну моральну та матеріяльну піддержку."

Ця резолюція була підтверджена третім конґресом КУК, що відбувся 7, 8 і 9 лютого 1950 р. В політичній резолюції того конґресу сказано між іншим, що: "Конґрес вірить, що відбудова української соборної держави може бути довершена через консолідацію усіх політичних сил українського національного табору довкруги Української Національної Ради". Наприкінці тієї резолюції сказано, що: "Третій Конґрес Українців Канади закликає все українське гро-

мадянство Канади і надальше давати повну моральну і матеріяльну підтримку політичній і визвольній акції Української Національної Ради". Ця резолюція була в ріжних формах пітверджувана слідуючими Конґресами КУК.

ПАУК на своїх нарадах, що відбулись в днях 23, 24 і 25 жовтня 1948 р. в Торонті, привітала створення УНРади в Европі та ствердивши, що політичні ідеї УНРади стоять в повній згоді з ідеями західнього демократичного світу, ПАУК "вважає, що українці обох Америк, як однокровні брати українського народу в Европі, повинні дати УНРаді всяку моральну піддержку перед своїми урядами та матеріяльну допомогу". Ця резолюція в такій чи іншій формі була підтверджена з'їздами ПАУК в березні 1951 р. і у вересні 1955 року.

Недоцінений скарб

Зясоване в цитованих вище правнодержавних актах становище українського екзильного уряду подібне лише до становища польського екзильного уряду в Лондоні. В новішій історії нема інших подібних прецеденсів, щоб в часі національно-державної катастрофи, уряд і армія вийшли в екзиль, не капітулюючи перед переможцями, не зрікаючись своїх повних суверенних прав. Сьогодні крім поляків, лише українці мають поза межами рідного краю свій екзильний уряд, що є продовженням традицій влади нашої недавньої правно і фактично суверенної державности — Української Народньої Республіки.

Існування цього уряду дає перспективи визволення українського народу шляхом створення єдиного фронту — боротьби через об'єднання всіх сил, рухів та формацій народнього руху. Існування того уряду дає теж перспективи демократичної побудови життя народу.

Це великий і недоцінюваний скарб української еміґрації, якого не мають еміґрації інших народів. Для порівняння наведемо назви керівних органів еміґрантських ор-

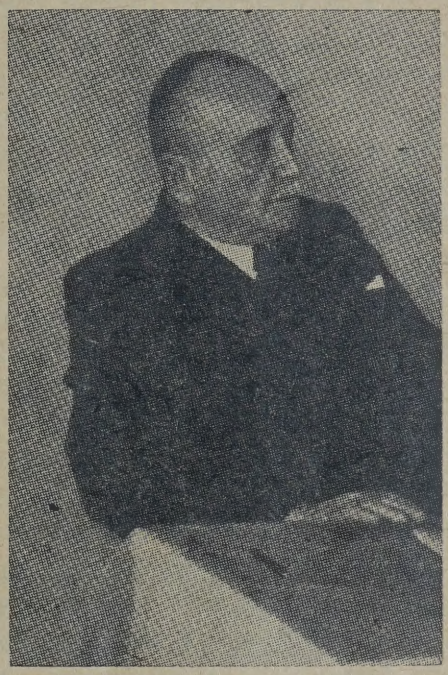

Д-р Степан Витвицький
Президент Української Народної Республіки в екзилі.

ґанізацій інших, поневолених Москвою народів: 1) Азербайджанський національний комітет, 2) Білоруський центральний комітет в Німеччині, 3) Грузинський політичний комітет у центральній Европі, 4) Верховне козацьке представництво, 5) Національний Туркестанський обєднаний комітет.

Підривна акція проти УНРади

По утворенні УНРади почалась підривна акція проти неї з двох

сторін, а саме гетьманців і ріжних фракцій націоналістів. Ця акція почалась ще влітку і осінню 1948 року і триває по сьогодні.

Гетьманці не виявили були жадної ініціятиви ані щодо вступу до УНРади, ані щодо якогось порозуміння з президією УНРади про умови чи можливості такого вступу. Підготовча комісія залишила була місце для участи гетьманців в окремому монархістичному секторі з 4 мандатами. Однак ґрупа Союзу Гетьманців Державників не скористала з надання їй можливостей включитися у спільний фронт української державної визвольної акції і приступити до співпраці з іншими політичними ґрупами в УНРаді.

Переговори І. Мазепи з гетьманцями почались в січні 1948 року. Гетьманці вимагали створення "Верховного Орґану", в формі чотирьох-членної колеґії, складеної з представників ріжних ідеольоґічних напрямів. Поруч з тим вони висунули заперечення проти тривання на традиційності і леґітимності державного центру Української Народньої Республіки, вимагаючи зміни тієї назви на назву Українська Держава. Саму ж ідею Української Національної Ради вони трактували не як політичне тимчасове законодатне тіло в державно-правній системі Української Народньої Республіки, а як політичне представництво української еміґрації, без виразного означення його компетенції, зводячи його до ролі еміґраційного комітету.

Не менш гостру кампанію повели проти УНРади націоналісти з під стягу С. Бандери, мимо того, що спочатку вони увійшли були до УНРади. Бандерівці ввесь час домагалися визнання Української Головної Визвольної Ради за рівнорядний з державним центром Української Народньої Республіки орґан, що ніби діє на українських землях як єдиний керівний центр революційної боротьби зі збройними силами Української Повстанчої Армії.

Бандерівці вимагали передачі ресорту закордонних справ їхньому членові Ярославові Стецькові та утворення окремого ресорту звязку з Україною, виставляючи на керівника цього ресорту нікому фізично невідому особу, що нібито з конспіративних міркувань живе на еміґрації під псевдонімом. Вони вимагали, щоб члени Національної Ради були вибирані цілою національною політичною, еміґрацією, бо вони гадали, що ця еміґрація в переважаючій більшості йде за ними. Вони вели активну боротьбу проти УНРади з метою її розкладу і повного опанування силами своєї партії.

В січні 1950 року бандерівці подали ультимативну заяву, що як не будуть сповнені їх домагання, то вони виступлять з УНРади, що і сталося.

У відповідь на бандерівську заяву УНРада відповіла, що вона виступала і в майбутньому виступатиме проти того, щоб яканебудь українська політична орґанізація надавала всенаціональній революційно-визвольній боротьбі українського народу на рідних землях партійний характер та використовувала цю боротьбу для своїх вузькопартійних цілей.

Дальше у тій відповіді було сказано, що визвольна боротьба нації вимагає єдиного національного політичного керівництва та у

звязку з тим одного національно-державного центру. З тією метою була переведена консолідація українських політичних сил в 1948 році і створено УНРаду як законодатне тіло державного центру, що по визвольних змаганнях 1917—1921 роках вийшов як останній уряд суверенної Української Народньої Республіки зі своєю армією під натиском сильнішого ворога з України і репрезентує перед цілим світом волю українського народу до вільного незалежного державного життя.

Через кризи до оздоровлення

За десять літ свого існування УНРада пережила багато криз і багато змін. Помер за той час перший її голова проф. Борис Іваницький, помер теж перший голова Виконного Орґану Ісаак Мазепа (після нього премієрами були: С. Баран, С. Витвицький, С. Созонтів, М. Лівицький). Помер в тому часі президент Андрій Лівицький й на його місце на основі Тимчасового Закону став 6 березня 1954 року президентом д-р Степан Витвицький, а віцепрезидентом ґенерал-поручник Олександер Удовиченко.

Президент Витвицький, на основі ухвали Виконного Орґану з 24 червня 1951 року, є делеґований до ЗДА з тим, що по мірі потреби він має приїздити до державного центру, або й зовсім вернутися до місця осідку Виконного Орґану. Д-р Витвицький має головним завданням встановити безпосередній звязок з американським урядом та іншими американськими відповідальними чинниками. Крім того має він завдання встановити звязок з Орґанізацією Обєднаних Націй і іншими міжнародніми установами та представниками поневолених народів для інформації про українську справу та для захисту інтересів України в імені Виконного Орґану УНРади.

Після виступлення бандерівців з УНРади, вона пережила ще другу довгу і затяжну кризу з другим відламом націоналістів, так званими мельниківцями, які перед четвертою сесією виступили з неї будьтоби за її відношення до Американського Комітету Визволення від большевизму.

Четверта сесія УНРади, що відбулась 16—21 березня 1957 року, (перша сесія відбулась 16 липня 1948 р., друга 23 червня 1949 р. в місті Ліпгаймі коло Ульма, третя 6 березня 1954 р. в Мюнхені), замикає за собою важний етап в житті УНРади. З неї вийшли ґрупи, які весь час були до неї в принциповій опозиції з огляду на її характер і устрій. Тепер залишились в ній лише демократичні елементи.

Четверта сесія вибрала нового голову УНРади в особі Івана Багряного, а президент Української Народньої Республіки в екзилю іменував новий Виконний Орґан на чолі з Миколою Лівицьким, який перебрав теж ресорт закордонних справ. Членами нового Виконного Орґану іменовані: д-р О. Юрченко, інж. Ф. Піґідо, інж. С. Довгаль, д-р М. Хробак, ґенерал А. Вовк, М. Мельничук.

Четверта сесія УНРади пройшла в спокійній діловій атмосфері. Це свідчить, що вона має найглибші кризи вже поза собою і сміливо може глядіти у найближче, друге з черги десятиліття, в яке із 1958 роком вступає, щоб і дальше бути носієм і блюстителем українського правопорядку.

Джан-гіс-агач („святе дерево") (акварелля) — Т. Шевченко.

М. Міллер.

ЗНИЩЕННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ БОЛЬШЕВИКАМИ

Руйнація українських церков та церковної культури почалася вже давно. Наприкінці 18 ст., з ліквідацією Гетьманату, реєстрового козацтва та Запорозької Січі, почався московський наступ на Україну з метою її русифікації, нищення української культури, яка була в ті часи тісно пов'язана з церквою. Наказом 1801 р. було заборонено будівництво церков "в малоросійском вкусе". Заборонено було містерії, вертепи, коляди, щедрівки — давні обряди, пов'язані з релігійними уявами, як пережитки поганства. Заборонено було різбляні скульптури в церквах, хрести на середохрестях (голубці), ікони в українському стилі (як Божа Мати в короні або простоволоса та інш.). Заборонено було книжки українського друку Києво-Печерської Лаври, Львівського, Луцького та інш., особливо ж требник Митрополита Могили. Всі богослужбові книжки було замінено московськими виданнями. Поліція ганяла лірників та бандуристів, що по базарах співали давні чудові українські псалми. Старі церкви в Україні високомистецької архітектури, стилю знаменитого українського барокко та ампіра, з шедеврами різбляних іконостасів та з іншими мистецькими виробами, не ремонтувалися, бо заборонено було будівництво в українському стилі. Отже ті церкви від часу поступово гинули, або перебудовувалися в державному російському стилі, з нечуваними в Україні та чужими для неї "кокошниками" та цибульчатими банями.

Всіми тими заходами було завдано непоправного удару українській культурі й затримано її дальший зріст. Проте всі ті заходи самої християнської релігії не займали і були скеровані лише на знищення національних рис Української Церкви та підкорення її єдиній Московській, а в загальному пляні москалізації України.

Тотальне нищення всіх, особливо старих церков в Україні, разом з нещадною боротьбою проти релігії взагалі, було розпочато большевиками від 1919 р. і переводиться в основному і до нашої доби.

Боротьбу з церквою не тільки ідеологічну, але й шляхом руйнації церков та всього того, що було пов'язано з релігійним культом — цвинтарів, ікон, хрестів, як і нищення самого духівництва, большевики розпочали вже під час боротьби за владу і переводили скрізь, у всіх країнах, які тільки захоплювали. Це нищення було однією з головних частин в загальному завданні боротьби з старим "буржуазним" світом та його пережитками, і мало надзвичайно жорстокий характер. Для цієї боротьби большевики використовували всі партійні та комсомольські сили, особливо ж червоноармійців та кримінальні елементи, звільнені в 1917 р. з каторги та в'язниць. Використовувалися найнижчі шари населення — люмпенпролетаріят,

ворюг та злодіїв. Широко пропагувалися такі гасла, як "грабуй награбоване", "крой Ванька, Бога нет" та пісні як "долой, долой монахов, долой, долой попов" і т. д. ,

В Україні ця боротьба мала особливо настирливий та жорстокий характер, бо тут до загального завдання боротьби з буржуазною ідеологією, тобто релігією, додавалося ще друге завдання — боротьба з "буржуазним націоналізмом", тобто з усім, що мало риси української культури.

В руйнації та нищенні церков в Україні большевиками, можна добачити кілька періодів, що залежали від загальних умов та "лінії партії" на певному відламкові часу:

1) Період національної революції, визвольних змагань, захоплення України большевиками та часи так званого "воєнного комунізму" (1917—1922). В цьому першому періоді руйнування церков та релігійних пам'яток і їхнє розграбування мали не пляновий, а стихійний характер боротьби люмпен-пролетаріяту та плебсу з вищою соціяльною верствою, до якої належало і духівництво. Таким чином руйнація та грабування церков відбувалося рівнобіжно та одночасово з руйнацією та грабуванням поміщицьких садиб. Цей період закінчився так званим "із'ятієм церковних цінностей" з усіх церков, лавр та манастирів. Ця акція, широко закраяна, уявляла собою перший совєтський пляновий погром церков.

2) Другий період, так зв. неп (1923—1929). Це був період тимчасового припинення революційного наступу, а разом з тим й відносної стабільности. Церкви руйновано епізодично, ніби в пляні боротьби з релігією, "опіюмом для народу". Більшість церков зачинили з використанням за іншим призначенням.

3) Третій період, найстрашніший, доба усуспільнення сільського господарства та ліквідації куркульства як кляси (1930—1934). В ці часи фізично винищувалося куркульство, тобто найкультурніша, господарчо найздоровша частина селянства. В наслідок московських висилок цілих сел на далеку Північ та страшного голоду, було знищено в ті часи кілька мільйонів селян. Рівночасно большевики завдали удару й по релігії. Пляновим шляхом за наказами з Москви, в Україні було переведено масову руйнацію церков та нищення духівництва. Тоді саме було зліквідовано й УАПЦ, а більшість духівництва розстріляно, або заслано. Окремі випадки руйнації церков та нищення духівництва тяглися аж до 1937 р., після чого незачинених або незруйнованих церков майже не залишилося, тому й руйнувати було вже нічого.

4) Четвертий період почався від 1941 р., коли Україну окупували німці. Німці не забороняли Церкви, тому по всій Україні населення почало відновляти церкви. Служби Божі почали відправляти в будинках церков, що перед тим використовувалися за іншим призначенням, у школах, у шопах, часто в приватних кватирах, або й на дворі. Тому й большевики були примушені негайно оголосити у себе ніби "свободу віровизнання" та створили у себе "Совєтську Церкву".

Після відступу німців з України і окупації її большевиками УАПЦ було негайно зліквідовано, а греко-католицьку пізніше, й натомість по всій Україні було заведено єдину большевицьку Церкву, яка панує неподільно по всьому терені СССР і досі.

Скільки церков було знищено та зачинено або використано на інші потреби, того не можна обраховувати, бо совєтський уряд тих відомостей не зібрав, а тим більш не опублікував. Руйнація переводилася на такому великому просторі всієї України, що повні відомості зібрати від окремих осіб також неможливо. В цьому питанні від совєтської влади маємо хіба деякі випадкові натяки.

Фактів руйнації та зачинення церков для кожного міста та місцевості України, велика сила. Але треба пам'ятати, що всі форми нищення та зачинення церков були скрізь остільки одноманітні, що зібрати їх треба, публікувати ж усі — нема потреби, бо скрізь повторювалося теж саме і всі факти остільки подібні один до одного, що виходить з того якась періодична дріб, яку можна повторювати без кінця. Тому наводимо лише деякі факти, як ілюстрації, і їх цілком вистачає для уявлення про руйнації церков в Україні. Звичайно, по більших містах большевики уживали таких заходів: 1) Міська рада, за ініціятивою парткому, який приписував директиви згори, оголошувала потребу знищення якоїсь церкви для поширення майдану або вулиці, з огляду на поширення вуличного руху. 2) Руйнація церкви пояснювалася потребою побудови на тому місці якогось будинку громадського призначення (звичайно після руйнації церкви нічого там не будувалося). 3) Церкву обкладалося податками, що обчислялися й за минулі роки і безперервно підвищувалися, аж поки парафія вже не в силах була тих податків платити. 4) Партійний та комсомольський актив, що за участю деякої частини совєтских службовців, що жили в районі даної парафії, писали ухвалу про закриття церкви та передачу її для культурно-просвітніх цілей, або просто про закриття, без ніякої мотивації.

По селах процедура була значно простіша. Там парторганізація фабрикувала перший-ліпший акт про давність "церкви, що загрожує її обвалом", про "відсутність коштів на утримання та ремонт церкви", про "бажання самих парафіян зачинити церкву" і т. д. Райкоми партії за всяку ціну підтримували таку ініціятиву, або й самі її виявляли, отже негайно давався наказ про руйнацію або зачинення церкви. Часто обходилося й без таких фіктивних формальностей і церкви зачиняли або руйнувалися без ніяких пояснень.

Використання церковних будинків для інших призначень, для житла або громадських установ, було дуже тяжке, майже неможливе, з огляду на спеціяльну архітектуру церков. Недостатнє освітлення, недостатнє або відсутнє опалення, часто грубі зводи та стовпи всередині і т. д. Тому зачинені церкви найбільш використовувалися під складання сільськогосподарської продукці, бензиносховища, під музеї, іноді перебудовували горішню частину, а нерідко просто покидали церкву, обідравши все дерево та бляху, і

церква без ремонту, поволі розвалювалася. Але, при всякому стані, в церквах нищилися іконостаси, ікони, аналої, крилоси, розкрадалися ризниці, нищилися книгозбірні, а також всі внутрішні прикраси та реманент. Забирали й дзвони з дзвіниць. Отже в зачинених церквах залишалися хіба голі стіни. Для руйнації церков користувалися найчастіше динамітом і церкви висаджували в повітря. Спроба використовувати цеглу з поруйнованих церков абсолютно не повелася, бо церковні стіни після вибухів поверталися на брила, з яких не можна було дістати цілої цеглини, на груз та порох. Часто по руйнації на місці церкви лишалися купи сміття, які з часом вкривалися бур'яном і в такому вигляді деякі колишні церкви, не тільки по селах, а й по містах, залишилися аж до цього часу.

Під час "із'ятія церковних цінностей" в 1922 р., коли по всій Україні шалів страшний голод і вимерло кілька мільйонів українського народу, совєтський уряд, щоб виправдати в очах Европи, та почасти й свого населення погром церков та страшне святотатство, обвинуватили церкви та манастирі в тому, що, мовляв, вони мають великі скарби, не хочуть допомогти голодуючому населенню. Для посилення свого обвинувачення, а разом з тим і виправдання, Компомгол (Комітет допомоги голодуючим) друкував та розповсюджував плякати, з переліком цінностей, які було "із'ято" по церквах та манастирях. Завдяки цим відомостям, що дійшли й до нашого часу, можемо мати бодай неповне, часткове, але цілком достатнє уявлення про ті величезні релігійні, історичні, культурні та мистецькі цінности України, які було знищено большевиками. Ці відомості, звичайно, деякі не повні, бо "бюлетені", які розповсюджував Компомгол про пограбування церков, викликали зворотний вплив — хвилювання сере людей та обурення проти совєтської влади ,чому в дальшому їхній випуск було припинено, і вичерпних відомостей про пограбування всіх церков — не маємо.

Крім того, по ріжних манастирях та церквах, в ріжних місцях, грабували місцеві комісії Компомгола, які подавали відомості у ріжній формі — вагою, кількістю речей, переліком деяких речей і т. д., завдяки чому підсумувати всі дані — неможливо. Разом з тим під час "із'ятія", відбувалися великі крадіжки дрібних золотих речей, дорогоцінного каміння тощо, а іноді й великих речей. Так під час розграбування Киево-Печерської Лаври було викрадено, поминаючи дрібні речі, "штуки" ліонського шовку понад 2000 метрів.

Не дивлячись на те, що "із'ятіе" по більших церквах переводилось по церковних описах різниць, а все духівництво кидали до в'язниць й там допитували за церковні речі, мабуть не було жадної церкви, де б частину іконн та церковного начиння, звичайно, срібного, не було б заховано духівництвом до слушного часу. Здебільш ховали під долівкою, замуровували в стінах церкви, а часом закопували й в землю. Велику кількість таких захованих цінностей було знайдено в дальшому, під час руйнації або перебудови церков, або й на доноси. Проте треба думати, що значна частина таких

скарбів бережеться десь у землі й досі.

Непоправна втрата для України не в сухих числах ваги забраного золота, срібла та каміння, а в тому, що всі ті цінності були в вигляді речей, церковного реманенту. Раки над мощами, ризи на іконах, панікадила, лямпади, свічники, дароносиці, хрести, обкладини на євангеліях, ризи та пащаниці, вишивані кутим золотом, сріблом, перлами та дорогоцінним камінням. Разом з тим по більших церквах було чимало різних дорогоцінних прикрас, що вішали з обітниці здебільш на ікони Божої Матері, або як спогад зберігалися в ризницях. Багато з тих речей уявляли собою високомистецькі вироби майстрів свого часу і зроблені в сучасному тим майстрам стилі, починаючи від князівської доби. Деякі з них мали історичне значення, були пов'язані з історичними подіями або особами, або мали дати і підписи.

Але це ще не все. Для здобуття дорогоцінних речей відкопувано старі похоронні склепи, розкопувано могили, щоб зняти з покійників прикраси, серед яких було багато історичних.

Загибель усіх тих пам'яток, що зібралися та зберегалися протягом 900 років, разом із знищенням прекрасних українських церков, є великою втратою для українського народу та його культури.

У зв'язку з бурхливими подіями в Україні, двома еміграціями та умовами життя на еміграції, на це велике національне нещастя якось не зверталося уваги і його далеко не дооцінюють. Навіть досі не тільки не видано більш-менш повного опису руйнування церков в Україні, винищення духівництва та пограбування цінностей, а, здається, ніхто й не збирав таких відомостей.

Здебільшого речі, зібрані по церквах, розпродувалися на акціонах у Берліні та Лондоні. Але речі, що не мали мистецького значення, або ломане золото, срібло, як перли й каміння, розпродувались також через Внешторг та його аґентів по всій Європі. Ломаних речей було дуже багато, бо вже під час "із'ятія", часто видиралося каміння із гнізд, а срібні речі кидали в вантажні авта та топтали ногами, щоб більш умістилося.

Перше місце щодо кількости поруйнованих церков, пограбованих цінностей та знищення духівництва в Україні посідає звичайно серце України і її духовий осередок — Київ. Тут саме накопичувалася велика сила українських релігійних, архітектурних, мистецьких та історичних пам'яток протягом кількох сторіч. І перше місце серед Київських святинь посідала знаменита Києво-Печерська Лавра.

Увесь великий терен зайнятий Лаврою було оточено старовинними цегляними мурами та земляними валами, що були відновлені гетьманом І. Мазепою. На цьому терені знаходилося 25 церков та до 40 цивільних будівель. Всі церкви та будинки будувалися поступово, від XI ст. й до XX включно. Тому всі ті пам'ятки уявляли собою єдиний на всю Европу комплекс, що ілюстрував розвиток української архітектури протягом майже 1000 років. Кожна будівля мала свою історію і була пов'язана з іменами українських історич-

них діячів.

Після пограбуваня Лаври, винищення, заслання та розгону монахів, весь терен Лаври з усіма церквами та будинками було перетворено на "Всеукраїнський культурно - історичний заповідник" (Всеукраинский музейный городок). Цим дальшу руйну церков було припинено. У всіх пограбованих та обідраних церквах було розташовано музеї, архіви та книгозбірні.

З цієї неповторної та унікальної історично-мистецької пам'ятки Успенський собор Києво-Печерської Лаври побудований в XI ст. та частково перебудований в стилі українського барокко в XVII ст., був підмінований большевиками при їх втечі перед німецькою армією і висаджений в повітря після їхньої втечі з Києва під час війни.

Мощі 34-ох осіб, частково відомих, частково невідомих, що зберігалися в печерах, призначено до прилюдного відкриття, або попереду було відкрито спеціяльною комісією ніби на доказ "попівських фальшувань". Але мощі виявилися прекрасної цілости і справжніми, так що зкомпромітованою виявилася комісія. Мощі було залишено в печерах яко музейний експонат.

Грабування Києво-Печерської Лаври (щоб уникнути гніву народнього) було переведено вночі, від півдругої години ночі — до девятої ранку. Всю Лавру навкруги було оточено військом з кулеметами. Монахів було заарештовано.

За звідомленням комісії, що грабувала Лавру, в Лаврі було забрано: діямантів 2417 штук вагою від 1,5 до 9 каратів кожний; разом 1,6 кг.; яхонтів 1106, смарагдів червоних (рубіни) — 1345, смарагдів блакитних (сафірів) — 49, низок перлів — 10.

Риз шитих перлами та дорогоцінними каміннями — 18.

Різних інших речей з золота та срібла, прикрашених діямантами, перлами та дорогоцінним камінням — понад 500.

Що то були в більшості за речі, можна уявити собі з того, що серед вилучених речей були такі як от: чудового мистецького діла золотий литий хрест, подарований Лаврі гетьманом Б. Хмельницьким; панагія, оздоблена діямантами, дарунок цариці Ганни Іоановни; панагія золота, дарунок царя Петра I, з написом; плащаниця, вся вишивана перлами; з великої ікони чудотворного образу Успіння Божої Матері — риза, кута золотом та усипана діямантами і т. д. і т. д.

Разом у Лаврі було забрано в речах золота 65 кг. та срібла 112 тонн.

У Києві в Софійському соборі було забрано: 2 митрополичі митри, золоті з діямантами, що їх було оцінено по 500,000 зол. карб. кожну (по 250,000 долярів кожна).

Дев'ять напрестольних срібних блятів, кожний вагою понад 24 кг. та кілька декоративних накладок плятинових.

Лямпада велика, коло 13 кг. вагою, з золота та плятини, оздоблена діямантами та перлами.

Лямпада золота з 241 діямантами та 327 великими перлами.

Одночасно з КП Лаврою та

Софійським Собором було обібрано й усі церкви, що їх було в Києві, разом з Лаврським, понад 100.

В Харкові з одного Благовіщенського собору було забрано понад півтони срібла.

В Одесі з православних церков забрано разом коло 2-х тонн срібла.

У Полтаві забрано півтони срібла, 15 каратів діямантів та 100 гр. дорогоцінного каміння..

З Кременчука забрано 400 гр. золота, 245 кг. срібла, 78 дорогоцінного каміння.

У Бахмуті — понад центнер срібла та коло 8 кг. старовинних українських гривень, що їх було оцінено на 1165 карб. зол.

З тих награбованих величезних скарбів ні жодної копійки не пішло на допомогу голодуючим. Компомгол мав функцію лише грабувати церкви та здавати пограбоване до державного банку. Отже всі цінности пішли за кордон на підкуп газет, совєтську пропаганду та підсичення закордонних компартій. Якщо тоді й була якась бодай невеличка допомога, то вона йшла від американської організації "АРА". Але й та допомога не досягла до населення за своїм призначенням, бо проходила через руки совєтського уряду, який розподіляв її між партійцями та між "соціяльно цінним елементом". Отже селянам, особам позбавленим прав по містах, та службовцям ніякої допомоги не робилося й вони вмирали масово.

Після пограбування церков почалося їх закриття та нищення. Від початку ж колективізації селян та "розгорнутого соціялістичного наступу", руйнація церков набула вже плянового та масового характеру.

В самому Києві на початку 1930-их рр. було знищено в прах багато церков, що мали видатне архітектурне та історичне значення — такі з побудованих в князівські часи та частково відновлених в часи козацькі:

1) Михайлівський (Дмитрівський) манастир XI—XII ст., що звався Златоверхим;

2) Трьохсвятительська церква з XII ст.;

3) Успенський собор з початку XII ст.;

4) Так зв. "Пам'ятник Ірини" — рештки церкви, побудованої Ярославом на початку XI ст..

З церков козацького часу, в стилі знаменитого українського барокко;

5) Собор Миколи Військового;

6) Богоявленський собор, побудований гетьманом І. Мазепою наприкінці 17 ст. При ньому колись знаходилося славне Київське братство, засноване ще в 1588 р. Під долівкою церкви було поховано гетьмана П. Сагайдачного, що був членом того братства з усім військом Запорозьким.

7) Дзвіниця біля того собору, побудована на кошти братства відомим українським будівничим С. Ковніром у половині 18 ст.

8) Микольський Слупський манастир (Малий Микола) з трапезною церквою манастиря;

9) Іллінська церква;

10) Грецький манастир;

11) Дзвіниця Кирилівського манастиря;

12) Церква Петра і Павла на Подолі;

13) Прекрасна давня церква в "гуцульському стилі", перевезена і установлена в Києві під час першої світової війни.

З церков у клясичному та ампірному стилі було поруйновано:

14) Миколи Доброго;

15) Різдва Христового та

16) кн. Ольги.

Поруйновано було багато ще й інших церков, але ми наводимо тут лише ті, що мали найбільше національне значення. Закрито ж було всі церкви, в тому й знаменитий Софійський собор, в якому й досі міститься "архітектурний музей".

Знищено в Києві, як і скрізь, і більшість цвинтарів, особливо тих, що уявляли собою історичну або мистецьку цінність. У тому було знищено найдавніший київський цвинтар, що звався "Аскольдова могила". Тут знаходилася ротонда в ампірному стилі, під якою, за давнім переказом, знаходилася й могила самого князя Аскольда. Цвинтар було знищено цілком, нагробки мармурові, бронзові, чавунні — побито і порозкидано. Під претекстом "із'ятія цінностей" та розшуків захованої зброї, НКВД розкопало всі могили і повикидали кістки. Так само було пограбовано та поруйновано всі мавзолеї та склепи. Потайки від людей, вночі, було розкопано і могилу кн. Аскольда. Що там було знайдено — невідомо. По руйнації цвинтаря на тому місці було створено садок для піяцтва та гульбищ, під назвою парк культури та відпочинку.

Так само було зроблено й у Харкові. Хіба що тут церков було менше, ніж у Києві, і найдавніші починалися лише від 17 ст. Проте й тут всі церкви було зачинено, а багато зруйновано. З відоміших поруйнованих церков можна навести такі:

1) Микільський собор на Микільському майдані. Висаджений у повітря;

2) Катедральний міський собор. Розграбовано та перебудовано на радіовузол;

3) Благовіщенський Собор. Розграбований та перетворений на бензиносховище;

4) Мироносицька церква. Поруйнована вщент і на її місці залишилася скирта сміття поросло-го бур'яном.

5) Церква на розі Пушкінської та Каплунівської вулиць. Зруйнована повністю;

6) Грецька церква на Московській вулиці. Зачинена і покинута. Руйнується від часу;

7) Церква на Кирило-Методіївському цвинтарі. Поруйнована.

Разом з останньою церквою було поруйновано, розкопано та розграбовано і Кирило-Медіоєвський цвинтар і на його місці зроблено "парк культури та відпочинку", як і у Києві.

Така ж доля, а часом і гірша, як Києво-Печерської Лаври та інших українських манастирів, припала і всім іншим манастирям в Україні, що всі до одного були зачинені, а деякі поруйновані. Всі вони були розграбовані, а монахи заарештовані та пішли на загибель до концтаборів.

Харківський манастир перетворено на музей революції.

Куряжський манастир, побудований 1663 р., був відомий своєю книгозбірнею книжок, рукопис-

них та староукраїнського друку, був пограбований та знищений. Житлові будинки перетворено на "колонію малолітних злочинців".

Славнозвісний своєю красою Святогірський манастир (Успенська обитель) був побудований на високих крейдяних скелях, вкритий лісом над Дінцем. Це було одно з найкращих місць не тільки на всю Україну, а й на Европу. Перші пустельники почали оселюватись тут ще з 15 ст. в печерах, які довбали в крейдяних скелях. Манастир побудований від 1624 р. Найбільші церкви — Преображенська та Св. Миколи. Були церкви і печерні, видовбані в скелях. Після пограбування та знищення всього церковного устаткування, манастирські будинки перетворено на "будинки відпочинку".

Самарський "Запорізький" манастир біля Новомосковського на р. Самарі. Був побудований і утримувався на кошти Війська Запорізького, від чого й набув своєї народньої назви. Тут доживали свого віку перестарілі та інваліди запорозьці. У 18 ст. тут вславився своєю діяльністю т. зв. "Дикий піп" (Терлецький). У великому кам'яному манастирському соборі знаходилися ікони з зображенням запорозців. В 1930 році було розігнано останніх монахів, собор і манастир розграбовано остаточно і собор покинуто порожнім. Посеред собору стояла велика скирта подертих на шмаття книжок з соборної бібліотеки, в більшості староукраїнського друку. З тієї великої купи нашвидку, бо не було часу, мені довелося зібрати понад 80 рідкісних гравюр, заставок та кінцівок, ритих на дереві та міді, з 16—18 століть.

Мгарський манастир біля Лубень, побудований в 1624 р., був зачинений в 1924 р., перед останньою світовою війною був зруйнований, манастирський сад вирубаний, цвинтар манастирський також розкопаний та знищений. Манастир славився тим, що в ньому знаходилися мощі Св. Атанасія т. зв. "сидячого". Це був колишній патріярх Єрусалимський, що приїздив до Москви і, вертаючи додому умер в 1653 р. в Мгарському манастирі, де й був похований, за тоднішнім східним звичаєм, у повному убранні, сидячи в патріяршому кріслі. Його мощі прекрасної цілости, було забрано до Харківського антирелігійного музею.

Ладинський манастир, також на Полтавщині, після повного пограбування та частинної руйнації, було перетворено на "колонію малолітніх злочинців".

Годі наводити далі перелік поруйнованих манастирів в Україні, бо це буде безконечне повторення того ж самого.

Тоді як по найбільших містах та іноді по манастирях, церкви були частково повернуті під всякі склепи, а житлові будинки при них на всякі колонії та доми відпочинку, по селах церкви майже скрізь було знищено безслідно.

Інспектор охорони пам'яток на Дніпропетровщині П. Козар, на початку 1930-их рр., коли об'їздив свій край, повертаючи додому, оповідав, як, заводячи усуспільнення, разом з тим у всіх селах валили дерев'яні церкви. Вони були збудовані здебільш у 18 ст. або й раніш. Робили їх з дубових

плах та, за давнім українським звичаєм, на дерев'яних тиблях, без єдиного залізного цвяха або клямри. Ті будівлі від часу зробилися немов кам'яні. Їх висаджували в повітря динамітом. По деяких музеях в Україні в ті часи нищили не тільки моделі, малюнки та фото старовинних церков, хрестів тощо, але навіть вишивки з хрестами та відбирали негативи з такими знятками й нищили їх.

У 1943 р. я мав нагоду, в складі археологічної експедиції, оглянути, пройшовши пішо, все узбережжя Дніпра на його великому коліні, від Дніпропетровського аж до Никополя, понад 160 км. На всьому тому просторі обабіч Дніпра було розташовано багато великих українських сел, що всі колись мали церкви. Вже під час побудови Дніпрельстану до 20 сел частково або повністю було перенесено на вищі місця, в зв'язку з затопленням Дніпрової долини. В усіх тих селах церкви було поруйновано, але на нових місцях тих осель — нових церков вже не відбудовано. А в 1943 році я не знайшов на всьому тому просторі вже ніодної церкви. В великому селі Біленькому замість великої кам'яної церкви залишилися купи сміття, поросле бур'яном. В Никополі від славнозвісного запорозького собору, що був доволі рідкісною пам'яткою українського барокко в його найвищій формі розвитку — дев'ятибанної побудови, — не залишилися й сліду. Між великими селами Микільським та Військовим стояв величавий кам'яний храм, побудований в клясичному стилі панами на початку 19 ст. В 1943 р. церква ще стояла, але цілком порожня, без вікон, без дверей, без підлоги, з обідраними банями. Залишився тільки кам'яний шкелет, увесь облуплений та місцями вже пошкоджений.

Теж саме було, звичайно, і по всій Україні й годі перелічувати всі зачинені та поруйновані церкви, бо "імена їх Ти же, Господи, відаєш". Чимало церков, побудованих в стилі українського барокко, було на Донщині і аж по Волзі та Кубані: (Собор козачого Волзького війська в Дубовці, собор Кубанського війська в Катеринодарі, старий собор Війська Донського в Старочеркаському, церкви в Таганрозі та Ростові і т. д., але про руйнацію церков поза межами нинішньої совєтської України я тут не згадую.

Цікаво, що в свій час большевики не тільки поруйнували всі церкви, а навіть нищили й їхні зображення. Тепер, у зв'язку з непом в релігійній політці СССР та з метою пропаганди, совлада почала видавати книжки з прекрасними фото давніх українських церков і їхнім описом. Проте ні в одному з тих видань не говориться про те, що всі ті церкви давно знищено самими ж большевиками і вони наводять зображення церков, яких вже давно не існує.

У наслідок совєтської антирелігійної політики та з діяльности, можна сказати, що вже до 1937 р. всі церкви та манастирі було зачинено, а більшість поруйновано. З церков поробили саме румовище і не залишили майже ніодної пам'ятки з великого минулого України та прекрасної культури її народу. В цьому й полягало основне завдання совєтської влади в її боротьбі з християнською церквою

та "буржуазним націоналізмом". Треба було зробити так, щоб нові, совєтські покоління українського люду вже не бачили і не знали великих церковних, історичних культурних пам'яток, створених старою Україною. Бо тільки тоді можна вести пропаганду про те, що української культури взагалі не було, як не було раніш й нічого доброго, а що є, то це лише досягнення большевиків.

Знищення духівництва

Одноразово з нищенням церков, нищили большевики і духівництво. Про кількість знищених єпископів та священиків, а в тому і в Україні, точних відомостей нема і їх так само не можна зібрати, як і повних відомостей про всі поруйновані церкви. Совєтська влада, так само як і в справі церков, цих відомостей не зібрала, а тим більше не публікувала. Кількість знищеного духівництва не можна виявити також і тому, що це нищення відбувалося довгі часи по ріжних місцях та в ріжних умовах, а велика сила духівництва загинула на засланні в концтаборах. Багато священиків загинуло вже в часи "воєнного комунізму" та громадянської війни. Були випадки, коли священиків вбивали червоноармійці в церквах, під час Богослужби, або на порозі їхньої хати. Також багато було замордовано в НКВД та у в'язницях.

За деякими підрахунками, що їх було зроблено досі, за перші 4 роки революції було забито 28 єпископів. За часи непу, в зв'язку з деякою відлигою та формуванням "Живої церкви", а в Україні УАПЦ, кількість єпископів по всьому СССР дорівнювала 287. Але 1940 року з того залишилося живих лише 4, з яких й було засновано сталінську церкву.

Щодо єпископату Української Автокефальної Церкви маємо такі відомості: всього було 34 єпископи. В в'язку з ліквідацією УАПЦ відома трагічна кончина 24 з них. Щодо 8 — немає ніяких відомостей, але під час відновлення УАПЦ в 1941-42 рр. імена їх не зустрічалися в описах церковного життя в Україні, тому треба думати, що вони всі загинули до того часу на засланні. Щодо останніх двох, то з них єп. Михайло Миляревський в 1941-42 рр. був на свободі, але нечинний, як повний інвалід, а єп. Юрій Тесленко вмер природньою смертю.

Так само й священики УАПЦ, під час ліквідації УАПЦ в 1930-34 рр., очевидно, були винищені майже всі. В 1929 р. в Дніпропетровському було кілька церков УАПЦ. В них було відновлено співи давніх українських коляд, щедрівок та псалмів, що притягало до цих церков таку силу люду, що до них тяжко було дістатися. Коли я був в Дніпропетровську в 1932 р., то всі церкви вже були зачинені, а всіх священиків УАПЦ було розстріляно під закидом, що вони всі нібито колишні старшини Української армії ("петлюрівці") і поховалися від совєтської влади по церквах, під ризами. Проте по деяких місцях священики УАПЦ жили ще й до 1934 р., коли з "ліквідацією українізації" було ліквідовано і УАПЦ, як прояв "буржуазного націоналізму".

В Західній Україні, що була в складі Польщі після першої світової війни, Греко-Католицька Церква та УАПЦ існувала аж до за-

хоплення Західньої України большевиками, після чого також були знищенні, а єпископат її частково знищений, а частково перебуває на засланні. Натомість заведено по всьому СССР єдину російську сталінську церкву.

Під час війни створили нову, сталінську або большевицьку церкву, як єдину та монопольну на весь СССР. Від колишньої Православної Церкви, вона перейняла, для обдурювання як закордону, так і деяких більш наївних в середині країни — православну обрядність.

За своїм завданням вона є органом пропаґанди совєтського уряду КПСС та КГБ, а в Україні до того й органом денаціоналізації українського народу.

Інститут для Вивчення СССР,
Книга X.

Кооперативна Торгівля

Впродовж 32 років Manitoba Dairy & Poultry Co-operative Ltd. успішно обслуговувала молочарників і продуцентів дробу на ділянці продажі їх продуктів. Ця орґанізація, власністю її членів і керована ними самими, була настільки успішна, що звернула своїм висилачам поважні заробітки в формі патронатських дивіденд. Через своїх 42 станцій сортування яєць, 9 молочарень і 5 заводів для приготовлення дробу на ринок, вона є в стані дати торговельну обслугу, усуваючи потребу робити посилки на далеку віддаль.

Заводи для приготовлення дробу находяться у БРЕНДОНІ, ДАВФИНІ, КАРМАНІ, ПОРТЕДЖ ЛА ПРЕРІ та в будинку Винипеґ Колд Стореджс.

Молочарні находяться у БРЕНДОНІ, ДАВФИН, ЕЛКГОРН, ЕРИКСОН, ҐЛЕНЕЛА, ҐИЛБЕРТ ПЛЕЙНС, МІНІОТА та у ВІННІПЕҐУ.

КУРЧАТА Й ІНДИЧЕНЯТА

Кооператива недавно поширила поле свого діяння, набувши модерний завод для плекання пташенят (гечері) в Портедж ла Прері. Це є найновіше надбання, яке скоро стає одним з найбільше поширених підприємств. Напишіть за катальоґом і цінами на 1958 рік.

MANITOBA DAIRY AND POULTRY CO-OPERATIVE LTD.

HEAD OFFICE: 296 WILLIAM AVE., WINNIPEG, MAN.

Яр. Рудницький.

ШОТЛЯНДСЬКО-ІРЛЯНДСЬКА УКРАЇНІКА

ВСТУПНІ УВАГИ

Ті, що ми їх у Канаді звичайно називаємо англійцями й англійками, походять переважно з Шотляндії або Ірляндії й англійцями скидаються тільки мовою. В суті речі, це тільки відмінні від англо-саксів антропологічно й ґенетично групи населення, але стоять дальше від родовитих англійців, чим напр. українці від росіян, поляків, чи болгар. Шотляндці й ірляндці — кельти, не ґермани (тевтони), як англо-сакси. Вони нащадки старого кельтійського племені, що в давнину належало до однієї з найчисленніших західноєвропейських груп населення і впродовж історії поволі щезло з мапи Іберійського півострова, більшої частини Франції, Бельгії та частини Брітанських островів.

Сьогодні шотляндці живуть комплетною масою на півночі Великої Брітанії, а ірляндці на території острова Ірляндії, якого південна частина з столицею в Дубліні, творить окрему державу "Ейр" — єдину державу кельтійських нащадків у світі.

Відвідуючи літом 1957 р. Велику Брітанію, я поцікавився ближче українікою в головних бібліотеках Шотляндії й Ірляндії й хочу на цьому місці подати декілька своїх спостережень на цю тему.

Шотляндія

Столиця Шотляндії — **Едінбург,** одне з найкращих міст Европи. В 1956 р. побудовано тут при одній із головних улиць у центрі міста нову "Шотляндську Національну Бібліотеку" з модерним устаткуванням і всіми вигодами для науково-дослідчої та довідкової праці. Дня 4-го липня 1956 р. бібліотеку врочисто відкрила й віддала до публічного вжитку Королева Єлисавета II. Було це свято цілої Шотляндії. І справді, шотляндці можуть бути горді не тільки на саме приміщення своєї національної святині ,але й на скарби — книги й рукописи їхнього минулого, що зберігаються в ній. Єдине, на що можуть бути менш горді — це україніка, але в тому не їхня виключно вина. Декілька загальних англійських праць про Україну, більшість із яких передав до Бібліотеки місцевий СУБ, ніяк не стоїть в пропорції до руссіки, чи польоніки в оцій бібілотеці. Із творів наших письменників я ствердив:

Шевченко: ані одного "Кобзаря" в оригіналі,

ані в перекладі;

брошурні Андрусишина, Бойки, Стефана;

Франко: ані одного оригіналу;

переклади: Конді, Семенини;

брошури: Безушка (в англ. мові);

Л. Українка: ані одного оригіналу (хоч би про Р. Бруса короля шотляндського"!);

переклади — "Spirit of Flame"; П. Конді.

Інші письменники — ані одного твору.

Більшість україніки після II світової війни творять тут видання УВАН із Канади; є тут (не-

комплетні) серії "Славістика",, "Ономастика", "Літопис УВАН", тощо. Дивним дивом віркрив я в цій бібліотеці один примірник своєї праці "Український говір Львова" (по-нім. 1943),[1]) а теж "модерну граматику". Україніка канадійська в цій бібліотеці не заступлена нічим (за виїмком згаданих видань УВАН із Вінніпегу).

Не ліпша (а може й гірша)україніка в місцевій університетській бібліотеці. З творів україн-

публічній бібліотеці в **Дунбарі** й у **Алловай** — місці народження "шотляндського Шевченка" — Р. Бернса. Більше місцевостей у Шотляндії я не просліджував, переїхавши 4-го липня 1957 р. на Ірляндський острів.

Ірляндія

В **Бельфасті** — столиці Північної Ірляндії ролю національної бібліотеки сповняє університетська книгозбірня. Є це оригінальний (у

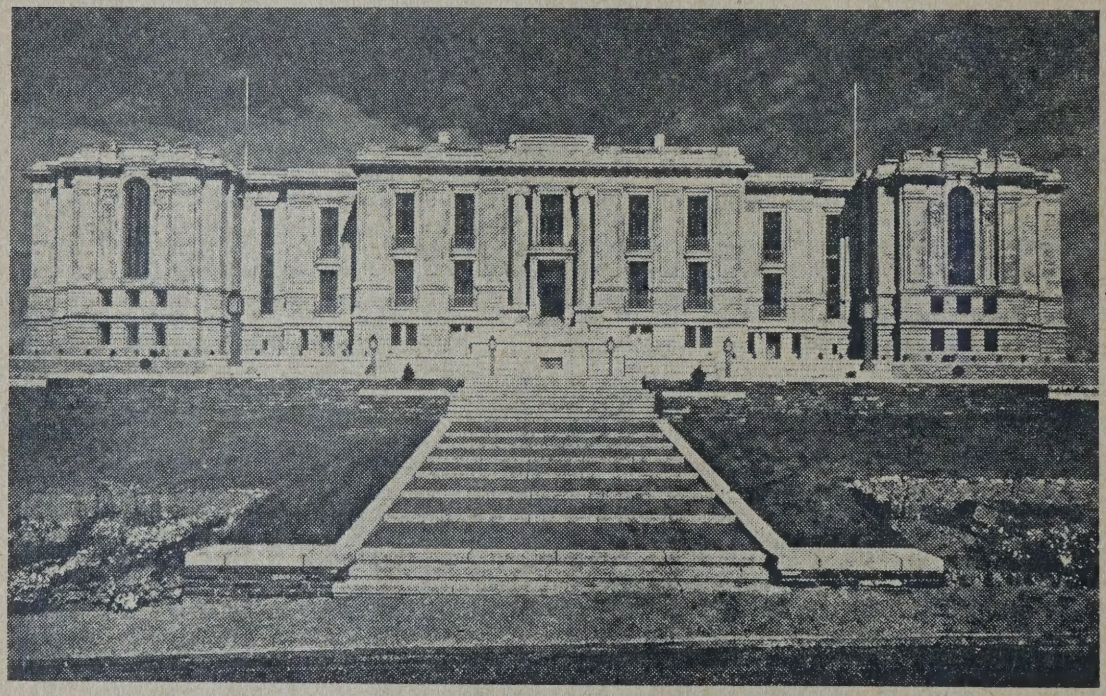

Будинок Національної Бібліотеки в Валії.

ських клясиків є... російський переклад Шевченка з 1939 р., склясифікований під російською літературою й уміщений на полиці коло Пушкіна й Тургенева. Єдиний примірник історії української літератури (по-франц.) гр. Тишкевича репрезентує українське літературознавство в цій університетській бібілотеці в столиці Шотляндії. Краще виглядає справа в університетській бібліотеці в **Глезго.** Зовсім ніякої україніки немає в

вигляді святині) будинок на університетському майдані (кемпусі) з добре скаталогованими матеріялами. Є тут декілька книжок про Україну в англійській мові. Деякі з них переслав УВАН, деякі СУБ

[1]) Ще більшою несподіванкою було вміщення цієї праці під секцією "Ruthenian"; я певний, що після моєї інтервенції справу клясифікації українських матеріялів дещо змодернізує управа бібліотеки. Місцевий СУБ мав би за обов'язок допильнувати цього...

із Едінбурґу. Книжки з історії України були склясифіковані під "Russian Provinces", що спричинило моє "знайомство" з директором бібліотеки й обіцянку направити помилку.

Дуже приємно було мені познайомитися з бібліотекою Лінен у центрі міста. Хоч україніка тут майже ніяка, то проте сам характер цієї установи — приватного підприємства спертого на членстві й пожертвах — мені заімпонував.

Публічна бібліотека в Бельфасті, зруйнована в часі війни, поволі відбудовується. Україніка в ній не існує.

Найцікавіша з усіх бібліотек Ірляндії — стара (1601) книгозбірня Колеґії св. Трійці в столиці вільної Ірляндії — **Дубліні.** Є це прекрасний будинок із великими збірнями рукописів і книг. На постійній виставі є тут т. зв. "Келлська книга" з 700 р. — найкраще ілюстрована рукописна книга світу. Вона виставлена по середині головної залі під склом і кожного дня обертають для зміни одну її сторінку на показ. Багато людей приходить по кілька разів оглядати цю книгу. До каталогів і збірок не допускають і мені треба було досить довго клопотати, щоб оглянути цю книгозбірну й каталоги особисто. Виявилось ось що:

Україніка в бібліотеці Колеґії св. Трійці найбільше в цілій Ірляндії. Переважають тут старі видання, новіших обмаль; все в англійській, або французькій мовах і здається, що немає ані одної книжки в українській мові. Результат розшуків напр. за українськими клясиками в цій бібліотеці такий:

Шевченко — ані однієї книжки;

Франко — ані однієї книжки,

Л. Українка — ані однієї книжки;

Інші автори — ані однієї книжки.

Не краще стоїть справа в Ірляндській "Національній Бібліотеці" в Дубліні. Деякі переклади української поезії (напр. "Songs of Ukrainna" F. Livesay) вміщені в каталогах під "Russian Literature", а деякі книжки під "Poland". Це знову дало мені привід до "знайомости" з бібліотекарями й до їхньої обіцянки поправити все. Приємно вражало у Дублині "Анали УВАН" — покищо єдиний внесений у каталоги український англомовний журнал у столиці ірляндської республіки...

Дня 5-го липня я відвідав ірляндську "Королівську Академію Наук" у Дубліні й з приємністю ствердив в її бібліотеці видання НТШ з Сарселю (головно ж "Енциклопедію українознавства" — либонь єдиний примірник в Ірляндії!), теж і видання київської Академії. Це все походить із обміну цієї ірляндської установи з науковими товариствами й академіями світу.

Побувавши кілька днів у Дублині, я ствердив повну відсутність яких небудь культурних, політичних, чи інших ірляндсько-українських зв'язків. Єдині наші наукові установи, сяк так, вив'язуються з своїх завдань і вдержують контакти з інтелектуальними сферами світу, в даному випадку Шотляндії та Ірляндії.

Висновки з цього факту насуваються самі з себе й тому не будемо тут про них писати. Згадаємо тільки, що добре було б, коли б українські товариства в Кана-

ді й Америці, а теж і наші заможніші громадяни, фундували окремі малі бібліотеки з українознавства й так доставляли їх до тих книгозбірень в світі, де ще немає ані однієї книжки про Україну. На жаль, УВАН, ЧИ НТШ, хоч і виконують свою працю на міжнародному терені, попростому не всилі відповісти завданням і тільки при допомозі людей доброї волі зможуть дальше вести свою важливу працю. Коли порівняти нашу "книжкову репрезентацію" на полицях бібліотек світу з репрезентацією наших сусідв то порівняння вийде нам не на користь. І тому треба нам усім спільними силами й із доброю волею взятися орати й це "полечко незоране".

Дублін 7. 7. 1957.

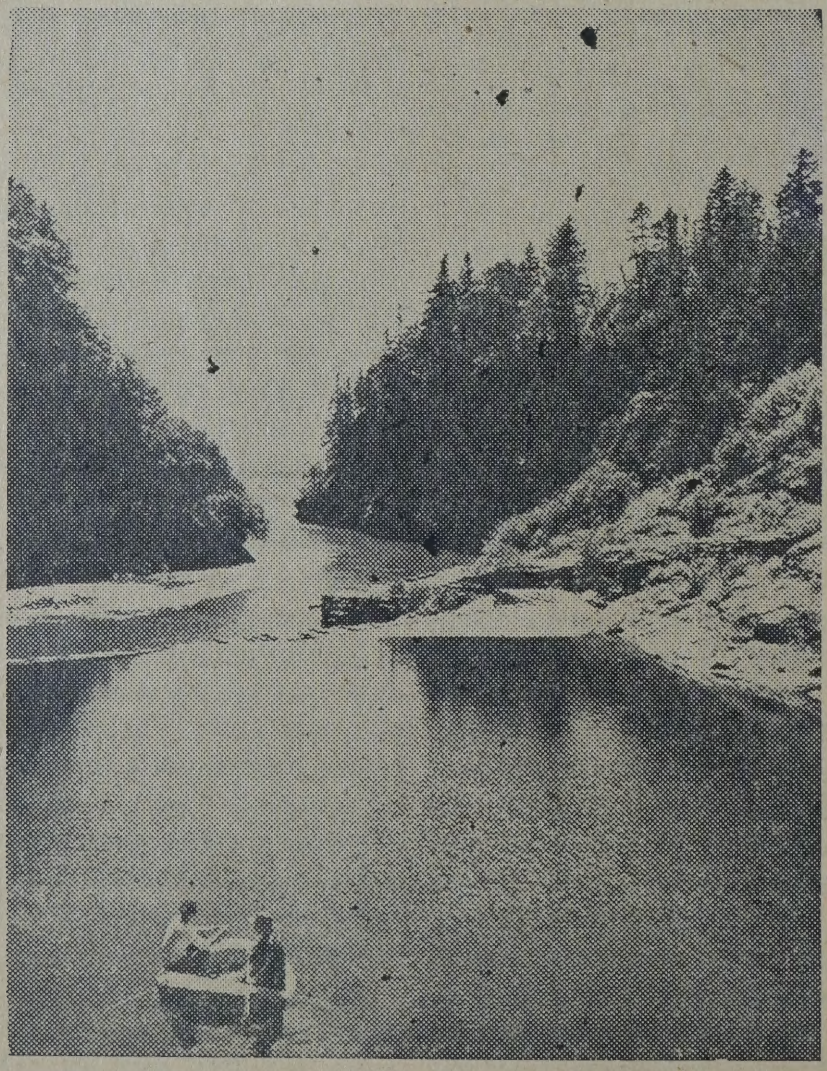

З гірських околиць в Канаді.

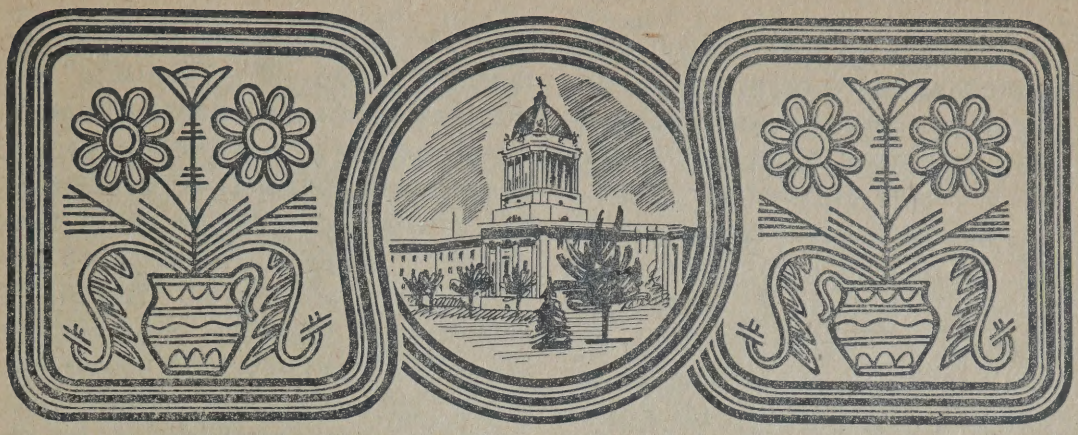

Ф. Пігідо.

"ХАРКІВСЬКА ДОБА" УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Харків — урядовий центр, нова ("пролетарська"), за окупаційної влади визначена столиця Української ССР. Оселивши український уряд в Харкові, большевики сподівались у той спосіб охоронити "пролетарський" уряд Української ССР від впливу українського Киева. Крім того Кремль хотів мати український уряд ближче до себе. Поволі Харків, зрусифікований промислово - торговельний центр Слобожанщини, наповнюється десятками різних центральних установ. Тут купчиться партійне життя, насамперед звичайно, око і владна рука Кремлю — Центральний Комітет КП(б)У.

Після проголошення українізації до Харкова переїздить багато української інтеліґенції, що працює у численних державних установах, культурно-освітних закладах та республіканських кооперативних центрах. Одночасно утворюються літературно-мистецькі об'єднання, редакції журналів, газет і т. ін. Так поруч з Київським духовним центром, у Харкові виростає новий центр революційної інтеліґенції, переважно молоді, так партійної, як і позапартійної. У значній своїй частині — це виходці з народньої селянсько-робітничої гущі. Очолює той новий революційний, але за своїм змістом виразно український, духовий центр ціла когорта правдивих патріотів — письменників, поетів, мистців та громадських і політичних діячів. Отож даремні були сподіванки Москви: нова столиця України, місце осідку окупаційної влади, досить скоро наповнилась українським змістом.

Як большевики й не намагалися загнати всіх українських письменників до пропаґованого Москвою "Пролеткульту", що своїм завданням ставив ширення в Україні російської "пролетарської культури", як вони й не прагнули об'єднати їх навколо офіційного журналу "Шлях Мистецтва", — у Харкові утворюється кілька організацій письменників.

1922 року утворилась Спілка революційних селянських письменників — "Плуг" (1922—1932). Своєю метою плужани ставили —

"грунтуючись на ідеї тісного союзу революційного селянства з пролетаріятом, творити нову соціялістичну культуру. Крім засновника Спілки Сергія Пилипенка (1891—?), до неї на початку належали: П. Панч, А. Головко, І. Сенченко, І. Кириленко, С. Божко, В. Алешко, Г. Орлівна, Д. Гуменна та інші. Пізніше частина з них перейшла до "Вапліте". 1923 року утворилась Спілка пролетарських письменників "Гарт". Ініціяторами створення Спілки були: редактор газети "Вісті ВУЦВК" В. Еллан-Блакитний, М. Хвильовий, В. Сосюра, Г. Коцюба, І. Дніпровський, М. Йогансен та ін. Спілка видала альманах "Гарт" (1924) і в зв'язку з виходом з неї групи "Урбіно" на чолі з М. Хвильовим, у 1925 р. розпалась.

Тоді ж утворилась молодеча літературна організація "Молодняк", що об'єднувала молодих письменників-комсомольців (О. Влизько, О. Донченко, О. Кундзич, Масенко та ін.).

Спроби втягнути українських письменників до загальносоюзної організації проте не припинились. Так 1924 р. російські письменники в Україні знову утворили свою асоціяцію — ВУАПП. Ця асоціяція відводила українським письменникам (і тож в Україні!) тільки... секцію. До співпраці зголосився один С. Пилипенко. Проти такої "співпраці" мужньо виступив В. Еллан-Блакитний. В січні 1926 року Микола Хвильовий, паралізувавши за допомогою Наркома освіти О. Шумського впливи "Плуга" і розваливши пролетарський "Гарт", заснував нову організацію письменників "Вапліте" (Вільна Академія Пролетарської Літератури). Не зважаючи на коротке існування (1926—28), "Вапліте" відограла особливо видатну ролю в українському літературному русі, у формуванні української революційної думки. Поставивши своїм завдання творення високоякісного українського мистецтва, ВАПЛІТЕ згуртувала навколо себе велику групу найрадикальніших представників української інтеліґенції: перший президент ВАПЛІТЕ — М. Яловий (літературне псевдо — Юрій Шпол), Микола Куліш — другий президент, Микола Хвильовий — заступник президента, О. Слісаренко — секретар. Членами були: О. Досвітній, П. Тичина, М. Йогансен, В. Сосюра, Юрій Яновський, А. Любченко, І. Дніпровський, Г. Коцюба, М. Бажан, Гео. Шкурупій, П. Панч, О. Копиченко, Гр. Епік та інші.

До ВАПЛІТЕ поруч з письменниками-комуністами як — Микола Хвильовий, Микола Куліш, Михайло Яловий (Юліян Шпол), Олесь Досвітній, такі яскраво не пролетарські письменники, як Юрій Яновський, Майк Йогансен, Олекса Слісаренко, Аркадій Любченко, Іван Сенченко та ряд інших.

В органах, виданих ваплітянцями, ніколи не містились матеріяли на партійне замовлення, лише те, що відповідало основним засадам цього угруповання. Це власне і притягало до ВАПЛІТЕ письменників, які нічого спільного з комуністичним світоглядом не мали, а у ВАПЛІТЕ бачили лише єдину можливість містити свої твори, що їх ніхто інший не наважився б друкувати. Дозволяю собі, як каже В. Державин[1]), — тільки ВАПЛІТЕ (теж згодом "Літературний Ярмарок" та місячник "Пролітфронт"),

використовуючи впливове партійне становище окремих членів проводу ВАПЛІТЕ, що мали підтримку в українських колах КП (б)У.

Мірою загострення репресій окупаційної влади проти розвитку української національної культури, переважно части з-поміж ваплітян - комуністів щораз більше переходить на національно-українські позиції. Така ідейна еволюція особливо яскраво відбилась на творчості президента ВАПЛІТЕ Миколи Куліша, який, почавши свою літературну діяльність п'єсами-агітками ("97", "Комуна в степах"), дійшов зрештою до "Народнього Малахія" (1929) та до "Патетичної Сонати (1931).

1927 року на X з'їзді КП(б)У Лазар Каганович кваліфікував М. Хвильового, як прихильника реставрації буржуазної влади в Україні, назвавши його підголоском буржуазії та куркульським охвістом. Наслідком того виступу організацію ВАПЛІТЕ ліквідовано, журнал "ВАПЛІТЕ" закрито, а закінчення роману Хвильового "Вальдшнепи" і його "Україна чи Малоросія?" так і не побачили світу.

Після розгрому ВАПЛІТЕ група М. Хвильового створила журнал "Літературний Ярмарок" (1928-1930), що своєю езопівською мовою далі пропагував ідеї "активного романтизму", "романтики вітаїзму" й провадив дальшу боротьбу за високоцінне українське мистецтво.

1929 року ваплітянці створили нову літературну організацію під зашифрованою назвою "Пролітфронт" ("Об'єднання Студій Пролетарського Літературного Фронту), яке видавало місячник "Пролітфронт" (1930—31 рр.). 19 січня 1931 р. цю організацію знову таки заборонено.

У ці роки в Харкові виходить багато періодичних видань, між якими згадаємо бодай такі як альманахи "Плуг", "Гарт", "Вапліте"; журнали: "Плужанин", "Вапліте", "Літературний Ярмарок", "Культура і Побут" (додаток до "Вістей ВУЦКВ"), "Пролітфронт" та інші.

Раніш ніж перейти до найвищого злету "харківської доби" — Великої Культурної Дискусії, подаємо характеристику однієї з провідних постатей тієї доби — Миколи Хвильового. Це справді одна з видатних особистостей серед молоді України на літературнім фронті, один із надхненників і творців "харківської доби" Українського Ренесансу".

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ (1893—1933) — письменник, блискучий стиліст, один з творців нової української прози, комуніст, з ім'ям якого молода генерація українських письменників пов'язує один із важливих етапів Українського Відродження у роках московсько-комуністичної окупації. Була то бурхлива, пристрастна натура.

Свою літературну діяльність М. Хвильовий почав 1921 року (збірка поезій "Молодість", поема "В електричний вік"). 1923 року виходять його збірник ліричної імпресіоністичної прози "Сині етюди", а трохи згодом новелі — "Я", "Синій Листопад", "Санаторійна зона", "Мати" та ін. У цих новелях М. Хвильовий різко виступає проти "просвітянщини", на його думку

---

[1]) *В. Державин.* — "Ваплітянство", й його історичне значення, "Авангард" ч. 32—33 за 1953-54, Лондон-Мюнхен.

символу провінційної обмеженості, проти "малоросійської" відсталости і підносить проблему "боротьби" з психологічним поневоленням Москвою, підносить питання про унезалежнення України від РСФСР та обстоює самостійність української духовости. Він проказує Україні шлях до джерел світової культури, рівняння на "психологічну Европу" й ставить Україну на чолі "Азіятського Ренесансу" ("Думки проти течії", "Камо грядеші", "Україна чи Малоросія"). У своїх творах М. Хвильовий наголошує перетворення СССР на звироднілу міщанську державу, яка нечуваним терором, за допомогою "караючого меча пролетарської революції" (так большевики любили називати Че-Ка — НКВД), принесла народам колишньої Росії жорстоке гноблення.

Його ідеї були свіжі й справді захоплювали молодь. Микола Зеров, з нагоди появи "Камо грядеші" Хвильового, писав:

> "Крик серед півночі в якімсь глухім околі" — я не знаю слів, які б краще характеризували нашу літературну суперечку цього року, а власне — листи Хвильового, що дали їй привід. Можна ще сказати інакше, — як сказав на диспуті Могилянський. — "В кімнаті, де було так душно, що дихати стало важко, раптом відчинено вікна, і легені раптом відчули свіже повтря".[2])

Партійна влада кілька раз вимагала від М. Хвильового публічного "каяття" і кожного разу він використовував це як спосіб прихо вати свою діяльність, як засіб приспати окупаційну владу. Щоб зберегти своє середовище від завчасного розгрому й арешту, М. Хвильовий змушений був виступити з "самокритикою", але тонкою іронією, повторенням своїх "єретичних" думок, роз'ясненням своїх "гріхів", властиво ,обертав те каяття у пропаґанду своїх ідей.

Про Хвильового написано багато. Совєтська пропаґандивна машина, до самого Сталіна включно, виступає ще й тепер проти М. Хвильового й "хвильовізму". Те ж саме роблять певні кола української еміґрації по цей бік "заслони" з діяметрально протилежних ідеологічних позицій.

Саме тому вважаємо за потрібне дати коротку характеристику цікавої, безперечно непересічної, постаті М. Хвильового, цього, як каже В. Гришко, "безперечно щирого ідейного комуніста, але й безсумнівно, такого ж щирого ідейного українця"[3]), закоханого в свою "чудесну, чумацьку країну".

З тих неповних біографічних даних, що тепер маємо, видно, що М. Хвильовий народився (1 грудня 1893) у Тростянці на Харківщині, в родині місцевого вчителя Григорія Олексієвича Фітільова. Виховався в українському середовищі й брав активну участь в організації й роботі "Просвіти", а навіть сам очолював "Просвіту" в рідній оселі. О. Ган, в своїй праці "Трагедія М. Хвильового",[4]) заперечив всілякі твердження про нібито російське походження та виховання Хвильового, про його роботу в "ЧК". Батько — збіднілий шляхтич Фітільов, мати Єлисавета Та-

---

[2]) М. *Зеров*. До джерел, стор. 258, Українське Видавництво, Краків-Львів, 1943 р.

[3]) Володимир *Сосюра*. Засуджене й Заборонене; В. Гришко. Замість передмови; Нью-Йорк, 1952, 104 стор.

расенко, у родині якої завжди жило українське народолюбство. Живучи в маєтку Смаковських (сестра матері), Микола багато читав, дістаючи книжки в бібліотеці (поміщиці Савич, що жила недалеко від Зубівки. Там він прочитав твори А. Марлінського, М. Гоголя, захоплювався творами Лермонтова, біографіями великих людей та зокрема — Ніцше. "Надзвичайне враження, — як свідчить двоюрідна сестра Миколи, — справляв на майбутнього письменника "Кобзар". Він знав на пам'ять багато віршів Шевченка та інших українських поетів.[5])

Микола Хвильовий, за словами того ж О. Гана, повертається восени 1917 року- з армії людиною з українським національним світоглядом.

У Совєтському Союзі ім'я М. Хвильового, за почином Лазаря Кагановича, — згадують (маємо на увазі офіційні совєтські чинники) лише як "буржуазного націоналіста", як петлюрівця, бандита та навіть шпіона.

Пройшло уже двадцять років від часу, як пролунав протестуючий постріл Миколи Хвильового. Але ще недавно, вже після другої світової війни, голова Союзу Совєтських Письменників Української ССР О. Корнійчук в промові, що її надруковано в газеті "Правда", під заголовком "Деякі проблеми розвитку української літератури", зупиняючись на генезі й історичному корінні національних ухилів в Україні, каже:

"Боротьба з буржуазним націоналізмом в українській літературі має велику й повчальну історію. Під керівництвом ЦК ВКП(б) і товариша Сталіна большевики України на чолі з товаришем Л. М. Кагановичем в 1926-27 рр. розгромили хвильовізм — аґентуру фашизму в літературі... Бацили хвильовізму й тепер живуть в середовищі деяких українських літераторів і продовжують шкодити успішному зростові нашої літератури. Баротьба з проявами буржуазно-націоналістичної ідеології залишається і сьогодні одним із найважливіших завдань української совєтської літератури".[6])

Почавши свою літературно - революційну діяльність у 1921 році, Хвильовий уже перед 1924 роком, коли стали затихати революційні бої й почалась праця над реалізацією здобутків революції, починає розуміти, що з революцією твориться щось недобре — "з'їли, сукини сини, революцію!" — каже Хвильовий ("На глухім шляху"). Відповідаючи на закиди, що він оспівує одиниці — окремих героїв, а не маси, які, мовляв, творять історію, Хвильовий запитує: "А що ж оспівувати? Всяку сволоч... тільки тому, що вона зветься комуністами?" ("Синій Листопад"). Далі Хвильовий приходить до висновку: "Не маса, що не оформлена ідеологічно, буде задавати ідеологічний тон культурному ренесансові, а інтеліґенція тієї маси", а ще далі: "Очевидно, історію робить не тільки економіка, а, й живі люди". Характеризуючи підсовєтський "рай", Хвильо-

---

[4]) О. *Ган.* Трагедія М. Хвильового, Вид. "Прометей", 1947.

[5]) Юр. *Дивнич.* 20-річчя смерти Хвильового, "Сучасна Україна" за 1953 р., № 15/66.

[6]) "Правда", 4 липня, 1947.

вий каже: "...навкруги нас люди живуть у неможливих злиднях, у таких злиднях, що аж ридати хочеться..." ("Вальдшнепи"). У другій частині роману "Вальдшнепи", конфіскованій і знищеній в друкарні большевиками разом з 6им числом альманаху "ВАПЛІТЕ", Хвильовий устами одного з головних героїв роману, українського комуніста Карамазова, каже:

> "Бо справді, хто сказав, що Маркс є вічний прапор прогресу? Сьогодні він веде вже до найбільшої реакції, а спадкоємцем великих визвольних ідей 1917 року, за які він, Карамазов, проливав кров, є тільки молоде відродження його народу".[7])

13 травня, соняшного ранку, Микола Хвильовий запросив до себе своїх ближчих друзів (Остапа Вишню, Олеся Досвітного, Івана Дніпровського та ще декого), щоб прочитати їм свій новий, написаний на замовлення партії, фальшиво - правовірний твір.[8]) Вийшовши до своєї робочої кімнати, М. Хвильовий знищив свій твір і прострелив собі скроню.

Проте, мабуть, найважливішим є свідчення близького друга Миколи Хвильового — відомого письменника, що користувався ще за життя загальновизнаною пошаною і довір'ям всіх шарів українського громадянства — Аркадія Любченка.

Його свідчення має виключне значення щодо вияснення причин самогубства М. Хвильового та характеристики його морального образу.

Тут наведемо, звичайно, лише декілька рядків зі згаданого свідчення, що було опубліковано в Берліні в десяту річницю смерти М. Хвильового.

У квітні 1933 року, щоб особисто перевірити твердження совєтської пропаганди, яка заперечувала наявність голоду та пояснювала "труднощі" впливом "куркулів", Микола Хвильовий і Аркадій Любченко разом відбули подорож по голодних селах Полтавщини. Жахлива дійсність, що вони її побачили на селах, справила на М. Хвильового гнітюче враження.

У розмові з Аркадієм Любченком, що під час подорожі занедужав на плямистий тиф, Микола Хвильовий гаряче закликав його боротися за життя, запевняючи, що його (А. Любченка) життя потрібне для українського народу. "Чуєте? Конче жити, за всяку ціну жити!... — закликав він.

"Правда, — зупинився він (М. Хвильовий) на хвилинку застережливо, — бувають випадки, хоч і досить рідкі, коли смерть заслуговує на виправдання. Це — коли всім і тобі самому цілком ясно, що актом смерти можеш зробити для свого народу щось більше, ніж присутністю у житті. Такі випадки, повторюю, можуть бути, але тільки окремі випадки. І смерть твоя — не смерть звичайного обивателя, якогось там міщанина, — повинна бути конче цілеспрямована. Ро-

---

[7]) З уривку із другої частини роману "Вальдшнепи", що дійшов до нас у вигляді цитат ворожої критики. Декілька таких уривків уміщено в післяслові до еміґрантського видання першої частини роману "Вальдшнепи". Видавництво "Нові Дні" 1946 р., Зальцбурґ.

[8]) В. *Гришко.* Три постріли... "Укр. Вісті", 948 No 91/243.

зумієте? Ми не залежимо від себе. Якщо ми справді ідейні, чесні, віддані справі люди, то ми не маємо права вільно розпорядитися нашою смертю. Все залежить від того, що нам скаже, що прирече великий обов'язок..."[9])

Розмова ця відбулася наприкінці квітня 1933 року. 13 травня цього ж року Микола Хвильовий застрелився.

Надхненники й творці Українського Ренесансу

Творцем Українського Ренесансу XX століття був насамперед український народ, або кажучи стисліше — оті сотні тисяч полум'яних патріотів України, оті непомітні герої, що їх вилонив із себе український нарід, — учителі, лікарі, науковці, професори, публіцисти, громадські, політичні та церковні діячі, що віддано несли на своїх плечах усю величезну муравлину працю, спрямовану на поглиблення і закріплення осягів Української Національної Революції, на збереження "душі України".

Говорячи про творців, про надхненників Українського Ренесансу, хочемо згадати найвизначніші постаті з тогочасної літератури та декого з видатніших сучасних поетів і письменників.

У наведених нижче коротких характеристиках оцінюватимемо їх не як мистців, але як громадсько-політичних діячів, як українських патріотів, що своїми творами допомагали формувати національну політичну думку, що боролись за українську національну культуру.

МИКОЛА ЗЕРОВ — показував Україні шляхи до джерел європейської культури — "Ad fontes". Характеризуючи відмінності російського й українського духового процесу, Зеров писав:

> "Вікно в Европу було прорубано раз в "Петербурхе — городке" на початку XVIII сторіччя, коли на російські центри упало снопом европейське світло і так яскраво підкреслило околишню тьму; на Україні ж у нас вікон не прорубували, у нас паростки европейської культури промикали всюди тисячею непомітних шпар та щілин, сприймаючися помалу, непомітно, але всіма проявами національного організму".[10])

Як поет, Микола Зеров дав неперевершені зразки сонету (збірка "Камена" — 1924 р. — та вивезена в рукопису й видана на еміграції збірка "Sonnetarium"). Поза тим М. Зеров був видатним перекладачем римських поетів — він подарував українській літературі кращі з творів староримських класиків.

Микола Зеров був ідеологічним провідником Київської групи неоклясиків, що збагатили українську літературу творами величезної вартости. На чолі цієї групи стояло п'ять видатних поетів: Микола Зеров, Павло Филипович, Михайло Драй-Хмара, Освальд Бургард (Юрій Клен) та Максим Рильський.

На жаль, їх всіх розторощила жорстока підсовєтська дійсність:

---

[9]) Аркадій *Любченко*. Його таємниця, "Нова Доба". Червень-Липень 1943 р., Берлін. Оповідання А. Любченка передруковано в журналі "Наші Позиції", ч. 2/22 за 1954 р. Західня Німеччина, стор. 78—91.

[10]) Микола *Зеров*. До джерел, Українське Видавництво, Краків-Львів, 1943, стор. 269.

Зерова й Филиповича заслано на Соловки, Драй-Хмару тоді ж на Камчатку, де вони й загинули. Юрієві Кленові пощастило вибратись на Захід (1933), а Максим Рильський, як відомо, примушений був перейти до ворожого табору і співати про "вождя" Сталіна.

МИКОЛА КУЛІШ (1893—?) — один із найвидатніших представників української пореволюційної драматургії —

"проходить шлях — каже В. Глушко, — від сільського наймита, вчителя, секретаря сільради — партійного активіста на селі — до становища видатного драматурга, який своїми п'єсами підписує смертний вирок тим, хто підступно ошукує мрію Марини з "Патетичної Сонати", тим, хто замість "голубої далі", дав шукачу Стаканчику безум'я бюрократичної машини, бордель та будинок божевільних".

Під впливом зустрічі з Курбасом (1926) —

"Микола Куліш стає сатириком страшного царства, де згаслу блакить замінив кольор крови, став співцем "Патетичної Сонати" — сонати завзяття, героїзму, боротьби".

"Ні одна п'єса української драматургії не викликала такої повіні дискусії, як "Народній Малахій". Втілена в пластичні форми вбивча правда про соціялізм наносила дошкульні вдари. Совєтські ортодокси від мистецтва розуміють, в яку смертельну зброю перетворилася драматургія Куліша".[12])

Далі з'являються: сатирична комедія "Мина Мазайло" твір "про жалюгідних ренеґатів — холопів кров'ю і малоросів душею" — Мину Мазайла та його рідню, про міщанство, що саботувало процеси національно-культурного відродження України; далі — "Патетична Соната" (1930) і нарешті остання лебедина пісня М. Куліша й Леся Курбаса — "Маклен Грас" (1933). На тому НКВД урвало творчий шлях Миколи Куліша.

"У "Народньому Малахії" Микола Куліш піддає найгострішій критиці соціяльну і національну політику московської окупаційної влади в Україні. У яскравих формах він виказує, яким є чужим українській духовості, яким далеким від справжніх інтересів українського народу є насаджуваний силою багнетів "соціялістичний" устрій.

"Вітаю гегемонів (каже Малахій, звертаючись до робітників. Ф. П) і разом питаю: — невже і гегемонів загороджено мурами. Та ще й якими? Тоді, будь ласка, скажіть, що різнить вас з тими, що сидять по бупрах[13]) та по божевільнях? Розгородити треба, гегемон, зруйнувати оці мури, бо вони заступають дорогу".

"Не зважаючи на те, що п'єсу написано так характерним для підсовєтської дійсности езопівським стилем, — пише І. Багряний, — становище окупованої України подано з граничною ясністю; з такою ж ясністю Куліш показує шлях до звільнення — "...зруйнувати оті мури. бо вони за-

[12]) В. *Глушко*. Микола Куліш, "Українські Вісті", 1948, № 18/170.

[13]) БУПР — тюрма, Будинок Примусової Праці.

ступають дорогу!"...[14])

"Патетична Соната" — це найпоетичніша п'єса М. Куліша, це драматична поема з її українською Жанною д'Арк в образі головної героїні — Марини.[15]) Не зважаючи на суто формальну остаточну перемогу большевизму, Микола Куліш в "Патетичній Сонаті" цілком умисне, підркеслено висуває, як героїню, постать протисовєтської повстанки Марини, що збройно бореться за національне визволення України.

У тридцятих роках тільки дуже відважна людина могла наважитись ставити п'єси М. Куліша, а надто його "Патетичну Сонату". В Україні дозволив собі це Лесь Курбас і в Москві відомий російський мистець А. Таїров у Московському Камерному Театрі. Якось 1931 року М. Куліш при зустрічі з А. Таїровим розповів йому, що ось півтора року ні йому, ні "Березолю" не удалося домогтися від Репетуарного Комітету Народнього Комісаріяту Освіти дозволу на постановку "Патетичної Сонати". Тоді ж М. Куліш прочитав А. Таїру російський переклад "Патетичної Сонати", що його виконав Зіневич. Соната справила на Таїрова величезне враження. Він тут же забрав у М. Куліша рукопис і через кілька днів радісно повідомив його про одержаний дозвіл на виставу.

За кілька місяців Московський Камерний Театр розпочав сезон постановкою "Патетичної Сонати". Московська громадськість і преса зустріли її зливою прихильних рецензій. Навіть "Правда" вмістила на цілий підвал рецензію відомого партійного публіциста Мехліса з похвалами на адресу М. Куліша і режисера Таїрова... за якихось два-три тижні в тій самі "Правді" з'явилася погромна стаття, де "Патетичну Сонату" названо "Патетичною симфонією українського націоналізму". У ній М. Куліша обвинувачувано в націоналізмі, а Таїрова — у злочиннім легковаженні і... п'єсу з репертуару знято!...

Звичайно, НКВД не забуло "Патетичної Сонати" ні М. Кулішеві, (ні згодом) російському режисерові А. Таїрову.

7. XII. 1934 р. М. Куліша арештовано й засуджено на 10 років суворої ізоляції. Перебував він у самітнім ув'язненні в ізоляційному корпусі Соловецького концтабору до червня 1937 року. Після того жадних відомостей про нього не було.

МИХАЙЛО ЯЛОВИЙ — літературний псевдонім Юліян Шпол (народ. 1891 р.) — президент ВАПЛІТЕ, редактор журналу "Червоний Шлях", один з трьох мушкетерів" (М. Хвильовий, М. Яловий і О. Досвітній), як їх жартома називали в інтимнім колі. Михайло Яловий своєю бурхливою енергією, своїм загальновизнаним громадським та літературним атворитетом скеровував і рухав вперед славну когорту "ваплітянців".

Безмежною вірою у сили Українського народу, вірою в остаточну перемогу, в світле майбутнє свого народу М. Яловий запалював усіх і безстрашно вів уперед...

Це знало НКВД і тому під час розгрому українських культурних сил, що його провадив з доручен-

---

[14]) І. *Багряний.* Дума Народнього Малахія, "Укр. Вісті" 8. XI. 1946.

[15]) В. Кр. Патетична Соната М. Куліша, "Українські Вісті" 1950 р., № 80/441.

ня Кремлю спеціяльний уповноважений Сталіна — Постишев, Михайла Ялового було знищено одним із перших. 11 травня 1933 року його викликано до Партійного Комітету (Харків) і відібрано партійного квитка, а вночі арештовано. О 10-й год. рано 13 травня застрелився один з його найближчих друзів Микола Хвильовий.

ОЛЕКСАНДЕР ДОСВІТНІЙ (народився 8. II. 1891) — останній з тих "мушкетерів", — не набагато пережив своїх інтимних друзів.

ГРИГОРІЙ КОСИНКА (СТРІЛЕЦЬ) — талановитий загальновизнаний український новеліст, співець пореволюційного села.

Григорій Косинка (1899—1934) син бідного українського селянина, добре розумів одвічні прагнення селянства, розумів те, повне трагізму, становище села, що витворилось у наслідок спрямування, що його набула революція. Його прекрасні новелі — "На буряки", "В житах", "Голова ході", "Товариш Гавриш", "Мати", Анкета", "Політика", "Троєкутний бій" та інші, глибоко відбивають настрої пореволюційного села, одвічну селянську тягу до "своєї землі", ставлення селянства до червоної окупаційної влади та всюди наголошують "справедливу ненависть" народу. Проте Косинка не песиміст. Навпаки — його твори сповнені бадьорости, віри в свій нарід. Він також зійшов у ранню могилу: окупаційна влада не могла терпіти українця співця селянської долі.

Безпосередньою причиною до знищення Гр. Косинки став "донос", що він його кинув в обличчя окупантові. На конференції українських письменників, що відбувалася 1934 року в Харкові, в будинку Літератури ім. В. Блакитного, на настирливу вимогу А. Хвилі від імени ЦК КП(б)У, звернену до учасників з'їзду та зокрема до Гр. Косинки, "стати інженерами людських душ", Григорій Косинка, що "мовчав" уже від 1929 року, в своєму виступі між іншим сказав: "Ми стаємо не інженерами, а міліціонерами людських душ."[16])

Такої наруги над сталінськими "інженерами людських душ" Кремль не міг уже стерпіти — Григорія Косинку розстріляно в числі 28 "українських терористів" у кіровські дні (1934).

ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ — народився 1902 року в Одесі, в міщанській родині. Освіту одержав в реальній школі, далі закінчив Механічний Технікум та вчився два роки у високій технічній школі у Києві. Юрій Яновський — видатній майстер художньої прози, що його цілком заслужено вважають одним з найбільших прозаїком за час існування української літератури; як баталіст, Ю. Яновський ледве чи має собі рівного в сучасній світовій літератури.

Друкуватись в українській мові почав 1924 року. Маємо декілька збірок його оповідань ("Мамутові бивні", "Кров землі"), збірку поезій ("Прекрасна Ут"), романи ("Майстер Корабля", "Чотири шаблі", "Вершники") та декілька кіносценаріїв.

Його народні повстанці, що б'ються проти інтервентів ("Чотири шаблі") зображено з неприхованою симпатією як героїв української революції. Потойбічна критика оцінила "Чотири шаблі" як одну з вершин в пропаганді

---

[16]) Міліціонери людських душ. Редакційна стаття, "Українські Вісті", ч. 97 — 1948 р.

ідеалізму та українського націоналізму. В його повстанцях побачили "легендарних національних лицарів", побачили намагання воскресити романтизування, так ненависного окупантові, українського минулого.

Роки 1932—1935 Юрій Яновський пробув на засланні, за словами совєтської преси, за те, що "цілковито знехтував" вказівки марксистської критики й допустився націоналістичного ухилу в своїй творчості.

25 лютого 1954 р. несподівано, в розквіті творчих сил, Ю. Яновський помер.

ОСТАП ВИШНЯ (Павло Михайлович Губенко, нар. 1889 р. на Полтавщині) — талановитий, дуже популярний гуморист. Його "Вишневими усмішками" — та іншими гумосками "зачитувались", особливо на селах, як то кажуть, до повної "амортизації" паперу. Тематика — підсовєтська дійсність. Гуморески — часом гостроуїдливі. З неменшим хистом він умів оповідати. Його епічний спокій, байдужий вигляд під час оповідання, його короткі ляконічні зауваження — завжди викликали нестриманий сміх слухачів, навіть коли мова йшла про якісь найзвичайнісінькі речі.

Під час тотального нищення українських кадрів не минув загальної долі й Остап Вишня. Його обвинувачено в участі в "терористичній організації" письменників і заслано десь на північ. В роки "великої вітчизняної війни", коли Кремль почав "піддобрюватись" до українців, Остапа Вишню було розшукано й повернуто в Україну. (Помер 28 вересня 1956 року, — примр. Ред.).

ВОЛОДИМИР СОСЮРА (народився 1898 р.) — один з найпопулярніших сьогочасних поетів. У 1951 р. через свій "націоналістичний ухил", що його Кремль лише тепер догледів у написаному в роки війни його вірші "Любіть Україну" став відомим цілому світові. Не допомогла навіть згадка про "братні народи" та "...шум стягів багряних"...

У поемах Сосюри "Мазепа", "Тарас Трясило", так само в його окремих збірках поезій — "Осінні зорі", "Багряні гони", "Минуле", "Червоні троянди" — часто виразно бринить "буржуазний націоналізм" та "історична романтика". Але не можна ж усіх до решти поетів вистріляти. Так, за останню його збірку "Щоб сади шуміли" (1948) Сосюрі видано урядову премію.

В. Сосюра — досить цікава, кольоритна постать, тому спинимося трохи докладніше, щоб спробувати вияснити шляхи, що привели його до ворожого табору.[17])

Своє активне життя В. Сосюра почав добровольцем-вояком в армії УНР під командуванням Головного Отамана Симона Петлюри. Залишався В. Сосюра в армії УНР від листпада 1918 року до лютого 1920 року. За цей час В. Сосюра кілька раз потрапляв у большевицьке оточення, утікав, знову приєднувався до армії УНР і знову воював проти большевиків. Був у Галичині, був курсантом старшинської школи в Кам'янці-Подільському та навіть в особистій охороні Головного Отамана. Додамо, що про все це було опубліко-

[17]) Володимир *Сосюра*. Засуджене й заборонене, за редакцією В. І. Гришка, Нью-Йорк, 1952.

ковано в офіційно друкованих в Українській ССР[18]) спогадах В. Сосюри та згадувалось в офіційно виданих його художніх творах. Що привело В. Сосюру до армії УНР? На це питання відповідає сам Сосюра в згаданих своїх спогадах: "Воскресла моя синя омріяна Україна, махнула клинками, зацвіла земля козацькими шликами! ...і записався я в цей полк...", — так оповідає В. Сосюра про свій вступ до 3-го Гайдамацького полку.

Як же сталося, що такий щирий патріот залишився не знищеним і навіть опинився у сталінському таборі? З В. Сосюрою сталося те, що й з багатьма менш стійкими поетами та письменниками, як П. Тичина, М. Рильський, М. Бажан та інші. Після поразки армії УНР Сосюру привело до большевиків, очевидно, холодне усвідомлення катастрофи, що сталася і віра в можливість розбудови українського життя в підсовєтських умовинах. Відомо, що Сосюсюра переживав цей перехід дуже болюче, навіть намагався покінчити самогубством (він усвідомлював, що те, що він робив, було, зрештою, зрадою).

"Рвали душу мою —
комунар
і
націоналіст", —

пише він у своєму творі "Два Володьки". І в іншому місці:

"В мене на кашкеті зірка
п'ятикутна,
а на серці — тьма..."

Відомо також, що після самогубства Миколи Хвильового під впливом цього пострілу та того, що відбувалось цієї страшної весни в Україні, Сосюра потрапив до дому божевільних, що, до речі, і зберегло йому життя у роки тотального нищення українського інтеліґенції (1936-37).

Боротьба двох душ, що відбувалась в Сосюрі, комунара й українця-патріота (перший у свідомості, другий у серці), у роки розгорнутої реакції, по виході з божевільні, після багатьох допитів в НКВД, кінчилась поразкою... українського патріота. Отже, вцілівши фізично, Сосюра як поет майже загинув. Українське серце поета майже завмерло,... але скоро по тому Сосюра одержав ордена. З того часу В. Сосюра втратив свою колишню широку популярність серед українських мас.

Прокинулось його українське серце в роки другої світової війни, коли вивезеному з України до Уфи В. Сосюрі запропонували співати про Україну. Між багатьма піснями, написаними в ті роки українським серцем В. Сосюри, була і "Любіть Україну", що за неї його пізніше знову розпинали...

**
*

Обмежений розмір цього нарису не дає можливости продовжувати бодай коротенькі характеристики видатніших письменників та поетів того часу. Отже згадаймо бодай побіжно таких як Валеріян Підмогильний ("Місто"), П. Филипович, Микола Бажан, Павло Тичина, Андрій Головко, Зінаїда Тулуб ("Людолови", роман з часів Сагайдачного), В. Антоненко-Давидович, Могилянська, Петро Панч, Михайло Івченко, В. Свідзінський, Євген Плужник, Майк-Михайло Йогансен — швед-

[18]) "Червоний Шлях", ч. 10, 1926 рік.

ського походження ("Подорож до Леонардо" — 1928, сконфіскований цензурою автобіографічний роман "Югурта" — 1936), Олекса Слісаренко, Іван Сенченко, Докія Гуменна.

Тільки дуже незначна частина з сотень тогочасних поетів та письменників залишилась не знищеною. Дехто з них, як от Павло Тичина, Володимир Сосюра, Микола Бажан, зломлені сталінською машиною, нині оспівують "соціялістичний рай". Та вже буквально кілька найщасливіших з них опинились на еміґрації, як Юрій Клен (Бургардт), Аркадій Любченко, Іван Багряний, Тодось Осьмачка, Докія Гуменна.

ОСВАЛД БУРГАРДТ (1891—1947) — (літературний псевдонім — Юрій Клен) — неоклясик, один з оспіваного Драй-Хмарою "п'ятірного грона нездоланих співців". Автор надзвичайно цікавих літературно-критичних статтей та нарисів, уславлений ерудит-перекладач прози та віршів. Українська еміґраційна громадськість добре знає цього співця, сповненого безмежною вірою в прийдешню перемогу абсолютного добра, автора гостро скерованої проти большевицького терору поеми "Прокляті роки" (1937), збірки артистично-досконалої лірики "Каравели" (1943), автора ґрандіозної, присвяченої українським визвольним змаганням, історичної епопеї "Попіл імперій" (незакінчена й лише частково опублікована).

Помер на чужині 30 жовтня 1947 року в Авґсбурзі.

АРКАДІЙ ЛЮБЧЕНКО (7. 3. 1899 — 25. 7. 1945) — один з найвидатніших борців за національно-культурне відродження України. Аркадій Любченко — талановитий новеліст, видатний український письменник, один з чільних бійців славної когорти творців українського ренесансу, що намагалися піднести українську культуру до европейського рівня, невтомний борець за долю українського народу, за звільнення України від московсько-большевицької тиранії.

Підсовєтська дійсність, а далі гітлерівська тюрма, привела цю видатну постать до ранньої могили. Умер Аркадій Любченко влітку 1945 року. Поховано його на міському кладовищі в Бад-Кісінґені (Баварія).

ІВАН БАГРЯНИЙ народився 19. 9. 1907) — відомий на еміґрації як один з видатніших сучасних письменників — прозаїк, поет і темпераментний публіцист. З-під його пера вийшли вже тут, на еміґрації, загальновідомі "Тигролови", "Розгром", "Генерал", "Морітурі", відомий роман "Сад Гетсиманський", що його ряд критиків ставить в число кращих літературних надбань нашого часу, нарешті останній його твір "Огнене коло".

Іван Багряний народився на Полтавщині в робітничій родині. 1929 року закінчив Київський Художній Інституту. Друкувати свої твори почав у 1926 році в журналі "Глобус". Поезії Багряного друкувались переважно в "Червоному шляху" та "Життя й Революція". З тідішніх видань його назвемо збірку "До меж заказаних" (1929), "Ave Maria", найбільша його річ "Скелька (1930), також "Вандея" та "В поті чола", що друкувались лише уривками.

У жовтні 1931 р. в журналі "Кри-

тика", що був органом ЦК КП(б) У[19]) з'явилась критична стаття Ол. Правдюка під назвою "Куркульськими шляхами".

"Загальний тон збірки ("До меж заказаних" — Ф. П.), доводиться розцінювати, — писав Ол. Правдюк, — як занепадницький, але разом із тим і активно-ворожий нашій дійсності. Поет незадоволений з сучасности, вона йому осоружна, тому він або глузує з неї, або шукає способів змінити її, чи принаймні тікає в романтику минулого... Багряний песимістично оцінює наслідки революції: мовляв, тисячі поляглих одиниць, які вибралися на гору, а решта як була на споді, так і залишилися... В "Скальці"... Багряний робить особливий наголос на ворогуванні національному..."

"...Братове, друзі, матері і сестри!
Та доки ж нам терпіти?!"
Каже Данило ("Скелька").
"...Так ліпше нехай кара загуде —
Мужицька кара..."

Промова написана досить гостро і запально, — додає Ол. Правдюк, — вона безперечно справляє враження на читача. Але хочеться поставити питання: чиїм настроям ця промова відповідає, до кого вона звернена в конкретних радянських умовах? Яка її конкретна функція на сьогодні?..."

Така "оцінка" нікому даром не обходилася. Не обійшлась вона даром й І. Багряному. За марксо-ленінською "Критикою" прийшов слідчий корпус Харківської тюрми, нелюдські жахи якої розкриті у романі "Сад Гетсиманський", судовий вирок, що його, "зважаючи на молодість", обмежено тільки п'ятьма роками каторги. Далі Далекосхідній край, втеча з "Бамлаг'у", воля, знову тюрма, "очна ставка" з "очкарем".[20]) Кінець єжовщини приніс деяке полегшення. Нарешті війна, запілля й еміґрація. Правда, з підірваним здоров'ям, але еміґрація на Захід.

ТОДОСЬ ОСЬМАЧКА (народився 3. 5. 1895) — поезії надхненні глибоким песимізмом: українське село гине під червоною навалою. Україна залишається тільки в сяєві своєї колишньої слави.

Стихія поета — це насамперед народня, селянська стихія.

Збірки поезій Т. Осьмачки — "Круча" (1922), "Скитські вогні" (1925), "Клекіт" (1929).

Поета Осьмачку українська еміґраційна громадськість знає з його творів: "Поет", "Старший боярин", "Плян до двору", виданих на еміґрації.

Інститут для вивчення СССР "Україна під большевицькою окупацією", Мюнхен — 1956.

---

[19]) "Критика" — журнал-місячник марксо-ленінської критики та бібліографії, Жовтень 1931 р., № 10/45.

[20]) Кость *Слобідський.* За залізною брамою... З трилогії "З великих днів", том І, стор. 101—102, Баварія, 1947. На правах рукопису.

Марко Вовчок.

МАКСИМ ГРІМАЧ

I.

Не за вас це діялось, — давно колись, як панувала на Вкраїні вдвійці Польща і Московщина. Московщина обладувала Україною цьогобічною. Застави хоч і стояли та не устояли; сторожа не пильнувала так, як тепер по Збручеві, чи що; то Дніпром ручійші людці перевозили всяке добро, не оплачуючи: шовки, оксамити, парчі-сутозлоті, пахучі шафрани й крами дорогі, в барильцях щире золото й срібло.

Саме проти Черкас, нижче Домонтова, сидів хутором над Дніпром Максим Грімач, то цей і довгенько кохався в тому. Такий то богатир! Ходив у жупанах та в сапянцях та в атласах. І хороший був: повновидий, чорнобривий, чорноусий, а веселий, а жартовливий! Було як вийде в неділю поміж люди, то так його й обступлять. Дуже його любили.

— От, — каже було хто з громади, — ти, брате Максиме, зовсім у пани вбрався!

— Еге ж, братіку, вбрався! Вбирайтесь лишень і ви, добрі люди! Добре панам жити, кат їх не взяв! Уже тепер годі за вас підставляти шию, годі! Буду їсти та пити, та хороше ходити, — звісно, так, як панові вельможному годиться.

А такий був: нехай тільки станеться кому з нашого села пригода — головою ляже, а вирятує; нехай зачепить хто чужий, то й не збудеться лиха: налетить, як той вихор нагальний, до щенту викорчує. Колись шляхтич де зайняв козаче поле, то він і хату його спалив і попіл розвіяв і самого потурив за Дніпро. Коли жив, то може й досі помятає, які нагайки-дротянки плелися в пана Максима Грімача.

Був Максим удовець, мав дві дочки. Одна — Катрею звали — вже дівчина доросла, а хороша та пишна, як королівна; друга — Тетяна, так собі, підліток, невеличка; звивається було в дворі, або в віконце виглядає, як ясочка. Жили вони у батька у розкошах.

Ото було, як опівночі, то й пливуть човни Дніпром, та й пристають під старою вербою; а пан Максим їх веде до світлиці та й приймає що треба. Забулась, як на імя того пана, що пересилав йому човнами все те добро. Він держався в камяній печері поміж горами над Дніпром і ніхто про

те не знав, окрім купки вірних козаків.

II.

Найчастіше припливав молодий козак Семен, уродливий парубок, хисткий, як очеретина, сміли́й, як сокіл, і щиро покохала його наша гордовита Катря.

Сватають її багаті люди й хорошого роду, — один і другий і третій.

— Не хочу, не піду!

— Слухай, дочко! — каже Максим, — багацько ти гордуєш, рибочко! Сватають тебе перші люди в селі, парубки все молоді й хороші, — чому не йдеш?

— Мені байдуже, що вони молоді й хороші, коли моє серце до них не горнеться.

— А до кого ж, доню? Слухай лишень, моя дитино: я тебе не буду за їх силувати, та й за бурлаку не віддам, нехай він хоч і місяця з неба схопить. Не оддам, дочко! Як тобі кажу, так і буде. Слово в мене батьківське, кріпке, — сама знаєш!

— Знаю, таточку! А якого б ви собі зятя бажали?

— Вільного козака, дочко, щоб сам собі паном був, нікому не кланявсь, — от якого!

— А як буде сам собі пан?

— Тоді з Богом!

— Ну я буду дожидати.

Дожидай, моє серце, не бороню. Хто ж він такий? Я щось примітив...

— На що вам знати, таточку! Нехай перше визволиться, тоді й знатимете.

— Добре, моя люба дитино, нехай!

Як почув Семен то й каже:

— Що ж робити, Катре моя кохана! Треба ждати! Я в свого пана вже третій рік добуваю, останній. Як послужить доля, то цього року буде велика здобич. Отаман мене не скривдить: чоловік він шанований. Подякую йому за хліб, за сіль, нагляжу де хуторок красний, та й поклонюсь тоді твойому батькові... Тільки люби мене вірно, моя дівчино!

Ждуть наші голубята. Не плаває — літа Семен Дніпром, тільки човен синю хвилю розбиває.

Ладяться козаки в дорогу, Семен із ними. Виряжаються козаки на здобуток.

— Соколе мій, козаче! — каже Катря, пригортаючись до нього, — коли ж ти вернешся? чи хутко?

— Хутко, моя рибчино, хутко! Зацвіте перша вишня у твоєму садочку, закує сива зозуля — я припливу до тебе, припливу не наймитом — вільним козаком, Катре!

Рушали козаки восени, казали дожидати на весну.

III

Сидить Катря в світлиці, вишиває шовком рукави та рушники та все в віконце поглядає: чи крутить заверюха, чи вже сніг тане, чи хутко то теплом повійне.

Скресла крига, пройшло. Шумить Дніпро, сивіє й чорніє і плескає в береги; розвивається верба, зеленіють очерети. Весела наша Катря ходить собі та поглядає.

Зацвіли вишні, прокувала сива зозуля. Красно в садочку! Послався зелений барвінок, голубо зацвів; червоніє зірка, повився горобинний горошок; вовча ступа попустила широке листя; цві-

те-процвітає мак повний — і сивий, і білий, і червоний; розкинувсь по землі синій ряст; розрослась зелена рута. Поміж тим квітом — сама якнайкращий квіт, — похожає Катря, похожає та з синього Дніпра ясних очей не зводить; а тільки зійде місяць та посипле іскорцями у темну воду, Катря вже й під старою вербою в березі. Пильно дивиться вона, придивляється, чи не пливе хибкий човен, чи не править тим човном ставний та любий козак.

Минає тиждень, минає й другий... Якось сидить вона під вербою, а ніч зорешлива та тиха; тільки соловейко свище та гуде Дніпро. І замиготіло щось оддалік, ніби чорна чаєчка... ближче... Це човен! Летить, мов на вітрових крилах. Вона аж рученьки до нього простягла... Який же то козак правив човном?... Це не Семен... От уже він і коло берега, схилився на весельце, свиснув раз і другий... З хати вийшов батько. Катря припала за вербою.

— Лихо, пане Максиме, — каже козак, — лихо!

— А що там таке?

— Позавчора перед бурею о півночі горіла береза (а козаки, було, як треба дать звістку, що йдуть, то й запалять березу, або друге яке дерево над Дніпром); от ми примічали то вчора й виїхали назустріч... Нема нікого...

Марко Вовчок
(1834—1907)
З приводу 100-ліття появи творів.

тільки Дніпро потрощені човни носить...

— А велика була буря?

— Я й зроду такої не бачив! Дуби так з корення й вивертає; дощ комиші позсікав, як шаблею; Дніпро аж пісок зо дна викидає... ніч темна-темна, тільки блискавка блискає. А як грім гримне, то наче всі гори наддніпрянські луснуть.

— І ніякої чутки?

— Нема чутки пане Максиме! Ми вже міркували, та й отаман з нами розсудив, що всі наші хли-

снули Дніпрової хвилі.

— А жваві були хлопці, брате! О, жваві хлопці!... Ну, ходім до хати.

— Тепер уже вільний козак мій жених, тату! Вільного собі зятя діждали!

Старий — зирк! — це його Катря стоїть проти місяця, білабіла!

— Господь Бог із тобою, моя дитино! — крикнув він, ухопивши її за холодну руку.

Вона глянула йому в вічі, визволила руку і пішла, не промовила й словечка.

IV

Повів він козака у світлицю, пошанував, випровадив та й знову до дочки.

Вона сидить у садочку та вінок плете з червоного та білого маку, зеленим барвінком перевиває. А сонце саме сходить з-за Дніпрової кручі.

— Дитино моя, Катрусю! — каже старий, сидючи коло неї, — послав тобі Господь велику тугу на серце... Зведи ж бо голівку, доню, та глянь на старого батька!

Вона ізвела головку, глянула на його.

— О, доню! Яка ж ти стара стала!

— Ні, тату, я ще молоденька, — зідхнула вона та й знов за вінок.

Як уже він її розважав, як умовляв, а вона знай плете свого вінка і словечком йому не мирккне.

Пішов старий, покликав меншу дочку: — Тетянко! Іди, моя рибко, до сестриці: вона у великій печалі, — розважатимеш її!

— А що там? А де ж вона?

Прибігла в садочок: — Сестрице! Катрусю сердечко! Чого ви сумуєте? От уже й літечко на дворі... — А сама обхопила її за шию ручечками.

— Сестричко моя малая! Щебетушечко моя нерозумна! — жалує Катря малу.

— О, де який же вінок ваш красний, сестро! Да який же красний! Сестронько, любонько, коли ж ви його візьмете?

— Ввечері візьму...

Повісила вінка над водою та й гуляє по садку, водячи сестричку за ручки; а ця щебече собі.

Кличе батько обідати. Прийшла й сіла кінець стола; своїми білими руками меду батькові наливала й розмовляла. Тільки як старий не заходив, нічого не говорила про себе.

Увечері ввійшла до батька й поцілувала його в руку. Старий вхопив її за голову:

— Катре, дочко моя нещаслива! Нехай тебе Мати Божа помилує!

І малу сестричку прийшла, обняла пригорнула до серця.

Вийшла знов у садочок. Та так гарно убралась! Сорочка тоненька і плахта шовкова, пояс — сріблом цвіткований, черевички високі; дрібно-дрібненько русу косу заплела і золотий перстень блищить на правій руці.

Прийшла над воду і зняла свого вінка, що сплела ранком, зняла та й каже: — не зівяв ти, мій маковий вінку! — і наложила той вінок собі на голівку. А на самому березі верба — аж геть попустила віти на воду. Вона й сіла коло вербового корення дуплинастого, схилила головку на білу ручку; взяли її думки та гад-

ки. Там, під кучерявою вербою, і освітив її місяць — хорошу і смутну, у маковім вінку.

Як заїскрився місяць у воді. — „Вже ясний місяць зійшов" — каже (а то, було, як любились з Семеном, місяць зійде — він і пливе до неї), та й ступила на вербову віть... Зійшла, як на хибку кладку, поглянула на всі сторони та й кинулась на самий глиб...

V

Вранці гомін та тривога по двору. Тетянка плаче, старий Грімач без шапки ходить, розхристаний, та все питає: — де моя Катря? Де моя дитина люба?

Кинулась до води — тільки вінок маковий плаває, кружить...

Зачинився старий Грімач; аж пять років не виходив за свої ворота. Одцурався й отаманена й здобичі. Посивів, як той голуб сивий.

Дав Господь діждати другої дочки видання. Висока та ставна, та чорнобрива! Висватали її хороші люди, сотник молодий і на лиці дуже гарний. Бучне весілля справили: од її двору аж до церкви червоною китайкою вислали; срібними кубками гостей частували. Да й понаходило їх чимало: в хаті і на дворі і коло брами — аж усю улицю закрасили! Цілий тиждень гуляли.

По весіллі поблагословив старий молодят, випровадив на господу... Сумно старому Максимові самому в хаті; глянув тоді на Дніпро та й згадав старшу дочку, а сльози йому на сивий вус покотились...

— Катре! Катре! Дитино моя хороша! Згубив я твій вік молоденький!...

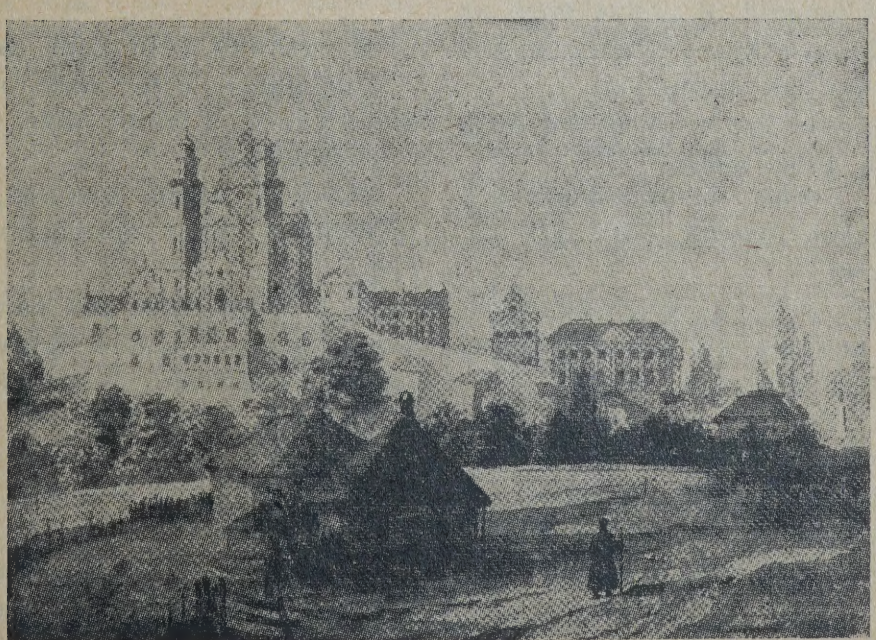

Почаївська Лавра з півдня. Т. Шевченко.

Василь Стефаник.

МОЄ СЛОВО

Білими губами упівголос буду вам казати про себе. Ні скарги, но смутку, ні радости в слові не чуйте!

Я пішов від мами в біленькій сорочці, сам білий.

З білої сорочки сміялися. Кривдили мене й ранили.

І я ходив тихенько, як білий кіт.

Я чув свою подлість за тихий хід і кров моя дитяча з серця капала.

А спав я в наймленій хаті, посеред брудних туловищ, сплетених розпустою.

Листочок білої берези на смітті.

— — — — — — —

Я скинув мамину сорочку. Мій дитячий світ і далеке покоління мужицьке лишилося за мною.

Передо мною стояв новий світ, новий і чорний. Я ловив його за поли, а він згірдно глядів на мене. Як жебрак маленький.

Я занімів був з болю. І мовчав я довгі, довгі роки.

Мої слова невимовлені, мій плач недоплаканий, мій сміх недосміяний.

Лягли все на мене, як лягає чорне каміння зломаного хреста на могилу в чужині!

— — — — — — —

Я найшов товаришів.

Вони погодились з новим світом. Я говорив їм про свій покинений і про новий, що кривдив нас.

Казали, що брешу.

А я рвався і падав в болото із знесилля й не уступав.

Сказали, що я брехун іще раз. І покинули мене.

А як я плакав, то мама радила:

— Ти сам з собою будь, бо пани тебе не приймуть. Не покидати було мене.

І лишився я, як корч лугу серед поля.

— — — — — — —

Я сидів серед піль.

Мої думки снувалися довгими скибами плодючої рілі. Ссали землю й годували мене самотою.

І ще приносили солоний піт і тихі пісні, що снувалися за орачем, за плугом, за погоничем. І поїли мене тим спокоєм, що мріє над ярмами волів у плузі.

Бачив я ще маленькі вогники між маленькими пастухами й вівці по полю.

Я тут буду, як буйний вітер, панувати, заспіваю свою пісню!

— — — — — — —

Я створив собі свій світ.

Праворуч мене синє поле й чорні скиби, і білий плуг, і пісня, і піт солоний.

Ліворуч чорна машина, що з червоного рота проклоном стогне.

А в серці моїм мій світ, шовком тканий, сріблом білим мережений і перлами обкинений.

У своїм царстві!

— — — — — — —

Буду свій світ різьбити, як камінь.

Слово своє буду гострити, як кремені моєї душі і, намочене в труті-зіллі, пускати буду наліво...

І слово своє ламати буду на ясні сонячні промінчики, і замо-

чу в кожній чічці, і пускати буду направо.

А свій камінь буду різьбити все, все! А на могилу свою його покладу, як мертву красу.

А вишня в моїх головах візьме всі мої болі на свій цвіт.

— — — — — — —

А в своїм світі я жию, жию!

Як безумний бреду хмарою своєї фантазії.

Сто разів розпускаю сили своєї душі, щоб далекими світами відшукати мені щастя моє.

По тихім ставу моєї минувшини пливуть неводи сердечних моїх бажань, щоб виловити всі ясні хвилі життя мого.

Але поводи рвуться й не можуть нічого зловити.

Вертають до мене помучені й без нічого, — як мужики з лану.

І я, смутний, дрімаю на хмарах.

— — — — — — —

А як грім трісне, то я здіймаю чоло вгору на ново.

І лечу, лечу на чорних хмарах...

Золотою стрілою прорізую світляні висоти.

В чорну чуприну ховаються зорі, як у чорну хмару.

Студенні хмари від моїх очей теплим дощем спускаються на землю.

Але сонце дійти я не можу.

І падаю з високости вдолину.

Як старий жовнір деревяними ногами блукає, так я блукаю.

— — — — — — —

А крила гояться й я знов лечу до сонця, до щастя.

І знов ріжу зводи небесні й падаю.

— — — — — — —

Я був щасливий.

Коли я глядів дитиною в мамині очі, як по них сунулися тихенько пречисті хмарки щастя, — я був щасливий...

А тепер на ті очі смерть долоню поклала.

А я шукаю щастя під небом і падаю.

УСЕ — ЛИШЕ НЕ ЦЕ!...

Усе — лише не це! Не ці спокійні дні,
Де всі слова у барвах однакових,
Думки, мов нероздмухані вогні,
Бажання — в замороженних оковах.

Якогось вітру, сміху чи злоби!
Щоб рвались душі крізь іржаві грати,
Щоб крикнув хтось: ненавидь і люби —
І варто буде жити чи вмирати!

Не бійся днів заплутаних вузлом,
Ночей безсонних, очманілих ранків,
Хай ріже час лице — добром і злом!
Хай палять серце — найдрібніші ранки!

Ти в тінь не йди. Тривай в пекучій грі.
В сліпуче сяйво не лякайсь дивиться —
Лише по спеці гряне жданий грім
Із хмар сковзне багнетом блисвиця.

Олена Теліга.

Євген Онацький.

ГОЛОС І СЕРЦЕ

(Енріко Карузо 1873—1921)

Джузеппе Кавалляро, директор мандрівної трупи, набігавшись по справах під палким неаполітанським сонцем ,відчув під вечір непереможну потребу відсвіжити тіло і мозок в грайливих хвилях Середземного моря і, довго не думаючи, спинив свій вибір на купелевій ротонді "Відродження", що при вулиці Кораччоло.

Чому саме на ній, а не на якій іншій? Привабила його багатозначна назва, що промовляла до патріотичного чуття кожного італійця? Чи, може, пригадав він, як хтось із його приятелів хвалив чемність господаря та добру обслугу кабін? Чи, може, ця ротонда знайшлася до нього найближча, і п. Кавалляро не хотів шукати десь далеко, коли вже й так була можливість відродитися в кожній клітині розпареного тіла?

Історія нам про це нічого не каже.

Історія тільки дуже коротко згадує, що коли п. Джузеппе Кавалляро, директор мандрівного театру, стомлений цілоденними походеньками і спраглий відсвіжної купелі, опинився перед касою гостинної ротонди, почув несподівану відповідь:

— Всі кабіни заняті.

— Заняті? — Кавалляровий голос був як хвора луна.

— Якщо хочете, можете підождати: тут сьогодні в нас концерт.

— Концерт?

Джузеппе Кавалляро не мав ніякої охоти слухати концерт, але йти кудись далі не було вже сил, ні енергії.

Пересмикнувши незадоволено плечима, директор мандрівного театру сів на облавку ротонди, просто над морем, у холодку, де не було сонця, і, глянувши на Везувій, що в прозорій далечині курив свою нічну люльку, дістав із кишені товстезну сиґару. Засадою його життя було завжди:

— Треба брати життя, як воно приходить. Хіба ж ремствуванням щось допоможеш?

А зрештою, тут дійсно було не погано. І хоч як уже звик був Джузеппе Кавалляро до краси Неаполітанської затоки, з замилуванням знову й знову поглядав на гладке плесо зеленкуватої води, що бігла лінивими, ледве помітними хвилями до обріїв, обрамлених широким півколом далеких гір. По всіх усядах видно було юрби веселих купальниць та купальників. Чути було дзвінкий сміх дівчат та вигуки й регіт хлопців. На самій ротонді стояв невмовклий гомін напівроздягненого натовпу — людей, що вже викупалися, і на тих, що ще ждали нетерпляче своєї черги.

І нараз над цим знудженим і байдужо-лінивим натовпом піднісся й зазвучав теплою струною чийсь низький голос...

У далекому кутку просторої ротонди стояло піяніно. Хтось грав на ньому в супровід чорнявому присадкуватому юнакові. А той співав пристрастні неаполітанські пісні. Присутні були неуважні. Оплескували хлопця після кожної пісні, але в більшості навіть не переставали своєї балачки. Коли ж

хлопець пішов із капелюхом у руці, дехто щось кидав у той капелюх, а дехто й відвертався.

Джузеппе Кавалляро зацікавився хлопцем. Було в його голосі щось таке, що його хвилювало. Голос, правда, був нерівний, необроблений. Верхні ноти були просто неможливі... Але в тембрі була якась така барва... якесь таке внутрішнє тепло...

Кавалляро відчув у хлопцеві артистичну душу.

— Як ти називаєшся? — спитав він.

— Енріко Карузо.

— Скільки тобі років?

— Дев'ятнадцять.

— Гм... Де ж ти вчився співати?

Я? — здивувався хлопець. — Ніде. От почую пісню та й собі заспіваю. Перше співав по церквах, — з десяти років мушу заробляти собі на життя співом. Мій тато, — він служить сторожем при швайцарцях Мерінкопф, знаєте? — все хотів, щоб я вивчився на механіка. Я й вивчився. Але мені більше подобається заробляти співом...

— А чому ж ти не вчишся, як слід, у якогось маестра?

— З яких коштів? Я був пішов, правда, до одного маестра, взяв у нього десять лекцій співу, так він ніяк не міг вирішити, чи я тенор, чи баритон, от я й покинув...

— А що ж ти сам думаєш? — тенор ти, чи баритон?

— Хіба я знаю... Хотілось би бути тенором...

Кавалляро, попихкуючи сигарою, приглядався хлопцеві. Рішуче, він йому подобався.

— Слухай, Карузо, — сказав він йому раптом, — я директор мандрівного театру. Завтра ми виїздимо до Сіцілії. Мені бракує другого тенора, якщо хочеш, можу взяти тебе. Платня — вісім лір денно. Добре?

— О, пане... — Хлопець від схвильовання й несподіванки не знав, як дякувати. Адже перед ним відчинялися так давно мріяні двері театру... Тільки б у них увійти, а там він уже дасть собі раду. Не дурно ж його приятель Едоардо Мізіяно, що давно вже вчиться співу у справжнього маестра, невтомно йому твердить:

— Карузо, друже, вір мені: твій голос — єдиний в світі!

Розуміється, Мізіяно перебільшує, але ж і Карузо сам почуває в своїх грудях щось, що наказує йому вірити.

Правда, коли він, піддавшись намовам Мізіяно, пішов був із ним до маестра Верджіне, той прослухав його уважно, але зараз же облив холодною водою:

— Карузо, синку мій, але ж твій голос підбитий вітром!

І не захотів більше ним займатися.

Але тепер ось перед ним відчиняються двері, широкий шлях.... Він — уже справжній артист. Він себе покаже... Аби почати!

Фантазія в Карузо грає, як застояні коні.

Але дійсність не хоче слухатися Карузових мрій, і широкий шлях театрального мистецтва звужується до ледве помітної стежки. Перший тенор, якого Карузо мав би заступати в випадку хвороби, мав здоров'я з заліза, і Карузо все мусить вдовольнятись маленькими ролями, що ані дають йому задоволення, ані виявляють його артистичних здібностей. Платня — по 8, а потім по 10 лір денно — йому, при постійних переїздах, далеко не

вистачає. Приходилося не раз голодувати. А про одежу вже краще й не згадувати...

Але в Трапані, куди одного дня заїхала трупа, в Карузо знайшлися несподівані знайомі, а може навіть і далекі родичі:

— Карузо! Енріко! Нарешті в наших краях!... Як же ти виріс... Артист? га? Співака?... О, ми завжди говорили, що з нашого Енріка буде добрий співака.... Сьогодні прийдемо тебе послухати. Що сьогодні? "Лючія"? Що за прегарну оперу написав Донідзетті! Що? Ти в ній не співаєш? Дуже добре. Відсвяткуємо отже твій приїзд. Зробимо таку вечерю, що ... побачиш!

І зробили.

Карузо давно вже не був в товаристві таких милих і приємних людей. Смашні страви зміняють одні одних. Чарки не вспівають спорожнюватися. Карузо їсть і п'є зі зістарілим кількамісячним апетитом. А приятелі не втомлюються підкладати та підливати...

Але саме коли учта дійшла до кульмінаційної точки, з'являються два посланці від директора театру:

— Тут Карузо?

— Тут, тут... Просимо до товариства.

Але посланці поспішаються:

— Карузо, прийшов твій час. Джорджі несподівано захворів і не може співати. Квитки всі розпродані. Театр повний. Кавалляро покладає всі надії на тебе. Швидше! Співатимеш Едґара в "Лючії".

Але в Карузо язик ледве рухається, а ноги й зовсім відмовляються ходити. Очі зробилися маленькі, підсліпуваті, ось-ось зовсім заплющаться.

Та посланці не марнують часу: ставлять Карузо на ноги, беруть попід руки і тягнуть силоміць до театру, що вже гуде, як вулик розсержених бджіл, від нетерпеливости.

В артистичній на голову Карузо виливають добре відро холодної води й абияк характеризують. Нарешті, виштовхом, Карузо опиняється на сцені. Починається незвичайний дует між Лючією, що тримається боязко, поодаль від свого партнера, поглядаючи на нього з обуренням і тривогою, і Едґаром, що співає ніби навмання, похитуючись на ногах і пильно вдивляючись в якусь точку над головами глядачів, ніби намагаючись щось зрозуміти... Ноти виходять, як виходять У театрі починається гомін, стриманий сміх, жарти, свистки, іронічні вигуки, аж поки не вибухає буря:

— Та він п'яний, п'яний... Ха-ха-ха! Геть! Досить! Досить!

Театр — як розхвильоване море. За вигуками, співаків вже зрештою й не чути.

Диригент розпачливо махає паличкою і сходить зі свого місця. Заслона падає.

Розлючений Кавалляро виганяє Карузо на вулицю:

— Щоб я тебе більше не бачив, п'янчуго проклятий!

Хто міг би сказати, що пережив Карузо другого дня, коли, протверезившись, зрозумів, що втратив єдину можливість вийти в люди? Як зможе він направити ганьбу, що вкрила його ім'я, що зруйнувала навіки його артистичну кар'єру? Що тепер йому робити? З чого почати? Як знову людям на очі показатися?

У розпачі Карузо за останній гріш купує пляшку вина і, попива-

ючи, переглядає партитуру опери, в якій вчора так ганебно провалився. Докори сумління гризуть йому душу, і, щоб їх залити, він охоче купив би ще одну пляшку, але, скільки не вивертає кишень, не знаходить ні копійки.

Надходить вечір. Карузо лежить у розпуці на ліжку, самітний зі своїми думками. Раптом сквапний грюкіт у двері:

— Карузо! Карузо!

Неохоче встає. Ще з більшою неохотою відчиняє двері. Знову два посланці з театру.

— Карузо, тебе кличе Кавалляро. Хоче, щоб ти ще раз спробував.

— Я? я?

— Так ти ж! — відповідають роздратовано. — Кавалляро був знайшов якогось тенора, так його ніхто слухати не хоче. Воліють тебе.

— Хіба ж там хто знає моє ім'я?

— Та ні. Кричать: воліємо п'яницю, той бодай розважає...

Але Карузо не має наміру "розважати". Він хоче реваншу, реабілітації, успіху.

І він його має. Після арії "Гроби моїх предків..." оплески переходять у справжню овацію.

З другого дня платня Карузо підноситься до ста лір денно.

Але трупа вже закінчує своє артистичне турне, і Карузо повертається до рідного Неаполю, але тепер — і з твердим наміром учитися. Тепер він уже не сумнівається щодо свого життьового шляху, і маестро Верджіне не тільки приймає його до своєї школи, але й береться вчити його в борг.

На жаль, студії не довго тривають. Рік пізніше Карузо кличуть відбувати військову службу, що тяглася тоді аж три роки. Три роки військової служби — прощай вчення! прощай, голосе!

Але Карузо не здається! Опинившись в залозі маленького міста Рієтті, він намагається — в вільних від служби хвилинах — вправляти голос десь у кутку касарні, аж поки одного дня його не кличуть:

— Гей, Карузо! Негайно з'явитися до майора Нальяті!

Стурбований Карузо, не знаючи, чого чекати від несподіваного виклику до начальства, з'являється і підносить руку до чола, щоб віддати військову шану.

— Дурню! — визвірюється на нього майор. — Не знаєш військового статуту! Хіба віддають шану без берету?!

— Але, довідавшись, що Карузо — новик, майор, м'якше і починає розпитуватися про ціль отих голосових вправ, що так мало допасовують до касарні. Карузо пояснює про своє бажання робити артистичну кар'єру.

— Артистичну кар'єру, кажеш, га? І ти думаєш, що після трьох років військової служби у тебе ще залишиться голос для артистичної кар'єри, га, ти думаєш?

Майор ніби глузує, ніби сердиться, але насправді має золоте серце, і, кілька днів пізніше, Карузо знову кличуть до нього. Але майор тепер не сам.

Ось, маестро, — каже він незнайомому добродієві, — ось вам той молодик, що думає після військової служби робити артистичну кар'єру. Послухайте його і скажіть мені, чого він вартий.

Маестро вислухує Карузо і дає вирок:

— Ця людина народжена для співу, але голос у нього на верх-

ніх нотах, як миша в мишоловці.

Карузо залищається в Рієті ще 35 днів і щодня відбуває поважну лекцію з місцевим маестром. Майор не тільки дозволив йому вправлятися в співі, але й здобув дозвіл Карузовому братові Джованні заступити в військовій службі будучого співака.

Залишаючи полк, Карузо був такий схвильований і зворушений, що не зміг знайти слів, щоб подякувати як слід похмурому покровителеві мистецтва. А пізніше, коли вже був на вершку слави й багатства, всі його зусилля віднайти свого доброчинця, залишилися марні.

У Неаполі Карузо продовжував студії в маестра Верджіне, який все більше захоплювався голосом свого учня, і, коли Даспуро розпочав оперовий сезон в театрі Меркаданта, Верджіне з'явився до нього, пропонуючи йому співака з прегарним голосом. Даспуро прослухав Карузо і в свою чергу порекомендував його директорові опери, маестрові Дзукані, але, коли той дав Карузові співати арію з Фавста, Карузо зірвався на високій ноті — високі ноти все ще сиділи в "мишоловці".

Та на другий рік Верджіне знову перейшов у наступ і повіз Даспуро до Салерно, де Карузо співав в опері „Джоконда" Понкієллі. Цього разу Даспуро так захопився голосом Карузо, що заразив своїм ентузіязмом маестра Сонцоньо, який доручив Даспурові заанґажувати Карузо до Міляну з платнею 500 лір місячно.

Але вже 15 днів пізніше Сонцоньо, піддаючись нашептам заздрісних суперників, писав Даспурові:

— Не знаю, як дякувати тобі за дарунок, що ти зробив мені, заанґажувавши баритона за тенора.

Даспуро відповів:

— Перше, ніж посуджувати, треба послухати.

У мілянському оперному театрі Карузо дебютував в „Арлезіяні" Цілеа і відразу здобув собі слухачів і критику. Найбільший італійський тенор тих часів, Таманьо, зустрівши в антракті музичного критика з „Іль Секольо", щиро висловив своє захоплення:

— Чув, Джаоано, що за голос! — цей нас усіх покладе на обидві лопатки...

Вже наступного дня Сонцоньо сам запропонував Карузові платити по 1,000 лір за виставу, і з того часу його слава й грошова її розцінка невпинно зростали. У берлінській опері він почав брати по 10,000 лір за виставу.

— Ця цифра 10 мені подобається, — говорив він жартома, — вона нагадує мені, як одинадцять років тому я починав артистичну кар'єру за 10 лір за вечір.

Коли його заанґажували до нюйорського Метрополітен-театру з платнею 12,000 лір за виставу, дехто з приятелів славного тенора Мазіні висловив йому своє здивування, але Мазіні, без огляду на можливу заздрість до конкурента, відповів:

— Він на те заслуговує. Я ніколи не чув кращого в світі.

Власники Метрополітен театру врешті почали давати йому контракт з білою прогалиною на місці, де б мала бути цифра його винагороди: Карузо мав сам собі проставляти цифру, і він задовольнявся однією й тією самою — 2,500 дол. за виставу. Остання артистична подорож по Америці,

яку він зробив перед смертю, пройшла під знаком 10,000 дол. за вечір. Але, невважаючи на такі ціни, театральні підприємці їх охоче платили бо, як висловився Ґатті Казацца, директор Метрополітен-театру:

— Карузо, хоча й був дуже дорогим артистом, все ж коштував театрові менше від інших...

Бо які б не були ціни в театрі, всі квитки на вистави з Карузо були завжди розпродані.

Щоб зрозуміти, як впливав Карузо своїм співом на слухачів, досить пригадати його незвичайний успіх в буенос-арейнській опері „Колон" під час вистави „Кармен" Бізе. При кінці славнозвісної арії про квітку, директор оркестри наразі помітив, що його музики якось розгубилися, і оркестра втратила єдність та гармонійну сполученість звуку. Обурений і здивований, він глянув уважно на оркестрантів і тоді помітив, що багато з них плакало, а дехто й заперестав грати, втираючи очі хусткою.

— До цього моменту, — оповідав він пізніше Альбертові Ґаско, музичному критикові римської "Трибуни", пізнішому директорові римської радіовисильні, — до цього моменту мені здавалося, що 350,000 лір, що їх дирекція театру платила Карузові за виставу, була занадто й несправедливо високою, але відтоді я зрозумів, що я помилявся. Де ж пак — примусити плакати навіть оркестрантів! Що вам той Орфей...

Окрім по театрах, Карузо співав не рідко в спеціяльних концертах, які влаштовували в своїх палацах американські міліярдери, які не спинялися ні перед якою цифрою, аби мати Карузо. Одного вечора, коли Карузо слухав в опері „Травіяту", до нього підійшов якийсь пан і прошопотів йому на вухо:

— Мій приятель Х. доручив мені просити Вас проспівати в його палаці.

— Прошу вибачити. Я хочу слухати оперу.

— Він заплатив би вам 1,500 долярів.

— Дякую. Відмовляюсь.

— Перед театром стоїть автомобіль. Ви приїдете, проспіваєте одну арію і від'їдете.

— Дякую. Не можу. Хочу прослухати оперу.

— Але за три чверті години ви вернетесь назад і зможете прослухати ще ввесь третій акт. Подвою запропоновану цифру.

І дійсно три чверті години пізніше Карузо сидів знову на своїому місці в опері з новим чеком в 3,000 долярів у кишені.

Відомий банкир Морґан платив Карузо за кожний концерт в його хаті 10,000 дол. Але одного разу, коли він послав просити Карузо на концерт, дістав відмовну відповідь:

— Прошу вибачити. Завтра я занятий.

Наступного дня Карузо частував обідом маестра Леонкавалло, автора славних „Паяців", який, мабуть, ніколи не довідався, як дорого коштував артистові цей обід...

Не задовольняючись своєю славою найбільшого співака світу, Карузо любив виявляти в товаристві й інші таланти: дуже охоче рисував карикатури на себе і роздавав їх присутнім зо своїм підписом, а крім того, час від часу займався черевомовленням.

Сам Карузо оповідав, як одного разу, після концерту в чудовому парку одного американського багача, присутні попрохали його дати їм зразок свого черевомовлення.

Карузо погодився і, відійшовши трохи осторонь, станув під великим густолистим деревом. Підніс голову, він вигукнув:

— Гей там, що ти там робиш?

Яке ж було здивування, коли він почув у відповідь дитячий голос:

— Нічого злого, пане! Я тільки хотів вас послухати...

— Але хто тобі дозволив?

— Покойовий пані, мій брат у перших...

Всі присутні переглядалися з задоволеним виглядом і усмішкою знавців, що вміють цінити мистецтво.

— Зрештою, — вигукнув знову Карузо, — твоя вина не така вже й велика. Гляди тільки, щоб не впасти, та пильнуй, щоб тебе ніхто не побачив.

— Добре, пане, — відповів дитячий голос.

Всі присутні були захоплені вмінням Карузо і говорили йому, що вони ніколи не чули такого вдатного черевомовлення.

— Ще б то! — додавав від себе Карузо.

Але в цих зустрічах із американськими міліярдерами, які вважали, що за гроші їм усе дозволено, приходилося Карузові зазнавати й приниження своєї артистичної, і просто навіть людської гідности. Одного разу, він був запрошений в Нью Йорку співати в одного американського багатія, відразу запропонував йому якусь казкову суму грошей. Приїхавши на концерт, Карузо, на своє здивування, знайшов тільки господаря та його собаку — здоровенного бульдога. Але господар дому попросив його не зважати і проспівати для нього якусь арію. Коли ж Карузо почав співати, собака зараз же загавкав. Обурений Карузо спинився. Тоді господар дому, подаючи йому, з чарівною усмішкою, умовлений чек, промовив:

— Дуже дякую. Прошу більше не турбуватися. Я хотів тільки знати, чи гавкатиме собака, коли співатиме сам Карузо!

Але кілька днів пізніше, щире захоплення простих робітників винагородило співака сторицею за образу від самодура. Саме тоді Карузо розбудовув свою хату, і от приходить до нього старший муляр і каже:

— Чи ви хочете, щоб скоро скінчили?

— Розуміється, — відповідає здивований Карузо.

— Отже, заперестаньте співати. Як тільки ви починаєте співати, робітники перестають працювати, і нема сили, яка б примусила їх розпочати роботу, поки ви кінчите.

Таємниця співу Карузо полягала не тільки в незвичайній красі його голосу, не тільки в технічному вмінні володіти тим голосом (— До речі, — запитав його раз маестро Даспуро, — ти пам'ятаєш, як ти давніше зривався на високих нотах? Скажи ж мені, будь ласка, звідки вони тепер у тебе такі блискучі, повні, певні? — О, я попрацював над ними, — відповів Карузо, — коли я перестав учитися у маестрів, я сам їх віднайшов...), але й особливо в великій силі чут-

тя, що він вкладав у свій спів.

Сам Карузо говорив своїому приятелеві Траверсі:

— Я все намагаюсь втілити цілковито той персонаж, який інтерпретую. Я знаю дуже добре, що я тільки співак, що я тільки автор. Але, щоб зворушити слухачів, необхідно відчувати. Вся таємниця в серці артиста.

Чи ж треба говорити, що, щоб мати серце в театрі, треба його мати насамперед у житті?

Дійшовши вершків слави, здобувши величезні багатства, що перевищали вартість 20 мільйонів тодішніх лір, Карузо ніколи не ховав і не соромився свого мізерного убогого минулого і не раз любив його згадувати. Коли, після довгого перебування в Америці, він повернувся на короткий час до Неаполю, одна з перших його прогулянок, яку він зробив у товаристві кількох приятелів, була до бідної дільниці, де колись пройшли його дитячі роки. І тут, на здивування приятелів, він довгий час водив їх взад і вперед вулицею, що, на їх погляд, нічим не була цікавою.

— Але ж, — запротестували вони нарешті, — чи ти довго ще нас тут водитимеш? Скажи краще відразу, що тебе тут тримає?

— Отой водограй, — відповів Карузо, показуючи на скромненький водограйчик біля пішоходу.

— Оцей водограй? — не зрозуміли приятелі.

— Всі кранти до нього, — пояснив гордовито Карузо, — зробив я сам, коли ще був механіком.

Старий Де Люка, власник ливарні, де Карузо вчився механіці, запросив його до себе на іменини дочки Асунти. Карузо пообіцяв прийти, але проходить призначена година, минає й друга, всі вже тратять надію побачити славетного співака, що повернувся з американських тріюмфів, коли нарешті з'являється розчервонілий і втомлений Карузо в супроводі маестра Сконьямілія. Виявляється — був на Везувії.

По обіді всі просять — співати.

— Співати? Тепер? Пане Де Люка, побійтесь Бога! Після стількох макарон та після Везувія!... Ні, ні, це неможливо...

Але просьби не вщухають.

Тоді Карузо починає сердитися:

— Ви мене не любите. Завтра я від'їжджаю до Америки, і мені не до співу. Дайте мені спокій, якщо залишилось у вас якесь чуття до мене...

Але тоді встає старенька сестра Де Люка, що не раз колись пестила волосся маленькому Енрікові:

— Енрікуччо, серце моє! — каже вона благальним голосом, — я вже скоро вмру і тебе більше ніколи не почую...

Карузо, зворушений, починає співати, — співати тільки для цієї старенької, що дивиться на нього, як на бога, і потихеньку втирає сльози темною хусточкою. Але, хоч він співає тільки для старенької, на площі попід вікнами збирається натовп. За кожною піснею оплески, овації. Карузо виходить на балкон. Площа — вкрита народом, що вимахує капелюхами, палицями, всім, що знаходить під рукою:

— Карузо! Карузо!

Карузо співає знову. Співає,

ніби не їв тих макарон, що підійшли йому були під саме горло; ніби не був ніколи на Везувії, що підпалив був йому поли куртки. І нарешті, скінчивши, і прощаючись із присутніми, проголошує від щирого серця:

— Це був один із найкращих вечорів мого життя.

Бо Карузо любить Неаполь, любить свою батьківщину, хоча й проживає більшу частину життя поза нею.

— Коли б могли відкрити моє серце, — казав він приятелям, — ви побачили б у нього тільки одно ім'я — Неаполь.

Всі тріюмфи світу, всі феєрії пишних палаців та казкових парків Америки бліднули в його очах перед спогадами про чарівні вечорі на березі Неаполітанської затоки, біля тієї ротонди "Відродження", де він колись обідраним хлопцем співав пісні для купальників.

— Тоді я був дійсно щасливий, — згадував Карузо. — Тоді моя репутація не терпіла, якщо мені не вдавалася якась нота. Тоді мене ніхто не знав, і я сам собі співав, ніби той соловейко, отак задля самої втіхи співу, без усяких турбот, хвилювань, зо спокійними нервами і холодною головою. Тепер же мене переслідує кошмар репутації, яка однаково вже більше не може вирости, але що-хвилини може потерпіти. Тому я й співаю, можна сказати, самими нервами. Часто мені здається, що я ось-ось зомлію, і, під кінець, я завжди буваю виснажений. Бо всі слухачі, хоча мені й прихильні, мусять платити такі великі ціни, що натурально дивляться на мене, як на якесь диво, як на виняток природи, з роззявленим ротом... А я тимчасом почуваю себе саме тому найнещасливішим із людей...

Одного дня, коли вся Европа палала в полум'ї першої світової війни, і Італія теж мала ось-ось виступити по боці Антанти для осягнення ідеалів національної соборности, до Карузо з'явилися п'ятеро молодих італійських емігрантів.

— Пане Карузо, — сказали вони, — ми залишаємо Америку, їдемо добровольцями на війну в Італію. До Метрополітен-опери ми ніколи не мали можливости піти, бо він задорогий для нас. Але нам не хотілося б іти на війну, не почувши бодай раз співу Карузо. Ось ми зібрали 200 долярів. Ми знаємо, цього мало, але ми просимо проспівати нам одну якусь пісню, тільки одну якусь пісню...

Від цих щирих слів Карузо нараз утратив здатність говорити, щось підкотилося йому залізним вузлом під горло і стисло дух. Але, коли відійшов:

— Не одну пісню, а скільки хочете! А цих двісті долярів завезіть вашим матерям...

І Карузо ввесь вечір, до пізньої ночі співав своїм п'яти землякам, що їхали на війну. Всі пісні, яких тільки вони хотіли...

Карузо дуже охоче співав на добродійні цілі, і на самий тільки Червоний Хрест зібрав своїми концертами 5 мільйонів дол. Було б неможливо підрахувати, скільки грошей заробив він своїм голосом для інших, менших, безчисленних установ. Щодня він отримував купу листів, що благали про ту чи іншу грошову поміч. Залежно від враження, яке робили на нього ті листи, Карузо щодня

розподіляв допомогу бідним значні суми. Чималі гроші висилав він реґулярно до своєї рідної Італії, що залишила йому постійну тугу.

Найбільше він боявся одного — вмерти далеко від батьківщини.

— Коли б трапилося таке нещастя, — казав він, захворівши одного разу поважно, — зробіть мені цинкову труну, щоб моє тіло могло спочити в Неаполі, біля гробу мого батька...

Але смерть від невпізнаного — і тому занедбаного — плевриту (олегниці) захопила його таки в рідному місці в 1921 році, коли він мав тільки 48 років життя.

Сирітський захоронок у Нью Йорку, якому Карузо вже від довшого часу давав що-Різдва 50,000 лір, замовив на пам'ять великого співака, свого добродія, величезну свічку, найбільшу в світі. Призначена до каплиці Богородиці в Помпеях, під Неаполем, вона засвічується щороку на день Усіх Святих. Розраховують, що ця свіча може горіти 120,000 годин, себто 37 років і 7 місяців. А що залишається засвічена тільки 24 годин на рік, має протривати 5,000 років. Вона має півтора метри вповперек, і пішло на неї 500 кілограмів воску. На ній напис:

"На пам'ять нашого любого італійського добродія".

І далі прізвища сиріток.

Цей дарунок вдячности нестиме в тисячоліття пам'ять співака, що єднав чарівний голос із великим шляхотним серцем.

ЩЕРБАТА

Сказав ти, мій друже, колись то,
Що ллється із чарки вино
Тоді лиш, коли аж до вінців,
До повна налите воно.

А я тобі, друже, одмовлю,
А ти розміркуй, розгадай:
З щербатої чарки ще швидше
Поллється вино через край.

З щасливого серця багато
Лунає пісень голосних,
А горе, а доля щербата
Ще більше виспівують їх.

Як в чарці, налитій до краю,
Вже місця й для краплі нема,
Душа переповнена щастям
Частенько бува німа.

А доля, сліпенька бабуся,
Щербату все хоче сповнить:
Гірка не сповняється й з неї
За піснею пісня біжить.

Дніпрова Чайка

Осип Маковей.

ЯК Я ПРОДАВАВ СВОЇ НОВЕЛІ

Не знаю, що мені торік було сталося. Я захотів стати славним і заробити на русинах гроші та й видав своїм власним коштом свої новелі під патріотичним заголовком: „На святій Русі".

Новель було десять, всі незвичайно гарні, цікаві, як це признали славні критики з газети: „Місяць", „Чин" і „Русь". В новелях тих, рішив я кілька дуже важних суспільних питань, як питання релігійне, соціяльне, жіноче й інші; також подав я читачам ідеальні типи: руського священика, що на народні цілі призначує щороку по 200 золотих ринських, москофіла, що не говорить дома по-польськи, панни русинки, що дуже бажає вчитися на університеті філології; руського посла, що через цілий рік їсть тільки картоплю і борщ, а всі свої доходи обертає на народні цілі; руського письменника, що своїми творами заробив у русинів 200.000 і купив собі село — словом, вивів я на світ Божий русинів таких, що не сором показати їх цілій Европі. Особливо вдалася мені одна новеля з романтичною закраскою, яка багато панночок довела до гарячих сліз і до того, що мене на вечірках, коли дами мали вибирати до танцю, аж з буфету тягнули в залю танцювати. Вправді я в танці далеко не такий зручний, як в орудуванню пером, але цей обовязок жіночої ласки доводив мене також до гарячих сліз вдячности. Нема вдячнішого „народу" як панни. Коли прийшов prima aprilis, я дістав кількадесять листів, писаних жіночою рукою, в яких одні дякували мені особливо за новелю „Моя мила", другі казали, що люблять мене. Але що поміж таким великим числом панночок було забагато гарних і мудрих, то я не міг рішитися, котру з них вибрати собі, і досі живу кавалером.

На друк новель видав я 250 золотих ринських, т. є. весь свій заощаджений маєток, який відложив я собі на чорну годину. Вжевже почав я був економічно жити і складати гроші на старість, як прийшла мені оця охота похвалитися перед русинами своїми новелями. Всі ті видавці, що попарилися на русинах, відраджували мені викидати дармо гроші; казали, що у нас не тільки ніхто не купує книжок, але й дарованих не читає; але я у своїм патріотизмі не міг уважати русинів таким некультурним народом, щоб не розкупили тих 500 примірників моїх новель, які я видав. Я собі числив так: на півчверта мільйонів австрійських русинів є письменних коло 800,000 (так статистика каже); з тих 800,000 письменних є щонайменше 80,000 настільки заможних русинів, що їх стане на книжку; з тих 80,000 є щонайменше 8,000 таких, що інтересуються всім, що друковане; а поміж ними є певно 800 таких, що куплять мої новелі. А я видав свої новелі лише в 500 примірниках, назначив на книжку ціну лише 75 крейцерів і мав надію, що хоч яку сотку зароблю за те, що писав в поті чола. Чей мізерних сто зо-

лотих ринських мені належалося за мою працю — а вже про славу й не говорю.

П'ятдесят примірників роздав я даром поміж знайомих. Виписав на них гучні присвяти й усміхався вдоволений, що можу людям роздавати такі дарунки, яких не дасть звичайний смертельник. Десять примірників розіслав я редакціям, які мене за те назвали многонадійним молодцем. Чесні редакції „Місяця", „Чину" і „Русі" зачислили мене навіть до першорядних талантів. Почисливши передплатників тих часописів, я побачив з радістю, що рекляма про мої новелі розійлшася в 500 примірниках. А що у нас один часопис читає щонайменше пять осіб, то про мене довідалося 25,000 русинів. Двадцять пять тисяч! А з тих лише 440 потребувало купити мої недорогі новелі.

Жду я місяць від того часу, як видав новелі, — не зголошується ніхто. Як добрий батько на свої діти, так я дивлюся на тих 440 книжок, що в порядку лежать собі на полицях моєї шафи. Щодня стираю з них порох та придивляюся, як чепурно виглядає моє видавництво. Титул зложений прекрасними орнаментаційними буквами, з котрих звисають китиці квіток. Моє прізвище видруковане скромними малими буквами, запхалося в куток у самім низу, бо я не люблю виставляти себе. Папір прекрасний, сторони позазначувані елегантно внизу. Коректа, що трохи мене очей не позбавила, вийшла прекрасна; за кожну похибку плачу 50 крейцерів, коли хто найде. Словом, видання таке, що як би його ще оправити гарно, то може сміло лежати в сальоні на оріховім столі побіч домашніх альбомів і заслужених русинів і кошика з бажаннями іменин та нового року.

Так чекаю я місяць, не зголошується ніхто по мої новелі, так прославлені часописами. Ов! гризе мене це! Думаю собі: треба дати на продаж до книгарні. Приходжу, кланяюся, і так кажу:

— Прийміть мої новелі в коміс, дам вам 25 процент рабату, так як усі видавці.

Управитель книгарні скривився:

— Коли, — каже, — думаєте, що ваші новелі купить хто в мене, то помиляєтеся. Др. Храмко який новеліст, а його новель таки не купують. Німці читають їх по-німецьки, поляки по-польськи, москалі по-московськи, а русини — по-руськи не хотять читати.

Але я не хотів тому вірити.

— Прийміть, — кажу, — до себе; все у вас хтось зголоситься.

— Та мені вже й місця не стає на книжки, все лежать, — випрошується управитель.

— Я багато не принесу; сто примірників, це багато місця не займе.

— Ну, нехай! Принесіть!

Приніс я в книгарню власними руками сто примірників і з вірою у руську суспільність віддав у руки управителя книгарні.

Жду місяць. Не випадає якось авторові допитуватися, чи розходяться його новелі, отже я й не навідувався в книгарню. По місяці приходжу:

— Як же там мої новелі?

— А що? Як лежали, так лежать. Ніхто і словом не допитувався.

Смутку ж мій! А для кого ж я

їх написав?! Ну, нехай! Дорога до слави терниста... Бували таланти не такі, як я, а люди таки не хотіли їх довгий час знати. Якось то вже буде...

Порадив мені один товариш зібрати адреси найлучших патріотів, таких, що при своїм патріотизмі мають ще й гроші, і розіслати новелі на їх адреси. Послухав я, зібрав адреси 150 щонайлуччих, найголовніших патріотів і розіслав їм свої новелі. Казали мені: „Люди купували б, але їм треба книжку в руки дати". Так я й зробив, дав 150 патріотам книжку в руки.

Жду місяць, патріоти мовчать. Жду другий місяць — нема „ні вітру ні хвилі", патріоти не відсилають ні книжок, ні грошей. Сто п'ятдесят примірників: адже то 112 злотих і 50 кр. страти! Звідки ж я приходжу такі дарунки робити зі своєї бідної кишені! На третій місяць відіслав мені один патріот мої новелі; очевидно перечитав їх, бо були порозтинані, посмаровані, покапані свічкою і подерті. Написав на книжці: „Гарні новелі! Дякую вам, що прислали перечитати" — і відіслав мені. Гарний патріот!... А 149 примірників так і пропало по нинішній день.

Сумував я з місяць після такої страти, а далі думаю собі: „Що впало, то пропало". Поступив я собі непрактично. Годі людям накидувати в такий спосіб книжки. Вони ж не просили. Вправді повинні були відіслати книжки, хоч би на мій кошт, але коли не відіслали, то, може, хоч прочитають їх, і з того вже для мене хосен.

Стрічаю я знайомого, що знає руську суспільність. Нарікаю я перед ним на свою біду: 250 зринських як у болото кинув і навіть певности не маю, чи читав хто мої новелі.

— Не дивуйся, — каже він мені, — що русини не купують книжок. Наші книгарні не мають кольпортерів, а без кольпортажі нема нічого. Тепер надходять ферії, весілля, празники. Найди собі метких знайомих, що виїздять на село, дай їм книжки; вони розпродадуть.

Думка знаменита! Справді так треба зробити. Повинаходив я собі знайомих і дав їм на розпродаж сто примірників. Тим, що не мали охоти прийнятися продавати, обіцяв й по 25 крейцерів від примірника рабату. Поїхали мої новелі зі знайомими на села.

Жду два місяці. Знайомі вертаються у столицю. Стрічаю одного.

— Не гнівайся, — каже, — що не дам тобі зараз грошей за новелі, бо не маю при собі.

— Отже ти продав їх? — питаю з радістю.

— Продав, але знаєш: гроші минулися. Я тобі їх зверну колись...

Стрічаю другого знайомого: я мовчу про новелі, соромно якось самому про це питатися. Але він сам починає:

— Ти певно будеш на мене гніватися за ті новелі. Неприємно якось продавати, то я роздарував 15 примірників, а пять десь там у мене лежить. Ти чей не гніваєшся за це на мене?

— Але ж ні! Борони Боже!...

Стрічаю третього знайомого. Він сам починає розмову про мої новелі.

— Дуже гарні твої новелі. Я читав їх у родині і вони дуже сподобалися; сестра аж плакала над оповіданням „Моя мила".

— А продав ти хоч кілька примірників?

— Ні! Я віз їх тобі назад та — не гнівайся! — забув у корчмі в Недопитові і опамятався аж на залізниці, що їх там лишив... Годі було вертатися, бо поїзд відїздив...

— То може би ще туди написати, шкода двадцять примірників.

Написали ми письмо до властителя корчми; прийшла відповідь, що в його корчмі ніяких книжок ніхто ніколи не бачив. Ну, певно...

Пішов я до четвертого знайомого в гості. Балакаємо з годину, — не згадує ні словом про мої новелі. Прикро мені самому допитуватися; ходжу по кімнаті, аж дивлюся: лежить купка книжок, обвинених папером на підлозі. Я схиляюся: мої новелі! Та які ж вони нещасливі, немов тиждень лежали у воді, а потім тиждень у болоті, замаргані, заболочені, сплісніли.

— Що їм сталося? — питаю з жалем.

— Замокли в дорозі, як я їхав на ферії. Можеш собі їх забрати.

Забрав я двадцять примірників і приніс зі смутком додому. Розгортаю, придивляюся, — ніхто не схоче їх і задармо; зовсім зневечені.

Інші мої кольпортери, здається новелі попродали, але грошей за них я до нині не бачив... Що ж робити? Пропало! скаржити не буду знайомих; самі порядні люди...

Осталося мені ще 90 примірників новель дома. В книгарні не купив ніхто ані одного примірника. Забрав я книжки звідтам і лишив тільки 10 примірників, у надії, що таки хтось зголоситься. Сто вісімдесять примірників повязав шнурами і виніс у пивницю, бо заважали мені в хаті.

Моя надія на гроші і на славу щезла, і я вже зовсім не заглядав до цих новель. Нехай їх миші зїдять, я вже більше писати не буду! Русини народ некультурний, для них видавай єгипетські сонники і небесні листи, а не новелі! Вони так розуміються на красних штуках, як я на єгипетських ієрогліфах. Шкода часу тратити... Досада мене взяла, — не дивота!

Півроку не заглядав я до пивниці, став дуже примірним робітником у своїй канцелярії, ходив собі щовечора на пиво і все, що заощадив, обертав на гулянки. Не варто глядати вдоволення в якихсь ідеальних змаганнях; життя змарнуєш, а русинів не поправиш. Така вже нація... Краще переживати день за днем, так як вони це роблять, краще не ставити собі великих цілей перед очі...

Цього року вліті за чимсь-то заглянув я у пивницю. Приходжу зі свічкою та й розглядаюся. Лежать мої бідні новелі так смирно у кутику, не ворохнуться, такі тихі! Ні сонечко на них не гляне, ні чоловік до них не навідається, хіба може миші. Та ні! І миші їх не рушили, бо, мабуть, папір був несмачний. Так мені жаль стало моїх бідних новель, що я трохи не заплакав. Боже мій! думаю собі і будь тут у русинів літератом! Та краще каміння товкти, як для русинів писати.

Розгорнув я купу книжок, чую

носом: стухли мої новелі; цвіллю від них заносить. Треба думаю собі їх пересушити. Повиносив я їх з пивниці на світ Божий і рішився порозкладати на сонці.

А в тім домі де я мешкав був великий город, дуже вигідний для пересушування книжок. Там на сухім місці розложив я проти сонця свої новелі, замкнув хвіртку огорода, і безпечний, що ніхто не зайде, пішов у хату.

За годину вийшов я подивитися. Справді нікого з людей не зацікавили мої книжки, але пять собак старої панни, що жила в тім самім домі, де я, мали з моїх новель велику потіху. Крізь штахети залізли в город і гарцювали собі по моїх новелях, аж любо. Один пес держав том новель у зубах; другий, якийсь штукар, обернувшись догори ногами, підкидав книжку у повітря, третій і четвертий дерлися за мої новелі, розуміється зубами, а пятий грівся на книжках до сонця.

Ах! Собаки прокляті! Чи то я для вас написав „Мою милу"?! Підходжу я нишком до них, а вони так тішаться моїми новелями, що аж мені волосся дуба стає! Як прискочу, як стану мотати на собак моїми новелями, летить книжка за книжкою, як бомба, собаки скавулять, кривають, ховаються, але я не питаю: мечу й мечу, поки прогнав собак аж на улицю... Тоді аж утихомирився.

Так-то собаки тішилися моїми новелями і плакали з їх причини, а ні один з русинів над моєю літературською долею ані не скривився... Нехай їх Бог милує, коли у них таке тверде серце.

Де
500,000
людей
роблять
свої покупки
кожного тижня . . .

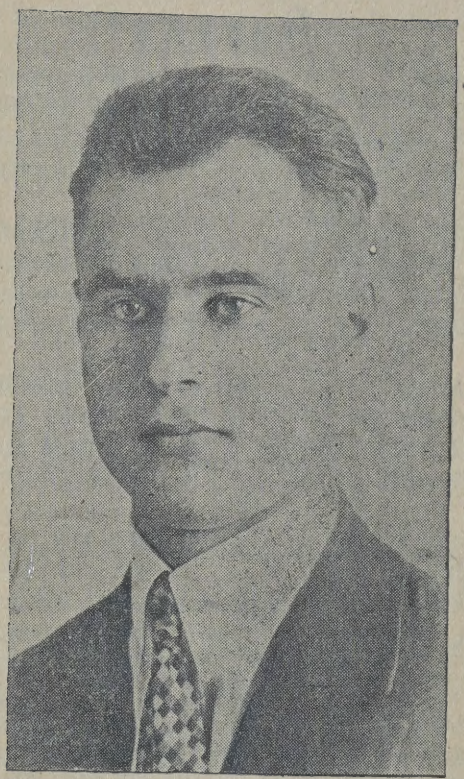

Іван Данильчук
(1900—1942)

Поет, громадський діяч, провідник молоді СУМК, уроженець Канади в околиці Канори, Саск. Його поезії, оповідання, статті на громадські теми порозкидані по різніх часописах і журналах. Тихим словом згадуємо його у 15-ліття, коли покинув цей світ та містимо кілька його поезій.

Перевертні

Чи чули ви, добрі люди,
Де таке бувало,
Щоб батьківське імя добре
Комусь заважало.

Але знаю, що на світі
Усяко буває,
І не один нерозумний
Себе забуває.

Ось був собі Іван Чорний,
По батьках так звався,
А тепер він Джаном Блеком
В книжках записався.

А там другий Петро Сава
З Савиного роду,
Тепер вже став Піт Сейнт
[Дженсен,
Для свої вподоби.

А ще третій заведія
Сухенським вродився,
Але щоби ліпшим стати
Сукинсон зробився.

Й подумайте, добрі люди,
Чи клепки бракує,
Як хто своє імя кине,
А чуже святкує.

Ів. Данильчук.

Посуха

Жаріє сонце, вітер віє,
Сіріє небо, сіро тут, —
Лукаво хмари, наче відьми
Крадуться й далі тихо йдуть.

А дрібна квітка, мов дитина
До неба рученьки зніма
Й молить в Бога дощу хоч трохи,
Якого тут давно нема!

Пшениця в полі умліває,
Від спеки тріскає земля,
Спустивши крильця ледве дише
У тінях змучена пташня.

Фармер по полі сумно ходить,
Немов самітний могікан
І болем серце неповняєсь
Як лиш погляне на свій лан.

Його надія, його праця
Його дорібок многих літ
Пропав, як дим, що вітер гонить
Із димаря в далекий світ.

Складає руки до молитви,
В пісок вклякає він сипкий
І до Всевладця світового
Підносить голос свій слабкий:

— О, згляньсь, Боже наді мною,
І над такими як ось я, —
І з нами просять трави, квіти,
Тебе благає вся земля.

Подай, Благий, дощу святого,
Зроси нам висохлі поля,
Подай нам дощику-водиці,
Бо з спраги гине твар Твоя.

Спини вітри оті гарячі
Звогчи поля нам дорогі,
Врожай верни на наші ниви,
І ріки наповни сухі.

Хай радість знов тут запанує,
І в щастю люд Твій заживе,
Дощу дай, Боже, а за теє
Нехай святиться імя Твоє.

Ів. Данильчук.

А нам було б так сумно

Сміялось сонце весняне,
Шуміли всюди води,
Втішався старець і дитя
З веселої природи.
Від церкви гомін дзвонів бив
І так було там людно,
Ми чули клич "Христос
[Воскрес!"
А нам було так сумно.

Чому так сумно нам було?
Чом сонце припікало?
Чом щастя все довкола нас
Так туском притискало?
Чому, здавалось, щастя всіх
Сміялось нам так глумно?
Чому воскресну пісню дзвін
Для нас дзвонив так сумно?

І так питаєш день у день,
Та й розум сповідеш
Та вчуєш відповідь лише
Як серця поспитаєш,
Воно розкаже лиш одно,
Ні голосно ні шумно,
Чому в величний день Христа
Тобі було так сумно.

Воно шепоче: памятай!
Твій брат в неволі гине,

І ти не будеш брат йому
Як на поталу кинеш.
І ти не будеш син землі
Великої, святої,
Коли втішатися будеш
З руїн-розвалищ Трої.

Воно говорить: Бог воскрес,
Та правда у неволі,
Й не можна тішитись синам
України святої.
Не можна тішитись войнам,
Як справи не здобули,
Не можна з ворогом гулять,
Як кривди не забули.

Говорить серце: будь же ти
І воїном і катом,
Як в оборону прийдеш ти
Правди перед Пилатом.
Також ніколи не спочинь
В кайданах у неволі!
Боротись ліпше сотню літ,
Щоб лиш вмирать на волі.

Той клич гучний "Христос
[Воскрес!"
Нехай буде авізо,
Що правда подолає все,
І камінь і залізо.
Нехай він буде тим знаком
Великим та могучим,
Що віри нам додасть і сил
Перед ділом будучим.

З Христом, що правду боронив
З завзяттям апостолів,
Зі словом голосним, як гук
Канонів і пістолів.
Як кожний буде арсенал
Знання й самопосвяти,
Тоді весело "Вже Воскрес
Христос!" — будемо всі співати.

Ів. Данильчук.

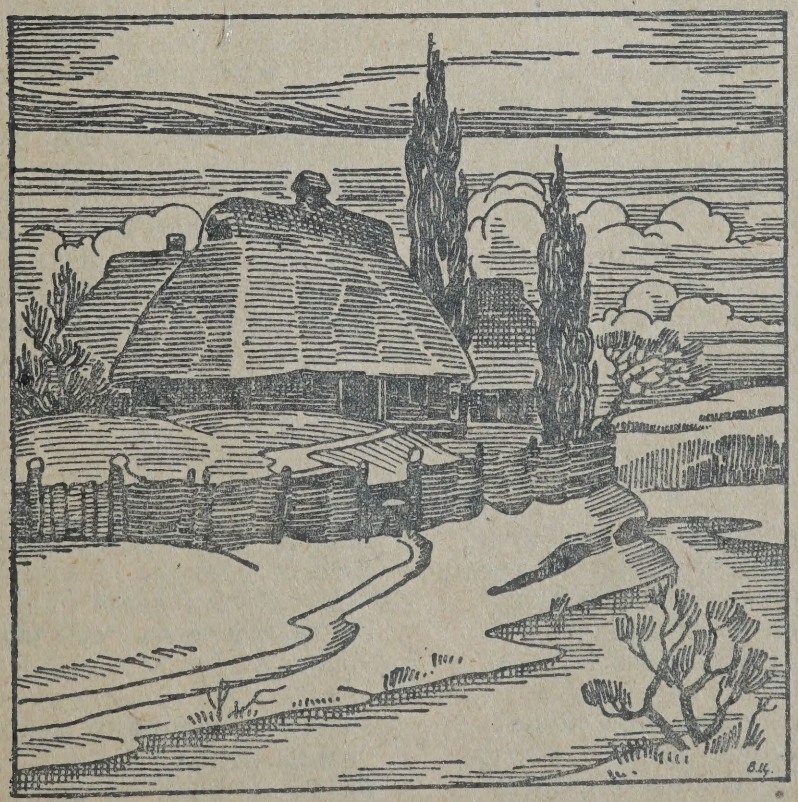

Олександер Кониський.

Ой поля ви, поля

Ой поля ви, поля!
Мати — рідна земля!
Скільки крови і сліз
По вас вітер розніс!

Він розносив кругом
І Дніпром і Дністром,
В Чорне море котив,
Босфор кровю поїв —

От Карпат за Кубань,
Поза Сейм, за Есмань,
По траві по степах
У ярах, у горах.

І на листі в лісах
Блищить наче роса
Наша рідна сльоза
Наша тямка лиха.

І блищить і горить
Жалем серце гнітить:
Та сльоза гаряче
Чулу душу пече.

Сивий діду — Дніпро!
Свої води давно
Ти всі морю оддав
Собі сліз ти набрав.

І у Дністер і в Прут
З гір не води течуть,
То не повінь була
Що поля залила.

Не водою заливсь
Дніпровою наш низ —
То з народніх із сліз
Береги розлились.

Василь Пачовський.

Спів відлетних журавлів

Як осінні хмари дунуть
І на небо хмари сунуть,
Попід-хмари сумно лине
Ключ відлетних журавлів —
Хто з них верне, хто загине...
Чути їх прощальний спів —
По-під хмари сумно лине
Ключ відлетних журавлів!

Сумно лине, сумно грає
І на крила забирає
Тепле літо, зелень яру
Під вирейний небосклін —

Спів несеться понад хмару,
В горах грає відгомін.
Забирає зелень яру
Під вирейний небосклін!

В небі хмара темна плаче,
В полі кавка чорна кряче,
В хаті тесля теше трумно —
Мому серцю чогось жаль,
Чогось сумно, дуже сумно...
Очі шлються в мрачну даль...
Нащо тесля теше трумно?...
Мому серцю чогось жаль!

Грицько Чупринка.

Маніфест

Тобі — зневірений, розбитий,
Тобі, що ставиш власний хрест,—
Велю я знов життя любити
Радіти знов і рвати квіти, —
Тобі диктую маніфест.

Ти чуеш, як природа дише
И як навкруги кипить життя!
Великий Дух його колише;
Збуди ж найбільше, найсвятіше,
Наймогутніше власне — Я!

Велике — Я в земній юдолі —
Любов, і згода, і протест!
Воно загоїть давні болі
І в ньому ввесь твій маніфест.

І буде в вільному народі
Значна особа і сім'я,
Як ти по-волі, по-свободі
При кожній справі і нагоді
Проявиш міцно власне Я.

З. Мірна.

ЖІНКА В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕНТРАЛЬНІЙ РАДІ

Цього року припадає 40-ліття створення Української Центральної Ради в Києві, того світлого моменту в історії відродження української держави в р.р. 1917 і 1918. Подаємо цінний спомин одної з її учасниць — Зінаїди Мірної. І хоч стаття написана давніше, вона однаково відтворює такі величні образи відродження в яких, малює участь української жінки. — *Редакція.*

Не знаю, як на інших жінок, що були так, як і я, членами першого Українського Парляменту, Центральної Ради в Києві, але на мене моє перебування в цій високій інституції зробило кольосальне враження. Бути свідком відродження батьківщини, відродження, про близькість якого тільки романтичні голови марили, бачити на власні очі, як прокидається велитень народ, приспаний на протязі століть, як національна ідея, доти близька й зрозуміла тільки невеликим колам здебільшого інтеліґенції, просякає народні маси, все це бачити, як твориться нове життя і самій увійти до найвищого, керуючого цим життям орґану, Центральної Ради, — все це для мене було недосяжною мрією. І все це здійснилося, здійснилося з такою швидкістю, в такому захваті, в такому бурхливому пориві, що не можна було опамятатися, вдуматися в дійсність, зупинитися й обміркувати.

З часу утворення Центральної Ради в березні 1917 р. і до її розпущення в квітні 1918 р. в Раді було 11 жінок. Ось прізвища (за альфабетом) тих з них, котрих можу пригадати: Грушевська Мар., Грушевська Ольга, Любинська, З. Мірна, Нечаївська, В. О'Коннор Вілінська, С. Русова, Л. Старицька-Черняхівська. Решти прізвищ не пригадую, це були здебільшого незнайомі жінки з провінції, які входили до Ради одна по одній і приїздили лише на загальні збори.

Відділяти працю жінок в Центральній Раді від загальної праці не можна, та й немає в цьому жадної потреби. Але сказати дещо про те, що робили жінки в Центральній Раді і чи взагалі робили щонебудь, я вважаю потрібним і доцільним, бо коли жінки взагалі вимагають собі прав, рівних з чоловіками, то й ухилятися не мусять від праці нарівні з чоловіками. Працювали жінки і в Центральній Раді, і хоч може праця їх була інша, але була вона там потрібна і виконували вони її совісно й доцільно.

Як на один з прикладів такої праці, я хочу вказати тут на ту участь в орґанізаційній праці Центральної Ради, яку довелося взяти мені і кільком іншим, близьким мені жінкам, не торкаючись роботи жінок в Раді взагалі, як членів Ради, що брали участь в її засіданнях, в комісіях, в обговорюваннях і вирішеннях усіх тих складних і важливих питань, які життя поставило перед першим Українським Парляментом.

Зінаїда Мірна
(1875—1950)

В перші ж дні революції в початку березня 1917 року активні сили українського визвольного руху, які під темні часи панування на Україні царського режиму зосереджували в собі цей рух, вели в ньому провід; члени таємного Т-ва Українських Поступовців, т. зв. ТУП, заклали в Києві Українську Центральну Раду, яка мала стати тим осередком українського життя, який взяв би на свої плечі справу політичного відродження українського народу. Хоча Центральна Рада мала стати всеукраїнським центром визвольного руху, але до складу її в перших часах увійшли тільки делеґати місцевих київських громадських, політичних, культурно-просвітних установ і орґанізацій та тих всеукраїнських орґанізацій що перебували в Києві: кооперації, політичних партій, студентства, духовенства, вчительства, війська і т. і. Делеґати ці входили до Центральної Ради ступнево, день за днем, поповнюючи собою той невеличкий спершу осередок в кілька осіб з проф. М. Грушевським на чолі, що утворився при закладенні Центральної Ради.

Одного дня в другій половині березня 1917 року й мене було делеґовано до Ради, як представницю від одної з українських громадських орґанізацій м. Києва. Перше засідання Центральної Ради, на якому я була присутна, відбулося в одному з менших кімнат величезного будинку Педаґоґічного Музею на Володимирській вул., що був наче спеціяльно збудований для молодого українського парляменту і з часом, з переходом до Ради всієї повноти влади державно-законодавчого орґану, увесь цілком перейшов у її розпорядження.

З днем свого вступу до Центральної Ради я стала незмінно відвідувати всі її збори, що відбувалися мало нещодня, а іноді й двічі на день. До Ради почали вступати членами представники від ріжних орґанізацій не лише України, а й інших російських земель, де жили й були обєднані українці, — з Кавказу, Сибіру, Московщини і навіть з Америки. По-

пулярність Ради зростала з кожним днем, як серед інтеліґенції, так і особливо серед селянських та салдатських мас, які, вважаючи Раду заступником своїх інтересів, надсилали з усіх країв України численні делеґації в найрізноманітніших справах.

Під той час спочатку революції панували ще добрі відносини між українцями й росіянами. Справа визволення вважалася загальною, про дальший неминучий льоґічний розвиток української справи росіяни ще не думали і не уявляли його собі. На Всеукраїнському Конґресі і на перших з'їздах, яких під той час відбувалося в Киеві багато, росіяни виступали з привітаннями, підкреслюючи спільність фронту з усіма поневоленими народами Росії в визвольній боротьбі. Але коли ці з'їзди почали виносити резолюції з виразним національно-політичним характером, висловлюючи переконання, що лише "демократично-федералістична республика Росії з національно-територіяльною автономією України забезпечить права українського народу", то відношення росіян до українського руху почало змінятися і було видно, що український рух викличе великий опір з боку росіян.

Така зміна відносин стала особливо помітною після української маніфестації, яка пишно й урочисто відбулася 19 березня ст. ст. Ця маніфестація була одним з перших зовнішних проявів діяльности Центральної Ради з метою показати свої сили і демонструвати національні домагання українського народу. Маніфестація відбулася якнайкраще і, як писала навіть російська місцева преса, мала учасниками не менше 100,000 душ. Година того дня була прекрасна — це був весняний день, який може бути лише на Україні, чудовий день, з глибоким блакитним небом, з золотим соняшним промінням, з тихим прозорим ласкавим повітрям. Настрій почувався піднесений, ще вірилось в безкровність революції, в братерство визволених народів, в щирість визвольних змагань.

Але того ж дня увечорі, вже залунали по Київу, навіть в демократичних російських колах, слова обурення проти ніби розбиття українцями одного визвольного фронту, проти абсурдности їх національних домагань. Памятаю, другого дня по маніфестації відбулися збори "Женскаго Общественнаго Собранія", де ми, українки, працювали доти для проведення нашої національної ідеї в атмосфері цілком для нас доброзичливій. А з цього дня між нами й росіянками, а головне общерускими-єврейками повстала стіна глибоких непорозумінь, дискусії, над якими приводили лише до ще більших розходжень. Розходження ці закінчилися виходом нас, українок, що були в товаристві в невеликому числі (Л. Яновська, С. Русова, Л. Старицька-Черняхівська, М. Костецька, З. Мірна) з числа членів Т-ва.

Після української маніфестації Центральна Рада організувала 25 — 26 березня з'їзд українських поступовців, найширшої й під той час найсильнішої української національної організації, про яку я вже згадувала, кажучи про утворення нею Центральної Ради. На з'їзд прибули не лише представники всіх відділів Т-ва з великих

та малих міст України, а й від таких же відділів Т-ва з Москви, Петрограду. Постановами цього з'їзду були домагання автономії України. Але значення з'їзду було дуже велике: це був перший здвиг всеукраїнського громадянства й це був підготовчий ступінь до другого найважливішого українського з'їзду — Всеукраїнського Національного Конґресу.

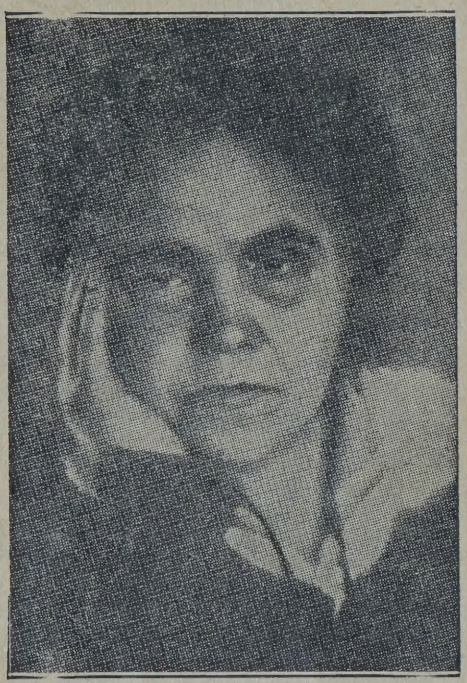

Людмила Старицька-Черняхівська
(1868—1941)

Метою Центральної Ради було скликати Конґрес дійсних, обраних на місцях делеґатів українського народу, який би з поміж себе обрав нову Центральну Раду, дійсну представницю української нації. (Представники національних меншин України — росіян, жидів, поляків — увійшли до Центральної Ради пізніше в кількости 25 % загального числа членів Центральної Ради).

На Всеукраїнський Національний Конґрес, який було призначено на 4—8 квітня, мали з'їхатися до Києва делеґати усього українського народу, а насамперед, розуміється , обрані від волостей (ґмін) селяни, військові, робітники. Перед Центральною Радою стало завдання — всіх цих людей, що їхали делеґатами від незаможних верств людности до Києва, кудись примістити на кілька днів Конґресу.

Виконати це завдання було доручено мені. Мені було просто сказано: "До Києва прибуде понад 1,000 делеґатів, здебільшого селян, які до готелів не підуть, їх треба розмістити по безплатних помешканнях. Цю справу поручається Вам з тим, щоб на кожному засіданні Ради Ви давали інформації про те, як посувається орґанізація дорученої Вам справи". Це було, здається, на третій день мого вступу до Центральної Ради. Я вийшла з цього засідання Ради дуже заклопотаною. Перед моїми очима стояли ці 1000 делеґатів, яких я мусіла кудись примістити, здобути для них ліжка, і взагалі впорядкувати цю справу.

Як і раніш в своїй громадській діяльності, так і тут я звернулася за допомогою до тієї молоді, що працювала при Центральній Раді, і ми спільними силами почали розшукувати помешкання. Найбільше число людей нам пощастило примістити до Казьонної Палати, яка під той час якраз збудувала собі на Сінному пляцу новий величавий будинок, в великими світлими коридорами. Завдяки допомозі Ів. Мірного, тоді начальника відділу цієї Палати, і члена Центральної Ради, до нашого розпорядження було дано частину цих прекрасних помешкань, де ми

поставили ліжка і таким чином одно помешкання для прийому кількох сот делеґатів вже було готове. Подібні ж, хоч і не такі гарні, помешкання пощастило нам здобути по ріжних школах і навіть ґімназія п. Жекуліної (тоді до української справи стали вже уважніше прислухуватися) дала нам частину своїх помешкань. На передодні Конґресу ми писали вступні картки для делеґатів, які тут же в помешканні Центральної Ради в Музею і роздавались прибуваючим до Києва делеґатам. На київському двірці і пароплавних пристанях ми поставили чергових, теж здебільшого українську молодь, які зустрічали делеґатів і відпроваджували їх в приготовані для них помешкання. Конґрес відбувся в великій залі Купецького Зібрання. На площі перед залею ми примостилися зі своєю канцелярією і не впускали до залі жадного делеґата, не перевіривши його мандату і не видавши йому вступної картки. Для гостей Конґресу призначено було окремі місця на хорах, і їх ми туди пропускали, теж записуючи поіменно на окрему лісту.

Більш півтори тисячі людей зібралося на Конґресі, а проте жадного непорядку, жадних ексцесів не було. Але на Конґресі помічалося не лише зовнішня орґанізованість —— внутрішня зорґанізованість такої маси людей була переведена, можна сказати, блискуче, головним чином завдяки голові Конґресу М. Грушевському. Перед початком Конґресу величезна заля Купецького Зібрання була по береги повна делеґатами українського народу — інтеліґенції, військових, селян, матросів, робітників — це був стихійний порив українського народу до здійснення свого відродження. Але це була покищо неорганізована внутрішньо маса, якій треба було дати висловитися і взяти з неї квінтесенцію для утворення з них дійсних народніх обранців нового авторитетного, правильно обранного парляменту. І от тут вміло керуюча рука голови Конґресу М. Грушевського проявила свою особливу вправність. По обміні думками всі делеґати від волостей (ґмін), земств, "Просвіт", селянської спілки і т. д. були поділені по губерніях. Кожна губернія зібралася в окремому секторі залі. Решта делеґатів від всеукраїнських орґанізацій, а також від м. Києва перейшли до сумежної меншої залі. Після наради кожна ґрупа обрала відповідну кількість членів до Центральної Ради. Таким чином нова Центральна Рада, обрана з з дійсних представників українського народу, наприкінці Конґресу вже існувала в повному складі й у той же вечір відбула своє перше засідання. На цих перших зборах Центральної Ради, булата обрана т. зв. Мала Рада, себто Виконавчий Комітет Центральної Ради, в кількости здається, 30 осіб. До складу Малої Ради увійшли також і жінки: Л. Старицька-Черняхівська та З. Мірна.

Хоча всі члени Центральної Ради працювали безплатно (отримували невеличкі добові під час сесій Ради лише ті з членів її, які жили на провінції), але для переведення своєї діяльности Центральна Рада потребувала грошових коштів. Орґанізації з'їздів, пропаґанда серед народу, утримання канцелярії Ради — на все це були

потрібні гроші, а жадних державних коштів Рада зразу не мала. Тому в самому початку існування Центральної Ради було винесено ухвалу організувати день Національного Фонду, який, крім пропаганди української справи взагалі, дав би можливість, в формі організації ріжних збірок грошей, обкласти українське громадянство добровільним податком на оплату перших кроків його національно-політичного життя; запропоновано було зібрати одноденний заробіток. Цю справу організації дня Національного Фонду було доручено Володимирові Ковалеві, нині вже покійному, який працював в Центральній Раді з перших же годин її заснування і ніс обовязки скарбника Центральної Ради. Але через переобтяження працею в кооперативних установах В. Коваль відмовився від улаштування дня Національного Фонду і тоді Центральна Рада доручила цю справу мені. Було це в середині квітня, а день Національного Фонду вже фіксовано на 23 травня, отже, змінити його вже було неможливо. Таким чином, треба було на протязі якогось місяця перевести кольосальну працю організації збірки грошей серед усього українського народу не лише на Україні, але також і в Московщині, й на Кавказі, й у Сибіру і т. ін. Великих зусиль мені коштувало, організувавши Комітет для переведення цієї праці, переконати Л. Старицьку взяти на себе голо-

Софія Русова.
(1856—1940).

вування в Комітеті, як людині популярній серед всіх кол українського громадянства. Скарбництво дня Національного Фонду залишилося за мною.

Праця у нас закипіла. По всіх великих і малих містах України, Московщини, Криму, Кавказу, Сибіру, де існували якісь українські інституції, громади або навіть і поодинокі відомі люди, всюди було розіслано підписні листи для збору пожертв і при них відозва

до українського громадянства, художньо складена Л. Старицькою-Черняхівською, де пояснювалася потреба грошевої підтримки з боку українського громадянства на початках відновлення політичного життя України і пропонувалося улаштувати подібний же день Національного Фонду і по місцях на провінції. Плянувалося так, щоб ця збірка грошей розпочалася рівночасно серед всього українського громадянства на Україні й поза Україною сущого, себто 23 травня. Але повертатися до нас назад деякі підписні листи почали раніш установленого речинця. Збірщики, заповнивши листи іменами жертводавців і з інтеліґенції, і з селянства, повертали листи з грішми і прохали прислати ще нові для дальшого збору. Видно було, що момент відродження української нації урочисто переживається українським громадянством і почуття жертовности обхопило усі кола його. Найбільші жертви зроблено земствами, матеріяльна допомога яких свідчила про їх цілковите визнання Центральної Ради. Але й окремі особи дивували великими сумами своїх жертв, які доходили до 1000 і більше карбованців.

Самий "день Національного Фонду" тягнувся в Києві 3 дні. По театрах у день під цей час відбувалися академії, ріжні відчити, мітінги, а вечорами вистави. Все місто було поділено на кілька районів, у кожному призначено пункти, де відбулися ріжні збірки грошей. Завідування районами було поділене між членами Комітету для влаштування дня Національного Фонду. Ці завідуючі по закінченні збірок зносили всі гроші до головної каси, яку ми улаштували в самому помешканні Центральної Ради в Музею. За центральною касою сиділи ми з Мар. Грушевською та Окс. Стешенковою, а Л. Старицька-Черняхівська, Вал. О'Коннор-Вілінська та Мар. Старицька працювали над улаштуванням вистав та відчитів по всьому місту. На протязі трьох днів ми приймали під розписки всі ті гроші, що їх нам зносили з ріжних пунктів міста. До цієї ж головної каси приходили також окремі жертводавці, люди ріжного стану, й складали свої пожертви — денний заробіток. Серед них памятаю між іншими пана Тимешка, що зложив до каси 100 рублів, як свій денний заробіток.

Крім грошей жертвували люди також і цінні речі — брошки, браслети, старі медалі, червінці й т. і. Але таких речей взагалі було небагато. Робили збори грошей ще й до карнавок (скарбонок) одну частину яких було роздано збірщикам за списками. Повернені карнавки була розпечатано лише по закінченні дня Національного Фонду в присутности членів спеціяльно призначеної для цього комісії. Кожна карнавка мала своє число й при підрахунках в книзі, де було занотовано кожну карнавку, проти неї виставлялася сума, яку було з неї вийнято. Гроші, які було зібрано по ріжних пунктах Києва під квитки, здавалися до нашої головної каси разом з квитковими книгами. До головної ж каси вступали також і від продажу на пунктах українських книжок, які під час дня Національного Фонду надзвичайно добре розходилися. Справу продажу українських кни-

жок на пунктах взяла на себе письменниця Л. Яновська, й дуже добре її впорядила й потім обрахувала.

По закінченні дня Національного Фонду Комітет зібрався до банку, одним з директорів якого був відомий громадський діяч М. Синицький, який запропонував до послуг Комітету частину банковських сейфів для приміщення в них зібраних грошей. Тут в банку в неурядові години й було зроблено підрахунок всіх зібраних сум. Паперові гроші було вкладено до державного банку на біжучий рахунок, а все золото й срібло, яке в той час веж по руках не ходило, а також багато мідяних пятаків і ріжні цінні речі було зложено до сейфів банку, при чому на всі зложені гроші й речі було складено детальний опис з формальними підписами відповідаючих за них осіб. Подвійні ключі від сейфів було поділено: один примірник було віддано бухгальтерові Центральної Ради Лютому, а другий було постановлено віддати мені.

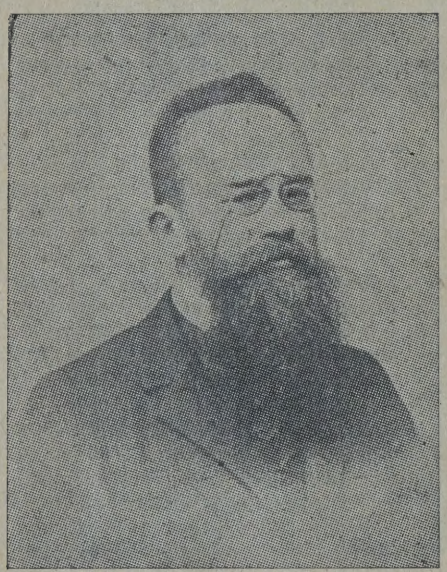

Михайло Грушевський
(1866—1934)

Цим чином — передачею зібраних і підрахованих до банку грошей і припинялася функція Комітту для влаштування дня Національного Фонду. І хоча гроші все ще й далі надходили до каси Центральної Ради від ріжних земств і інших інституцій України, але гроші ці вже не переходили через Комітет, а вступали просто до бухгальтерії Центральної Ради. Ці суми були, розуміється, значно більші за ті, які ми, Комітет, назбирали перед і під час самого Національного Фонду, бо деякі земства почали переводити значні асиґнування на Центральну Раду, але гроші ці вступали в правильному порядку і їм легко могла дати раду сама бухгальтерія Центральної Ради.

По закінченні всіх підрахунків я зробила справоздання в кінці червня в засіданні Малої Ради. Справа переведена була з добрим успіхом і Рада ухвалила висловити мені подяку з занесенням до протоколу. І хоч грошей під той нас на біжучому рахунку в державному банку було вже небагато, бо за червень місяць були витрачені, окрім біжучих видатків, на ріжні спеціяльні потреби Центральної Ради дуже великі суми (орґанізація власної друкарні, посилка делеґацій до Петербургу до Тимчасового Уряду і т. і.), але фінансові здобутки дня Національного Фонду, поруч того, що були самі з себе вельми значні, мали ще й те велике значення, що прийшли в той саме час, коли Центральна Рада, розвинувши вже широко свою діяльність, їх найбільше потребувала.

Тим часом з 1-го липня вже почав функціонувати Ґенеральний Секретаріят фінансових справ, і перший секретар його Христофор Барановський перейняв на себе і функції скарбника Центральної Ради, яким перше до 20-х чисел червня був В. Коваль, а по його зреченні було призначено мене. Але фактично справ скарбника Центральної Ради В. Коваль мені не встиг передати, й всі його справи безпосередньо поступили до Хр. Барановського. Тоді ж зараз і я ознайомила його з грошевими справами дня Національного Фонду, передавши до бухгальтерії Ради, де вже працювали кілька платних урядовців з бухгальтером Лютим на чолі, й все діловодство Національного Фонду.

Невдовзі я виїхала на село до своїх рідних на Чернігівщину й там цілий місяць відпочивала після 3-місячної найтяжчої, яку зазнала праці — праці в Центральній Раді, де я щодня з раннього рана до пізнього вечора, а іноді й ночі висиджувала над тяжкою працею орґанізаційною, а далі — біля ріжних підрахунків і справоздань.

Коли в серпні місяці я повернулася до Києва, Ґенеральним Секретаріятом справ фінансових заправляв вже не Хр. Барановський, а проф. М. Туган-Барановський. Справу фінансового становища Центральної Ради я все ще почувала собі близькою й тому зараз же пішла до нового Ґенерального Секретаря. Коли я розмовляла з ним про справи Національного Фонду й про потребу, на мою думку, тепер, коли вже є правдивий господар справ фінансових — Ґенеральний Секретаріят, обрахувати й впорядкувати й ті кошти, що впливали безпосередньо до каси Центральної Ради, через бухгальтерію до утворення Ґенерального Секретаріяту, — то міністер фінансів дивився на мене такими здивованими очима, що було ясно, як далеко його думка від цієї, такої чужої, дрібної, як тепер вже йому очевидно здавалося, справи. Він, правда, визнав потребу впорядкувати цю справу, але... — "есть стільки справ державного маштабу", сказав він мені на прощання. Центральна Рада перебирала вже повноту влади на Україні й Міністер Фінансів плянував бюджет уже на десятки чи й сотки мільйонів, а не якісь сотки тисяч.

На цьому моя активна діяльність в Центральній Раді закінчилася. На мене спала нова праця. Мене було поставлено на чолі Комітету, який було утворено при Т-ві допомоги населенню України, що постраждало від війни, і якому було передано всі допомогові інституції "Земгора" й "Татіянівського Комітету". Треба було налагодити справу 23-х дитячих захистків та ще в таких умовах життя, коли правильних сталих асиґнувань на утримання захистків не було, й кожну копійку треба було виривати з державної скарбниці.

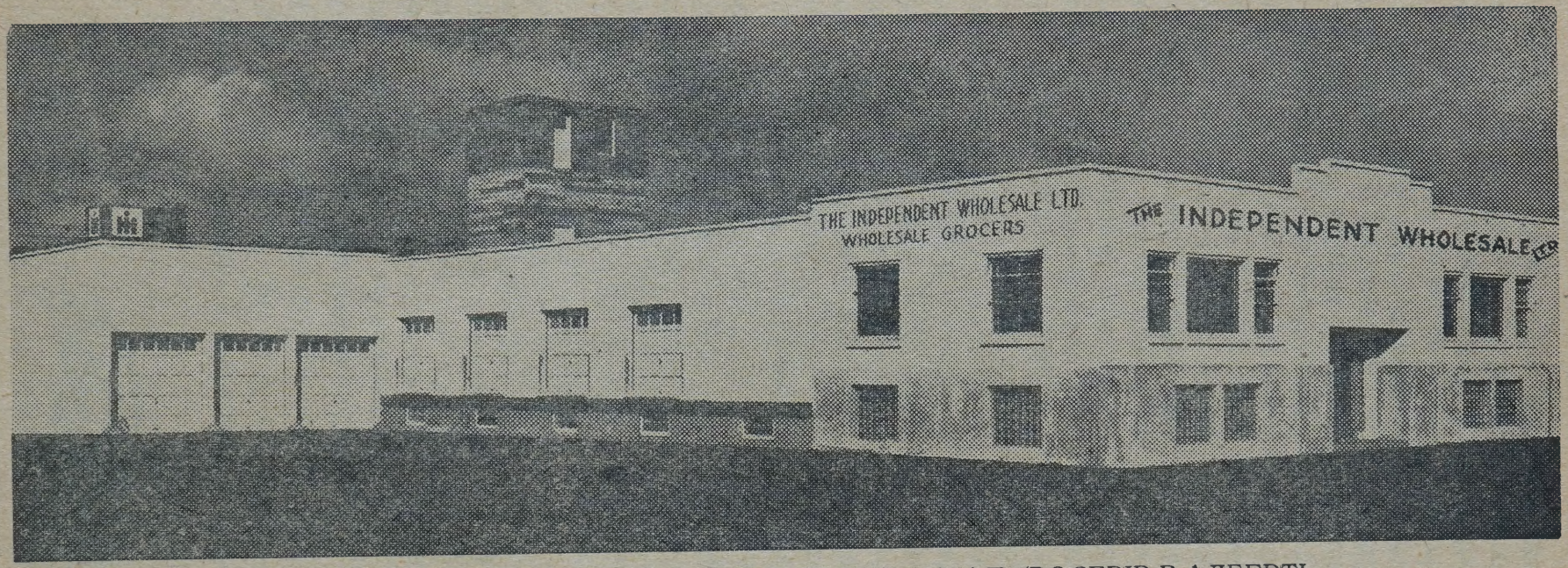

ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГУРТОВИЙ СКЛАД ҐРОСЕРІВ В АЛЬБЕРТІ

☞ ОБСЛУГОВУЄ ПОВЕРХ 400 СКЛЕПІВ, РЕСТАВРАЦІЙ ТА ГОТЕЛІВ В ЕДМОНТОНІ І НА ОКОЛИЦІ ☜

ПРИМІЩУЄТЬСЯ В СВОЇМ ВЛАСНІМ БУДИНКУ ТА ДАЄ ЗАНЯТТЯ 30-ом УКРАЇНСЬКИМ РОБІТНИКАМ.

Петро Василишин — голова. **Дмитро С. Фербей** — заступник голови. **Михайло Магус** — секретар.

ДИРЕКТОРИ: Петро І. Лазарович, К.Р., Д-р Фауст Говда, Василь Гавриляк, Николай Шпачинський.

Управитель (Менаджер): **М. Панчишин.**

THE INDEPENDENT WHOLESALE, LIMITED

WHOLESALE GROCERIES

PHONES:
Order Desk 26196
Gen. Office 26197

M. Panchyshyn — Manager
10326 — 107th Street
EDMONTON — ALBERTA

PHONES:
Manager 26198
Buyer 26198

СПІВЕЦЬ УКРАЇНИ

Із спогадів **Остапа Лисенка.**

1. Опера для дітей

Перші мої спогади про батька звязані з музикою. Сьомий десяток минає вже відтоді, а й досі згадується весняний ранок, кремезна постать батька, його обличчя, осяяне лукавою посмішкою. Сім'я у нас величенька була, четверо дітей. Оточили батька, чекаємо. Знаємо — недаремно так усміхається. Що ж то приніс? Ласощі? Ляльки сестрам? Та в руках у батька, крім нотного паперу, нічого не видно.

— Діти, — говорить він, і обличчя його враз стає серйозним, — я казку для вас написав, музичну казку.

Весь ранок грав нам батько, своїм хрипкуватим голосом наспівував арії Кози-Дерези і Лисички. Нехитра історія про те, як Коза-Дереза хотіла вигнати бідну лисичку з її власної хати, як на допомогу лисичці прийшли всі лісові звірі, полонила нас надовго. То була перша дитяча опера М. В. Лисенка, вона й тепер хвилює малих слухачів. Опера вся — для дітей. Тут і глядачі і виконавці — діти.

Більше місяця готувались ми до першої вистави. Жили ми тоді на Рейтерській вулиці, по сусідству з Косачами. Жодна репетиція не обходила без Лесі Косач. Важка хвороба вже тоді підточувала її, та 16-річна Леся завжди була веселою і дотепною. Ніколи не забуду високе чисте чоло, то мрійні, то з хитринкою очі, струмочки-коси. Як світило обличчя батька, коли „на хвилинку" забігала до нас Леся, наша Леся! У нашому „театрі" вона була і режисером, і балетмайстром, і костюмером. Памятаю, що саме я завдавав їй найбільше клопоту, бо партія Вовка не давалась мені, пятирічному виконавцеві. Леся була надиво терплячим режисером, знов і знов повторювала з нами окремі сцени, арії, дуети. В оформлені сцени допомагав Ф. Красицький — художник, онук Тараса Шевченка (по сестрі), що змалку виховався в нашій сім'ї.

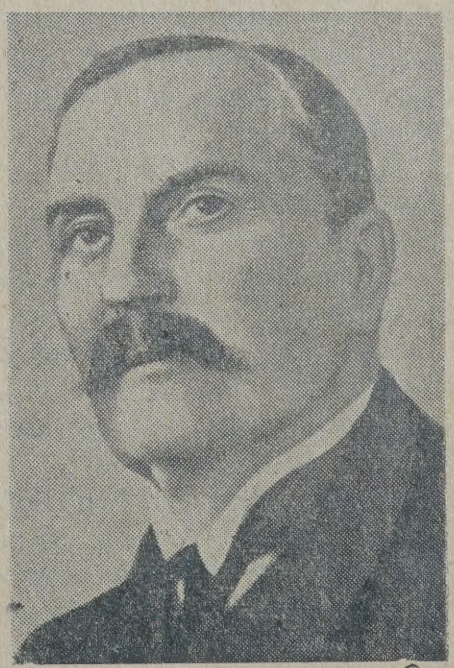

Микола Лисенко
(1842—1912)

Часом на репетицію приходив і Микола Вітальович. Він, як і ми всі, нетерпеливо ждав „прем'єри". І тепер бачу маленьку залю, ледь освітлену постать Старицького в першому ряду, "Ролю" оркестру, як завжди на домашніх концертах виконував батько. Він грав зви-

чно похитуючи в такт головою. Леся на правах режисера всю виставу була за „лаштунками" й підбадьорувала нас, як могла.

З того часу, як я памятаю батька, і до самої його смерті я завжди бачив його заклопотаним численними справами то хору, то музичного товариства, то лекціями в школі. І все таки він завжди знаходив час для нашого виховання. Згодом Микола Вітальович написав ще дві дитячі опери („Пан Коцький", „Зима і Весна"), які ми теж ставали у своєму домашньому театрі. Батько довго добивався права друкувати і ставити ці опери-казки на великій сцені, але так і не дочекався дозволу цензури, яка вбачала в них "крамолу" недозволені натяки на високо поставлених осіб.

2. З хором по Україні

Якось напровесні 1897 року батько повернувся увечері збуджений, веселий і тут же наказав мені покликати матір.

— Ось що, матінко, готуй козакам харчі. Справа вирішена. Їду з хором по Україні і хлопця беру, хай життя побачить.

Радощам моїм не було меж. Кілька місяців готувалися до подорожі. В хор Лисека потягнулись студенти, службовці, семінаристи, серед яких було немало хлопців з чудовими голосами. Семінаристам начальство суворо заборонило відвідувати хор, де розучували "боговідступні пісні". Але вечорами всі збирались всі збирались у нас на Саксаганській або на Рогнідинській, у приміщенні літературно-артистичного товариства.

Микола Віталійович у ці дні не знав спочинку. Розучував нові пісні, добирав солістів і працював з ними окремо. Найближчими помічниками батька у підготівці до подорожі були Яків Петрович Гулак-Артемовський — службовець залізниці, близький родич знаменитого автора опери „Запорожець за Дунаєм", Стеценко, любимий учень батька, згодом відомий український композитор. Наш будинок став у ці дні справжнім штабом хору. В котру кімнату не заглянеш, всюди широченні шаравари, вишиті сорочки — то готуються для учасників хору українські костюми.

З розповідей батька я знав, що в 70-х роках він щоліта мандрував із своїм хором по Україні. Мені дуже хотілося самому все побачити. Нарешті, день відїзду, призначений до початку літніх ферій в семинарії, настав. Обїхали ми того літа всю Київщину, Катеринославщину, Волинь. На цілу верству тягнулася наша валка з тридцять возів. Спека. Над шляхом курява — світу не видно. Риплять колеса. На возах хто спить, хто перегукується, а хто пісень співає. Батько не часто сідає на віз — більше йде поруч, думаючи про щось своє. Я знав, що в такі хвилин краще його не турбувати. Минав час, і він знову ставав бадьорим, впевненим, войовничо настроєним. А „воювати" Миколі Віталійовичу під час концертових подорожей доводилось частенько.

Хор виступав у невеликих містах („Так ближче до людей", — не раз повторював Микола Віталійович), і всюди для концерту потрібний був дозвіл місцевої влади. Кожний такий дозвіл давався батькові з боєм. То начальству програма не до вподоби, то

місцевий унтер Пришибаєв взагалі ніяких зборів і концертів не терпить. Тут батько пускав у хід "важку артилерію" хору — трьох семинаристів, що знали всі ходи до жандармського серця. Так було і в Лубнах, де урядник, вже наслухавшись про „крамольний" хор Лисенка, сам з'явився на концерт у повній формі, при хрестах. Перед початком концерту він, пригадую собі, все загрожував батькові:

— Шевченківським духом від вашого хору тхне, бунтарським. Не дозволю!

Батько нічого не відповів, він саме надягав свій диригентський фрак. Та я помітив, як він підморгнув „важкій артилерії", і далі все пішло, як по писаному. Три семінаристи, немов з-під землі, виросли біля урядника, тричі „помилково" назвали його "високородієм" і одразу ж сподобалися "високому начальству". Незабаром вони вже пошепки запевняли „його високородіє", що ніякий концерт на сухе горло не піде, що непогано було б те бідне горло промочити. Куди водили семінаристи „начальство", скільки чарок було випито, — не скажу, та повернувся урядник на своє місце в першому ряду зовсім пяний.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте, —

гримів хор, а урядник тільки кліпав очима та разом з усіма аплодував і народним пісням і Шевченковому „Заповіту".

Ніколи раніше не бачив я батька таким: з призирливою посмішкою поглядав він на п'яне „високородіє". Було щось по-хлопячому пустотливе в погляді Миколи Віталійовича. Настрій його передавався всім — і хористам, і публиці. І коли хор наприкінці заспівав відому тоді пісню "Гей до зброї", її підхопила вся заля.

Добре памятаю ще один концерт — у Прилуках, в літньому театрі. Старе деревяне приміщення більше скидалося на шопу. Про концерт тут довідалися за кілька днів до нашого приїзду, і в день виступу вже не було жадного квитка, а з навколишніх сіл все під'їздили та під'їздили селянські вози. Прибігає до батька за лаштунки розпорядчик.

— Що робити, Миколо Віталійович? В залі повно людей, а на вулиці селян багато. Приїхали пісень ваших послухати. Як їх прогнати — не знаю.

— Прогнати? — розгнівався Микола Віталійович. — Для кого ж тоді наш хор? Одчиняйте вікна, двері, хай всі слухають! Всі!

Скоро на підвіконнях, на дверях з'явилися квітчасті хустки, щасливі обличчя дівчат, парубків і літніх дядьків. Стало тихо і на майдані біля театру, де на возах сиділи сотні селян. Цю насторожену тишу будили, рвали на шматки гнівні Шевченкові слова, грізна мельодія з „Івана Гуса".

...Кругом неправда і неволя,
Народ замучений мовчить.

Ніколи раніше хор не співав так злагоджено, з таким надхненням. Не раз батько з слізьми на очах згадував цей концерт як велике свято на своєму нелегкому тернистому шляху народного композитора, невтомного пропагандиста народної пісні і музики.

3. У Китаєві

У зимові вечори Микола Віталійович любив плянувати, де й

як саме відпочиватиме наша сімя влітку. Мріяв часто подорож усієї родини на свою батьківщину, в місця, де сам не бував десятки років. Та мрію свою він здійснив лише за рік до смерті, відвідавши рідну Полтавщину. Щодо зимових розмов про літній відпочинок, то всі вони кінчалися тим, що на початку літа ми рік у рік виїздили на дачу в Китаєво поблизу Києва.

Жили ми завжди у Івана Андрійовича Почепцова, в будиночку, оточеному чудовим садом. Не знаю, чим так полонило Китаєво Миколу Віталійовича. Чи розкішними садами, чи густозеленим лісом, де він часто лишався сам на сам з природою серед столітніх дубів, кучерявих берізок і кленів, слухаючи солов'їнні арії та дуети. Може вабили його стрімкі Дніпрові кручі й близькість до Києва, де у нього влітку бувало безліч справ. Між Києвом і Китаєвом ходив тоді невеличкий пароплав „Парубок". Як не поспішав батько на пристань, він завсіди спізнювався. До пристані бувало ще далеченько, а „Парубок" вже димить і хрипить, мов старий самовар, готується до відплиття.

Батько щось гукає капітанові, розмахуючи над головою гуцульською палицею з топірцем (дарунок коломийських друзів). І капітан завсіди терпляче ждав — чи то з поваги до батька, чи просто дбаючи про прибутки для своїх хазяїнів.

Памятаю літературні й музичні вечорі в Києві, куди слідом за нами приїздив з родиною М. Старицький — відомий український письменник і драматург, найближчий друг нашої сім'ї, товариш і побратим Миколи Віталійовича з дитячих років. На цих вечорах часто бувала Олена Косач (Пчілка) — мати Лесі Українки. Приїздила і сама Леся. І тоді до пізної ночі точилися розмови. Батько охоче „звітував" перед друзями, виконуючи свої нові твори, потім наставала черга Старицького. Леся називала такі вечори „змаганнями музики і літератури".

То були незабутні вечори. І досі бачу низенький дерев'яний ґанок, великий стіл, застелений старовинною скатертю, старий тульський самовар, який, мабуть, послужив не одному поколінню. Лямпа тьмяно освітлює зосереджені обличчя, і все навколо, потопаючи в густішій темряві, здається таємничим, фантастичним.

Особливо врізався в память один із таких вечорів влітку 1905 року. Батько весь день провів на свій любимій галявині і повернувся додому пізно, коли всі вже зібрались на ґанку. Гадали, що він приніс якісь особливі політичні новини (тільки ними й жили у ті грозові дні), і з нетерпінням чекали початку розповіді. Несподівано для всіх Микола Віталійович підійшов до піяніна, рвучко підняв накривку, вдарив по клявішах. Звуки все міцніли, росли, били на сполох.

Ніколи раніше не чули ми нічого подібного, спочатку й не розуміли, що саме грає батько. Та ось у мельодію вплелися слова:

Вічний революціонер,
Дух, що тіло рве до бою,
Рве за поступ, щастя й волю,
Він живе, він ще не вмер.

Так вперше був виконаний самим автором щойно створений

ним знаменитий гимн „Вічний революціонер", на слова великого Каменяра. Так Микола Віталійович Лисенко, який весь талант свій, все своє життя присвятив народові, відгукнувся на революційні події 1905 року.

До обіду батько, як він сам говорив, „пропадав" у лісі. В ці години він любив самотність. З далеку, щоб не заважати йому, я не раз бачив серед гілястих дерев його кремезну постать. Він то ходить по лісовій стежці, помітно сутулячись, та не по-дідівськи: не роки горбили його, а вічні думи. А то сидить на улюбленому, сірому від часу пні, щось швидко записує в книжечку.

В ліс Микола Віталійович часто йшов з „Кобзарем", з новою збіркою Лесі або з книжкою віршів Франка у синій обкладинці, яку подарував йому сам автор. Немало пісень, романсів на слова Шевченка, Франка, Лесі Українки, Гейне створено Миколою Віталійовичем на старому пні. Ліс, а в нічні години кабінет — улюблені місця роботи Миколи Віталійовича. Але і в годині дозвілля, під час дружньої розмови, в будьякому місці і при будь-яких обставинах не припинялась у нього творча робота. Бувало, щось обмірковує з друзями, розкотисто сміється над влучним дотепом і раптом замовчить, замислиться, а через хвилину-другу вже з'являється в його руках завітна книжечка.

...Найбільш пам'ятні дні в Китаєві — дні великого ярмарку, який щороку збирався тут у серпні. Тоді Китаєво вирувало. З відусіль стікалися селяни, сліпці, старці, монахи. Хто на ярмарок, до монастиря.

На майдані гомін— все гуки п'яних, крики торгівців, дівочий сміх, жалібна пісня сліпого лірника... Все зливається в якусь дивну музику, складену найталановитішим композитором — самим життям. Треба було бачити батька у ці дні. Він, немов губка, вбирав у себе всі звуки, годинами простоював біля кобзарів і лірників, записував з їх слів і голосу думки, історичні пісні.

Микола Віталійович не раз запрошував народних співців, чиї пісні йому особливо подобались.

Під час таких зустрічей Микола Віталійович записував, а потім видав у своїй музичній обробці „Думу про правду й неправду", „Думу про Івана Безродного", історичні пісні „Про Швачку" і про „Харка". Батько завжди щедро нагороджував своїх незвичайних гостей, а потім ще довго говорив про них, згадував різні епізоди з життя прославленого народного кобзаря Вересая, з яким часто зустрічався в 70-х роках.

„Українські Гомери" — так любовно називав Микола Віталійович Вересая і його побратимів.

„Україна".

YOUR YEAR 'ROUND
SHOPPING GUIDES
EATON'S
Spring and Summer
CATALOGUE
EATON'S
Summer Sale
EATON'S
Fall and Winter
CATALOGUE
EATON'S
Christmas Book
EATON'S
Midwinter Sale
IT PAYS TO SHOP AT EATON'S
Guides to Leading Choice—Guides to Leading Values —Guides to Satisfying Quality Backed by EATON'S Guarantee! You will find it convenient and money-saving to shop at EATON'S through the Mail Order, every season in the year. Keep your name on the EATON Mailing List by regular orders from the Catalogues—It Pays!
THE T. EATON Co LIMITED
CANADA

Н. Когуська

В ДЕСЯТИЛІТТЯ...

(Спомин)

Осінь. З дерев давно опало листя і поширився небосхил. Небом швидко котяться низькі руна сивих хмар. Час від часу сіє дрібний дощ. А у вечірнім сутінку над Вінніпеґом розливаються у простори мідяно-бурі і фіолетові барви, обливаючи хмари гень далеко за містом. Листопад. В таку пору я познайомилась у Вінніпеґу, в редакції „Українського Голосу" з його редактором Мирославом Стечишиним.

Було це 1939 року, коли я вперше приїхала до Вінніпеґу. Чи це була моя перша зустріч з редактором, цим визначним журналістом, ідеольоґом Союзу Українців Самостійників та визначною постаттю серед українського суспільства в Канаді? Формально так, але відкинувши формальности, я знала його давно, читаючи „Український Голос". Його редакційні статті, яку б ділянку життя він в них не обговорював, мали вони таку високу журналістичну вартість, таку глибоку думку і сильний обсерваційний хист та ясність вислову, що читаючи їх, мимоволі захоплювали всю увагу.

Короткою була наша перша розмова; наче сьогодні бачу його спокійне, злегка усміхнене приємне обличчя — вийшов зі своєї канцелярії і ввічливо привітався. Я висловила свою думку про його цінну журналістичну працю. Він мою замітку збув якимсь жартом та почав розпитувати про громадське життя в околиці, звідки я приїхала. Ціла наша розмова тривала не довше, як пятнадцять хвилин, але й ті хвилини лишились в моїй памяті незатертими враженнями. Скільки теплоти, людяности й уваги було в цілій його поставі.

В 1943 р. я переїхала на стало до Вінніпеґу і тут вже мала більше нагоди пізнати духову глибокість цієї цікавої людини. Свою працю редакторську він дуже любив, а ще більше, здається, любив він людей. В його канцелярії кожного дня були сторонні люди — приїжджі і місцеві. Він вислухував їх турботи, головно громадські, давав поради, підбадьорував, а часто й спільно з кимсь розвязував проблєми громадські. Часто йому люди забирали цілий день і щойно вечером він сідав до редакторської праці і працював пізно в ніч. Привязував чималу вагу дописам і переписці з людьми, часто справляв і переписував поезії, тільки тому, що уважав їх народною творчістю.

Громадська праця і громадські обовязки були для нього святими. Всюди на кожнім кроці, починаючи від центральної установи СУС, КУК, відділ ТУС у Вінніпеґу, Церковної Громади, Консисторії, Колеґії св. Андрея, Взаїмної Помочі — всюди він був членом, всюди він в заряді, всюди на зборах, засіданнях і з'їздах. З народом жив дуже близько, розумів його потреби, бачив його недостачі і цінив його здобутки.

Глибока ідейність була невідлучною частиною його духовости. Я обожнювала його за високий розум, щирість і цінила його як великий талант. У своїй редакторській праці він умів відріжнити велике від малого, не роздроблюватися в дрібницях, а брав лише те, що було найважніше.

Мирослав Стечишин
(1883—1947)

Стиль його політичних статей був дуже цікавий. Крім того, що писав популярною мовою, майже завсіди кожну проблєму зображував якимсь образом, подією, як прикладом.

На з'їздах СУС його громадянство стрічало з ентузіязмом. Ніхто не міг оминути його відчиту і слухати його була одна насолода — мова його була спокійна, зрівноважена без патосу, але висновки і думки такі цікаві, що слухачі з напруженням слідять за ходом його думки. Коли ж хто приступав опісля до нього, висловлюючи оцінку за доповідь, він збував кількома жартівливими замітками і звертав розмову на іншу тему. Робив це дуже делікатно і ніколи не дав нікому відчути того. Куди він проходив поміж учасниками з'їздів, його провожали з любовю сотки пар очей. А на з'їздах бував він кожного року — Едмонтон, Саскатун, Вінніпеґ, Торонто.

Пригадую, як одного разу по з'їзді в Саскатуні нас кількох мало їхати далі до Едмонтону, де з'їзд мав щойно починатися — посол І. Соломон, Мирослав Стечишин і Василь Сарчук. З жінок було нас дві — Ганка Романчич і я. Поїзд з Саскатуну до Едмонтону мав їхати — один в 9-тій годині вечора, а другий в одинадцятій. Всі три чоловіки мали брати перший поїзд де мали зарезервовані ліжка до спання. Ми обидві мали брати другий поїзд. Було це зимою, при кінці місяця грудня.

Зателєфонувавши на стацію, ми довідались, що поїзд спізнений і ми обі рішились побути ще в Саскатуні і щойно опісля їхати на стацію. Чоловіки рішились їхати на стацію зараз, щоб „не втратити" поїзду. Їх поїзд мав надійти скоріше, як наш.

Прийшли ми на стацію пів на другу по опівночі і дуже здивувалися, побачивши наших вінніпезьців в різних позах: велика стація в Саскатуні майже порожня; посол І. Соломон сидить високо на кріслі де чистять вдень черевики і сперши голову на руки думає, або дрімає, на лаві розтягнувшись лежить Василь Сарчук з ґазетою в руках, а Мирослав Стечишин, заложивши руки взад ходить рі-

вномірними кроками сюди й туди по великій залі. Побачивши нас, вони оживились і почали жартувати, що наш поїзд вже пішов і що ми мусимо тепер просити їх, щоб вони прийняли нас до свого вагону і відпустили частину свого крісла.

За короткий час прийшов поїзд і ми всі гуртом поспішали на перон. Після наших білетів ми обі скоро віднайшли номер нашого вагона, а так і наш „сліпер". Виявляється, що того номера вагона зовсім нема, що його мають всі три панове, а остаточно кондуктор заявляє, що поїзд, яким вони мали їхати до Едмонтону вже три години тому відійшов. Що то за сміху було тоді, особливо, що кондуктор примістив їх всіх трьох в тім самім вагоні, що ми обидві їхали, отже „в нашім" вагоні.

Відзначався Мирослав Стечишин здоровим гумором, дотепністю й отвертістю. У своїх полемічних статтях з противником політичним він умів вибрати найдошкульніше місце і вдарити з таким гумором, що полемічні статті в "Українськім Голосі", особливо „Мимоходом" стали були такі популярні, що їх навіть залюбки читали самі ті, на чию адресу вони були написані. І він не щадив нікого, щоб сказати свою правду, не кривив ніколи душею, не виминав питань і не ухилявся від них; він мужньо зустічав проблеми, отверто їх обговорював і не дуже тим журився, чи його будуть за те любити, чи ненавидіти, чи хвалити чи ганити. Як велика людина, він знав свою вартість самий в собі і на нічиї признання не числив.

Його недуга в 1946-ім році в осені вразила нас всіх досить болючо. Ми часто відвідували його в шпиталі та покладали надії, що він вийде з нього здоровим. Самий він мовчав і майже не говорив про себе, ані про свою недугу. Так же незломно жеврів у ньому великий дух, хоч тіло ставало немічним...

Три брати Стечишини — зліва направо — Михайло, тепер суддя Юліян, адвокат, Мирослав. Знимка взята в Йорктоні 1921 року.

В 1947-ім році припадало 25-ліття його редакторської праці в „Українськім Голосі". Суспільство ще раніше робило заходи відзначити той ювілей більш величаво. Йшла підготовча праця і збірка фондів на дар для нього. Минули зимові з'їзди, минала й зима; стан здоровя не тільки не кращав, але погіршувався, він значно схуд, не міг ходити, тільки його темні очі світились розумом,

на чолі слався тихий смуток, а десь глибоко на дні душі лежало те неминуче, невимовлене і невмолиме...

Ювілейний комітет рішив вручити йому ювілейний дар у шпиталі. Ніколи не можу забути тої картини, тої до глибини душі потрясаючої хвилини. То було на перший день Великодня 1947-го року, що припадав 2-го травня. Після розговіння вдома, ми зранця, нас пятьох — Тарас Ферлей, суддя Я. В. Арсенич, посол І. Р. Соломон, пані О. Войценко і я поїхали до Ст. Боніфас шпиталю. Він мав приватну кімнату і там можна було заходити в котрий будь час дня. Ранок був напрочуд гарний, соняшний і теплий, повний, весняної свіжости й запаху. Кожний з присутніх відчував чар весни. Великдень має свій чар та почуття святочности і усвідомляючи собі с о г о д н і ш н ю місію, ніхто не в і д в а ж у в а в с я порушити словом того, що турбувало душу... З таким настроєм переступили ми поріг його шпитальної кімнати. Був самий. Ми привітали його з Великоднем. Він дуже радів, що ми всі прийшли, усміхався і пробував жартувати.

По короткім часі Тарас Ферлей приступив до виконання свого обовязку... Ставши перед ліжком, він виголосив коротку промову про ювілей 25-ліття редакторської праці, про заслуги і т. п. і приступивши ближче вручив йому чека, як дар від суспільства з виявом пошани та оцінки його трудів. Мирослав Стечишин взяв чека до рук, поглянув по нас, опісля у вікно, положив чека збоку і раптом закрив обличчя обома руками. Хвилина і по кімнаті понеслися глухі притишені і глибокі ридання. Ми всі стояли мовчки, безрадні — які будь слова розради здавались тут блідими, безсилими. Я мабуть перша отямилась, швидко приступила до ліжка і з найбільшою ніжністю стягнувши його руки з обличчя, поцілувала його в лице. Він пригорнувся зворушений і потрясений і по його обличчі котились грубі гарячі сльози. Кріза страшного напруження, весь зміст глибокої драми, вся відкрита дійсність були зустрінуті, хоч і без слів. Ми всі з полегшою зідхнули. Кожному з нас хотілось також заридати, викинути з грудей наболіле, але ніхто не зважався на таке. Вкоротці він зрівноважився і подякував.

Наші громадські обовязки гонили нами здоровими через ціле літо. В Саскатуні відбувся головний з'їзд складових орґанізацій СУС. Вернувшись зо з'їзду я ще відвідала його; він вже лежав вдома. Цікавився всіма подіями і наказував мені ніколи не лишати прав в Союзі.

І знов пізня осінь — листопад, рік по його занедужанні а вісім років після нашої першої зустрічі у Вінніпезі — його похорон. Небо бліде, погідне. Ніжні хмаринки пролітали голубими просторами. Душа огорталася серпанком жалоби за втраченим „Каменярем" і сповнялася тихим жалем за втраченим другом.

Листопад 1957 р.

Мирослав Стечишин.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПРОВОДУ

(Уривок одної з ідеольогічних статей, яка була поміщена в числі 2, 1939 р., в "Українськім Голосі".)

Живемо в Канаді. Багато з нас таки породилися в Канаді. Інші тільки виховалися в Канаді. Ще інші прожили в Канаді по десять, двадцять, тридцять, сорок і більше літ. Навіть ті, що не породилися, ані не виховувалися тут з малих літ, зжилися з Канадою вже настільки, що Канада для них свій край. Переважно ми й законно громадяни Канади. Ми — канадійці!

Однакож ми й українці. Українці ми тому, що наші батьки, діди, прадіди були українці. В наших жилах кружляє українська кров. Наша минувшина вяже нас невидимими нитками з українським народом і з українською землею. Ці звязки є сильніші від звязків, що творяться самою нашою волею і свідомістю. Жиди дві тисячі літ тому покинули свій рідний край, Палестину, але по нині пізнаєте жида на перший погляд. Жидівство є намальоване і на лиці жида, і на його натурі. Так само не стерти нам з себе українського походження, хоч би ми жили й тисячу літ в Канаді.

Ми канадійці і рівночасно українці. Самі ми себе називаємо звичайно канадійськими українцями, анґлійці називають нас українськими канадійцями. Чи є в тих двох формах назви яка дійсна ріжниця, про це можна дебатувати, але кінець кінцем ми таки і канадійці і українці. З одного боку канадійці, з другого українці; до якоїсь міри канадійці, а до якоїсь українці, але все таки нероздільно і канадійці і українці.

І через те, що ми канадійці і українці нероздільно, перед нами часом повстають питання, на які мусимо находити відповідь з двох ріжних становищ, — канадійського і українського. З канадійського становища відповідь не все є та сама, що відповідь з українського становища. Часом ті відповіді можуть собі цілком перечити. Сумно, а то й траґічно є, коли до такого приходить. Сумно і траґічно є, коли відповідь з канадійського становища є така, що убиває наше українство. Але й сумно і траґічно є, коли відповідь з українського становища убиває наше канадійство. Ми мусимо находити **одну** відповідь з двох становищ, щоб самих себе, своєї душі не ділити. А що це не є легка річ, то відповідь в таких випадках повинні находити люди, що мають для цього більше часу і більше підготовки, чим так званий "загал". Одним словом це є в першій мірі обовязок так званого **проводу** народу, обовязок людей, що силою свого становища провадить нарід.

В дійсности це мабуть одинокий випадок, коли може виявитися їх провідництво. Провідництво не є в тім, щоб стояти напереді і йти на осліп, може на добру дорогу, а може й в болото, або в пропасть. Провідництво є в тім, щоб вишукувати дорогу з болота, чи пропасти.

Як в життю одиниці, так і в життю народу події укладаються

так, що зовсім несподівано і не конечно з своєї вини бачимо себе в болоті, або пропасти. Нарід в таких випадках не має коли думати, дебатувати та голосувати. Він потребує провідника, або провідників, що своїм умом сягають дальше, чим загал. Найде нарід таких провідників, то врятується; не найде їх, то може й загинути.

Своє тяжке положення, в якім він тепер находиться, український нарід в великій мірі завдячує не так своїм провідникам, як радше бракові провідників. Бо коли якому народові добрих дійсних провідників брак, то до проводу мусять братися навіть звичайні люди, що зовсім на провідників не надаються. А коли такі провідники, що на провідників не були сотворені, не можуть нічого великого зробити, то це так само природне, як те, щоб не співав добре той, хто голосу не має, а приходиться йому співати.

Можна й не бути добрим співаком, а старатися вивязатися з свого співу якнайлучче. Так само можна й не бути вродженим провідником, але раз обставини поставили тебе на провідне місце, то бодай старайся совісно, а не легкодушно виконувати те, що до тебе належить. Маєш завдання провадити других, то старайся бодай трохи дальше бачити від других.

(Уривки зі статті **"Післанництво Канадійських Українців"**, ч. 26, 1938 р.)

Анґлійський нарід має багато добрих і цінних прикмет. Одною з них є любов порядку. Другою є почуття справедливости. Третьою є любов до волі. Четвертою — розуміння карности. Про практичність та підприємчивість анґлійців, або про їх загальну освіту та культуру не потребуємо й згадувати.

Можна анґлійців за дещо не любити, але за те, що є в них добре, треба їм дати признання і треба в них цього вчитися. Якби українці переняли в анґлійців хоч би розуміння "фейр плей", то відразу стали би о ціле небо вище від своїх сусідів в Европі...

Перед канадійськими українцями є велике післанництво, далеко більше від того, щоб памятати свою мову та давати матеріяльну допомогу Старому Краєві. Цим післанництвом є послужити за місток, через який український нарід міг би перебрати від анґлійців ті добрі, гарні та цінні прикмети, через які анґлійці мають повагу і силу в світі.

А як гарно було б, як би українці навчилися від анґлійців за посередництвом канадійських українців любити волю і не робити з неї сваволі, як би навчилися волю цінити і при тім розуміння карности затримати, карности, що не походить від звірячого страху перед буком, а від закоріненого в глибині совісти розуміння обовязку. Бо анґлійці ніколи були б не стали великим народом, як би з одної сторони не мали в своїм серці любові до волі, а з другої сторони розуміння, що воля можлива тільки тоді, як кожний анґлієць буде навіть збуджений зо сну знати, коли кінчиться: "я", а зачинається "ми".

Анґлійці люблять волю. Ціла анґлійська історія — це історія боротьби за волю, історія розвою волі на все вищий та вищий сте-

пень. Українська історія — це також боротьба за волю, але боротьба, що не увінчувалася тривалими успіхами. Знали й анґлійці невдачі у своїй боротьбі, та коли поглянути на їх історію з перспективи, то вона скорше нагадує схід сонця, коли світло стає все сильніше й сильніше, хоч і хмарки пробують його заступати. Анґлійці здобували волю постепенно і тому вчилися її цінити, а при тім розвивали в собі розуміння карности, конечної для оборони загроженої волі.

Українці за волю вічно боролися, але ніколи не мали нагоди навчитися волю цінити і при тім розуміння карности в собі виплекати. Бо воля для українця була тим, чим для голодного несподівана смачна страва. Голодний, діставши несподівано нагоду добре попоїсти, захорує, а навіть вмре з переїдження. Той, що голодує, потребує стримувати себе, щоб не переїстися. Розуміння карности є тим самим для волі, чим є стримування себе перед їжою для голодного. Українці потребують вчитися карности побіч свого бажання волі. А ніхто з українців не має більшої нагоди навчитися карности як канадійські українці, що кожного дня можуть бачити карність анґлійців побіч їх любові волі.

Засвоївши собі добрі прикмети анґлійців і передавши їх українському народові по другім боці океану, канадійські українці зроблять найбільшу прислугу для го народу. Вони поможуть зробити його дійсно великим народом.

ЖИЙТЕ КРАЩЕ
— електрично!

Користуйтеся всіма вигодами, що ваша електрична обслуга може вам дати. Електрика ще далі є вашим найкращим купном — вона так коштує мало, а виконує так багато.

City Hydro

55 Princess Street — WHitehall 6-8231
WINNIPEG

Інж. М. Бойко.

ІНСТИТУТ ДОСЛІДІВ ВОЛИНІ В КАНАДІ

Його мета та завдання

Цей Інститут основано в 1951 році у Вінніпегу, Канада, і він поставив собі завдання видати найконечніші праці про Волинь з різних ділянок свого життя в минулому й сучасному. В першу чергу він почав робити заходи, щоб зберегти ті матеріяли, що на рідних землях уже знищені або недоступні для української науки; з українського становища та зо становища правди взагалі, він заного населення Великої Волині — спільної батьківщини всіх потомків колишніх волинян, деревлян і дулібів, і видавати окремими працями, або друкувати в українській пресі. Інститут зверне особливу увагу на визвольні події на Волині та на їхню вагу в змаганнях усього українського народу. Зокрема він збиратиме матеріяли для оборони України на міжнародньому форумі. Інститут буде допо-

Стилізований герб Волинської землі.

початкував вияснювання тих питань щодо Волині, які досі або зовсім не були порушувані, або розв'язувано їх з кривдою для нас. Одночасно Інститут постановив згуртувати для праці над виданням друкованого слова про Волинь заінтересованих одиниць, впершу чергу умових працівників.

Третій пункт статуту цього Інституту говорить: „Мета Інституту: організувати власний архів, збирати й досліджувати матеріяли з історії, культури, освіти, економіки, побуту, мистецтва, визвольних змагань і т. д. автохтонвнювати діяльність вже існуючих українських наукових установ та старатиметься про співпрацю з ними..."

Про напрямні Інституту Д. В. дальше говориться, що Інститут буде „вдержувати дружні зв'язки і співпрацювати зо всіми українськими культурними й освітніми організаціями та установами".

Упродовж останніх шістьох років праці ІДВ обєднав собою для наукової праці 35 членів-співробітників, 45 членів-кореспондентів, 50 спомагаючих членів та кількасот передплатників своїх видань.

За цей час ІДВ видав такі публікації.

„Назва „Волинь" та найстарші часи на Волині", „Нарис історії Волинської Землі" (до 1914 року), „Український рік в народніх звичаях в історичному освітленні". (Зимовий цикль, том перший; а має бути всіх чотири томи: зимовий, весняний, літній та осінній,— усі звичаї круглого року). Три річники „Літопису Волині", кожний по 128 сторінок; крім того, чотири популярні книжечки в серії Бібліотеки Літопису Волині: „Від церковного престола до Березі за дроти", „Наше Полісся", „З мучеництва Холмської Землі" і „Визвольна боротьба на Волині".

На появу друком чекає ще багато речей, а між ними цінні спомини отамана Тараса Бульби-Боровця, що в останній війні стояв на чолі Української Повстанчої Армії (УПА) на Волині, й перший підняв зброю проти німецького й московського окупантів.

Інститут повстав з дійсно великої потреби, бо Волинь ще не була основніше досліджена нашою наукою, подібно як і інші наші окраїні землі — Закарпаття, Буковина, Лемківщина, Холмщина, Підляшшя, Полісся і т. д. Брак власної держави спрямовував наші сили на фізичну боротьбу з ворогами, а область дослідів та науки почали занедбуватися.

Була спроба поширити працю цього регіонального Інституту та в звязку з цим перейменувати його на „Український Науковий Інститут у Канаді", однак покищо цей плян, не зважаючи на добру волю його ініціяторів, покищо остається нездійсненим, — здається, головно з причин матеріяльного характеру.

Кожна волость України протягом історії двигала і двигає певну відповідальність за цілість, і кожна волость має свої окремі прикмети, вимоги та духові цінності, які при належному збереженні стають власністю всього українського народу.

Перший голова ІДВ д-р Ю. Мулик-Луцик, у передмові до першого видання публікацій ІДВ писав: „Наша національна духовість з її глибокими кореннями в природньому патріотизмі широких верств нашого народу, в патріотизмі невіддільному від релігії, звичаїв, мови і т. д., стояла на сторожі землі й народу та була джерелом збройних дужань".

У наслідок великого розсіяння нашого народу по всіх континентах вільного світу повстає небезпека послаблення нашої наукової праці для справи України. Тому кожний українець і українка повинні вибрати собі найдовільнішу форму служби „країні літ дитячих" чи Батьківщині своїх батьків, бо тільки праця нас усіх, — тих, що пишуть, друкують, видають і тих, що читають, організують, одним словом: я, ти ви, ми всі — повинні належати до організацій, громад і наукових установ, та спільно працювати для свого народу.

У ВЗАЇМНІЙ ПОМОЧІ ВИ МАЄТЕ З ЧОГО ВИБРАТИ:

Для старших:

WHOLE LIFE
20 PAYMENT LIFE
30 PAYMENT LIFE
LIFE AT 65
15 YEAR ENDOWMENT
20 YEAR ENDOWMENT
ENDOWMENT AT 65
TERM PLANES: 10-YEAR, 20-YEAR, TO AGE 65

Для дітей:

20 PAYMENT LIFE
30 PAYMENT LIFE
15 YEAR ENDOWMENT
20 YEAR ENDOWMENT
ENDOWMENT AT 21

Бенефіс Waiver of Premium ґарантує дитячу полісу на випадок смерти батька чи опікуна.

Double Indemnity, Sickness and Total Disability benefits.
Висота асекурації для одної особи до $25,000 і вище.
Забезпечуйте своє майбутнє **СЬОГОДНІ у Взаїмній Помочі!**

UKRAINIAN FRATERNAL SOCIETY OF CANADA

Burrows and McGregor, Winnipeg

P.O Box 3512, Winnipeg 4, Manitoba

ПРИВІТ

від

FEDERAL GRAIN LIMITED

830 Grain Exchange Building

WINNIPEG

CANADA

КУПИТИ, ПРОДАТИ, МІНЯТИ, АСЕКУРУВАТИ

Вдавайтесь до

STANDARD INVESTMENT CO.

П. Крипякевич

715 McIntyre Block
416 Main Street

Winnipeg, Man.

Телефон: WH 2-3892
днями і вечорами.

ПАМЯТНИКИ АБРАГАМОВІ ЛІНКОЛЬНОВІ

Величавими памятниками Америка відзначила шлях через Кентакі, Індіяну та Іллінойс, що ним Абрагам Лінкольн прийшов з невідомости до того місця в історії, яке він зайняв, як найулюбленіший і найбільш шанований президент З'єдинених Держав.

Цей шлях починається від прикордонної фарми в трьох милях на південь від Годженвіль, Кентакі, де 12 лютого 1809 року родився Абрагам Лінкольн. На цьому місці Департамент Внутрішніх справ спорудив прекрасний історичний парк; але тоді, коли Томас Лінкольн з дружиною Ненсі переїхали сюди восени 1808 року, це місце виглядало дуже мізерно. Єдине, що залишилось майже без зміни, це джерело, за яке, власне, Лінкольн і сподобав свою нову фарму, і величезний дуб, що стоїть і досі.

Нема абсолютної певности в тому, що однокімнатна рублена хатина, яку показують, як одну з національних святощів, є справді місце, де Ненсі Лінкольн привела на світ свого знаменитого сина. Але нема жадного сумніву щодо автентичности самої фарми.

В 1811 році, коли фарма не виправдала покладених на неї надій, Лінкольни переїхали на нове місце в десятьох милях на північний схід. Ця фарма тепер у приватному володінні, але відкрита для публики.

Пять років пізніше Лінкольни вирішили покинути Кентакі і переселились до Індіяни, пробившись крізь сто миль густого непролазного лісу до маленького виселку Літл Піжон Крік (тепер місто Лінкольн). Ненсі Лінкольн, яку пізніше Абрагам Лінкольн завжди називав своєю „святою матірю", прожила тільки два роки на цьому новому місці.

Лінкольни прожили на цій новій фармі чотиринадцять років, отже саме тут Абрагам Лінкольн змужнів, ходив до школи „трохи", він казав; і справді вся його шкільна наука тривала несповна один рік. Тут Лінкольн — батько оженився вдруге.

Стейт Індіяна упорядкував памятник на фармі Піжон Крік. Доріжка веде до могили Ненсі Лінкольн; Місце, де стояла хатина, огороджено камінним муром.

В березні 1830 році, коли Лінкольнові було 21 рік, вся родина на возах, куди були впряжені воли, переїхала до стейту Іллінойс, приваблена родючішою землею. Памятник на Іллінойському кінці мосту, що сполучає два береги Вабаш Рівер, відзначає місце, де Лінкольни, разом із групою ін-

ших переселенців, вступили на землю стейту Іллінойс. Вони оселились у десятьох милях на південь від Декатюра, і тут Лінкольн насадив багато дерев, щоб відгородити свою десятиакрову ділянку.

Маючи 22 роки, Лінкольн відокремився від родини і перейшов жити до села Ню Сейлем 20 миль на північний захід від Спрінґфіль Іллінойс. Там він працював у крамниці, пізніше на пошті, студіював право, там зазнав радощі й горе першого кохання і був уперше обраний до стейтової легіслатури. В 1837, діставши право на приватну правничу практику, він позиченим конем поїхав до Спрінґфільду, що тоді став столицею стейту Іллінойс.

Після переїзду Лінкольна до столиці, містечко Ню Сейлем буквально зникло з лиця землі. Багато з його деревяних хатин було розібрано і перенесено на місця нового поселення. Але від 1943 року сільце з рублених хаток було відновлено, і тепер воно виглядає так, як виглядало, коли Абрагам Лінкольн жив у ньому. Тепер це є стейтовий парк.

В Спрінґфілді Лінкольн одружився з Марі Тодд і незабаром придбав одноповерховий деревяний будиночок, єдину власність, яку він мав за все своє життя. Пізніше він добудував до нього другий поверх. Будинок стоїть у такому самому виді, як він стояв у 1861 році, коли Абрагам Лінкольн виїхав з нього на завжди, щоб обняти становище президента З'єднаних Держав. Щороку понад 200,000 осіб відвідують цей будинок, як також його могилу на Оакрідж цвинтарі, де похована також його дружина і троє з його дітей.

Шлях, що веде від маленької фарми в стейті Кентакі до Спрінґфілду, відзначає більшу частину життя Абрагама Лінкольна. Пройшовши думкою цей шлях, американці в цю 146 річницю з дня народження Лінкольна згадають прекрасний памятник Лінкольнові у Вашінґтоні, Д. К. Цей памятник, не палац, не храм, не гробниця, але той дух, що панує в ньому, здається, містить у своїх мармурових стінах есенцію того, що колись ця Велика Людина сказала: „Ця країна, з усіма її інституціями, належить народові, що населює її." **З. Р.**

СОЛОМОНІВ СУД

Цар Соломон не дожив ще й середнього віку, — сорока пяти літ, а слава його мудрости, краси, величі його життя, багатств його двора широко розійшлася поза границі Палестини. В Асирії, Фінікії, Горішнім і Долішнім Єгипті, від стародавнього Тавріса до Ємека і від Ізмори до Перзополя, на побережжю Чорного моря і на островах Середземного — з подивом вимовляли його імя тому, що між всіма володарями сучасними Соломонові ні один не міг дорівняти.

"За те, що ти не просив собі довгого віку, не просив багатств, не просив душ ворогів, але просив мудрости, то я роблю після твойого слова. Даю тобі серце розумне, так що подібного до тебе не було дотепер і не настане подібний до тебе по тобі".

Так сказав Бог Соломонові і після Його слова пізнав цар, з чого складається світ, які у нім тіла ділають, пізнав зачаток, кінець і середину часів, проник тайну вічного хвилюючого повороту подій.

У астрономів: Біблоса, Акри, Саргона, Борсіпи і Ниневії научився слідити за змінами в розкладі звізд і річними кругами. Знов також єство всіх тварин та вгадував почування звірів, розумів повставання й напрям вітрів, ріжні питоменности ростин і силу цілющих трав.

Помисли в людськім серці — глибока вода, але і їх вмів вичерпувати мудрий цар. В словах і голосі, в очах, в рухах рук він читав найбільші заховані тайни душі так само ясно, як букви в розкритій книзі. Через те зі всіх кінців Палестини приходило до нього безліч людей, просячи суду, поради, помочі, рішення спору, а також за розгадкою незрозумілих явищ і снів. І дивувалися люди глибині і тонкости Соломонових відповідей.

З ясним та радісним обличчям засів премудрий Соломон на престолі в залі ливанського дому та й почав робити справу людям, які приходили до нього.

Перший став перед Соломоном зі своєю скаргою якийсь Ахійор, по ремеслу ювілер. Працюючи у Фінікійськім Белі, найшов він дорогоцінний камінь, обробив його та попросив свого приятеля Захарію, який вибирався до Єрусалиму, щоб він передав той камінь його (Ахійоровій) жінці. Через якийсь час Ахійор повернувся й сам додому. Першою річчю, про яку він спитав жінку, коли побачився з нею, це був камінь. Але вона дуже здивувалася на питання чоловіка та й сказала: присягаюся, що ніякого каменя і на очі не бачила. Тоді Ахійор подався за виясненням справи до свойого приятеля Захарії, але цей запевнив його, що він зараз по приїзді передав камінь в призначене місце. Він привів навіть двох свідків, які потвердили, що бачили, як Захарія передавав при них камінь Ахійоровій жінці.

І ось тепер вони всі четверо — Ахійор, Захарія і двох свідків стояли перед престолом ізраїльського царя.

Соломон глянув кожному з них по черзі в очі та й сказав до сторожі :

— Відведіть їх в окремі кімнати та й замкніть їх кожного ок-

ремо.

Коли це було зроблено, приказав цар принести чотири куски вогкої глини. — Най кожний з них — повелів він — виліпить з глини ту форму, яку мав камінь.

Через якийсь час виліпки були готові. Але один із свідків виліпив кінську головку, бо в такій формі звичайно обробляли дорогоцінні камені; другий овечу голову, а тільки у двох — Ахійора і Захарії виліпки мали вид жіночої груди.

І сказав цар:

— Тепер і сліпому видно, що Захарія підкупив свідків. Отож нехай Захарія зверне Ахійорові камінь а разом з тим має заплатити тридцять горожанських сикль*) судових коштів і крім того хай зложить ще десять свячених сикль на храм. Свідки ж, які самі себе виказали, мають заплатити по пять сикль до державної скарбниці за фалшиве свідчення.

По тім наблизилися до Соломонового престола три брати, що правувалися за спадщину. Їхній батько перед смертю сказав їм: "Щоб ви не сварилися при поділі, я сам розділю вас по справедливости. Як я умру, то підіть на горбок, що стоїть серед кущів за хатою та й розкопайте його. Там знайдете скринку з трьома переділками: верхня припаде старшому, середня середущому, а долішня наймолодшому з братів..."

Коли ж вони по батьковій смерті пішли та зробили те, що він їм поручив у заповіті, то найшли, що верхня переділка була наповнена по краї золотими монетами. За те ж всередині її були самі кости, а в долішній кавалки дерева. І от у молодих братів запала ворожнеча супроти старшого брата.

Вкінці їх співжиття зробилося таке нестерпне, що вони рішили звернутися до царя за порадою й судом. Навіть і тут, стоячи перед престолом, не могли вони здержати себе від взаємних докорів та обид.

Цар похитав головою, вислухав і сказав:

— Годі вам сваритися; важкий камінь і пісок не легкий, та найтяжчий гнів дурнів. Ваш батько був — очевидно — мудрий і справедливий чоловік і свою волю висловив в завіщанні так ясно, наче б це сталося при сотні свідках. Невже ж ви, нещасні крикуни, не могли відразу догадатися, що старшому братові він відумер всі гроші, середущому — всю худобу і всіх рабів, а наймолодшому хату й поля. Ідіть же в мирі та більше не ворогуйте.

І ось три брати, — недавні вороги — з яснючими обличчями поклонилися цареві до ніг та й вийшли з суду рука в руку.

Крім того вирішив Соломон ще й друге діло про спадщину, яке почав був ще перед трьома днями. Один чоловік умираючи сказав, що він полишає все своє майно тому з двох своїх синів, котрий буде гідніший того. Але що жаден з них не міг признати себе гіршим то й звернулися до царя за вирішенням.

Соломон запитав їх, котрий з них яке звання посідає, а у відповідь почув, що вони обидва стрільці.

— Вертайте додому. Я прикажу приперти до дерева трупа ва-

*) Сикла — старожидівська монета.

шого батька. Вперед подивимось, хто з вас влучніше поцілить його стрілою в груди, а відтак розміркуємо вашу справу.

Тепер повернули оба брати назад в супроводі чоловіка, якого послав з ними цар для догляду. Ось і його випитував Соломон про змагання.

— Я сповнив, царю, все, що ти приказав, — сказав той чоловік. — Я поставив трупа старця біля дерева та й дав кожному з братів луки й стріли. Перше стріляв старший. З віддалення сто-двадцять метрів поцілив він якраз у те місце, де у живого чоловіка б'ється серце.

— Прегарний вистріл, — сказав Соломон. — А що ж молодший.

— Молодший... Прости мені, царю, але я не міг напирати на те, щоб твоя воля була виконана докраю.... Молодший натягнув уже тятиву та й наставив на неї стрілу, але зараз же опустив лук вниз, повернувся та й каже заплаканий:

— Ні, не можу я цього зробити. Не буду стріляти до тіла мойого батька...

— Як так, то нехай на нього перейде майно його батька, — рішив цар. Показалося, що він є гіднішим сином. А старший, як хоче, може вступити до моєї прибічної сторожі. Мені треба таких сильних і жадних людей, зі справною рукою і камяним серцем.

Прийшла ще до Ливанського двора бідна жінка, вдова по каменяреві та й каже:

— Я прошу справедливости, царю! За мої послідні два динарі*), які мені лишилися, купила я муки й насипала в оцю глиняну чашу і понесла додому. А ось звіявся сильний вітер і розвіяв мою муку. Мудрий царю, хто ж тепер поверне мені мою шкоду?! Нема мені тепер чим діток нагодувати.

— Коли це сталося? — спитав цар.

— Таки нині вдосвіта.

Тоді цар Соломон сказав покликати кількох багатих купців, яких кораблі мали вибиратися того дня з крамом до Фінікії через Яфу. Коли вони залякані стали в залі суду, цар запитав їх:

— Чи молилися ви Богові, щоб послав добрий вітер для ваших кораблів?

— А вони відповіли:

— Так, царю! І молитви наші були вгодні Богові, бо послав нам попутний вітер.

---

*) Дрібний гріш.

Я. О. МАСЦЮХ

АДВОКАТ і НОТАР

Заступає в справах судових, цивільних і карних. Полагоджує маєткові справи.
Веде канцелярію під понищою адресою:

Y. O. MASCIUCH, LL.B.
Office Phone: WH 3-0416
Res. Phone: JU 6-3974
618 McIntyre Blk. Winnipeg, Man.

J. W. Husak,
Representative
NORTH AMERICAN LIFE ASSURANCE CO.
704 Toronto General Trusts Bldg.
WINNIPEG, MANITOBA
Tel. WH 3-0526
Res.: LE 3-1617

— Я радію за вас, — сказав Соломон. — Але той самий вітер розвіяв тій бідній жінці муку, яку воне несла в чаші. Чи не думаєте, що було б справедливо, коли б ви її винагородили?

Купці зраділи, що цар їх тільки того покликав, сейчас накидали жінці повну чащу дрібних і більших срібних монет. Коли ж вона зі сльозами радости стала дякувати цареві, він усміхнувся і промовив:

— Підожди! Це ще не все. Сьогоднішній раній вітер приніс і мені втіху, якої я не сподівався. То ж до дарунків тих купців я докину ще й свій царський дар.

І він приказав свому скарбникові Адонірмові наложити поверх грошей купців стільки золотих монет, щоб з під них зовсім не було видно срібла.

Нікого не хотів Соломон бачити нещасним.

(Уривок з оповідання А. Купріна).

Між сусідками

— Я вже тобі нераз говорила, що як хочеш у своїй хаті завжди мати мир і тишину, — то треба свого чоловіка любити.

— Та добре, що ти маєш чоловіка, а я маю таку заразу й любити його не знати як...

Пяний йшов вулицею. Нарешті стомився, ліг під хатою і заснув. Власник вийшов з будинку, побачив пяного. Розбудив і каже йому:

— Ти чого проти моєї хати ліг спати?

— А... а... а, яке ти мав право проти мене будувати хату? — відповів пяний.

КУПУЄТЕ АВТО АБО ТРОК?

Насамперед вдайтеся до —

John W. Anonychuk

одинокий український продавець у фірмі

WINNIPEG MOTOR PRODUCTS

АВТА й ТРОКИ

PONTIAC — BUICK — GMC TRUCKS

1290 Main St. — Ph. JU 9-5381 — **Winnipeg**

Марія Гавриш.

ДЕПОРТУВАТИ ЇЇ!

Друга неділя в місяці травні була святом День Матері в усьому культурному світі. По церквах, зібраннях, бесідники виголошували величаві промови в честь матері. Тільки одну матір майже всі народи забувають шанувати — яку я ось тихесеньким словом згадаю, бо ця матір більше, як котра інша переносить страждання.

Катерина приїхала зі Старого Краю тою самою дорогою що й багато інших імігрантів, з кошиком в руці, червоною хусткою на темних косах, личком як свіжа рожа, з усмішкою на устах. Тим то й звернула на себе увагу глядачів, які стояли тут то там групками на пероні стації та з цікавістю приглядалися цим новим "гостям!" Підходили до Катерини із наміром прислужитися — один хапав за кошичок, хотів помогти нести, другий щось розпитував, а кілька пропонували її піти з ними на перекуску до поблизької ресторації. Були й такі, що зі щирої душі дійсно бажали заопікуватися дівчиною, та інші, з лукавістю в душі, з непевним уявленням, підступали до Катерини, масненько вишкірювали до неї свої зуби, підлещувались.

Катерина їхала на роботу, як і всі ті дівчата, що приїхали разом з нею, тільки в неї була та ріжниця, що для неї вже було призначене місце на службу, для неї фармер вислав афидевит і тому Катерина їхала як додому, роботу мала забезпечену.

"За хвилину поїзд відходить, чимскорше беріть свій кошик і ходіть за мною, щоб не втратити поїзду!" — закликав аґент Катерину, який хотів помогти дівчині, розважити її добрим словом. Вона сіла до вагона й поїхала...

Стала до роботи і працювала цілий рік. Була б осталася ще й другий, як би не причина. Катерина була гарна, молода, а в фармера був син, що звернув на неї свою увагу і Катерина сподіється... матірю буде... тому ні батьки, ні син вже більше Катерини не потребують.

Син, бувало, присягався, Біблію цілував, обіцяв одружитися з дівчиною і сердечна Катерина повірила. Мабуть все було б вийшло гаразд, коли б не та причина, коли б Катерина не мала стати матірю. Те одно, страшне їй слово "матірю" — і вся родина зненавиділа дівчину, — тую дівчину, яку перше шанували і вихваляли. Бо фармер та його син були б далі всім розповідали, яка то вона добра, робітниця щира, ну, прямо ангел, але тепер знайшлась причина, тому треба її якнайскорше збутися.

Є люди, що матір люблять понад все, на руках носили б, своє життя віддали б, щоб врятувати життя матері, та є й така матір, яку ненавидять, яку знищили б, закопали б в сиру землю, коли б не страх перед петлею на шиї — оце і стримує їх грішного вчинку!

"Я", — каже фармер, — "дві сотки дам, щоб тільки Катерину депортувати! Я сам подорож заплачу; я маю свідки, що вона з другими ходила, а мій син не є причиною її материнства!" Оттак кричав і грозив батько, а син за

ним потакує, хоч і не вірив в батькові слова, бо добре знав, що йому дівчина свято повірила — та він відповідальности боїться, женитися з Катериною тепер не хоче, бо ж він багацький син, фарму свою має, а Катерина бідна дівчина, імігрантка, робітниця...

Чи ж винувата Катерина, що матірю стала? Він же ж обіцяв женитися, присягв вірність, і так підступом підійшов, дурив її, всяких приман вживав. Виглядало спочатку, що й батьки сприяли ніколи не боронили їм вечорами до пізна сидіти, розмовляти та жартувати, та коли син натішився нею, тоді всі в родині відцурались від неї, депортувати за всяку ціну рішились.

***

Синок росте. Мама тішиться своєю дитинкою, а син зовсім на батька схожий, як викапаний батько! Катерина ночами недосипляє, перші штани для свого синочка шиє, а раненько біжить до роботи — начиння в ресторані миє. З роботи летить додому чимскорше, щоб побачити дорогу дитину, так мусить робити, бож вона мама! А як виросте той син, хто знає, що він скаже, чи може, так як батько, схоче віддалити маму, депортувати її! А може й він зведе невинну дівчину, а звівши, схоче збутися її за всяку ціну! Та ні, не вірить в таке мама, бож вона йому рідна, а над рідною мамою ніхто не збиткується, ніхто її зневажати не сміє!

Та чужі можуть над чужою матірю насміватися, можуть її з погордою зневажати, бож вона їм чужа, а до того ще досить й тяжке пятно покритки. З такою мамою, думають, можна робити що кому забагнеться, сказати що кому схочеться, бож вона вже раз здурена була.

Старий світ має для одної мами велике імя, на педесталь її підносить, а другу маму кидає в болото і насміється над нею. Одну маму обдаровує всякими благами, садовить в красних покоях, наче паву, а іншу замикає в маленькій кімнатці, де вона тулиться із синком, щоб господар плачу дитини не почув!

І так, поки люди стануть людьми, поки витвориться інший світ, я хіба згадаю й Катерину теплим, щирим словом, із глибоким співчуттям в душі, бо для мене вона має ту саму пошану в цім дні, що належиться всім добрим Матерям на світі!

Swystun, Swystun, DeGraves, MacKay & Peters

АДВОКАТИ, НОТАРІ, ПОВНОВЛАСНИКИ і т. д.

608 Great Western Building
356 Main Street
Winnipeg 1, Manitoba
Tel. WH 3-0526

С. Ф. СМИЛЬСЬКИЙ

(S. F. SMILEY)

ОКУЛІСТ

Екзамінує очі

Office — Royal Bank Bldg.
Cor. Selkirk & Salter
Winnipeg

Office Phone: JU 6-2482
Res. Phone: LE 3-8233

Марк Твейн.

ЯК Я СЕКРЕТАРЮВАВ У СЕНАТОРА

Я тепер вже не є приватним секретарем у сенатора. Два місяці сповняв я той уряд зовсім спокійно і дуже приємно, але потім пішло як з Петрового дня — мої роботи вертали назад і показувалися в справдішнім своїм виді. Я вирішив за найкраще — зректися свого уряду. А це сталося ось як:

Одного ранку, ще досить вчасно, прислав по мене мій хліботавець. Я ще скоренько перепачкував потайки кілька вставок в його останню велику промову про фінанси й явився у нього.

Вже його зверхній вигляд віщував якесь лихо. Хустка коло шиї не була завязана як слід, волосся мав розкудовчене, а на лиці видніли ознаки придушеної бурі. Його пальці судорожно стискали пачку листів; я вже знав, що це наспіла страховинна почта з побережжя Тихого Океану.

Він відізвався:

— Я думав, що ви урядник, на якого можна спуститися...

Я відповів:

— Так і є, пане.

А він на це:

— Я передав вам листа від кількох моїх виборців з держави Невади, в якім вони просили про заснування почтового уряду в Балдвін-Ренч, і казав вам відповісти на нього — бистроумно, на скільки лишень у вас змоги — наводячи причини, які переконали б тих, що нема дійсної потреби основувати почтовий уряд в згаданій місцевості.

Я віддихнув легше.

— О, якщо не маєте нічого більше, пане сенаторе, то я це полагодив як треба.

— Так, ви полагодили, як треба! Ось я вам перечитаю вашу відповідь — чи не засоромитесь...

Вашінґтон, дня 24 листопада.
Панам Смітові, Дженові
і Товаришам.

Панове!

Кат зна, нащо Вам в Бальдвін-Ренчі початкового уряду? Нащо б він Вам здався? Знаєте ж що туди приходили б листи, а Ви ж не потрапите їх прочитати. Опріч того листи з грішми, що мусіли б переходити через Ваше містечко в інші місцевості, мабуть, не дійшли б до призначеного місця. Ви ж самі це легко зрозумієте; так само зрозумієте, що воно спричинило б нам усім багато клопоту. Ні, не робіть собі ні дрібки надії на почтовий уряд у Вашім леговищі.

Мені лежать на серці Ваші найсвятіші інтереси і я відчуваю, що почтовий уряд був би для Вас лише глупою забавою. Ви знаєте, чого Вам найбільше потрібно? Гарної вязниці — гарної, кріпко збудованої вязниці і вільної школи. Ті заведення принесуть Вам тривалу благодать, зроблять Вас справді вдоволеними і щасливими. Я сейчас візьмуся за цю справу.

Ваш щиро прихильний

Марк Твейн.
За Джемса В. Н.
сенатора Злучених Держав.

Ось як ви відповіли на того

листа! Ті люди пишуть мені, що повісять мене на першій — ліпшій галяці, коли тільки покажуся на їхній території і я цілком переконаний, що вони говорять не на вітер.

— Ну, пане сенаторе, я не знав, що їх чимнебудь так обиджу. Я хотів їх тільки переконати,

— Ах, так, ви дійсно переконали їх, про те я ні дрібки не сумніваюся. Ну, але ось друга проба... Я дав вам прохання деяких панів з Невади, що просили мене провести в конґресі проєкт закона, силою якого єпископська церква методистів в державі Невада дістала б корпораційні права. Я казав вам у відповіді зазначити, що видання такого закона лежить властиво в обсягу законодавства даної держави і просив вас, старатися довести їм, що з огляду на теперішню слабосилість релігійного елєменту в тій новій республиці ледви чи було б дозволене випосажувати церкву корпораційними правами. А як же ви це написали?

Вашінґтон, дня 24 листопада.
Всечеснішим панам Джону
Галіфаксові і Товаришам.
Панове!

Ви мусите звернутись зі своєю спекуляцією до законодавства Вашої власної держави, конґрес нічого не знає про релігію. Та тільки не спішіться, бо те, що Ви загадуєте, зовсім непрактичне для Вашого молодого краю — ба воно навіть смішне.

Люди там у Вас, що ніби релігійні, не домагають на умі, в моралі і в побожності — одним словом більш — менш у всьому. Отже Ви зробили б розумно — даючи спокій цій справі; сяк чи так Ви до нічого не доведете. Бо ж для такого, корпораційними правами випосаженого товариства, як Ваше, Ви не можете видати ніяких акцій, а коли б і могли то попадете в вічні клопоти. Інші секти будуть Вас поганити, руйнувати, продадуть Вас нижче ціни коштів і Ваше товариство цілком збанкротує. Ви вийшли б на тім так само, як зі своїми копальнями срібла — цілий світ набрав би переконання, що Вам ходить лише о простий швіндель. А Ви ж повинні уникати всього, що могли б таку святу річ ввести в неславу. Стидайтеся! — ось що я думаю про Ваше прохання. Ви кінчите її словами: „А ми будемо повіки молитися". На мою думку це було б найрозумніше — того Вам справді потрібно.

Ваш щиро прихильний
Марк Твейн.
За Джемса В. Н.
сенатора Злучених Держав.

Це премудре „посланіє" прикладає мені ніж до горла серед релігійного круга моїм виборців. Але щоб політична смерть нехибно мене не минула, підшепнув мені якийсь лихий дух доручити вам те пропамятне письмо від достойного круга старших панів, що творять колеґію міської ради Сан-Франціска, щоб ви на нього відповіли. В пропамятнім письмі міститься просьба, щоб конґрес законом затвердив містові право на місце для водних будівель в передній стороні міста. Я сказав вам, що це річ, в яку вдаватися було б не дуже безпечно. Отже я поручив вам написати до радних міста в такім змислі, щоб нічим не вязатися — лист двозначний — де б,

наскільки лишень вдасться, вимінути всяку обіцянку а навіть мову про водні будівлі. Коли у вас ще є трохи чуття, трохи сорому, — то цей лист, що ви його написали на основі того припорученя, а я вам його ось відчитаю, повинен хіба нагнати вам сорому по самі вуха. Ви написали:

Вашінґтон, дня 27 листопада.

Поважаній колеґії
радних міста і пр.

Панове!

Юрій Вашінґтон, вельмишановний батько нашого краю, помер. Його, довге, славне ділами життя закінчилося, ах, на віки. В цій частині нашої батьківщини тішився він загальною пошаною, а передчасна його смерть покрила жалобою всю громаду. Він вмер дня чотиринадцятого грудня 1799 року. Мирно розстався він з місцем своїх почестей і славних вчинків — він найбільш оплакуваний і найщиріше люблений герой, якого колинебудь земля відступила смерті. І в такий то час Ви говорите про місця на водні будівлі! Яке ж місце йому призначене у всесвітній історії?

Що то є слава? Слава — це випадок. Сер Ісаак Нютон відкрив що яблуко впало на землю. Їй-Богу, таке відкриття можна зробити щодня та й мільйони людей перед ним це відкривали. Але його батьки й свояки були люди впливові, то й почали скрізь роздувати ту малозначну подію, поки не зробили з мухи вола — за ними ж простодушний світ давай і собі трубіти — та й нараз, як батогом тріснув, той чоловік став славним. Затямте собі добре ці думки — вони стануть для вас дорогоцінним скарбом.

Поезіє! Солодка поезіє! Хто може зміряти скільки світ тобі завдячує!

Марійка мала ягничку
З руном біленьким мов сніг,
Куди пішла лиш Марійка,
З нею ягничка й собі.
Джек і Джон вилізли на горб
Набрати коновку води —
Джек злетів та й вязи скрутив,
А за ним і Джон стрімголов.

Обі ці події я уважаю справжніми, бо ж і добірна в них мова і ані сліду там неморальних тенденцій. Вони доступні всім ступням розуму, надаються для кожної сфери життя — в полі, в дитячій кімнаті, у варстаті. Особливо ж повинна їх знати кожна міська рада.

Високошановні д о с т ойники! Напишіть ще раз! Ніщо не впливає на чоловіка так корисно, як дружня переписка. Пишіть ще раз, — а коли в цім Вашім пропамятнім письмі є може щось особливо цікавого, то без короводів поясніть мені. Я завсіди готов дуже радо послухати вашого цвірінкання.

Ваш щиро прихильний
Марк Твейн
За Джемса В. Н.
сенатора Злучених Держав.

—Ось цей ваш страшний лист! Він мене ріже без ножа! Чиста розпука!

— Мені вельми прикро, коли тут що не так як треба, але — але я все таки бачу, що справу місць на водні будівлі ми доволі зручно виминули!

— Чорта там виминули! О!... Але нехай вже! Тут виходу нема — крути-верти, треба вмерти. А оцей останній ваш твір, що тепер його відчитаю, вже запечатав усе. Я зруйнований чоловік! Мене

щось наче б кольнуло, коли передав вам листа з Гумбольдта, де було прохання, щоб почтову дорогу з Індіянської долини до Шекспірового пригірка і з лежачих між ними осель перенести в части на старий Мормонський гостинець. Але я сказав вам, що то справа дразлива, і остерігав вас, щоб не відповідали по щирости, а відповісти невиразно, так, щоб ті, що просять, остались ні в цих ні в тих. А яку ж ви прокляту відповідь дали в своїй злощасній наївності! Гадаю, що заткаєте собі вуха, якщо в вас ще є дрібка сорому!

Вашінґтон, дня 30 листопада.
Панам Перкіжові, Ваґнерові
і Товаришам.

Панове!

Дуже то дразлива справа — Індіянська дорога, але коли візьмемося до неї з належною зручністю, та двозначністю, то я не сумніваюся, що в цей, чи в той спосіб дійдемо до ладу, бо місце, де шлях минув Леси-Мідов, ген там, де то минулої зими оскальповано тих двох ватажків — Нездарного Местника і Хмароїда — а що одні хотять мати туди дорогу, а другі, задля особливих пригод воліють куди інде, бо Мормонський гостинець виходить з Мосбі о третій годині рано і на Джовбонфлєт іде до Блєчера, а відтак вниз до Джеґ-Гендль, де скручує направо й очевидно полишає й містечко на правому боці, Довсонс остається ліворуч, де дорога йде наліво попри згаданий Довсонс а потім дальше до Томагавка, через що гостинець буде дешевий і легше доступний для кожного, хто до нього може дістатися та й для інших людей він вказує найбільші користи, отже для переважного числа людности дає найбільше добра, через що я дозволю собі мати надію, що і нам також.

А покищо я дуже радо готов подати Вам від часу до часу і дальші відомости в цій справі, коли Ви тільки забажаєте цього та коли почтовий департамент буде мати змогу ті вісти мені доручити.

Ваш щиро прихильний
Марк Твейн
За Джемса В. Н.
сенатор Злучених Держав.

— Ось вам! Ну, що ж ви на це?!

— Гм, не знаю, пане сенаторе. Воно — ну, мені здається . . . воно здається написано досить двозначно.

— Двознач . . . — а забирайтеся мені з хати! Я зруйнований чоловік. Ті дикуни з Гумбольдта ніколи не забудуть мені того нелюдського листа на їх голови. Я втратив пошану у церкві Методистів, в колєгії міської ради . . .

— Ну, на це я вже нічого не кажу, бо може й справді я в своїх листах до тих панів висловився трохи залагідно. Але тим з Балдвін-Ренча я ж догодив, пане сенаторе!

— Забирайтеся мені з хати! Та й борони вас Боже переступити ще коли мій поріг.

Я добачив у цьому вже щось ніби замаскований натяк, що сенаторові не треба більше моїх услуг і я зложив свій уряд. І ніколи вже не хочу бути приватним секретарем у сенатора. Тим людям ніяк не догодиш. Вони ж нічого не розуміють, то й не дивниця, що не потраплять оцінити нашої праці.

Остап Вишня.

ЯК Я ВЧИВСЯ ПЧОЛЯРУВАТИ

Гостював я якось на селі в дуже красного чоловяги Семена Андрієвича, вчителя народньої школи й дуже досвіченого пчоляра.

Семен Андрієвич був дуже ласкавий і взявся навчити мене пчолярувати, доводячи мені всіма способами, що пчільник дуже прибуткова штука, а добре налагоджене пчільництво — дуже велика підмога народньому господарству.

— Вчіть, — кажу... — Будемо, кажу, — народнє господарство поліпшувати.

Взялися, значить, ми вчитися. На початку добре все пішло.

Вже я знав, що скринька деревяна, де пчоли гудуть, зветься — вулик.

Дірочка, куди пчоли входять і звідки вилазять — то вічко.

Дізнався я про колоди і про рамкові вулики.

Показував пальцями на пчільнику:

Оце Дадан!

Оце Левицький!

Одне слово — радувався, радувався й Семен Андрієвич.

— З вас, — казав мені Семен Андрієвич, — не поганий пчоляр буде.

— Постараюся, — кажу. — Дуже, — кажу, — мед солодка й смачна штука! Дуже, — кажу — мені пчолярство до вподоби.

Прочитав мені Семен Андрієвич лекцію про те, яка корисна штука мед, як лік, як пчільник впливає добре на чоловіка, як він допомагає буджетові й т. д., й т. п.

— Буду — думаю собі — пчолярувати...

Щовечора ми мед їли. І з чаєм мед їли! І з медяниками мед їли!

— Буду, — думаю собі, — пчолярем!

— А завтра, — каже Семен Андрієвич, — будемо вулики дивитись — будемо перевіряти. Зазнайомлю вас з пчоляною родиною, з внутрішнім життям пчіл..

Настало завтра.

— Ходімте!

— Ходімте, — кажу.

Сітки надівати не будемо, бо пчоли — каже Семен Андрієвич, — у мене смирні. Італійські. Ви тільки стійте смиренько, не розмахуйте руками — спокійно стійте. Найголовніше спокій. І ніяка тоді вас не вкусить...

— Постараюся — кажу, — спокійно. — І руками не буду розмахувати.

Пішли ми.

Зняв Семен Андрієвич покришку.

Дззз! Дзз!...

— Нічого! Нічого! Це вони спочатку. Зараз заспокояться. Не махайте руками!

— А хіба я махнув?

— Махнули!

— То рука сама махнула!

— Не махайте!

— Ой, дивіться, пане вчителю, самі, а я втечу! Ой!

Двинув я вниз поміж вишником. Заплющив очі і перевернув колоду.

— Падайте, — кричить Семен Андрієвич.

— Не впаду, мабуть, — кричу. — Куди далі втікати?

Ускочив я в ярок. Встромив голову в воду. Вискочив потім із ярка, перескочив через пліт та вулицею до школи!

Діти покинули забаву:

— Дивіться, як вуйко прудко біжить?! Чого то вони так? Вскочив я в школу. Прибігла Ганна Степанівна. Почали витрясати „італіянку" з-за пазухи.

Потім прикладали мені пятаки, амоняком натирали.

Опух я і дуже мене боліло все.

— — — — — — —

Не вивчився я на пчоляра. Довелося на письменника йти.

Усе в мене в пчолярстві гаразд. І розумію я його, і хосен із нього розумію...

От тільки не можу, щоб рукою не махнути.

Простіть, товариші, мою руку: не може вона вдержатись.

А пчіл все таки розводьте.

Не розмахуйте тільки, будь ласка, руками.

Відповідь по суті

Гість приїхав верхи, коли вже настав час обідати. Хоч на подвірі блукало чимало курей та качок, скупий господар сказав:

— Вибачте, але я не можу просити вас, щоб ви залишились пообідати, бо в хаті нічогісіенько нема, як виметено.

Почувши це гість, попросив ножа і заявив, що на обід він зарiже свого власного коня.

— Але на чому ви поїдете додому? — запитав господар.

— На одній з ваших качок, — відповів гість.

WESTFALIA *Електричні та ручні Сепаратори сметани*

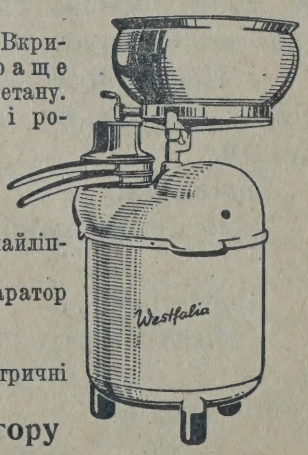

Не ржавіють. Вкриті ніклем. Краще відбирають сметану. Замітні красою і роботою.
Зроблені на ціле життя. Дійсно найкращі в світі — і ваше найліпше купно.
500 ф. сепаратор комплет.
$189.50
Інших мір електричні сепаратори
від $79.50 вгору

"DOMO" і "WESTFALIA"
ручні сепаратори
від $32.50 вгору.

Побачте нашого торгівця або пишіть до:

C. A. DeFehr & Sons
Limited
78 Princess St. Winnipeg, Man.
10970—84th St. Edmonton, Alta.

За всякими аптекарськими потребами вдавайтеся до:

CHARLES DRUGS

на розі вулиць
Selkirk & Charles
WINNIPEG

Евген Угринюк, управитель.
Телефон JU 2-4898

MEMORIAL FUNERAL CHAPEL

PHONE: JU 9-4911

G. ZAWIDOSKI, Manager

Selkirk & Parr

WINNIPEG, MAN.

Відділ Молоді

СИРІТКА В ЛІСІ

Ішла сирітка вночі лісом і заблудила. Вранці зо страхом побачила, що вона зовсім не знає, де вона. І стала плакати-ридати:

— Що ж пічну я сама одна в лісі, де душі живої немає. Доведеться вмерти з голоду.

Ішла сирітка лісом та й ішла, все дороги шукала, але ніде й слі[illegible] Коли ж на[illegible] Цілий її стрій був золотом [illegible] зетований, а її маленькі постоли [illegible] аж мерехтіли від самоцвітів.

Було, як вийде Лада вранці зі своєї колибки, з самого синього кришталу зробленої, та стане на горах усміхнена та золотом осяяна, — то веселиться тоді й радіє ціла Україна. До неї злiталися всі пташки, співаючи їй свої пісеньки, а куди б вона не йшла, де б не станула, скрізь навкруг неї зараз зацвітали ріжні барвисті та запашні квіточки.

Добре було жити людям на Україні за Юра та Лади. Юр боронив їх своїм топірцем від лихих потвор — Кострубка-Мороза та відьми-Марени, Зими лютої, що все закрадалася на Україну, щоб морозом та студинню усе повбивати: і квітки і пташок і людей, а цілий світ обернути у ледяне дерево; там найдеш гарненьку постіль.

Сирітка вчинила те, що голуб велів, відчинила друге дерево, найшла гарненьку постіль. Помолилась Богові, поклалася і смачно заснула. Вранці прилетів голуб утретє і знову з золотим ключем.

— Відчини цим ключем це третє дерево, найдеш там гарний одяг.

І справді: відчинила сирітка за[illegible] знайшла в ньому гарне хмари, та [illegible]лотом шите й само[illegible] чав на спілку з в[illegible]ого й ж[illegible]реною. Зимою заморожувати річку, стави та потоки; засипати снігом доли та гори, щоб знищити на Україні і людей, і звірів, і птахів, і комах, і рибок, і квіти і все...

Квіти померзли і посхилялись до землі, але своїми головками та листям прикрили свої корінці, щоб хоч ті не погинули; звірі поховались по лісах та нетрах; птахи втекли у Вирей, а рибки закопалися в намул на дні річок, потоків та ставів. Люди закуталися у своїх колибах та хатах і налякані журилися, що з ними буде, бо знали, що Кострюбко вбив Юра, а Ладу вивіз десь далеко на Північ.

Коли оце діялося, одної ночі

там різних перстенів силу-силенну. Вони будуть розсипані по столі. Не дивись на хороші перстені з дорогими самоцвітами, а знайди простий перстень з заліза, що там буде, і принеси мені, та все те якнайшвидше.

Дівчина пішла до хатини, до першої світлиці. Побачила старезну жінку, що дуже здивувалася і сказала:

— Здорова була, моя дитинко!

Але сирітка не відповідала нічого, лише пішла до других дверей.

— Куди ж це ти? — крикнула стара й намагалася вхопити її за спідницю. — То моя хата, і ніхто не має права тут господарювати.

Але сирітка вирвалася і сміливо ввійшла до другої світлиці. На столі побачила силу-силенну найрізніших перстенів, що блищали й приманювали до себе її очі. Сирітка стала їх перекидати, та не могла знайти залізного перстеня. Раптом побачила стару [illegible] від [illegible] її клітки. Замітно [illegible] роботою.

Зроблені на ціле життя. Дійсно найкращі в світі — і ваше найліпше купно.
500 ф. сепаратор комплет.
$189.50
Інших мір електричні сепаратори
від $79.50 вгору

"DOMO" і "WESTFALIA"
ручні сепаратори
від $32.50 вгору.
Побачте нашого торгівця або пишіть до:

C. A. DeFehr & Sons
Limited
78 Princess St. Winnipeg, Man.
10970—84th St. Edmonton, Alta.

хотіла втікати із світлиці. Тоді сирітка мовчки підійшла до неї, взяла клітку, вийняла птаха й побачила в нього в дзьобі залізний перстень. Взяла вона перстень і щосили побігла до свого голуба. Та голуба не було. Дівчина стала під деревом та чекає. Тоді їй здалося, що дерево стало м'якшати, і нагло гілки обняли її. Повернувшись, замість дерева, вона побачила красного молодчика. Він сказав:

— Ти звільнила мене від чарів лихої чарівниці. Це вона зачарувала мене в дерево. Щодень, на кілька годин я міг ставати голубом; та доки не мав я залізного перстеня, не міг вернутися до людської подоби.

В цій хвилині стали перед ним його слуги й коні, що їх теж чарівниця замінила була в дерева. Вони поїхали разом до його царства, бо [illegible]

[illegible] аптекарськими [illegible] потребами вдавайтеся до:

CHARLES DRUGS
на розі вулиць
Selkirk & Charles
WINNIPEG
Евген Угринюк, управитель.
Телефон JU 2-4898

MEMORIAL FUNERAL CHAPEL
PHONE: JU 9-4911
G. ZAWIDOSKI, Manager
Selkirk & Parr
WINNIPEG, MAN.

КАЗКА ПРО ЮРА ТА ЛАДУ

Колись, давно-давно, жило-було собі на Україні подружжя Юр та Лада. Юр був здоровий, як весняний дощ, а дужий, як грім; мав вуса і брови чорні, очі карі, а чупер то аж по плечах йому стелився. А ходив у гуцульськім строю, що здалеку мерехтів кармазином, золотом та діямантами. Часом, було, як ударить своїм крицевим топірцем, чи в хмару, чи в скелю, чи в старовинну сосну, — то блискавки били, грім гремів аж гори тряслися.

Лада мала кругленьке личко, носик кирпатий, уста червоні — як калина; очі сині — як волошки в житті; яснорусяве аж золоте волосся, гладко причесане, осінювало її голівоньку і спадало двома важкими косами на плечі. А була Лада теж, як гуцулочка вбрана. Цілий її стрій був золотом вигаптований, а її маленькі постоли то аж мерехтіли від самоцвітів.

Було, як вийде Лада вранці зі своєї колибки, з самого синього кришталу зробленої, та стане на горах усміхнена та золотом осяяна, — то веселиться тоді й радіє ціла Україна. До неї зліталися всі пташки, співаючи їй свої пісеньки, а куди б вона не йшла, де б не станула, скрізь навкруг неї зараз зацвітали ріжні барвисті та запашні квіточки.

Добре було жити людям на Україні за Юра та Лади. Юр боронив їх своїм топірцем від лихих потвор — Коструб ка-Мороза та відьми-Марени, Зими лютої, що все закрадалася на Україну, щоб морозом та студинню усе повбивати: і квітки і пташок і людей, а цілий світ обернути у ледяне царство. Але Юр лиш тоді міг поборювати тих ворогів, коли при нім була Лада, що своїм весняним усміхом та сяйвом зогрівала його до тих геройських подвигів.

Та одного разу так сталося, що Лада зайшла десь далеко від Юра на Угорщину, чи що, у гості до свого братчика-Полудня. З цього скористав Кострюбко-Мороз. Він зненацька із засідки напав на Юра, вбив його, і його коня і все порубав на макове зерно. Пігнав на Угорщину, вхопив Ладу, що вже повертала до свого Юра, і ломчав з нею геть далеко-далеко на Північ і сховав у своїм величезнім ледянім теремі, що стояв на скелі між сніговими хмарами над замерзлим північним морем. Упоравшись так з Юром і Ладою, Кострюбко спустив з ланцюгів у своїм замку Студені Вітри і сказав їм гнати на Україну снігові хмари, та й сам подався туди і почав на спілку з відьмою Мареною-Зимою заморожувати річку, стави та потоки; засипати снігом доли та гори, щоб знищити на Україні і людей, і звірів, і птахів, і комах, і рибок, і квіти і все...

Квіти померзли і посхилялись до землі, але своїми головками та листям прикрили свої корінці, щоб хоч ті не погинули; звірі поховались по лісах та нетрах; птахи втекли у Вирей, а рибки закопалися в намул на дні річок, потоків та ставів. Люди закуталися у своїх колибах та хатах і налякані журилися, що з ними буде, бо знали, що Кострюбко вбив Юра, а Ладу вивіз десь далеко на Північ.

Коли оце діялося, одної ночі

Срібний Вовк біг по небу і, глипнувши на землю, вздрів під лісом на сіножаті посіченого Юра та його коня. Там же неподалеки лежав, поблискуючи до сонця, і Юрин топірець. Срібний Вовк зіскочив з неба і поогляда вши вбитого, помчав у Чорногору. Там знайшов ті буркути, з яких тече цілюща та живуща вода. Набрав тієї води у дві пляшечки і бігцем вернувся туди, де лежало Юрове тіло. Покропив його цілющою водою. — Юр підскочив на рівні ноги та й каже:

— Ой, як я довго спав!

А Срібний Вовк на те:

— Як би не я, ти б ніколи вже не встав! — Та й розповів йому, що з ним сталося, і що Кострюб Ладу вкрав та завіз до свого замку на далекій Півночі.

Глянув Юр навкруги по цілій Україні, на усе те знищення, яке Мороз з Мареною-Зимою наробили. Жаль йому стало Лади та й жаль бідного, замученого тими лихими потворами народу. Поїхав би Ладу визволяти та коня немає...

— Сідай на мене! — каже Срібний Вовк. — Я тебе повезу.

Юр підіймив із землі свій топірець, сів на Срібного Вовка та помчав, наче степовий вітер.

Їхав він, та й їхав, аж уздрів на дереві сокола. Ухопив Юр за лук та вийняв із сагайдака стрілу і націлився в того сокола. А сокіл йому тоді каже:

— Даруй мені життя, може я тобі в пригоді колись стану!

Юр подарував соколові життя та й поїхав далі.

Їхав він на Срібному Вовкові та й їхав, аж опинився коло одної криниці, щоб з неї води напитися. Зачерпнув черпаком Юр води з криниці, аж дивиться а в черпаку великий пструг. А пструг його благає:

— Пусти мене у воду, може я тобі колись у пригоді стану!

Юр узяв та й пустив пструга назад у криницю, та й поїхав на Срібному Вовкові далі.

Тепер Срібний Вовк вхопився горішнього плаю і пімчав Юра поміж золотенькими зорями туди на далеку Північ, де на високій скелі закутаний сніговими хмарами, стоїть з леду збудований Кострюбків терем. На Півночі царила вічна ніч та бовваніли снігові кучугури. Тільки від мурів Кустрюбчиного замку мерехтіло синє світло, холодне, як і та крига, з якої той замок був поставлений. У численних вікнах замку, що були без рам та шиб, теж на всіх дванадцятьох поверхах світилося тим самим холодним синім світлом. Лиш з одного вікна сіяло золотом. — Там була Лада.

Приблизившись до замку, Юр скочив зі Срібного Вовка і сказав йому на себе ждати неподалік за горбом, а сам просто пішов до брами. В теремі усе стояло наростіж, бо Кострюб знав, що до нього ніхто зі світа не дістанеться, а Лада не маючи на чім, не втече. Переходячи з кімнати до кімнати, з сіней до сіней, з поверху на поверх, Юр не подибав у тім замку, ані слуг, ані меблів, — нічого, лише голі морозом замуровані стіни. Нарешті підійшов він на дванадцятім поверсі до одної кімнати, що мала одвірки завішені туленячими шкірями. Відхилив Юр ті шкіри і вздрів у тій кімнаті Ладу, що сиділа на вкритому шкірами ослоні, зробленім з леду; си-

діла і плакала, за своїм Юрасем побивалася, знаючи, що його вже на світі немає, бо Кострюб убив його... Та як уздріла Юра, то аж скричала з радости:

— Чого ж ти сюди прибув? Та ж він тебе знов убє?

— Не бійся! Лиш як Кострюб верне, спитай його: в чім його смерть. Не встиг Юр з Ладою поговорити, коли чують — Кострюб вернувся.

— Ой лишенько мені! — вдарила Лада об поли руками. Хо-

— Чи то правда, що ти смерти не маєш?

А Кострюб усміхнувся:

— Є — каже і в мене смерть, та вона так схована, що годі її знайти!

— Де? — питає Лада. — Може не будеш боятися мені сказати?

— Тебе боятися? Певно що ні!... Боявся б щоб твій Юра не довідався, та його на світі вже немає.

— То скажи!

Юр підійняв із землі свій топірець, сів на Срібного Вовка та помчав, наче степовий вітер.

вайся хоч під оту шкіру за ослоном!

Лиш Юр сховався, а Кострюб уже до кімнати. Посапав носом та й каже:

— А чого тут українським духом чути?

А Лада йому відповідає:

— Та ж ти тепер з України повернувся, то й не дивота, що український дух ще чуєш!

Дала Лада Кострюбові вечеряти та й каже:

— Мені не квапно...

— Видно, що ти лиш так хвалишся, а сам не знаєш!

— Знаю!

— Ні, не знаєш!

— Знаю! А щоб знала, що я нікого не боюся, то слухай! — загнався Кострюбко.

— На заході, ген над Варяжським морем, росте тисячилітний дуб. — Під тим дубом є залізна скриня. В тій скрині — сидить заяць, а в зайцю — качка, в

в качці — яйце, а в тім яйці моя смерть. Хто те яйце розібє, той мені смерть спричинить!

А Юр під ослоном лежить та все, що Кострюб каже, собі на вус намотує. Як Кострюбко пігнав знов на Україну, то Юр попрощав Ладу та й сказав, щоб невдовзі його знову сподівалася. Він вибіг з терему, скочив на Срібного Вовка і подався до Варяжського моря того дуба шукати. Срібний Вовк скоро знайшов того дуба, а Юр почав його відразу рубати своїм золотим топірцем. Геть на всі боки летіли великі тріски, і незабаром дуб затріщав і почав падати, а як упав, то аж землею струсило. У пеньку, що був порожний, Юр уздрів залізну скриню. Як відчинив він ту скриню, з неї вискочив величезний заяць і побіг до ліса, та Срібний Вовк дігнав його і роздер. З роздертого зайця вилетіла качка і полетіла понад морем. Почіхав собі Юр потилицю та й подумав:

— Шкода усього мого труду!

Та в тую мить за качкою пігнався той сокіл, що йому Юр життя подарував. Вдарив згори сокіл на качку і впявся їй у плечі своїми гострими кігтями. Та качка пустила яйце і воно упало на дно моря.

— Це ще гірше! — сказав Юр.

Але дивиться, а той пструг, що він його у воду пустив, пливе до берега і несе в роті те яйце.

Зрадів Юр, узяв яйце, подякував соколові та пстругові, сів на Срібного Вовка і поїхав назад на далеку північ до Кострюбкового терему.

Приїхав та й іде просто без жадного страху на дванадцятий поверх до Лади. Увійшов до Ладиної кімнати, а Кострюб там уже є.

— Га, опришку! — заревів Кострюбко — по свою смерть сюди прийшов.

— Не по свою, а по твою, потворе лютий! — відповів йому грізно Юр і показав Кострюбові яйце.

Як уздрів Кострюбко-Мороз свою смерть то залебедів до Юри:

— Юрасю удалий та гарний, уважай!... Не жартуй з тим яйцем!... Дай його сюди!... Бери Ладу і їдьте геть собі. Я вас зачіпати більше не буду. Дарую вам обоїм життя, лиш віддай мені яйце.

— Ні, потворе! — відповів Юр. — Досить уже лиха ти накоїв та намучив мій український люд... Пропадай!... І з тими словами Юр кинув яйцем об землю. Яйце хляпнуло на підлогу, а Кострюбко-Мороз скрикнув і розлився водою.

Враз усе відмінилося! З полудня повіяли теплі вітри і Кострюбів замок почав топитися. Ладине личко та одежа засіяли ще дужче. Сів Юр з Ладою на Срібного Вовка і той попід небесами пігнав зі своїми їздцями на Україну.

Вчула відьма Марена-Зима ту зміну в світі, та й чим скоріше вивтікала з України. А на Україні стає тепло та ясно. Сніги стопилися, морози щезли. Налетіла з Угорщини велика тьма пташок і заповнився світ їхнім співом та веселощами, бо Юр з Ладою вернулися на Україну.

Вздріли і люди відміну на дворі та й повиходили зі своїх колиб та хат, а їхні старші люди, дивячись на сонечко, як воно щодня стає яснішим, казали:

— Радійте діти! Юр з Ладою до нас знову повернулися!

Де не їхав Юр з Ладою по Україні, там воскресали помороженні Кострюбком квітки і забарвлювали собою гори і доли. Зеленіла травичка, розвивалися ліси, бреніли бджілки і пестрі метелики мерехтіли у повітрю. Рибка з радощів весело стрибала у воді. Серни та олені збігалися, щоб Лада попестила їх, а пташки своїм співом вітали і проводили переможного Юра і його любу дружину, Ладу.

Дівчата виходили в гаї і співали пісні в честь Лади:

„Весно-Красно, Весняночко!
Де ти зимувала?
У лісочку на дубочку
На сорочку пряла!

Добре то було на Україні за Юра та Лади.

Що наш Дніпро бачить

Далеко на північ,
В Білоруськім краю,
З височин валдайських
З джерел випливаю.

І спершу маленький,
Нивами, лугами,
Я пливу й братаюсь
З меншими ріками.

Аж на Україні
Я пливу широко
І хвилями граю
Високо, глибоко.

Аж любо всміхнуся,
Як Київ побачу,
В погоду весело
Танцюю і скачу.

А в бурю-негоду
Реву, що аж лячно;
Все топлю, що в мене
Впаде необачно.

Повагом під Канів
Широко спливаю,
Могилі Шевченка
Я пісню співаю.

А далі Суботів
Гетманський побачу,
Згадаю минуле,
І нишком заплачу.

Степами — ярами
Йдуть мої дороги,
Тут стогнуть закриті
Високі пороги.

І що я тут бачу
На своїй дорозі:
Сумний бачу нарід,
Що плаче в тривозі.

І далі на південь
Іде моя лава,
Де Січ гомоніла,
Козацькая слава.

Січ-Мати та й Батько
Був Луг Великий,
Я з ними говорю,
Бо я стоязикий.

Все ширше і глибше
Іду між степами
В Лиман упадаю
Девятьма гирлами.

І коло Херсону
Кочу хвилі-гори,
А там упадаю
У Чорнеє Море.

І з морем вітаюсь,
І з морем говорю,
Шукаю потіхи
У смутку і в горю.

О. П.

ЧЕРВОНИЙ ПТАХ

(Китайська казка)

Діялося це давно-давно. В густому лісі, біля одного села в південному Китаю, жив убогий дроворуб-удовець, з малим десятилітнім синком, на ім'я Чуй. У великій біді жили батько з синком, так, що і батько і малий хлопець мусіли важко працювати в заможніх селян, щоб заробити собі на прожиток. Та ще гірша доля зустріла малого Чуя, коли його батько одного дня закрив очі на віки. Не залишалося малому сироті нічого іншого, як залишити свою вбогу хатину і йти в світ, шукати щастя між добрими людьми. Так і зробив малий Чуй.

На його щастя не був він зовсім самітний. З ним пішов у світ і його любий червоний птах, на ім'я Чу-чу, що товаришив йому ще за життя батька в убогій хаті і розвеселював обидвох, як умів. А вмів цей птах Чу-чу багато. Передовсім умів він вимовляти багато слів і речень, бо ще старий батько вивчив птаха тієї штуки. Птах дуже привязався до малого хлопчини, та й не диво. Цей хлопець ділився з птахом усім, що найліпше мав. Він доглядав його дуже дбайливо, вистелював йому щодня клітку свіжим мохом, подавав йому все свіжого харчу, приносив з ліса свіжих ягід і товстих комах. То не диво, що хоча кліточка була завжди відкрита і Чу-чу літав собі свобідно, куди хотів. Він завжди прилітав додому і в думці йому не було, залишати хату бідного дроворуба і свого малого опікуна. Бо чи й знайшов би він де кращу опіку і кращу охорону в час стужі й слоти?

Тепер цей любий червоний птах станув хлопцеві-сироті у великій пригоді. Коли хлопець ішов так село від села і ніде не міг знайти ні служби, ні притулку, бо всі люди мали багато своїх дітей, то птах своєю мовою веселив людей і вони давали хлопцеві й птахові бодай попоїсти.

Та все ж довга і даремна мандрівка далася хлопчині і птахові дуже взнаки. Хлопчина майже все голодував і так збився з сил, що вже й не міг далі йти.

Одного дня, коли вони від раннього ранку до полудня йшли пустинною околицею, хлопець так утомився, що впав на дорозі і не міг рушитися. Тоді червоний птах Чу-чу сів йому на плече та як став примовляти та жартувати, то розрадив хлопця настільки, що він встав і рушив у дальшу дорогу. Так перед вечором вийшов хлопчина на одну гору і побачив з неї в долині велике місто. Тут сів він спочити і задумався. Певно зажурився тим, чи в тому місті знайде бодай таких добрих людей, як знаходив по селах, що хоча вбогі, але все ж таки не жаліли йому дати шматка хліба, чи ложку страви.

Тоді птах Чу-чу сів хлопцеві на плече і сказав:

— Продай мене! Продай мене!

Хлопець налякався і здивувався, звідки птах Чу-чу вміє сказати те слово — бо ні батько, ні він ніколи птаха тих слів не вчили. Та й налякався самої думки про

продаж птаха. Де ж би він хотів позбутися єдиного свого товариша і приятеля в горю!

Та коли так спровола рушили з горба вниз і стали наближатися до міста, птах далі не переставав говорити йому: „Продай мене! Продай мене!...” І як на те диво, побачив хлопчина Чуй вже перед містом, що з міста вийшов на прогульку знатний мандарин— а був це мандарин Чанґ-Ченґ. Його несли довгокосі слуги у величавій носильці. Коли мандарин побачив бідного хлопця, сказав слугам станути — і сам вийшов з носилки та наблизився до хлопця, що сів тимчасом на придорожньому камені.

Мандарина зацікавило вже здалека те, що у хлопця на плечі сидить птах. Він задумав побавитися птахом і став розпитувати хлопця про все. Коли ж довідався, що птах говорить, запитав жартом птаха:

— А знаєш ти, Чу-чу, хто я такий?

А птах з місця відповів:

— Груба риба! Груба риба!

Мандарин почав реготатися з утіхи і відразу сказав до хлопця:

— Продай мені червоного птаха Чу-чу!

Заки хлопець міг відповісти,

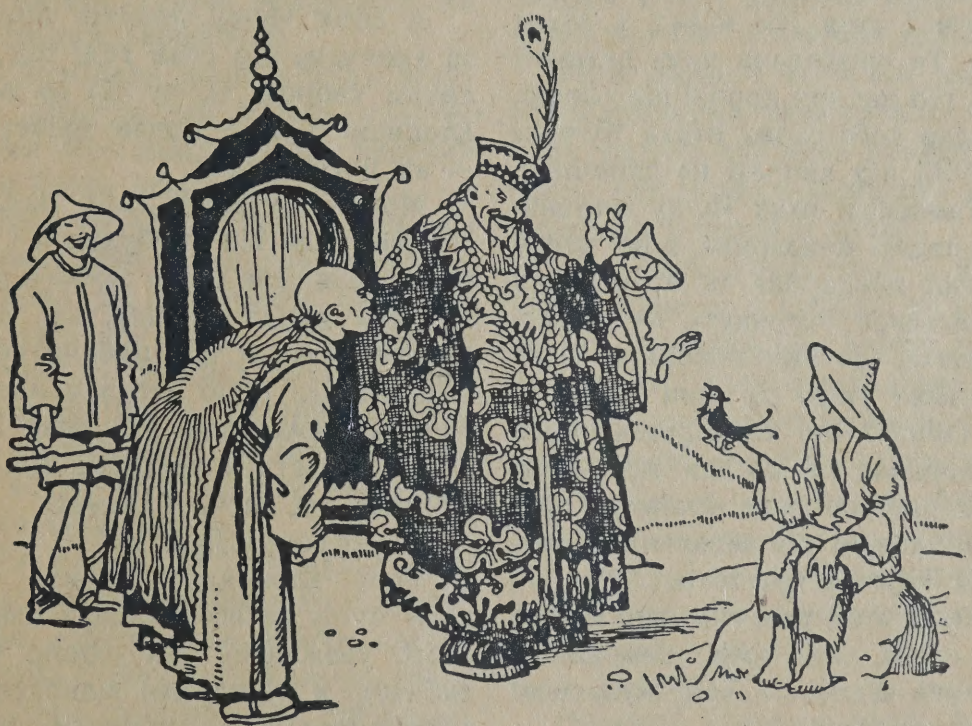

Коли ж довідався, що птах говорить, запитав жартом птаха: — А знаєш ти, Чу-чу, хто я такий?

що він не продає птаха, Чу-чу крикнув:

— Пятдесят талярів! Пятдесят талярів!

Почувши це, хлопець аж злякався, бо пятдесят талярів, це були великі гроші, за які можна було купити навіть нову хату. Але мандарин післав зараз слугу до свого дому і за малу хвилину вручив хлопцеві гроші.

Побачивши в руках такі великі гроші, сирота не міг не полако-

митися на них. Ці гроші зміняли все його життя. Все ж розлучатися з любим птахом, було йому дуже тяжко, тим тяжче, що птах на диво не виявляв ніякого жалю, тільки говорив:

— Бувай здоров і лягай спати під явором! Бувай здоров і лягай спати під явором!

Так хлопчина розпрощався з любим Чу-чу. Птах полетів за мандарином до міста, а хлопець завернув і став іти назад у рідне село. Та проходячи поуз великий явір, що ріс при дорозі під горою, нагадав собі слова птаха Чу-чу і ліг собі під явором на спочинок.

Тимчасом птах Чу-чу опинився в палаті мандарина, а всі члени родини мандарина та його слуги позбігалися поглянути на дивного птаха, що вміє говорити. Птах вимовляв усякі дотепні слова, а так смішно, що мандарин та його прибічники аж лягали від сміху. Мандарин зовсім не жалів тих пятдесят талярів, що заплатив за птаха, бо варт він був того.

Коли птах уже вимовив майже всі слова, які вмів вимовляти, крикнув нагло: — Хочу купатися! Хочу купатися!

Мандарин знову зареготався і казав принести дотепному птахові купіль.

Йому принесли слуги чистої води в золоченій мисці. Птах скочив у воду і почав весело купатися, прискаючи навмисне водою довкола себе, так, що зросив усіх наче густим дощем. Це ще більше розвеселило мандарина. Він аж заплакався від сміху — а коли став утирати очі від сліз і крапель води, птах використав хвилину і нагло пурхнув у відчинене вікно — а там полетів і пропав. Кинувся мандарин, кинулися слуги — пішла погоня, та дарма. Птаха не здігнали.

А птах Чу-чу полетів просто за хлопцем, що спав тоді під великим явором. Чу-чу сів на ногу хлопцеві Чуй і почав щебетати — аж його збудив.

Можете уявити собі радість сироти, коли він пробудився і побачив біля себе свого любого птаха. Чуй думав спершу, що птах прилетів тільки так, побачитися з ним ще раз і що зараз полетить собі до мандарина. Але птах і не думав вертатися до міста. Він сів хлопцеві на плече і сказав:

— Додому! Додому!

Тоді хлопець зрозумів, що птах Чу-чу на все покинув мандарина, уважаючи, що одною тою забавою в купелі він відплатився мандаринові за тих пятдесят талярів. Втішно, мов на крилах, ішов хлопець у рідне село. А коли прийшов, купив собі там хатину з гарним городом і став жити в ній безжурно зі своїм любим птахом Чу-чу.

С. Ф. Штрефлер.

Євген Міллер

УЧИТЕЛЬ ВЕЛИКОГО МАЛЯРА

Славний маляр Антін Лєбль був сином бідних батьків. Його мати осталася вдовою, коли він ледве мав десять років. Мати з великим трудом заробляла на хліб, прядучи пряжу до ткацьких фабрик. Здається, що таке ремесло легке, але воно таке, що треба багато годин працювати на маленький заробіток.

Удержання хлопця було великим тягарем для матері, тож як тільки він підріс, вона навчила його свого ремесла.

Замість того, щоб бігати по чудових лугах замаєних квітами, по лісах, де дозрівають ягоди та черешні, по гаях де співають пташки — малий хлопчина мусів зранку до вечора сидіти прикований до машинки, що все рівномірно оберталася та все однаково глухо фуркотіла.

Та й ще одно: він мусів зректися свого найбільшого замилування, а саме — малювати вуглям по стінах, або паличкою по піску виводити фіґури чи предмети; хлопчина рисував без віддиху і найкраще як міг — дерева, скелі, хати, людей і звірят.

Бачили часто, як він стояв на колінах по кілька годин у сільській церкві, щоб свобідно вдивлятися в образи, приміщені над вівтарем, що їх опісля намагався перемалювати з памяти.

Як же тяжко мучився він, коли мусів сидіти над варстатом в той час, коли душа його рвалася й горіла бажанням малювати щораз нові постаті, щораз нові краєвиди.

Коли ж тільки бачив, що мати не звертає на нього уваги, зараз залишав своє колесо, щоб віддаватися своїй любій роботі. Не мав ні олівця, ні паперу, але кінець шпильки лишав сліди на темному поруччі крісла; кусником соломи, замоченим у воді, або у власній слині, малював наче пензлем, хоч би на власній долоні.

Мати сварила його, але даремне. Бідна жінка мала слушну причину жадати від сина кориснішої праці, але голос покликання приглушував у нього її слова.

Три роки Антін пряв з великою відразою; а скільки то разів за тих три роки він утікав з хати ранком, а вертався пізно вечером. В часі таких мандрівок він жив тільки черницями, які збирав у корчах. Але як же багато рисунків лишав він на скелях, а скільки було їх передуманих у голові. Вони тільки чекали нагоди, щоб перейти на дошку, стіну, або щось подібне.

Нарешті одного разу бідна вдова, затривожена цим нахилом сина до бурлакування, заперла його на цілий день у своїй кімнаті. Йому тоді було пятнадцять літ.

Антін в тій примусовій неволі не взяв і до рук прядива але цілий день він рисував вуглям по стінах кімнати. Коли ж двері відчинились, він сказав:

— Мамо, я вже застарий, щоб ще далі бути вам тягарем, а ремесло, яке ви мені призначили не подобається мені до того степеня, що я не можу залишитися при нім. Отже не журіться, коли я

покину вас сьогодні і не вернуся ні взавтра, ні післязавтра ані за якийсь час.

Хочу працювати на хліб так, як мені любо, і не робити нікому шкоди. Коли вас покину, моя дорога мамо, то тому, що вас люблю. Дав би Бог, щоб я став колись багачем, то й ви тоді не будете бідні. Прощайте, дорога мамо!

Мати хотіла задержати його, але постанова Антося була рішуча. Він покинув рідну хату і подався до Парижу.

Тут пробував малий хлопчина ріжніх способів заробітку на хліб та на дах над головою, нарешті вибрав роботу, яка лишила йому найбільше дозвілля: став чистити людям черевики.

Щодня ставав вранці на Новому Мості зі щітками і обслуговував прохожих доти, доки не заробив кілька су на своє убоге денне харчування. Решта часу кожного дня присвячував відвідуванню церков та палат, що їх образи та статуї перерисовував, — а одиноким його учителем було сильне, з кожною хвилиною міцніюче бажання малювати.

Принагідно довідався, де мешкає один славний маляр. Зараз на другий день покинув своє давне місце і переніс свій крам на кілька кроків від дверей маляра. Коли побачив перший раз того маляра на вулиці, приступив до нього з пошаною і попросив, щоб вразі, коли б йому треба послати за якоюсь орудкою до міста, чи де інде, то щоб звернувся до нього і поручив йому. Маляреві сподобався вираз обличчя хлопця і не надумуючись, обіцяв це зробити.

Якось одного ранку послав його маляр з листом до приятеля, на якого він мав принести відповідь.

Антін швидко побіг і небавом вернувся з відповіддю.

Маляр був тоді у своїй робітні — малював.

Заплатив хлопцеві і був певний, що він вже давно пішов, коли повернувши голову, побачив, що хлопчина уважно приглядається одному краєвидові, який він намалював день перед тим з природи і на якому примістив без моделю кілька звірят.

— І що ж? — питається маляр, радше, щоб пригадати хлопцеві, що йому пора вже була давно звідси вийти, але не щоб почути Антонову думку про свій твір.

— Дуже гарна, — сказав Антін — але голова цієї корови не конче добра нарисована.

— Не конче добре нарисована? Або ти розумієшся на тім?

— Я бачив у житті стільки коров, що дуже добре памятаю, як вони виглядають — відповів хлопець не менше просто.

Здивований маляр глянув на свого оригінального критика, а хлопець тим часом без найменшого вагання вийняв з кишені кусник вугля, підніс аркуш паперу, що лежав на долівці, нарисував щось і подав маляреві зі словами:

— Так виглядає голова корови.

Полишивши на боці подразнене самолюбство, маляр мусів признати, що критика бідного хлопця, який чистить чоботи, була дуже добра.

Таким способом Антін Лєбль був спершу учителем великого маляра, а потім став найліпшим

його учнем.

Але хоч опісля став славним малярем, ніколи не дорікав своїй матері, бідній удові, за те, що сварила на нього і запирала в кімнаті. Він знав, що мати потребувала тих грошей, що їх заробляв син прядучи від ранку до ночі. А ще більше знав він, що його мати проста селянка, мабуть і ніколи не чула про те, що є такі люди, які можуть стати славні і багаті, малюючи образи, бо інакше була б не противилась синові.

Ягілка з хороводом

Зайчику, довгі вушечки,
Заграй, заграй, зайчику,
Та дрібушечки!

Зайчику, візьми скрипочку,
Та потягни смичечком
Хоч хвилиночку!

Зайчику, сядь на крашанку,
Заграй, заграй, зайчику
Та ягілочку!

Грай, грай, нам пташатонькам,
Грай нам, малим хлопчакам,
Та й дівчатонькам!

А ми візьмемось за руки
Та й підемо на вискоки
Та на всі боки!

О. П.

На Новий Рік

Любим дітям з Новим Роком
Щастя хай пливе потоком...
Усміх — радість і любов
Хай між вас прибуде знов...

В школі щоб усе йшло гладко,
Без усякого „припадку",
Замість скарг самі похвали
Вчителі, щоб вам казали...

Будьте сильні, здоровенькі, —
Не гнівіть своєї неньки, —
На потіху виростайте,
А часом мене згадайте.

І. Трешневська.

Зорі на ялинці

(Різдвяна легенда)

Був вечір ясний, здоровий
Світив місяць з небес;
У відпочинку в тихім сні,
Дрімав мир Божий ввесь.

Та серед нічної тиші
Згори блеск засіяв.
То ангел Божий із небес
До пастушків злітав

Він ніс велику Новину
І радість возвістив:
Христос родився в тую ніч —
Вид людський він приймив.

І каже ангел пастушкам:
— Скоріш в яскиню йдіть,
Хто має що найкращеє,
Христу в дари несіть!

І стали всі дари нести
До Господа Христа:
І люди й звіри й птахи всі,
Й рослинонька мала.

А в стайні був Христос Господь,
Туди дари несли,
А над яскинею якраз
Три дерева росли.

Розкішна пальма й з нею враз
Оливка запашна,
А трохи подальше від них
Ялиночка струнка.

Пальма в дарунок Господу
Свій овоч потрясла
І щирий хоч скромненький дар,
Ісусові дала...

Оливка мовила Христу:
— Як будеш, Боже, Ти
Сипучими пустинями
У південь в спеку йти, —

Я листячком пісковий шлях
Тобі цілий встелю, —
З віток напну тобі шатро —
Від сонця схороню...

А бідная ялиночка
Стояла мовчазна:
Ісусові принести в дар
Не мала що вона.

І плакала ялиночка,
Аж зіронька одна,
З небес на неї глянула
Й сказала так вона:

— Ялиночко, ялиночко!
Ялиночко буйна!
Всі раді скрізь, веселії,
А ти одна сумна?

Ялиночка відмовила:
Веселій як же буть?
Коли усі до Господа
З дарунками ідуть.

Мені ж одній приходиться
На світі загибать:
Нема чого Ісусові
В даруночок подать...

І змилувалась зіронька,
Що в деревця біда.
Ялинці поміч гарную
Придумала вона...

Порадилася зіронька
В товаришок своїх;
Потішити ялиночку
Вона прохала всіх.

І вмить попадали з небес
На деревце зірки
І в тисячі огнів ярких
Заблисли галузки.

І від ялинки блеск ясний
Довкола розгорався
Побачив це малий Ісус,
Зрадів і засміявся!

І з тої пори дітоньки,
Є звичай у людей,
Вбирать в Різдво ялиночку
Для вас малих дітей.

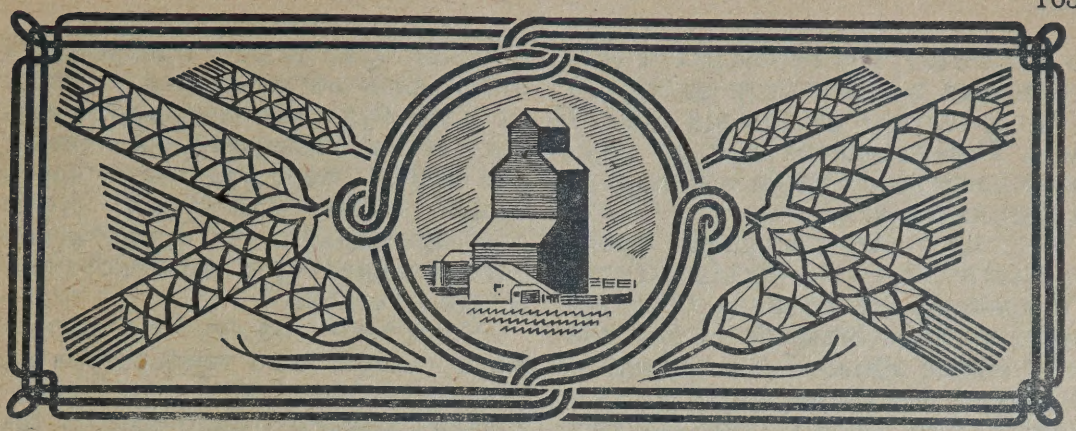

КУЛЬТИВОВАНІ ПЕЧЕРИЦІ

Подаємо за інформаціями Відділу Садівництва Центральної Експериментальної Фарми. Оттава, Онт.

Печериці можна вирощувати успішно на комерційну скалю. Ця продукція вже почала ставати спеціяльністю і успіх її залежить не від вжитку широких систематичних метод, але у великій мірі від відповідного приміщення. Є це вже досить устатковане поле конкуренції з обмеженими доходами.

Початківцям, для яких цей артикул був приготовлений, і які будуть користуватися нище поданими директивами, радимо спочатку поступати поволи, то є не анґажуватись в проєкті на велику скалю відразу, який спершу може бути невдалий, хіба що основні можливости сприятливі.

Місце на грядки

Тому, що печериці не потребують світла, то для вигоди їх можна вирощувати в пивницях, або шопах, де є досить добра вентиляція.

Найважніше, що треба, то щоб була відповідна однакова температура, або відповідне тепло та вогкість. Першенство повинно мати таке місце, де вогкости і тепла є найбільше. Важним також є, щоб тепло і вогкість були завсіди однакові. Дуже шкідливим є, коли б температура — тепло і вогкість мали змінюватися. Циркуляція воздуха також повинна бути рівномірна, інакше печериці будуть рости тонкі і високі.

Приготовання компосту (гною)

Раніше печериці росли тільки на кінськім гною, однак тепер така ситуація, що кінського гною трудно дістати. Це заставило виготовляти штучний погній (компост), який приготовляється після відповідних приписів. Однак де є кінський гній, ним треба користуватися.

Кінський гній

Котрий з тих двох родів гною краще уживати, не є найважніше. Кінський гній зложений на довший час на дворі і виставлений на дощ, може бути дещо ушкоджений. Свіжий гній має в собі якусь скількість соломи, яка дає багато успіху.

Щоб гній був пожиточний, треба чистити стайню щодня і складати гній під накриття на підлогу у височину від 4—5 футів. Уникати довгої і сухої соломи, яка замішується до гною, а який мусить бути помірковано вогкий. Гній треба лишити на купі для ферментації і його не вільно рухати від 7—10 днів, в часі якого температура повинна бути приблизно 150—170 Ф. (Фаренгайта).

Потім гній треба перевертати (перекладати з одної купи на другу) і знов лишити на час від 5 до 7 днів. Перекладаючи гній, за кожними вилками треба відкидати довшу солому.

В часі перекладання треба звертати увагу на вогкість гною. Гній ніколи не повинен бути ані засухий, ані замокрий. Напр. гній не повинен збиватися в грудки або шари, які формуються під напором ваги. Якщо гній засухий, уважно звогчити трошки водою; якщо замокрий перевертати (перекладати) кілька разів для звільнення надмірної вогкости. В той час, коли гній виготовляється, він не сміє замерзати, бо мороз спинює ферментацію. Літня спека так само шкодить процесові правильного вистояння. Гній, що є засухий перепалиться через спеку під час ферментації, так, що стане подібний до попелу; мокрий знов не буде добре ферментувати. Отже постаратися доглянути, щоб не був ані засухий, ані замокрий. Коли гній не буде такий, як треба, то печериці не будуть рости, хоч би їх насіння було дуже добре.

Коли гній добре виготовлений, то тоді він тратить багато свого гострого запаху; з нього не буде добуватися багато пари і він сам по собі буде всюди однаковий і буде однаково виглядати — краска його буде чоколядово-брунатна. Він має виглядати, як платки, що легко пересуваються через пальці; однак не є сухий. Коли гній ще на купі, то температура його повинна бути поміркована і всюди однакова.

Коли гній довести до такого якраз стану і його температура на купі буде 100—130 Ф., то приготування компосту закінчене. В такім стані купу можна залишити ще на день-два. В тих послідніх двох днях температура може або збільшитися, або зменшитися і тоді вже можна переносити гній на грядки.

Зразок полевих печериць в чотирьох ріжніх видах.

Штучний гній (компост)

Штучний гній приготовляється з інших складників, як кінський. Є одна трудність, що такий гній треба виробляти з ріжних складників, треба мішати їх і робити з них потрібний компост. Основні складники для виробу штучного гною є: кукурудзяні качани і сіно. Качани мають бути посічені. Що до сіна, то його треба брати таке, що виготовлене з трави, але треба додавати конюшину, яка не має бути посічена. Сіно може бути садове, або звичайне просте, коли воно гарне. Це сіно повинно бути скошене в такий час, коли

трава найліпша для годівлі, радше дозріваюча і не перестигла. Пропорція: дві третіх сіна й одну третю кукурудзяних качанів, або одну третю сіна і дві третіх качанів.

Сіно зложити на купу 5—6 футів високо і 7—10 широко; тоді добре змочити і стиснути тісно. Качани посипати наверха і полляти водою. Після одного або двох днів купу треба перевертати (перекладати на іншу купу вилками), змочити і добре притиснути. Дальше, по одному або двох днях купу знов перевернути і для кожної тонни цього компосту додати:

25 lb. potassium chloride

30 lb. calcium cyanamide, or urea, or 25 lb. of ammonium nitrate

50 lb. of gypsum

A maximum of 75 lb. dry brewers grain or 300 lb. of chicken manure.

Коли давати курячий гній, то скількість його буде залежати від якости трави. Коли в компості є лише сама трава без конюшини, то курячого гною необхідно; коли є домішка конюшини або альфальфа, то курячого гною не потрібно. Тепер вже після цих домішок, нової купи не треба дуже притискати, хіба в часі холоднавої погоди, або коли сіно дуже шорстке. За три, або чотири дні, після того, як складники додані, переложити купу третій раз. Купа повинна мати гарячі навіть 175 Ф. а часом і більше і буде мати запах амонії. Сіно має лише трохи змякнути, зате стає темне, але качани стають мякі і майже чорні. По двох-трьох днях більша часть компосту готова на грядки. Час, від початку заготівлі і доки не вистоїться, має тривати від 8 до 12 днів.

Приготування грядок

Грядки на печериці можна примістити в пивниці, чи іншому до того відповідному будинкові на долівці, або на полицях попри стіни одна понад другою. Шириною

грядка повинна бути около 3 фути. Віддаль грядок одна від другої може бути така як лише вигідно (не робить ріжниці). Форми на грядки треба робити з дощок один цаль грубих, а 10 цалів високих. Коли грядки приміщуємо в пивниці на долівці, то найкраще буде виложити спід дошками; вони затримають рівномірне тепло і вогкість.

Грядки з кінського гною

У виготовлені грядкові форми накладати приготований гній, розкладаючи його рівномірно яких 3 цалі грубо і щоб в нім не було збитих грудок. Гній треба злегка приплескати. По цій верстві дальше накладати гній, доки не буде в грядці від 6—9 цалів грубости всього. Верхнього шару не приплескувати. В такім стані грядки мають можливість скоро висихати, тому треба їх скроплювати всюди рівномірно водою. Для спроби, чи є досить вогкости, стиснути в руці грудку компосту і коли він злипнеться (але не так, щоб з нього вода капала), тоді вогкости є досить. Коли б компост був засухий, покропити його літеплою водою.

В однім кінці кожної грядки треба поставити термометр і кожного ранку міряти температуру. На четвертий день гній в грядках повинен розігрітися до 130, а найвище до 140 Ф., але не сміє піти вище 145 Ф. Денне провітрювання не допустить до того, щоб було більше.

Коли ж температура в грядках не піднесеться як повинна, то значить, що щось бракує — може гній завогкий, отже занадто ствердлий, або може бути засухий. Коли завогкий, то треба його розворушити, щоб земля стала пушиста і так лишити на 24 години; коли засухий, його треба звогчити (скропити) і притолочити.

По пятьох днях температура повинна зменшатися. При потрібній вентиляції буде зменшуватися, аж доки дійде до 75 або 80 Ф. Тоді грядки є готові до засівання.

Грядки з штучного гною

Грядки заповнювати виготовленим компостом. Коли грядки заповнені, температура в них повинні бути 140 Ф., аж поки запах амонії з них вивітріє. Для того потрібно більше свіжого повітря, як для кінського гною. Грядки повинні бути готові до засіву від 3 до 7 днів після їх виготовлення, в якім то часі температура спаде до 75—80 Ф. через вентиляцію. В той час більша кількість вогкости дасть бажаний результат.

Наколи грядки готові для засіву, процедура така сама, як і у вжитку кінського гною.

Спосіб вирощування печериць

Є три головних ґатунки насіння у продажі: у формі цеголки або пляшки (Brick or bottle manure spawn), тютюнове стебло (Tobacco stem spawn), і зернове (grain spawn). Насіння треба мати подостатком в запасі. Одною пляшкою "bottle manure spawn" можна засіяти від 30 до 40 квадратових футів. Його поручується найперше, бо воно найбільш відпорне на всякі шкідливі впливи.

Друге — тютюнове стебло. Порізати на кусочки завбільшки ґалфової галки і класти на грядці якраз там де визначене місце для садження. Рядки треба розділити 8 цалів один від одного і не більше, як 5 цалів від країв грядки. Землю в рядкові піднести на 1 або 2 цалів, зробити ямку і розправити; грудку з насінням роздробити і посипати ним спід ямки. Подроблене насіння повинно покрити два квадратових цалі споду ямки. Компост загорнути і приплескати. Як що компост мокріший як треба, то насіння класти більше під верхом, як що сухіший, треба садити глибше. "Brick or bottle manure spawn" уживається подібно, тільки що не роздроблюється як перше. "Tobacco spawn" можна ще "защеплювати" в та-

кий спосіб: подробити його в посуду і насаджувати чайною ложечкою в кожну ямку. Зернове насіння (Grain spawn) засаджувати подібно.

Насінню дозволити рости в грядках один тиждень в температурі 70—75 Ф. На слідуючих два тижні температуру зменшити до 65—70 Ф. Рекомендується рівномірна температура і вогкість. Провітрювання треба робити і землю на грядках треба скроплювати злегка, щоб зберегти вогкість.

По тижневі часу грядки покриються білявою пеленою грибкових волоконців, пронизуючи верхніх три цалі землі на грядці. По цім, як насіння пустило, по 2—3 тижнях покрити грядку верствою землі на один цаль грубости. Це повинна бути добра, середньовогка, родюча огородна земля. Посипати треба дуже легенько і не вільно приплескувати. Температура на грядках після покриття землею повинна бути між 52 і 56 Ф. Коли маленькі головки печериць покажуться на поверхні, то значить, що час покропити насипану землю. Легке скроплювання буде більше корисне. Скропити два або три рази перед часом дозрівання. Уважати, щоб не передати більше води, як треба. По цім вже більше не скроплювати, аж перший збір печериць буде зроблений.

Перші печериці повинні показатися поверх землі на грядках яких три тижні після покриття їх землею, або від 6 до 8 тижнів після засіяння. Грядки в повній плодовитості повинні видавати урожай через 2 до 3 місяці. Через цілий той час найважнішим є задержати належну скількість вогкости в грядках. Забагато провітрювання може висушити грядки, а забагато вогкости може витворити холод і мокрість.

Часом так буває, що верхній шар землі на грядці сухий, а спід мокрий; це звичайно діється, коли грядка побудована на цементованій підлозі. Щоб цьому запобігти, треба легесенько скроплювати верхній шар землі і тим способом вогкість урівноважиться. Перед скроплюванням завсіди треба провірити, чи грядки потребують води. Треба держати підлогу вогкою, особливо тоді, коли грядки побудовані на землі. Скроплюючи верхній шар землі водою, це дасть вдоволяючу скількість вогкости. Коли ж ціла грядка суха, треба підливати літеплою водою малими частками через яких шість годин аж поки грядки стануть належно середньо-вогкі.

Це все, що було тут сказано про належну темпратуру й вогкість на грядках, в такій самій мірі відноситься й так само заважне, щоб довколична температура воздуха відповідала приписаним вимогам.

Очевидно, що раптові зміни в температурі воздуха шкодять задержанню вогкости в грядках. Коли температура буде занизька — грядки будуть мокрі і холодні, як зависока, то протилежні наслідки. Це є найбільш фундаментальна основа для успіху в плеканню печериць.

Рівномірна воздушна температура є поверх того всього найбільше важна. Задержання її залежить у великій мірі від вентиляції. Навіть від воздушної температури в пивниці, де приміщені грядки, залежить від приписаної рівномірної температури воздуха. Належна температура повинна бути між 50—60 Фаренгайта.

Коли по 10 тижнях після "засіву" печериці не покажуться, то значить, що всі заходи були невдачні, отже тепер треба уважно проаналізувати попередню процедуру і старатися поліпшити методи на слідуючий раз.

Чищення у приміщенні грядок

Чищення у приміщенні грядок після цілого сезону збору печериць є необхідне. Коли грядки видадуть свій урожай, вони виснажаться; гній або штучний компост треба усунути; вживати його другий раз не можна. Всі дошки, з

яких були зроблені форми на грядки, повинні бути вимиті, вишуровані щіткою і коли можливо винести їх на сонце на короткий час. Перед тим, поки форми на грядки наповнити новим компостом, у приміщенні треба перевести дезинфекцію на стінах, підлозі і рямках грядок. Декотрі з дезинфекцій такі (понище подаємо три ріжні формули):

1. **Bordeaux 4-4-40** — робиться так: розпустити 4 фунти bluestone в 4 гальонах води і додати 4 фунти hydrated lime.

2. **Lime-sulphur** — 12½ ф. сухого lime sulphur до 40 гальонів води. Це безпечна і певна дезинфекційна речовина, хоч вона отруйна для шкіри і краще не доторкатися до неї голими руками.

3. **Formaldehyde** — 3 "пайнтс" (1½ кварти) додати до 40 гальонів води. То є небезпечні випари і оперуючи ними, треба вживати ґазову маску.

Уживати можна котру будь з цих трьох формул.

Де набувати насіння для печериць

Більшість фірм плекання насіння мають у продажі й насіння печериць.

Де можна набути більше інформацій про способи й методи плекання печериць. (Ці інформації подаємо в англійській мові задля назви фірм і їх адрес):

1. "Mushroom Growing Today" by Atkins; General Publishing Co. Lt., 12 E. Queen St., Toronto, Ontario.

2. "Handybook of Mushroom Culture" from J. B. Swayne, Kennett Square, Pennsylvania, U.S.A.

3. "Manual of Mushroom Culture" by G. R. Retten and F. G. Thompson, from Mushroom Supply Co., Toughkenamon, Pennsylvania, U.S.A.

4. "Mushroom Growing in the United States", U.S.D.A. Farmers' Bulletin 1875. From the Superintendent of Documents, Government Printing Office, Washington 25, D.C., U.S.A.

5. "Practical and Scientific Mushroom Culture", from J. F. Lambert, Coatsville, Pennsylvania, U.S.A.

6. "Mushroom Culture", by L. V. Busch, Department of Botany, Ontario Agricultural College, Guelph, Ontario.

Осінній вечір

Смеркає вже; ніч знову йде
Плугатор тягнеться домів
Засвище він, то заспіва
Та раптом наче занімів:
В серці почув якусь тугу
Коли пугач сказав — пу-гу!

Вітрець шумить, чогось сумний,
А шум його, неначе плач,
Ліси сумні, лист облетів,
В яру сидить сумний пугач
І спів його несе нудьгу.
Я чую лиш — пугу... пугу!...

Лиш шелест ще листків сухих
Та шепіт річки трошки чуть.
Поля сумні, спустіли геть,
По них вовки ночами мчуть
А вітер все фу-фу... фу-фу...
Потім пугач — пугу... пугу...

Вечірнім сном дрімає все,
Уся краса заснула, спить.
А сива хмара он пливе
І світло місяця гасить.
Так в серці я несу тугу,
Пугач лише — пугу... пугу...

Василь Склепович.

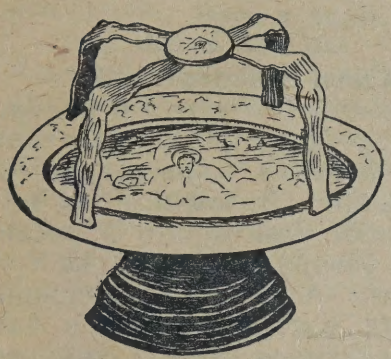

Гуртовий склад церковних речей

Маємо на складі повний вибір церковних речей по приступних цінах. Перед закупном просимо довідатися про наші ціни і ми певні, що можемо Вам гроші заощадити. Пишіть по катальог і по інформації в рідній мові.

WILLIAM GROSS & COMPANY
974 Main St., Winnipeg 4, Man.
О. Левицький, управитель.

Щадіть через закупи в українській фірмі „Фудленд"

NATIONAL Foodland

878 Main Street — Winnipeg — 557 Selkirk Avenue
121 Regent Ave. — Transcona
Sell-Rite Wholesale Ltd., 317 Elgin Ave. — Poltava Restaurant, 792 Main St.

WALTER DOWHAN
(Володимир Довганик)
Адвокат, Нотар і т. д. в спілці
Grafton, Deniset, Dowhan, Betournay & Muldoon
431 Main St., Winnipeg, Man.
Office Phone WH 2-3135
Res. Phone JU 2-2057

DR. M. KANCHIER
ДЕНТИСТ
Phone JU 27 044
Suite 1, 407 Selkirk Avenue
WINNIPEG, MAN.

З ПРИРОДИ І СВІТУ

Ліки з бджолинної отрути

Коли бджола кусає, вона разом з жалем вводить в місце укусу краплини прозорої ароматичної рідини, гіркої на смак. Це — отрута. Кілька сотень укусень бджіл прискорюють пульс, викликують у людини задишку, судороги, а в деяких випадках навіть смерть. Але як показує практика, у певних дозах бджолинна отрута може бути з ефектом використана як лікувальний засіб. Ось чому її здавна застосовують у народній медицині для лікування деяких хвороб.

Встановлено, що ця складна хемічна речовина діє на центральну нервову систему, розширяє кровоносні судини, благотворно впливає на серцевий мяз — робить скорочення серця більше енергічними й уповільнює їх ритм.

Лікувальні препарати з бджолинної отрути застосовують при ревматизмі, подагрі, гіпертонічній хворобі, малярії, різних неврозах і в ряді інших захворювань. Хворим призначається спеціяльний курс лікування, який триває один-два місяці. Протягом того часу кожний з них одержує отруту від 180 —200 бджіл.

Асфальтові гори

У західній частині Китаю, на річці Лям, недалеко від озера Айрик-Нур височать гори, що складаються з масних напластувань. На деяких цих горах прориваються джерела — не біля підніжжя, не на схилах, а саме на вершинах. Великі бульбашки часом виринають з дна цих природних криниць, і лопнувши, розтікаються на поверхні води масними плямами. Це з глибини по тріщинах виділяється нафта.

Чорні гори складаються не з мінералів, не з глини чи піску. Це затверділа нафта, що перетворилася в асфальт. Дослідне застосування цього асфальту для тротуарів дало найкращі результати.

Морські слони

Слони, звичайно в морі, не живуть. Але тут йде мова про великих тюленів з родини хохлачів. Вони досягають завдовжки 5,5 метра, а важать майже чотири тонни. Дорослі самці мають на носі шкіряний нарост — "хобот", який іноді витягається до 4 см. Звідси й пішла назва тварини "слон".

Теплої пори роки ці тюлені виходять на берег субанкратичних островів. Тут вони линяють, народжують дитинчат. Зимою тюлені живуть лише в морі.

Скелі з водоростей

Ритмічно похитуються водорості на морському дні, мякими шовковими пасмами плавають на поверхні води. Дивлячись на них, важко собі уявити, що з рослин можуть утворитися міцні, як граніт скелі. А тимчасом, вершини тріасових доломітових гір в Альпах складаються саме із синьо-зелених водоростей.

Живі пні.

Років десять тому зрубали дерево. Минали роки, а пень не трухлявів. Навпаки, він навіть збільшився і відклав нормальні шари деревини. Яка ж причина цього?

Виявляється, що до того, як дерево було зрубане, його коріння зрослося з корінням сусіднього дерева і тим способом воно живиться.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ...

...що найбільшою квіткою-паразитом є рафлезія. Вона сягає одного метра в поперечнику і важить близько пуда. Рафлезія не має ні власних коренів, ні стебла, ні листя і живиться соками інших рослин, на яких оселяється. Росте рафлезія на островах Ява і Суматра.

...що звичайна бджола живе в середньому півтора місяця ,а матка — понад пять років. Встановлено, що таке "довголіття" за-

безпечують бджолинній "королеві" молоді бджоли, які виділяють особливу речовину при вигодуванні матки з личинки. У Франції цю речовину назвали „королівське жело" і реклямують як засіб омолодження.

...що перша майстерня виготовлення мила була створена у Вавилоні 5 тисяч років тому. Мило було відоме в античному світі. Про нього згадує римський лікар Гален (120——200 роки нашої ери). Але широких розмірів миловарне виробництво набрало тільки в XIX столітті, коли був розроблений промисловий метод одержання соди.

...що мозок людини — одне з найдивовижніших і найскладніших утворень живої природи. Він складається з безлічі окремих нервових клітин та їх відростків. Тільки в корі мозку — тонкому поверхньому шарі великих півкуль — міститься близько 15 мільярдів мікроскопічних клітин.

Секрет довголіття пірамід

В Єгипті існує прислівя: "Все боїться часу; час боїться лише пірамід". Це прислівя підкреслює міцність стародавніх єгипетських споруд. Піраміди у Єгипті складені з плит ніздрюватого вапняку, який руйнується від ріжної зміни температури танення і замерзання води, від вітру тощо. Саме тому, що в Єгипті не буває морозів, вапняк, з якого складено піраміди, вивітрюється лише на поверхні від незначного розширення плит, коли їх нагріває сонце.

Поєдинок

Погожий весняний полудень. Небо бездонноголубе. Легкий бузковий серпанок туману стелиться над залитими повінню луками й острівцями.

Навколо не вщухає пташинний гомін. Скрипуче крякаючи, важко підоймаються в повітря потривожені чаплі. Десь у кущах крякають красені-качурі! Над головою по-ягнячому мекають бекаси.

Перетинаючи сліпуче на сонці плесо затоки Десни, ми з товаришем підпливаємо до соснового гайка. Тут буває багато перших весняних грибів-зморшків і шукати їх в горішньому листі дуже цікаво. В лісі чути розмірений стукіт дятлів і тріскотню дроздів.

Але ось із гущавини лісу долинає ніби злісне дзявкання невеличкого собаки — к'яв, к'яв, к'яв! Над верхівями сосен ми бачимо величезного темнобурого птаха з простертими крилами.

— Орел! — вигукнув здивовано мій сопутник.

— Так. Великий підорлик, або як називають його, орел крикун, рідкісний птах у нашому Поліссі, — пояснюю я йому. — Тут є старе гніздо, в якому вже не перший рік живуть підорлики.

Змахнувши майже двометровими крилами, орел зробив кілька плавних кіл над водопіллям. В той же час із лісу знову почулося пронизливе дзявкання. Невдовзі вилетів ще один птах, такий же завбільшки і такого ж кольору. Наздоганяючи один одного, орли швидко закружляли в голубому просторі.

— Грають! — посміхнувся мій сопутник, спиняючи в кущах човен. Але ось один з них ковзним льотом кинувся вниз. Потім "свічкою" ринув у небо і несподівано виринув якраз перед носом свого родича. Раптом роспустивши віялом хвости, птахи якусь мить стояли вертикально в повітрі і враз із силою вдарились крючкуватими дзюбами.

— Ні! Це не гра, а справжня бійка, — сказав я, коли зверху посипалось пір'я.

Після першої сутички підорлики почали шалено ганятись один за одним. Вони то каменями падали до самої землі, то стрілами звивались високо в небо. Один з них хотів на льоту вдарити противника в бік, але той встиг вивернутись і відповісти ударами знизу. Над водопіллям знову закруж-

ляло пір'я. Розлетівшись у різні боки, птахи з лютим криком зробили по кілька кіл у повітрі і несподівано з страшенною швидкістю ніби пішли на таран. Мало не зіткнувшись, вони злетіли вгору; там, міцно зчепившись кігтями, втратили рівновагу і з великої висоти впали в затоку.

Глухо сплеснула вода. Незабаром один птах шугнув і зник у лісі, а другий не переставав борсатись у воді. Ми поспішили йому на допомогу. Забрали підорлика в човен і побачили, що в нього пошкоджене праве крило. Мабуть, він звихнув його, коли вдарився об воду.

Виходимо на берег і, ховаючись за деревами, підкрадаємось до високої сосни. На її верхів'ї ціла купа злежаного хмизу. Орел переможець сидить на краю гнізда і, настовбурчивши мокре пір'я, старанно обтрушується. Він зрідка нахиляє голову набік, прислухається і пильно вдивляється в безодню неба. У гнізді чути якесь шарудіння. Хвилина —і, змахнувши віялом бурого крила, поруч з орлом не поспішаючи сіла його подруга-орлиця.

Никола Зеров.

Чистий четвер

Свічки і теплий чад. З високих хор
Лунає спів туги і безнадії;
Навколо нас кати і кустодії,
Синедріон, і кесар і претор.

Це долі нашої смутний узор.
Для нас на дворищі багаття тліє.
Для нас пересторогу півень піє
І слуг гуде архієрейський хор.

І темний ряд євангельських історій
Звучить, як низка тонких алегорій
Про наші підлі і скупі часи.

А за дверми, на цвинтарі, в [притворі
Свічки і дзвін, дитячі голоси
І в теплому повітрі вогкі зорі.

БАРИЛЮК, КАРАСЕВИЧ і РАДЧУК
АДВОКАТИ,
ПОВНОВЛАСНИКИ і НОТАРІ
Перепроваджують всякі судові справи — карні, цивільні, спадкові, розводові, позичкові і інтабуляційні.
BARYLUK & KARASEVICH
711 McIntyre Block,
WINNIPEG, MAN.
Phone: WH 3-8507

M. S. MEAT MARKET
Наша спеціяльність:
свіжі та вуджені ковбаси.
444 King Street,
WINNIPEG 4, MAN.
Phone JU 2-4943

Кляделі Брертон.

ПРОВІДНИК ПО ЦАРСТВІ ЖІНКИ

(З французького)

Є три роди жінок: рабиня, визволенниця й вільна. Або інакше кажучи: покірна, непогамована й незалежна. Ця остання покищо в меншості. Вільна жінка прихиляється до міцних сторін мужчини, рабиня до його слабощів. І це є пробним каменем, з якого їх обидві можна нехибно розпізнати.

Коли створення жінки було навспрaвжки щойно пізнішим задумом Бога, то задум той мабуть найкращий з усіх, що Він їх колинебудь мав. І коли Пон каже, що короною сотворіння є справжній мужчина, то має він супроти справжньої жінки тільки крихту переваги.

Для пересічного мужчини всі мужчини більш чи менш однакові. Для пересічної жінки всі жінки собі нерівні. Мужчина величає скількість, жінка якість. Він захоплюється безконечно великим, вона безконечно малим. Жінка аналізує, розкладає на дробини, мужчина зводить в одно.

Мужчина, в якого поруч визначна жінка, переважує всіх інших мужчин. Коли жінка опирається чинити те, що вимагає від неї мужчина, тоді вона вишукує для свойого опору найшляхетніші спонуки. Як же відмагається він чинити, що жінка хоче, вона починає дошукуватися в його відмові найганебніших спонук.

Встановляти право й порядок це справді властива втіха жінки, — їх ломити — радість мужчини. Мужчина вірить в абстрактні засади: справедливість, правду і т. ін., жінка вірить в особистість, а власне більш в оусіблене кохання.

Мужчини повинні б боятися пекла далеко більше ніж жінки, бо вони десять разів більше страхаються болю. А все ж таки жінки далеко пильніше ходять до церкви; чи не тому, що мужчина звик розправлятися з небезпекою, а жінка передусім шукає безпеки? Коли материнство втратить свою ґльоріолю, то значить — прийшов кінець цивілізації.

Лиш зрідка любов мужчини дорівнює материнської любови, що наближується в своїй найчистішій формі до безконечности Бога. Тяжко якійсь жінці виховати чоловіка. Проте ж, коли їй це вдасться, то вона творить якогось Ґракха*).

Платонічна любов скидається на подорож літаком. Для жінки вона далеко загрозливіша ніж для мужчини, бо він має завжди на оці легкопад.

Фізичною відвагою мужчина переважує жінку, морально вона його. Мужчина живе в минулому й будучому, жінка, так сказати, у вічній сучасности. Життя уявляється йому, як боротьба зі смертю, їй — як змагання зі старощами. Ідеалом мужчини зберегти свою снагу, жінки свою вроду. Коли б знали молоді жінки, що найкращою забезпекою проти ста-

---

*) Тиберій і Гай Семпроній, два брати з римського плебейського роду 133 і 122 р. до Христа, народні трибуни; своїми аґрарними законами викликали великий опір оптиматів.

рощів є діти! На лихо ж, багатьом міщанським жінкам маленьке авто займає сьогодні місце дитини.

Коли мужчину критикують у клюбі мужчини, слухачі не ворушаться. Якже ж судять якусь жінку в сальоні між жінками, то маєте перед очима стривоженого пчільного роя. Пересічна жінка не допитується в тебе про твій погляд, вона хоче чути тільки підтвердження своїх власних ідей. Так — інколи ставить вона тебе перед довершеним фактом і вимагає твойого додаткового призволу і згоди, особливо ж тоді, коли вірить, що ти супротивної думки.

Горе тобі, коли жінка шукає супроти тебе захисту в льоґіці. Це признака бурі. Жінки не переконаєш ніколи. В тім подібна вона до ґенерала, що ніколи не вважає себе побитим, поки ще має недоторкненими свої резерви.

Скидається ще жінка на коралевого поліпа: бо хоч ти двадцять разів знівечиш діло її рук, вона завжди і знов почне його будувати наново. Поруч найзвичайнішої жінки, яка вбила собі в голову, що вона має осягнути свою ціль, буде недотепою й найкращий дипльомат між мужчинами. Ідеалом мужчини діяти, ідеалом жінки служити. Цим зясовується теж, чому жінка вважає так часто мужчину еґоїстом. Мужчина любить здобувати, жінка брати в посідання. І коли для мужчини заволодіння є тільки мимолетною проминаючою насолодою, то жінці приносить воно найвище довготриваюче задовілля. То ж нічого дивного, що чоловік не вговтаний ще в домашньому житті. Інколи потайки нудить світом; а жінка, сповнена вщерть своїм новим щастям, ледве може збагнути причину його нудьгування.

Мужчина з природи дике, жінка — домашнє сотворіння. Говорять про освоєну меґеру, але це тільки виїмок. З правила ж тими, яких уговталося є мужчини. Жінка, що в своєму відношенні до єдиного мужчини — батька, чоловіка чи коханця, — є нещасливою, гидує усіма мужчинами. Мужчина ж, якому, трапиться подібна пригода, не перестає вірити, що в морі бувають і добрі риби.

Ультрановочасна молода дівчина, що поривається здобувати світ, кінчає звичайно тим, що губить свою душу. Здорова молода сьогоднішня дівчина далеко менше соромлива, настирлива й переборщено чапурна, ніж її попередниця з передвоєнного часу. Вона освіжуюче отверта й щира, найкраща товаришка у світі. Якщо ж вона менше оглядається на старших, то тим більше зважає на своїх однолітків. Образово кажучи, вона більш створена для поліґамії дружби, ніж для моноґамії подружжя.

Давніше йшла ловля за чоловіком на балях, сьогодні вона відбувається на ситківкових і ґольфових площах. Завтра прийде на чергу літак. В Анґлії трапляються ще сьогодні подружжя через викрадіж, але тепер викрадається не жінок, лише жінки.

Як звичайно молодий анґлієць вірить, що він одружується з молодою дівчиною, то звичайно він є тим, з ким одружилася молода дівчина. Анґлійка кидає в гру всі свої сили, щоб тільки звабити

у свої сіти мужчину. Француска навпаки: щоб його затримати.

Анґлійка накращої кляси може суперничати з кожною жінкою. В неї більш поміркований темперамент, ніж у француски, вона менше сентиментальна за австрійку, не така тяжка, як голяндка, менш наївна за німку і не така заздра, як італійка, куди менше поважна, як еспанка, менш меланхолійна за скандинавку та й менш еґоїстична за американку. Вона володарка свого серця і не боїться цього виявляти. У високім степені посідає вона такт і розсудливість француски, принаду та ввічливість австрійки, свіжість і відданість німки, здоровий людський розум голяндки, природність і простоту італійки, гідність еспанки й бадьору вдачу американської жінки.

О. Олесь.

Коли б ми плакати могли

Коли-б ми плакати могли,
Які-б річки з очей незрячих,
Які-б річки із сліз гарячих
По Україні потекли!
Коли-б ми плакати могли.

Коли-б ми вірити могли,
Які-б ми витерпіли муки,
Яку-б вагу взяли на руки,
Які-б хрести ми понесли!
Коли-б ми вірити могли...

Коли-б ми гніватись могли,
Які-б пожежі засвітили,
Які-б кайдани ми розбили,
Якого-б ката розпяли!
Коли-б ми гніватись могли...

Українська кераміка

Дмитро Загул.

За непроглядною заслоною

За непроглядною заслоною
Живуть такі, як я, —
А тут чужою, нейзнайомою
Сумує день і ніч
Сумна душа моя.

Я б'юся з тою перепоною
Вже сотні тисяч літ, —
Та думкою німою, нерухомою
Не можу вибитись
В потусторонний світ.

Чи хто руками міцно-сильними
Заслону зірве з царства дня?
З такими вільними
Хто дасть мені зійтися з вільними,
Як був колись перед віками я?

A DOUBLE-BARRELLED SERVICE

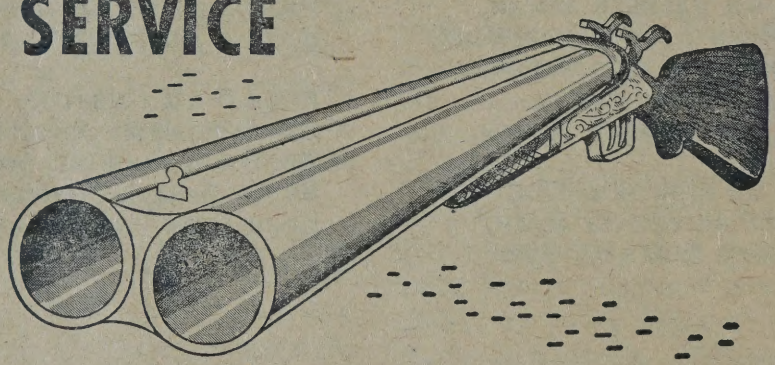

- **efficient grain handling facilities**
- **farm supplies at competitive prices**

United Grain Growers Limited—organized by farmers—controlled by farmers—servicing farmers—offers a service seldom equalled and NEVER surpassed.

Your friendly U.G.G. agent is always ready to serve.

UNITED GRAIN GROWERS LTD.

WINNIPEG CALGARY SASKATOON EDMONTON REGINA

ВСЯЧИНА

(Зібрав **М. Данилишин**)

За 6 годин з Америки до Европи

Заповідається, що в скорому часі воздушна комунікація дійде до такої досконалости, що подорож з Америки до Европи буде тривати всего 6 годин. Нової конструкції літак, що його названо "Боеїнг 707" при пробних летах осягнув скорість понад 1000 кільометрів на годину, при чім треба ствердити, що він зможе одноразово перевозити 80 пасажирів, та без перестанку пролетіти 6,500 кільометрів. Цей літак великан важить 90 тонн, а кошта його будови виносять 6 мільйонів долярів. Знова інший літак, що носить назву "Довгляс ДС8" перевищує попереднього тим, що одноразово може перевозити 125 осіб, задержуючи попередню скорість та віддаль лету.

У Франції збудовано літак, якому надано назву "Атар" і цікавий він не тільки тим, що може розвинути скорість від 3 до 4 тисячі кільометрів на годину, — а більш цікавий він своїм виглядом, бо цілковито не має крил, а має вигляд "цигара-куби", що як стрільно летить в повітрі.

В звязку з тим, що літаки осягають тепер велику скорість, дотеперішний на них уживаний матеріял виказується за мягкий, що заставляє винахідників шукати нового, більш відповідного матеріялу. Досліди стверджують, що при скорості 5,000 клм. на годину температура переходить 850 ступнів гарячі, чи алюміній чи навіть сталь при такій температурі топляться, і для такої скорости треба також спеціяльних металів, які могли б витримувати високу гаряч, витворену скорістю лету.

Чи є можлива подорож на місяць?

В теперішних часах, коли щодня стрічаємося з новими успіхами в удосконаленню "атомної" чи "нуклеарної" енергії, дуже багато говориться про можливості міжпланетної комунікації, при помочі ракетних літаків, які впершу чергу мали би зробити виправу на місяць, що являється невідлучним "сателітом" нашої планети-землі. В звязку з такими припущеннями в Анґлії опубліковано 40-літні астрономічні досліди місяця, на підставі яких стверджується, що ціла поверхня місяця це одні скали, шпилі, які унеможливлюють причалення будьякого літаючого апарату.

При цім слід згадати, що мімісяць є 50 разів менший чим земля та сила його притягання є 6 разів менша як землі. Місяць віддалений від землі приблизно на 380 тисяч кільометрів, і його температура на цій частині, як звернена до сонця, доходить до 120 ступнів повище зера, коли на противній стороні зимно виносить около 150 ступнів, що рівнож підверджує сумніви про будьяке життя на місяці.

Дотепер були загальні припущення, що місяць як невідлучний і найближчий сусід землі має вплили на стан її погоди, — але найновіші в цій справі досліди виказують противно, що місяць немає найменших впливів на зміну погоди нашої планети ,і дотепер неустійнено будьяких научних доказів, щоб це підтверджували.

Подорож на місяць мусіла б відбуватися зі скорістю не менше як 12 кільометрів на одну секунду, щоб унеможливити силу притягання землі, і для перелету цієї віддалі, що місяць віддалений від землі, потрібно повних 8 днів.

Скількість мов та системи писання

Загально відомо, що зо всіх 2,796 мов, які існують на земній кулі, кожна з них має хоч частинну відміну в азбуці, виговорі чи в системі писання. Більшість мов мають систему писання з лівої

сторони в праву, а лише значно менша частина робить це противно, себто пише і читає з правої сторони до лівої. Так пишуть переважно народи семітського походження, як жиди, фенікійці та вірмени, від яких відріжняються абісинці, які пишуть з лівої сторони в праву. Деякі мови не мають відповідної азбуки, а пишуть цілі слова спеціяльними знаками.

Відміну системи писання мають японці та китайці, чи хінці, які пишуть і читають лінійками з гори до долини, а не горизонтально, як це роблять всі другі народи. Найновіші звідомлення подають, що китайці приготовляють зміну системи писання, пристосовуючи її до більшості.

Мешкальні доми на колесах

Згідно зі статистичними даними вияснюється, що в З. Д. Америки понад три мільйони мешканців живе в домах побудованих на колесах, що їх можна не лише перевозити, але також в них подорожувати, бо вони споруджені на відповідних автомобільних возах, та вивіновані всіма потрібними вигодами та комфортом. Річно продукується понад 250 тисяч таких перевозових авт, ціна яких виносить від двох до девяти тисяч долярів. Згадані автомобільні доми мають одну, дві або навіть три кімнати з лазнею та кухнею, при чім вони вивіновані, електричними освітленням, газом до палення, та відповідними апаратами для огрівання чи охолоджування, залежно від пори року та від потреби мешканців.

Загально стверджується, що такі мешкання оказуються дуже вигідними, а головне, що вони творять окремий рід промисловости, яка дає затруднення для поважного числа робітників, а також значні прибутки для фабрикантів та продавців

Міст, що коштуватиме 100 мільйонів долярів

В стейті Мічіган викінчується будова мосту "Макінак", якого довжина виносить 8 кільометрів, а висота його головних веж виносить 168 метрів, що рівняєтьея висоті 50 поверхового хмародера. Це буде один з найдовших мостів в світі і кошти його будови виносять 100 мільйонів долярів.

Проєкт його будови виконав спеціяліст в цій ділянці, американський інженер і д-р Д. Штайн, який на протязі свойого 70-літнього життя виконав понад 300 різних проєктів та обчислень таких ґігантних мостів, що за його планами збудовано майже у всіх американських державах, де він займає перше і почесне місце фахівця.

Стараються використати гаряч сонця

В Новім Мексику (ЗДА) збудовано апарат, який згромаджує соняшне тепло, для використання його як рушійної сили. Цей експериментальний соняшний апарат має 40 метрів висоти, та дає гаряч 3 тисячі ступнів.

Подібні досліди переводиться також у Вірменії, де такий апарат споруджено на залізничих возах, на яких уміщено 1,290 побільшаючих дзеркал, при помочі яких притягається гаряч сонця згромаджуючи його у відповідні збірники, даючи ним урухомлення для льокомотиви та для всіх помічних апаратів.

НОРТ ВИНИПЕҐ КО-ОПЕРАТИВА ЛИМИТЕД

Заснована 1932 року.

☞ ВУГІЛЛЯ і ДРОВА ☜

Членство $5.00 — 2125 членів-уділовців

Ярда: 1042 Селкирк евню. Телєфон: JU 2-4956

Що коштує будова атомних кораблів.

Атомна енергія, яка багато наробила розголосу "атомними бомбами" починає уживатися як рушійна сила апаратів для різних пацифістичних цілей. До тепер маємо вже атомну льокомотиву, корабель, годинник, та цілий ряд воєнних апаратів, що їх тримається в тайні.

З.Д.Америки мають підводне судно „Навтіліюс" яке має атомні мотори, а тепер плянує збудувати атомний корабель „літако-носець", який вцілості буде порушуваний атомною енергією, і його будова буде коштувати небагато лише 300 міліонів долярів.

Центральне огрівання при помочі атомної енергії.

Американський спеціяліст в дослідах атомно-нуклеарної енергії С.Л. Нельсон заповідає, що в недалекій будуччині все центральне огрівання фабрик та хмародерів буде відбуватися при помочі атомної енергії, що буде корисне тим, що такий спосіб огрівання не виділяє диму, попелу, саджі та вогкості.

Знова з інших джерел довідуємося, що місто Ліма (столиця — Перу) має наміри увести атомні апарати для освітлення цілого міста, здобуваючи першенство для пристосування атомної енергії для таких загально корисних цілей.

Брак вітамін та мінеральних складників в поживах — спричинюють хворобу рака.

Інститут дослідів найбільш загрозливої хвороби „рака" подає звідомлення в яких наводить, що брак „вітамін" групи „Б" та брак мінеральних складників в поживах являються основними причинами цеї невилічимої до тепер хвороби. Переведені в тій справі досліди, вияснюють, що „жолудковий рак" найбільш поширений в тих державах, що його населен-

„Для того, щоб сільське життя могло бути принадне, а рільництво задовільним зайняттям" — 35,000 фармерів у Манітобі побудували свою власну кооперативу для потреб збіжевої торгівлі.

MANITOBA POOL ELEVATORS

ня зле відживлюване, а знова „рак" в других організмах повстає там де населення багато курить та пє горячих напитків, які рівнож є одною з причин, які викликають хворобу „рака", яка приймає впрост застрашаючі розміри серед всього людства.

Втрати в другій світовій війні.

Остання війна коштувала людство 80 мільйонів жертв, з яких 32 мільйони упали в боєвих операціях, а решта себто більшість це переважно цивільні особи, які згинули під час повітряних атак та різних концтаборах.

Населення земної кулі збільшується 5 тисяч осіб — на протязі одної години.

На підставі звідомлення статистичного бюра Обєднаних Націй вияснюється, що населення земної кулі збільшується на 83 особи кожної мінути, себто около 5 тисяч осіб кожної години. З тих самих джерел подають, що жінки живуть довше як мужчини та є більш витривалі і більш відпорні на всякі хвороби та пошесті.

Майбутні досягнення медицини.

Професор університету в Мічіган, др. Рольф В. Герард заявив, що в недалекій будуччині медицина дійде до таких поступів, що будуть можливості серцевих операцій. Він заявив, що так як тепер є „банки" в яких переховується кров, очі та кості, які в разі потреби вкладається іншим особам, так в недалекій будуччині буде можливість заміняти людині серце, печінку та легені, і головна проблема в тому, щоб найти спосіб як їх переховувати, щоб вони не тратили життєздатності.

Науковий центр для досліджування дитячих недуг

При торонтонському шпиталі для дітей („Госпітал фор Сік Чілдрен") заснували інститут, метою якого буде координувати й керувати всіми дослідами дитячих недуг і розбудувати дослідний центр до такої міри, щоб він притягав сюди самих кращих лікарів-спеціялістів до присвячення себе цілковито тій праці. Директором цього інституту, назва якого звучатиме "Рісирч Інстітют оф де Госпітал фор Сік Чілдерн", буде 42-літній лікар, д-р Андру Дж. Родес (шотляндець з походження).

Д-р Родес від часу прибуття до „Конат Лябораторіс" 1947 р. став ключевою фігурою в кількох більших дослідчих замірах. До них належить м. ін. випродукування вакцини проти поліо. Це сталося в висліді співпраці між шпиталем, лябораторіями і „Краєвою Фундацією для Інфантильного паралічу" в Ню Йорку. Одною з найбільших трудностей у минулому, — каже д-р Родес — було те, що

WINNIPEG
WHOLESALE
Grocery & Confectionery Ltd.
128 James Ave. E.
Winnipeg 2, Man.
Telephone WH 2-5469
Fred Ingaldson,
President and General Manager.
Res. JU 2-7654

ВАСИЛЬ БОГОНОС
ОКУЛІСТ І ОПТОМЕТРИСТ
Екзамінує Очі
615 SELKIRK AVENUE
(Selkirk & McGregor)
Winnipeg, Man.
Phone JU 23 286
Вечорами після умовлення

всі медичні досліди були короткотривалі задля обмежених фондів. Створення інституту вможливить довготермінові досліди й напевно забезпечить осягнення важливіших вислідів. Це теж склонить лікарів-дослідників залишитися при тій праці довше і стати старшими дослідниками; молодих лікарів це заохотить іти слідами своїх старших колеґ. А це життєво важлива проблема для успішного дослідного центру.

„Канадійська Сцена".

СПІВАНОЧКИ

(Коломийка)

Як я була на чужині,
На чужім порозі —
Погубила співаночки
На гладкій дорозі.

Як прийшла я в рідні села,
Межи рідні сестри,
Позбирала співаночки,
Стала в вінчик плести.

Вже я свої співаночки
Не лишу, не лишу, —
Наче тії писаночки
Дрібонько розпишу.

Наче тії мережечки
В сонці позолочу,
На знайомі доріжечки
Покочу, покочу...

На знайомі доріжечки
Під церковці брами —
Може будуть щебетати
Разом з гагілками.

Може будуть щебетати,
Може їм удасться
Добрим друзям побажати
З Великоднем щастя.

Щастя в домі, щастя в полі,
Щастя в будень, в свята —
Дай вам Боже на серденьку
Радости багато.

Ой бувайте добрі друзі,
Бувайте, бувайте,
Та й на свою щастя-долю
Ви не нарікайте!

Коли приїжджаєте до Вінніпеґу, то ліпшого місця на відпочинок не знайдете як у

YALE HOTEL

860 Main St., Winnipeg, Man.

Телєфон: JU 6-3134

В. Ґловацький, власник.

ДАРУНКИ РІДНИМ В УКРАЇНІ

висилайте почерез нашу фірму. Ми висилаємо посилки прямо з Вінніпеґу до всіх республік РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ. — Цло оплачується тут. — Достава пакунків гарантована. — Ми маємо склад товарів для готування ваших посилок рідним. — За точнішими інформаціями і нашим цінником товарів пишіть, заходіть або телефонуйте до:

UKRAINSKA KNYHA

613 Selkirk Ave., — WINNIPEG, MAN. — Ph. JU 6-1106

Постійний календар для років 1801 до 2000

Роки							Місяці											
1801—1900				1901—200			С	Л	Б	К	Т	Ч	Л	С	В	Ж	Л	Г
01	29	57	85		52	53	81	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
02	30	58	86		26	54	82	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
03	31	59	87		27	55	83	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	3	4
04	32	60	88		28	56	84	0	3	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
05	33	61	89	01	29	57	85	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
06	34	62	90	02	30	58	86	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
07	35	63	91	03	31	59	87	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
08	36	64	92	04	32	60	88	5	1	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
09	37	65	93	05	33	61	89	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
10	38	66	94	06	34	62	70	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
11	39	67	95	07	35	63	91	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
12	40	68	96	08	36	64	92	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
13	41	69	97	09	37	65	93	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
14	42	70	98	10	38	66	94	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
15	43	71	99	11	39	67	95	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
16	44	72		12	40	68	96	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
17	45	73		13	41	69	97	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
18	46	74		14	42	70	98	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
19	47	75		15	43	71	99	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
20	48	76		16	44	72	00	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
21	49	77	00	17	45	73		1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
22	50	78		18	46	74		2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
23	51	79		19	47	75		3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
24	52	80		20	48	76		4	0	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
25	53	81		27	49	77		6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
26	54	82		22	50	78		0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
27	55	83		23	51	79		1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
28	56	84		24	52	80		2	5	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1

Дні тижня

Неділя	1	8	15	22	29	36
Понед.	2	9	16	23	30	37
Вівторок	3	10	17	24	31	
Середа	4	11	18	25	32	
Четвер	5	12	19	26	33	
Пятниця	6	13	20	27	34	
Субота	7	14	21	28	35	

Як користуватись табелями

Перед нами 3 табелі. Перша з них показує роки 19 століття від 1801 до 1900 року, і роки 20 століття від 1900 до 2000 року.

Друга табеля показує місяці, в чотирьох колюмнах по три місяці в кожній колюмні. Місяці названі початковими буквами їх назв, себто: січень, лютий, березень, квітень, травень, червень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад, грудень — отже: С Л Б К Т Ч Л С В Ж Л Г.

Третя, найменша табеля, показує дні тижня, яких назви подані з боку: Неділя, Понед., Вівторок, Середа, Четвер, Пятниця, Субота.

Коли ви хочете довідатись, який це був день 1 листопада 1918 року, то шукайте того дня так:

Наперед знайдіть 1918 рік. Він буде під цифрою 18 у першому ряді цифр з гори вниз у другій колюмні цифр що обнимає роки 1900 — 2000.

Покладіть під тою цифрою палець і тягніть його на право вздовж цифр, що є в тому самому ряді — себто почерез цифри 46, 74 і дальше перейшовши до другої табелі тягніть палець аж до тієї цифри, яка стоїть під місяцем листопадом, себто до цифри 5, і запишіть собі її на куснику паперу, або добре затямте.

Тепер забудьте про 1918 рік і орудуйте тільки двома цифрами, а саме цифрою 5 яку ви знайшли під місяцем листопадом і цифрою 1, себто 1-им листпадом, про який хочете знати, який це був день.

Отож додайте до себе ці дві цифри і дістанете число 6. Тепер у третій малій табелі шукайте цифри 6 і знайдете її при пятниці. Значить 1 листопада 1918 року це була пятниця і так воно дійсно було.

А тепер знайдім, який це був день 22 січня 1919 року, себто день проголошення Соборности України. Відповідні цифри будуть такі: 19 (себто 1919 р.), 3 (під місяцем січнем в тій самій лінії що 19), тепер додаймо до знайденої цифри 3 цифру 22 (себто дату 22 січня) і одержимо цифру 25. Шукаючи в третій табелі, знайдемо, що 25 лежить на лінії середи, отже 22 січня 1919 року було в середу.

Тим самим способом можете з тих табель довідатись, що день проголошення самостійности України 22 січня 1918 року, це був вівторок. Тим самим способом можете теж знайти, якого дня ви і ваші найближчі родились і вінчались і коли і якого дня хтось із близьких вам помер.

Спробувавши кілька разів, ви легко будете користуватись отими дуже цікавими табелями.

ХРОНІКА ВАЖЛИВІШИХ ПОДІЙ В ЖИТТІ КАНАДІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Зібрав і упорядкував І. Г. Сирник.

1956 РІК. Жовтень

17. Д-ра Василя Оробка вибрано в міських виборах Едмонтону до ради публичних шкіл.

Листопад

2—4. Відбувся в Саскатуні провінціяльний з'їзд складових організацій Союзу Українців Самостійників, на якому відзначено виховну працю Інституту П. Могили в 40-ліття його заснування.

8. Вшановано в Вінніпеґу двох найстарших українських аґрономів — К. Продана і Теодора Боднара.

9—11. Відбувся в Едмонтоні провінціяльний з'їзд СУС та збори Інституту св. Івана.

16—18. На з'їзді Союзу Українців Самостійників і Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу відзначено 25-літній ювілей діяльности Союзу Української Молоді Канади.

17. Відзначено відповідною програмою в залі Собору св. Покрови в Вінніпеґу 35-ліття Українського Товариства Взаїмної Помочі в Канаді.

17—18. Українська Православна Громада св. Володимира в Торонті відсвяткувала 30-ліття своєї праці.

28. Онтерійський премієр Леслі Фрост оповістив, що він посилає посла Івана Яремка до Европи, щоб він на місці прослідив положення угорських втікачів, які після здушення революції в Угорщині втекли до Австрії, та перевірив можливості їхнього переселення до Онтеріо.

Грудень

1—2. Товариство "Просвіта" в Форт Вілліямі, Онтеріо, відзначило 50-ліття своєї громадсько-освітньої праці, видаючи з тієї нагоди ювілейну книжку, в статтях якої насвітлено багатогранну діяльність товариства.

14. В Торонті відбувся ювілейний вечір в честь Івана Гуменюка, громадського діяча в східній Канаді.

16. В залі УНО у Вінніпеґу і заходом місцевого відділу Комітету Українців Канади відбулось демонстраційне віче під гаслом "За незалежність України".

1957 РІК. Січень

1. Посол Іван Соломон з Вінніпеґу й адвокати Юліян Стечишин та Іван Гнатишин з Саскатуну іменовані радниками Королеви (Q.C's).

3. Відбулось заприсяження Степана Дзюби, нового мейора Вінніпеґу.

7. Помер у Торонті Маріян Кунікевич, основоположник та голова Українського Народного Дому й один з передових українців у східній Канаді.

22. Вінніпеґська ґазета "Фрі Прес" вивісила вперше на щоглі свого будинку український національний прапор з нагоди роковин української державности.
Того дня український прапор повівав вперше і на міському ратуші в Монтреалі.

23. Адв. Олекса Процюк обраний кандидатом ліберальної партії на федеральну округу Саскатун, перший українець, що дістав номінацію тієї партії в Саскатуні.

26—27. Відбулася конференція СУС в Саскатуні.
В січні, невідомо котрого саме дня, підвищено суддю Петра Грещука до вищого апеляційного суду; посла Федора За-

плітного назначено дорадником канадійської делеґації в Обєднаних Націях.

Лютий

12. Відбулася в Катедрі св. Володимира й Ольги в Вінніпеґу інтронізація Арх. Максима Германюка як митрополита для українців католиків у Канаді. З поза Канади прибув на інтронізацію Арх. Іван Бучко з Европи та Єпископ Букатко (з Югославії).

Березень

2. Аґроном Федір Маґера іменований ліберальним кандидатом на федеральну округу Веґревил.
4. Петро Ратуський вибраний через аклямацію мейором Кенора в Онтеріо.
6. Клюб Українських Професіоналістів і Бизнесменів у Вінніпеґу вшановує мейора Степана Дзюбу на бенкеті в його честь у Роял Александра готелі. На цю імпрезу прибув мейор Василь Гавриляк з Едмонтону і Петро Ратуський з Кенори.
7. Помер у Вінніпеґу д-р Петро Тенянко, редакційний співробітник "Українського Голосу".
8. Мейор Василь Гавриляк одноголосно вибраний кандидатом ліберальної партії на федеральну округу Едмонтон Іст.
13. Антін Яремович, президент КУК, зголосив свою резиґнацію на засіданні президії.
24. Громадському діячеві Петрові Зваричові в Веґревил сповнилось 80 років життя.
31. За ініціятивою Союзу Гетьманців Державників відбулася в Вінніпеґу жалібна академія з приводу смерти гетьманича Данила Скоропадського, що помер несподівано в Лондоні 22 лютого 1957 р.

Квітень

3. Мейор Степан Дзюба виїздить на чолі ґрупи вінніпеґців в подорож до Ню Орлінс, щоб розреклямувати між американцями туристичні атракції Вінніпеґу. Моторкада із 19-ти авт і понад 50 учасників прийняла назву "From Pine to Palm".
20. Посол Іван Р. Соломон назначений суддею на судову округу східньої Манітоби з осідком у Вінніпеґу.
24. Адв. Никола І. Мандзюк з Овкборн вибраний кандидатом консервативної партії на федеральну округу Маркет в Манітобі.
25. Помер в Едмонтоні на 50 році життя Антін Глинка, громадський діяч і бувший федеральний посол з Веґревил з партії громадського кредиту в 1940—1949 роках.

В місяці квітні православні українці Канади почали відмічувати ювілей Митрополита Іларіона — 75-літні роковини народин та 50-ліття його широкої діяльности.

Травень

2. З приводу заповідженого приїзду до Канади полк. Андрія Мельника редактор вінніпеґської жидівської ґазети "Джувіш Пост" запротестував проти його прибуття, оскаржуючи його за участь у протижидівських погромах й рівночасно очернюючи таким же закидом українську визвольну боротьбу. Виступ цієї ґазети викликав сильну реакцію з боку української преси та українських орґанізацій в наслідок чого згадана ґазета подала спростування.
16. Прибув до Торонта на ювілейні святкування з нагоди 25-ліття УНО полк. Андрій Мельник з Европи, голова проводу Орґанізації Українських Націоналістів. Його промова в Торонті, в якій він приписав перебільшені заслуги ОУН в Европі та УНО в Канаді стала причиною критичних статтей в "Українському Голосі".

24. Українська громада в Вінніпеґу вшановує Івана Соломона з приводу його назначення на суддю.

Червень

3—4. В черговій річній конвенції Канадійської Національної Жіночої Ради в Монтреалі взяло участь шість представниць Союзу Українок Канади —пані: С. Василишин, голова Союзу, Д. Яндова, К. Міськів, О. Войценко, Л. Слюзар, А. Токарик. По конвенції КНЖР всі вони залишились і були учасницями конференції Міжнародної Жіночої Ради в Монтреалі в днях 5—15 червня.

4. Іван Соломон заприсяжений суддею.

7. Померла в Вінніпеґу Ганна Мандрика, громадська діячка і кількалітня урядниця Фонду Допомоги Українців Канади.

10. У федеральних виборах зістали вибрані такі кандидати українці: адв. **Никола І. Мандзюк** (консерватист, переміг міністра справедливости Гарсона) в Маркет, Манітоба; **Федір Заплітний** (сі-сі-еф) перевибраний в Давфині, Манітоба; **Амврозій Головач** (громадсько-кредитовець) перевибраний в Едмонтон Іст; **Петро Стефура** (громадсько-кредитовець) вибраний вперше в Веґревил; **Михайло Стар** (Старчевський, консерватист) перевибраний в Онтеріо, Онтеріо; **д-р Іван Кучерепа** (консерватист) вибраний вперше в Торонто-Гай Парк.

17. Адв. Орест Бендас з Прис Алберт, Саскачеван, новоназначений поліційний суддя, приступив до виконування своїх нових обовязків.

21. Михайло Стар заприсяжений міністром в федеральному консервативному уряді премієра Діфенбейкера.

29—30. Зустріч складових організацій Союзу Українців Самостійників на площі "Київ" під Торонтом.

Липень

2. Розпочались в Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу одинадцяті Українські Літні Курси.

21. Посвячено в Кенорі, Онтеріо, площу під будову української православної церкви.

27—28. Загальний з'їзд Союзу Українців Самостійників в Венкувері. Головну промову виголосив домініяльний голова — Юліян В. Стечишин.

В липні вийшла накладом "Українського Голосу" куховарська книжка — Traditional Ukrainian Cookery — Савелі Стечишин.

Серпень

6. На запрошення федерального міністра іміґрації Дейвида Фултона Комітет Українців Канади взяв участь в іміґраційній конференції в Оттаві, на якій КУК був зарепрезентований ґенеральним секретарем І. Г. Сирником з Вінніпеґу та о. митратом В. Слюзарем з Монтреалу.

7. В числі з цієї дати "Український Голос" відкрив сторінку Літератури, науки й мистецтва". Редакційна замітка говорить, що покищо сторінка появлятиметься раз у місяць.

16. Помер у Саскатуні священик Української Греко-Православної Церкви в Канаді — прот. Михайло Тарновецький.

22. Відбулося у к о н ституювання президії Комітету Українців Канади в такому порядку: президент — о. д-р Василь Кушнір, перший заступник президента — о. д-р С. В. Савчук, другий заступник і координатор — ред. Михайло Погорецький, ґенеральний секретар — ред. І. Г. Сирник, скарбник — Петро Вах, члени: проп. І. Роберт Ковалевич, о. С. Їжик, ред. В. Мартинець, д-р Т. Михайлівський, П. Олійницький, Григорій Кукса, Анна Тарновецька, Анна Фіґус.

Вересень

25. Юрій Равлик з Торолд, Онтеріо, який здобув Ровдс Скаларшип, виїхав на студії до Лондону.
26. Помер в Сарнії, Онтеріо, священик УГПЦ в Канаді — прот. Евстахій Улян.

Жовтень

2. Помер в Форт Вілліямі, Онт., на 74 році життя Михайло Венгер, громадсько-церковний діяч форт-вілліямської околиці.
12. Д-р Володимир Кубійович, головний редактор Енциклопедії Українознавства, прибув до Канади в товаристві д-ра Атаназа Фіголя.
16. Василь Гавриляк перевибраний мейором Едмонтону, одержуючи 33,312 голосів. Його суперники: Ед Кларк дістав 13,003, а Чарлс Симмондс — 4,282.
21. Помер у Давфині, Манітоба, Ілля Мандзюк, колишній передовий член Драматичного Т-ва ім. Марії Заньковецької й Народного Дому в Вінніпеґу та великий любитель театрального мистецтва.
23. У міських виборах у Вінніпеґу були перевибрані: до міської ради Славко Ребчук, до шкільної — А. Загарійчук. Виборці переголосували великою більшістю за новим міським ратушем, чого власне і хотів мейор Дзюба. У виборах перепав алдермен Стан Керик (Царук).
26—27. Відбувся в Йорктоні, Саскачеван, провінціяльний з'їзд Союзу Українців Самостійників.
27. Канадійська Катедра Пресв. Трійці в Вінніпеґу відзначила 10-ту річницю свого існування. Ювілейні святкування закінчилися наступної неділі (3 листопада).
20. "Український Голос" подає редакційні коментарі у звязку з листом проф. Миколи Чубатого до Микити Хрущова.

80 відсвіжуючих років!

DREWRYS
DRY GINGER ALE

ГУМОР

Чудесна память

Один професор природників (фізик) прийшов рано до своєї лабораторії і завважав, що забув вдома деякі приладдя потрібні йому для дослідів. Рішився отже вернутися додому і забрати. В задумі над матеріялом, який досліджував, і рівночасно поденервований, виходячи з лабораторії, замкнув за собою двері та сховав ключа до кишені, забувши зовсім, що там працює його асистент.

По дорозі стрінув він свого товариша, од буньок (клітина), заговорився і не счувся, як прийшла обідня пора. Пішов на обід. По обіді пан професор мав виклад.

На другий день рано знов виклад і про лабораторію пан професор згадав собі аж по обіді. Асистент за той час робив в лабораторії ріжні "природні" досліди.

Прибувши до лабораторії, професор бачить, що асистент держить в руках посуду з рідиною кольору білого вина, пробуючи пропустити через неї електричний ток.

— Василю Івановичу, яка у мене чуде-е-сна память... Я пригадав собі, що замкнув вас в лабораторії... А це що?! Ви взялися студіювати хемію? Чуде-е-сно... Але ви, мій дорогенький, ще не милися сьогодні!

— Але що "не милися"... Я дугий день сиджу тут без їжі?

— Нічого, голубчику, нічого! Для науки варто і два дні не їсти, але не митися один день — то гірша справа.

— Та зрештою чим було митися? Воду всю за ці два дні випив.

— Як собі там хочете, Василю Івановичу, а митися таки треба було... Але правда, Василю Івановичу, яка в мене чуде-е-ссна память... Я памятав, що ключ від лабораторії у моїй кишені, а ви замкнені в лабораторії... Ну, чудесно, так що ви там маєте? Який вислід ваших дослідів? Який я щасливий, що маю асистента, який для науки потрапить працювати без перестанку два дні, забуваючи навіть про їжу!... Одним словом чудесно!... А тепер, Василю Івановичу, візьмемося знову за працю.

Під час роздачі премій

На загальних зборах колхозу "Червона зоря" роздавали премії ланковим колхозницям-стахановкам. Ланкову свиноферми нагороджено черевиками; ланкову буряківницю — сукнею і так далі. Після вручення кожної нагороди голова колхозу виголошував промову. Вручаючи премію останній ланковий, голова колхозу товариш Сверблячка заявив:

— Товариші, за те, що ланкова курячої ферми, не досипаючи ночей, працювала на благо соціялізму і нашої партії Леніна-Сталіна, ми нагороджуємо її тритомовими творами Леніна.

А з задніх лавок озвався голос:

— Так їй, заразі, і треба.

Потрапив

— До суду, але скоро! — сказав суддя, сідаючи до таксівки. Він заспав і боявся, що спізниться на розправу.

Шофер не звертає уваги і їде чимраз поволіше. Приїжджають. Суддя спізнився.

— Пане, чи ви не могли скорше їхати?

— Розуміється, що міг, але не з вами.

— А то чому?

— Бо ви засудили мене минулого тижня за скору їзду.

Скурив

Чоловік шпортає в дірці від своїх дверей з вулиці і ніяк не може відчинити. Бачить це поліцай, приступає ближче і каже:

— Пане, ви до ранку не відчините, бо у вас в руках сиґаро, а не ключ.

— О, то я певно ключа скурив!

Найкращий сезон

Учитель в школі старанно пояснює учням ріжницю між порами року :

— Зимою, — каже він, — падає сніг, холодно, замерзають річки та озера. Весною природа оживає. Луки вкриваються квітами, ласкаво світить сонце. Літом спека. Достигає пшеницю. Осінь — це час овочів. Достигають яблука, груші, виноград. Скажи мені, Педро, в який час найкраще зривати овочі?

— Найкраще зривати овочі тоді, коли господаря немає в саду, а собака спить.

Думка

Я колись дуріла з кохання за тим мужчиною, а тепер він мені зовсім байдужий. І як ті мужчини зміняються!

Напис

"Два "щасливі" громадяни СССР читають на будинку НКВД напис:

"Вхід суворо заборонений".

Один з них усміхнувся і каже:

— А як би тут було написано: "Просимо заходити", то хіба я зайшов би?

Філозофія

Сократові подружні страждання добре відомі. Проте не зважаючи на них він радить:

— При всяких умовах одружуйся. Коли тобі трапиться добра жінка, ти будеш дуже щасливим, коли лиха — станеш філософом, а це добре для кожної людини.

Поза чергою

Перед касою на залізничій станції черга. Новоспечений громадянин вільної Палестини пхається до вікна поза чергою. Йому кажуть.

— Ідіть під кінець.

Він відходить, а по хвилині вертається.

— Ви знову тут? Ідіть на кінець.

— Я вже був. Там хтось стоїть.

Шляхом порівнання

Фармер найняв молодого адвоката порушити судову справу проти залізниці, що вбила його 24 свині. Це була перша розправа молодого адвоката і він, щоб справити сильне враження на присяжних великим розміром заподіяної шкоди, почав так:

— Двадцять чотири свині, джентельмени! Двадцять чотири! Це два рази більшість, як кількість присяжних, які отут засідають.

Батько питається сина, якого збирається вибити:

— Чи знаєш, за що я тебе буду бити?

— Ні, не знаю! — каже син з плечем.

— За те, що ти бив меншого від себе хлопця.

— А от я, тату, менший від вас, а ви мене б'ете...

Над Дніпром

Учитель другої кляси, прогулюючись якось над Дніпром, звернувся до своїх учнів.

— Діти, хто скаже: чому цієї весни Дніпро не розлився так широко, як минулої?

— Тому, що совєтський народ набрав води в рот! — відповів восьмилітний Микола.

Не одна поема

Наречена одного письменника привернула загальну увагу на вечорі. Всі чоловіки хотіли танцювати з нею.

— Вона чарівна, — захоплено сказав господар молодому письменникові, — а її одяг це просто поема.

— Не одна поема, — відповів молодий письменник, — шіснадцять поем, пять коротеньких оповідань і девять статей.

— Де ж ти так біжиш, що навіть мене не бачиш?

— Хочу не допустити до бійки між двома людьми.

— Що ж це за люди?

— Я і ще один.

На полювання

НКВД арештувало жида. Його ведуть вулицею то тюрми. Жид як арештант йде перший, а за ним ква конвоїри-енкаведисти. Назустріч жидові біжить його знайомий:

— Гершку! Куди ти йдеш?

— Що значить куди? На полювання.

— Гм... а де ж твоя рушниця?

— А хіба не бачиш? Її несуть іззаду.

Одного разу Джордж Бернард Шов, переглядаючи книжки у другорядному кіоску, натрапив на збірку власних п'єс. Книжка була колись надіслана приятелеві з написом: "З привітом — Джордж Бернард Шов". Купивши книжку, Б. Шов надіслав на адресу приятеля з такою допискою: "З поновним привітом — Дж. Б. Ш."

Під Кремлем

— Скажіть, будь ласка, чому Кремль окружений такими великими мурами?

— Щоб жадна холера не пролізла...

— Як звідси туди, чи звідтам сюди?

У книгарні

— Пане директоре, замовте собі "Історію України".

— Ех, дайте мені спокій! Я маю свої історії з власною жінкою...

Коли поет Мілтон осліп, він одружився із сварливою жінкою. Герцог Бекінгемський назвав її трояндою.

— Я не суддя на кольори, — відповів Мілтон. — Можливо це й так, бо я щодня відчуваю її колючки.

Потішив ... ...

— Джон назвав мене цілковитим ідіотом!

— Не звертай на нього уваги. Джон ніколи не має власної думки, він тільки повторює те, що говорять усі.

Питання

Чи можна так горіти любовю, щоб викликати пожар?

Чи можна так битися зі своїми думками, щоб аж збіглися люди?

Чи можна скочити так високо, щоб досягти вершка свого розуму?

Чи може мурин зі страху побіліти?

Чи може земській кулі "зокрутитися" голова, якщо вона день-в-день крутиться?

Яка довга дорога, якою треба йти до голови по розум?

Воскресший

Редактор: Ви самі написали цю поему?

Поет: Все сам до останнього рядка.

Редактор: Тоді мені дуже приємно познайомитись, Персі Біші Шеллі! А я вважав, що ви померли ще в 1822 році.

З книги мудрости.

У нас кожний вважає себе покликаним "робити політику", однак мало є таких, які вважають своїм покликанням робити напр. черевики, бо цю роботу треба не тільки вміти ,але за неї треба й відповідати.

В одному готелі сидів, заглибившись у книжку, великий німецький поет Генріх Гайне. Раптом відчинилися двері, і в приміщення з шумом і гомоном увірвалася група молодих дам. Вони не звертали ніякої уваги на читача. Тоді Гайне відклавши книжку промовив:

— Мої лейді, якщо моє читання заважає вашим розмовам, я піду в інше приміщення.

Пяні між собою

— Це місяць, чи сонце?

— Не знаю, я не тутешній.

Так зв. партійна людина дуже часто подібна до косоокого, який бачить тільки або власні вуха, або власний ніс.

— Я театральний директор, кінопромисловець, театральний актор, кіноактор, кінорежисер, письменник і оператор. Я пишу, інсценізую і граю для радія. Я ілюзіоніст і художник. Я опублікував книжки, граю на скрипці й пянісіно...

Тут він зробив павзу і, оглянувши своїх нечисленних слухачів, промовив:

— Яка шкода, що мене тут так багато, а вас, панове, так мало.

Весела компанія артистів гуляла всю ніч. О сьомій годині ранку один з них, кіноавтор першим піднявся з-за столу.

— Куди ж ти? — здивувалися друзі. — Саме тепер, коли так весело. Лишайся!

— Не можу, — суворо відповів той. — мушу рівно в девятій бути в студії. Я лише швидко забіжу додому, щоб встати.

Після кожної нашої невдачі негайно шукаємо її причини і винуватців; дуже часто не можемо її найти, бо забули про себе.

Довідалась правди

До відомої співачки приходить одна, з великими претенсіями пані.

— Як ви думаєте, чи я, з моїм голосом зможу дістатися до оперного театру?

— Я думаю, що зможете, як що купите собі при дверях білет, то вас напевно пустять.

Один кінорежисер, що одержував дуже багато рукописних сценарій, завжди якнайдетальніше обгрутовував свою відмову прийнятти твір. Так один сценарій на кримінальну тему він повернув авторові з ласкавою відповіддю: "Сценарій відмінний, і головна дійова особа — злодій — змальована надзвичайно правдиво: навіть слова, які він уживає вкрадені".

Замкнене коло

Офіціянт: Чому ви весь час проводите у нашому кафе?

Гість: Тому, що у моєї жінки поганий настрій.

Офіціянт: А у чому у вашої жінки поганий настрій?

Гість: Тому, що я ввесь час сиджу в вашому кафе.

ЧОМУ ВДОВОЛЯТИСЯ 1½ ДО 2% ВІД ВАШИХ ОЩАДНОСТЕЙ?

Ви можете одержати до 8% від ваших грошей, інвестованих у першокласних моргеджах, інвестиційних позичках на посілостях у Вінніпегу. За дальшими інформаціями вдавайтесь або пишіть до:

D. A. Zaharia, Manager
TALBOT REALTY LTD.
874 Main St. Winnipeg, Man.
Phone JU 9-4391

ЗМІСТ

Стор.

Календарні відомости ..... 7—8
Пояснення до Богослужбого Уставу; показчик Євангелій і Апостолів на всякі потреби та святочних Парамей ..... 9—11
Календар по днях і місяцях з уставом ..... 12—35
З новим роком — поезія 37
Десятиліття Української Національної Ради 39
Знищення Православної Церкви большевиками 53
Шотляндсько-ірляндська українка 65
"Харківська доба" українського відродження 69
Максим Грімач 83
Моє слово 88
Усе — лише не це 89
Голос і серце 90
Щербата 99
Як я продавав свої новелі 100
Іван Данильчук 105
Перевертні 105
Посуха 106
А нам було так сумно 106
Ой, поля ви, поля 108
Спів відлетних журавлів 108
Маніфест 108
Жінка в Українській Центральній Раді 109
Співець України 119
В десятиліття 125
Питання для проводу 129
Інститут Дослідів Волині в Канаді 132
Памятники Абрагамові Лінкольнові 135
Соломонів суд 137
Депортувати її 141
Як я секретарював у сенатора 143
Як я вчився пчолярувати 147
Відділ молоді — Сирітка в лісі 149
Володимир Мономах 150
Казка про Юра та Ладу 151
Що Дніпро наш бачить 155
Червоний птах 156
Учитель великого маляра 159
Ягілка з хороводом 161
На Новий Рік 161
Зорі на ялинці 162
Культивовані печериці 163
Осінній вечір 169
З природи і світу 170
Чистий четвер 172
Провідник по царстві жінки 173
Коли б ми плакати могли 175
Всячина 177
Науковий центр для досліджування дитячих недуг 180
Співаночки 181
Постійний календар для років 1801 до 2000 182
Хроніка важливіших подій в житті канадійських українців 184
Гумор 188

TRADITIONAL UKRAINIAN COOKERY

by Savella Stechishin

Printed and Published by
TRIDENT PRESS LTD.,
Winnipeg, Canada

Вже вийшла з друку довго очікувана куховарська книжка в анґлійській мові, опрацьована Савелею Стечишин. Книжка має 500 сторін друку, 675 приписів та оправлена в тверду полотняну обкладинку.

Крім самих приписів, книжка містить докладні описи Великодніх і Різдвяних звичаїв українського народу і є багатим джерелом казок і приповідок у звязку з кулінарними звичаями нашого народу. Кожний припис у книжці був точно перевірений і практично випробуваний, поки він увійшов у склад цієї книжки, отже книжку TRADITIONAL UKRAINIAN COOKERY можемо зовсім сумлінно рекомендувати як дійсно авторитетну й високо кваліфіковану працю.

Замовляйте її для себе, для своїх знайомих! Книжка як своїм змістом, так і зовнішнім виглядом надається як цінний дарунок з нагоди іменин, свят, весіль тощо.

Ціна одного примірника $5.50

TRIDENT PRESS LTD.,
P.O. Box 3626, Sta. B.
Winnipeg 4, Canada.

B37158

„Веселі обличчя й хоробрі серця цих поселенців прийняли визов нової землі..."
з фільми Нешонал Грейн „Прері Конквест".

І з бадьорої сили тих піонерів зродилася спадщина витривалости у тяжких часах. А завдяки їх працьовитости, збіжжеві лани зрослися на таку широчінь, що їм немає рівня в цілому світі.

Служить рільництву.

National Grain
COMPANY LIMITED
WINNIPEG REGINA SASKATOON CALGARY EDMONTON

ФУТРА! ФУТРА!

Виконуємо нові футра для жінок і чоловіків та переробляємо старі по найновіших зразках моди. Теж маємо готові футра на продаж.

ЦІНИ УМІРКОВАНІ! РОБОТА СОЛІДНА!

Для висилки рідним в УКРАЇНУ можете купити у нас по гуртових цінах ("голсейл") ШКІРИ й МАТЕРІЯЛИ на УБРАННЯ як також інші речі.

РУЧИМО ЗА ВДОВОЛЯЮЧУ ОБСЛУГУ ТА ДОБРУ ПОРАДУ.

MONTREAL FUR CO.

Телефон JU 9-4445 — **СТЕПАН КУШНІР, власник**

502 Selkirk Ave., — **Winnipeg 4, Man.**